

ทยฺยรฏฺฐสฺส
เตปิฏกำ

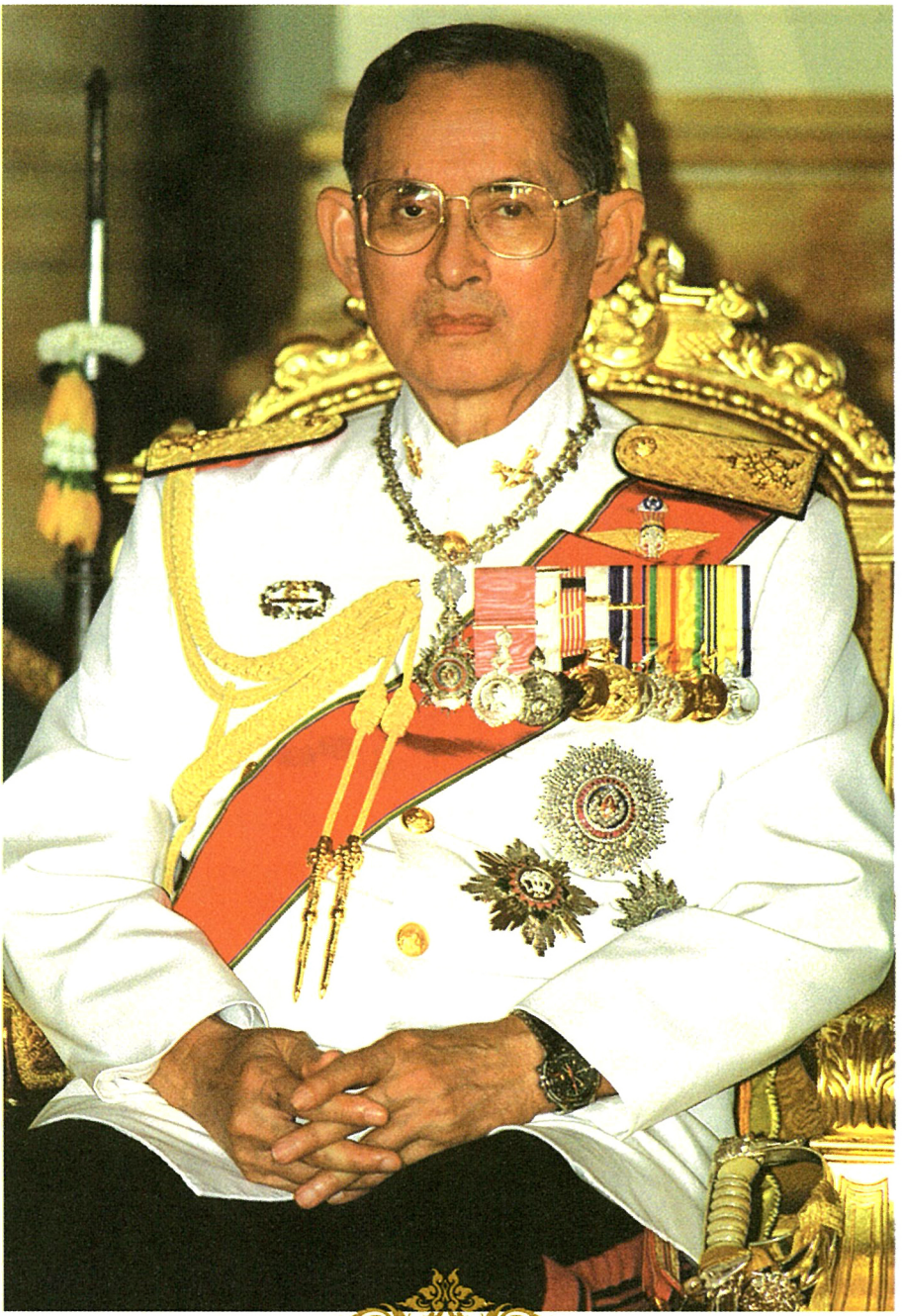
๒๕๔๙ พุทฺธวสฺเส

วินยปิฏเก
ปริวารปาลิ
ปาลิวิโสธกตฺเถเรหิ วิโสธิตา

ภูมิพลสฺส ปรมินฺทมหาราชวรสฺส
ปริปุณฺณสฏฺฐิวสฺเส สิริรชฺชมงฺคลมหกมฺมกาเล
ทยฺยสงฺฆมหาเถรสมาคเมน มุทฺทาปิตา

๘

ที่ระลึกในโอกาสพิธีรายสมบัติครบ ๖๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๔๙

คำนำ

มหาเถรสมาคม ได้ปรารภการจัดกิจกรรมร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙ แล้วมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้มีความรู้และทรงธรรมวินัยพิจารณาตรวจสอบแก้ไขต้นฉบับให้ถูกต้อง โดยใช้พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับ เพราะได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระไตรปิฎกในฐานะเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทยและประชาชนชาวไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นศาสนาประจำชาติไทย และพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะและเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกมาโดยตลอด ดังที่ปรากฏเป็นหลักฐาน เช่น

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ ด้าน ๒ *"คนเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโอยทาน พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองสุโขทัยนี้ ทั้งชาวแม่ชาวเจ้า ท่วยปั่ว ท่วยนาง ลูกเจ้าขุน ทั้งสิ้นทั้งหลาย ทั้งผู้ชาย ทั้งผู้หญิง ผู้งท่วย มีศรัทธาใน***พระพุทธศาสนา** *ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน เมื่อออกพรรษากรานกฐินเดือนหนึ่งจึงแล้ว..."*

พระบรมสัตยาธิฏฐานของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ที่ตรัสประกาศแก่เทพยดาทั้งปวงว่า *"ให้บังเกิดมาในประยูรมหาเศวตฉัตร จะให้บำรุง***พระพุทธศาสนา** *ไฉนจึงมิช่วยให้สว่างแลเห็นข้าศึกเล่า" พอตกพระโอษฐ์ลง พระพายก็พัดควันอันเป็นหมอกมืดนั้นสว่างไป...*

น้ำพระราชหฤทัยและพระราชดำรัสของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช *"พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ จะให้เราเข้ารีตดังนั้นหรือ เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่มาก เพราะในราชวงศ์ของเราก็นับถือ***พระพุทธศาสนา***มาช้านานแล้ว จะให้เปลี่ยน*

ศาสนา อย่างนี้เป็นการยากอยู่ และถ้าพระเจ้าผู้สร้างฟ้าสร้างดินจะต้องการให้คนทั่วโลกได้นับถือศาสนาอันเดียวกันแล้ว พระเจ้ามิจัดการให้เป็นเช่นนั้นเสียแล้วหรือ?" "จริงอยู่ เมื่อฟอลคอนในเวลาหมอบอยู่ข้างพระบาทเจ้ากรุงสยามได้แปลคำชักชวนที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ได้รับสั่งมากับราชทูตนั้น ฟอลคอนก็กลัวจนตัวสั่น และสมเด็จพระนารายณ์ทรงพระกรุณาโปรดให้อภัยแก่ฟอลคอน แต่ก็ได้รับสั่งว่า **ได้ทรงนับถือศาสนาอันได้นับถือต่อ ๆ กันมาถึง ๒,๒๒๙ ปีแล้ว เพราะฉะนั้น ที่จะให้พระองค์เปลี่ยนศาสนาเสียนั้นเป็นการที่พระองค์จะทำไม่ได้"**

พระราชปณิธานของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช

"อันตัวพ่อ ชื่อว่า พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา
ถวายแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา
แด่พระศาสนา สมณะ พระพุทธโคดม
ให้ยืนยง คงถ้วน ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ชี ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมถะ วิปัสสนา พ่อชื่นชม
ถวายบังคม รอยบาท พระศาสดา
คิดถึงพ่อ พ่ออยู่ คู่กับเจ้า
ชาติของเรา คงอยู่ คู่พระศาสนา
พุทธศาสนา อยู่ยง คู่องค์กษัตรา
พระศาสดา ฝากไว้ ให้คู่กัน"

พระราชปณิธานของพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

"ตั้งใจจะอุปถัมภก ยอยกพระพุทธศาสนา
ป้องกันขอบขัณฑสีมา รักษาประชาชนและมนตรี"

พระราชศรัทธาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย *"ศุภมัสดุ ๑๑๗๙ ศก... พระบาทสมเด็จบรมธรรมิกมหาราชาราามาธิราช บรมนารถบรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว...* **ทรงพระราชศรัทธาจะยกรื้อวิสาขบูชามหายัญพิธี** *อันขาดประเพณีมานั้นให้กลับคืนเจียรฐิติกาล ปรากฏสำหรับแผ่นดินสืบไปจะให้เป็นอัตตัตถประโยชน์และปรัตถประโยชน์ ทรงพระราชศรัทธาจะให้สัตว์โลก ข้าขอบขัณฑเสมาทั้งปวงจำเริญอายุและอยู่เย็นเป็นสุขปราศจากทุกข์ภัยในชั่วนี้แลชั่วหน้า..."*

น้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว *"ด้วยกำลังทรงพระมหากรุณาเมตตากับไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาดำรัสให้จดหมาย (คือ จด) กระแสพระราชโองการปฏิญาณยกพระนาม* **พระรัตนตรัยสรณาคมน์อันอุดมเป็นประธานพยานอันยิ่ง** *ให้เห็นความจริงในพระบรมหฤทัย แล้วทรงพระราชดำรัสยอมอนุญาตให้เจ้าพระยาพระคลังว่าที่สมุหพระกลาโหม พระยาศรีพัฒน์รัตนราชโกษา พระยาราชสุภาวดีกับขุนนางผู้น้อยทั้งปวง จงมีความสโมสรสามัคคีรสปรึกษาพร้อมกัน เมื่อเห็นว่าพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์ใดที่มีวัยวุฒิปรีชารอบรู้ราชานุวัตร* **จะเป็นศาสนูปถัมภกยกพระบวรพุทธศาสนา** *แลจะปกป้องไพร่ฟ้าอาณาประชาราษฎร์รักษาแผ่นดินให้เป็นสุขสวัสดิ์โดยยิ่ง เป็นที่ยินดีแก่มหาชนทั้งปวงได้ก็สุดแท้แต่จะเห็นดีประนีประนอมพร้อมใจกัน ยกพระบรมวงศานุวงศ์พระองค์นั้นขึ้นเสวยมไหสวรรยาธิปัตย์ราชสืบสันตติวงศ์ดำรงราชประเพณีต่อไปเถิด อย่าได้กริ่งเกรงพระราชอัธยาศัยเลย เอาแต่ให้ได้เป็นสุขทั่วหน้าอย่าให้เกิดการรบราฆ่าฟันกันให้ได้ความทุกข์ร้อนแก่ราษฎร..."*

พระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงประกาศพระราชทานส่วนพระราชกุศลในการที่ทรงบริจาคเพชรใหญ่ประดับพระอุณาโลมพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร *"การพระราชบริจาคอันนี้ทรงพระราชดำริ เห็นว่าไม่ขัดขวางเป็นเหตุให้ท่านผู้ใดขุ่นเคืองขัดใจเลย* **พระนครนี้เป็น**

ถิ่นที่ของคนนับถือพระพุทธศาสนามาแต่เดิม ไม่ใช่แผ่นดินของศาสนาอื่น *คนที่ถือศาสนาอื่นมาแต่อื่นก็ดี อยู่ในเมืองนี้ก็ดี จะโทมนัสน้อยใจด้วยริษยาแก่พระพุทธศาสนาเพราะบูชาอันนี้ไม่ได้ ด้วยไม่ใช่เมืองของศาสนาตัวเลย ถ้าโทมนัสก็ชื่อว่าโลภล่วงเกินไป...”*

พระราชปฏิญาณและพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช *“ข้าพเจ้าจะไม่มีจิตยินดีน้อมไปในศาสดาอื่นนอกจาก*สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธรรมอันพระองค์ได้ตรัสรู้ชอบดีแล้ว กับทั้งพระสงฆ์หมู่ใหญ่ *อันได้ประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นเลยเป็นอันขาด จนตราบกว่าสิ้นชีวิต...”*

พระราชนิพนธ์และพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว “พระพุทธศาสนา*เป็นศาสนาสำหรับชาติเรา เราจำเป็นต้องถือด้วยความกตัญญูต่อบิดา มารดา และต้นโคตรวงศ์ของเรา... เมื่อรู้สึกแน่นอนแล้วว่า ศาสนาในสมัยนี้เป็นของที่แยกจากชาติไม่ได้... ถ้าข้าพเจ้าจะขอแก่ท่านทั้งหลายว่า* **พุทธศาสนาเป็นของไทย** เรามาชวนกันนับถือ**พระพุทธศาสนา***เถิด...* **ผู้ที่แปลงศาสนา คนเขาดูถูกยิ่งเสียกว่าผู้ที่แปลงชาติ...** *เพราะเหตุฉะนั้น เป็นความจำเป็นที่เราทั้งหลายผู้เป็นไทย จะต้องมั่นอยู่ในศาสนาพระพุทธซึ่งเป็นศาสนาสำหรับชาติเรา...”* และพระองค์ได้พระราชทานความหมายแห่งไตรรงค์ไว้ดังนี้

“ขอรำรำพรรณบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย
แห่งสีทั้งสามงามถนัด
ขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ **หมายพระไตรรัตน์**
และธรรมะคุ้มจิตไทย...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว *“แต่บ้านเมืองในลานนาถึงกาลวิบัติ* **พระพุทธศาสนา***ก็เศร้าหมองจนสงฆมณฑล*

*เสื่อมทรามระส่ำระสายมาช้านาน... มาจนถึงรัชกาลสมเด็จพระปิยมหาราช พระบรมชนกนาถของเราจึงได้เริ่มทรงจัดการฟื้น***พระพุทธศาสนาในมณฑลนี้มาโดยทรงพระราชดำริจะให้พุทธจักรและอาณาจักรเจริญรุ่งเรืองสมกับสมัย***เป็นต้นว่า ในการสั่งสอนประชาชนทั้งหลายให้รัฐบาลเอาเป็นธุระสั่งสอนส่วนคดีโลก ให้พระสงฆ์รับภาระการสั่งสอนส่วนคดีธรรมเป็นอุปการะแก่กัน ดังนี้ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชของเราก็ได้โปรดให้จัดการสืบมาโดยทางนั้น"*

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลปัจจุบัน ได้ตรัสพระปฐมบรมราชโองการซึ่งเป็นพระราชปณิธานแก่ปวงชนชาวไทยในพระราชพิธีพระบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ว่า **"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"** ได้มีพระราชดำรัสตรัสลาผนวชต่อพระบรมวงศานุวงศ์ คณะองคมนตรี คณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และข้าราชการ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ ว่า "โดยที่**พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของเรา** *ทั้งตามความศรัทธาเชื่อมั่นของข้าพเจ้าก็เห็นเป็นศาสนาที่ดีศาสนาหนึ่ง เนื่องในบรรดาสัจธรรมคำสั่งสอนอันชอบด้วยเหตุผล จึงเคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอำนวย ข้าพเจ้าควรจักได้บวชสักเวลาหนึ่งตามราชประเพณี ซึ่งจักเป็นทางสนองพระคุณบุรพการีตามคตินิยมด้วย..."* และได้มีพระราชดำรัสในโอกาสพระสันตะปาปา จอห์น พอล ที่ ๒ เข้าเฝ้า ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๗ ว่า **"คนไทยเป็นศาสนิกที่ดีทั่วกัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาประจำชาติ"**

การดำเนินงานตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกให้คงความบริสุทธิ์แห่งพระบาลีพุทธพจน์ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องอาศัยความสุขุมคัมภีรภาพด้านความรู้ความชำนาญในภาษาบาลีของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลาย จึงนับว่าเป็นงานที่มี

ความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นกุศลกิจอันยิ่งใหญ่ที่กระทำได้ยาก ดังนั้น การที่พระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายมีอิทธิบาทธรรมร่วมกันตรวจชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงควรแก่การอนุโมทนาสาธุการของบรรดาพุทธบริษัททั้งหลาย เพราะตราบใดที่พระไตรปิฎกยังคงความบริสุทธิ์อยู่ ย่อมเป็นที่มั่นใจได้ว่า ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธก็ดำรงอยู่ ก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติตราบนั้น

ในนามของมหาเถรสมาคม ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยความเรียบร้อยสมบูรณ์ นับเป็นการเฉลิมพระเกียรติและถวายเป็นพระราชกุศลแด่ สมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ เนื่องในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ดังกล่าว

ขออานุภาพแห่งมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่เกิดจากการร่วมแรงร่วมใจของพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตทั้งหลายที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยซึ่งถือว่าเป็นพระบรมศาสดาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในครั้งนี้ ได้โปรดอภิบาลคุ้มครองรักษาสมเด็จบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตลอดถึงพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ให้ทรงพระเกษมสำราญ มีพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตมั่นเป็นมิ่งขวัญร่มเกล้าของเหล่าพสกนิกรชาวไทยสืบไปตลอดจิรัฐิติกาล เทอญ

สมเด็จพระพุฒาจารย์

(สมเด็จพระพุฒาจารย์)

ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คำปรารภ

ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เดิมทีนั้น เรียกว่า **พระธรรมวินัย** *พระธรรม* ได้แก่คำสั่งสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ *พระวินัย* ได้แก่ข้อบัญญัติที่ทรงวางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน กาลต่อมาเมื่อพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระธรรมวินัยที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ทรงบัญญัติไว้ในกาลโอกาสต่าง ๆ มีความสำคัญยิ่งในฐานะเป็นพระบรมศาสดาแทนพระพุทธองค์ โดยมีหลักฐานปรากฏในมหาปรินิพพานสูตร (ที.ม. ๑๐/๒๑๖) ว่า ขณะที่ทรงพระประชวรจวนจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระพุทธองค์หาได้ทรงตั้งพระสาวกรูปใดรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งพระบรมศาสดาไม่ หากแต่ตรัสกะท่านพระอานนท์พุทธอุปัฏฐากว่า

โย โว อานนฺท มยา ธมฺโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺญตฺโต, โส โว มมจฺจเยน สตฺถา.

แปลความว่า *"ดูก่อนอานนท์ ธรรมและวินัยอันใดที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาของพวกเธอโดยกาลล่วงไปแห่งเรา"*

จากพระพุทธพจน์นี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ซึ่งได้รับการสังคายนารวบรวมประมวลเป็นบทสวดสำหรับสอบทานความถูกต้องมิให้คลาดเคลื่อนไปจากที่พระพุทธองค์ตรัสสั่งสอนจริงด้วยสังฆานุมัติพร้อมกันครั้งแรกโดยพระอรหันตเถระ ๕๐๐ รูป ภายหลังพุทธปรินิพพานได้ ๓ เดือน การสังคายนาพระธรรมวินัยในครั้งแรกนั้นได้ยกเอาพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงโปรดเวไนยสัตว์ตลอดระยะเวลา ๔๕ พรรษา ขึ้นสู่การพิจารณาสอบทานรับรองความบริสุทธิ์ถูกต้องในท่ามกลางสงฆ์ แล้วประมวลจัด

เป็นหมวด ไว้ ๓ หมวดใหญ่ เรียกว่า **พระไตรปิฎก** อันประกอบด้วย *พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก* และ*พระอภิธรรมปิฎก*

พระวินัยปิฎก *หมวดพระวินัย* ว่าด้วยพระพุทธบัญญัติที่ทรงวางหลักความประพฤติและมารยาทอันเป็นแบบอย่างเยี่ยงอารยชนของผู้เข้ามาบวชประพฤติพรหมจรรย์ชั้นสูงในพระพุทธศาสนา เป็นประมวลพระพุทธดำรัสตรัสสั่งสอนเกี่ยวกับศีลหรือสิกขาบทตลอดจนพิธีกรรมและขนบธรรมเนียมของพระสงฆ์ อันเป็นกฎระเบียบที่พระภิกษุและพระภิกษุณีต้องปฏิบัติโดยเคร่งครัด นอกจากนี้ยังได้ประมวลเหตุการณ์พุทธประวัติที่สำคัญ ๆ นับตั้งแต่แรกตรัสรู้เสวยวิมุตติสุขเป็นต้นไปพร้อมทั้งประวัติการทำสังคายนาไว้ด้วย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ คือ *มหาวิภังค์ ภิกขุนีวิภังค์ มหาวรรค จุลลวรรค* และ*ปริวาร* โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๘ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑ ถึงเล่มที่ ๘

พระสุตตันตปิฎก *หมวดพระสูตร* ว่าด้วยประมวลพระธรรมเทศนาตรัสบรรยายธรรมของพระพุทธองค์ที่ตรัสให้เหมาะแก่บุคคลและโอกาส เป็นประมวลหลักพุทธธรรมที่ทรงแสดงโดยบุคลาธิษฐานหรือทรงใช้สมมติโวหารตลอดจนบทคาถาประพันธ์ เรื่องเล่า และเรื่องราวชั้นเดิมที่แสดงถึงประวัติของพระพุทธองค์และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย มี ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๕ คัมภีร์ เรียกว่า *นิกาย ๕* คือ *ทีฆนิกาย มัชฌิมนิกาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิกาย* และ*ขุททกนิกาย* โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๒๕ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ถึงเล่มที่ ๓๓

พระอภิธรรมปิฎก *หมวดพระอภิธรรม* ว่าด้วยประมวลพระพุทธพจน์อันเกี่ยวกับหลักปรมัตถธรรมที่เป็นความหมายที่แท้จริงของสรรพสิ่ง เป็นประมวลคำอธิบายหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาล้วน ๆ โดยธรรมาธิษฐาน

คือไม่ยกบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นสมมติบัญญัติเข้ามาประกอบความ มี ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งออกเป็น ๗ คัมภีร์ คือ *ธัมมสังคณี วิภังค์ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก* และ*ปัฏฐาน* โดยพระไตรปิฎกของไทยเราจัดพิมพ์เป็น ๑๒ เล่มหนังสือ ในจำนวน ๔๕ เล่ม ได้แก่พระไตรปิฎกเล่มที่ ๓๔ ถึงเล่มที่ ๔๕

พระไตรปิฎก จัดเป็นหนึ่งในพระสัทธรรม ๓ คือปริยัตติสัทธรรมที่ประมวลไว้ซึ่งนวังคสัตถุศาสน์ทั้งหมด เป็นปทัฏฐานให้เกิดปฏิปัตติสัทธรรม คือศีล สมาธิ ปัญญา และนำไปสู่การบรรลุปฏิเวธสัทธรรม คือมรรค ผล นิพพานในที่สุด ดังนั้น จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในทางพระพุทธศาสนา ดังพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในคราวจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ความว่า

> *"พระไตรปิฎกเป็นพระคัมภีร์ที่รวบรวมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอรหันตสาวกได้รับภารธุระสั่งสอนสืบต่อกันมา เป็นพระคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา เท่ากับเป็นสัญลักษณ์ของพระบรมศาสดา พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชนผู้สนใจพระพุทธศาสนามีความจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้จากพระไตรปิฎก เพราะฉะนั้น คัมภีร์พระไตรปิฎกนี้พระเถรานุเถระแต่ปางก่อนจึงได้ช่วยกันรักษาสืบต่อกันมา ในการสร้างวัดวาอารามสมัยก่อนนั้น จะต้องสร้างหอไตรประจำวัด ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกอันประกอบด้วยคัมภีร์ใบลาน พระภิกษุสามเณรผู้บวชในพระพุทธศาสนาจะเป็นศาสนทายาท ก็จำเป็นต้องศึกษาภาษาบาลีอันเป็นภาษาที่จารึกในคัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา โยชนา สัททาวิเสส อันเป็นคัมภีร์ประกอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อความพระไตรปิฎกนั้น พระมหากษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนาในปางก่อน*

จึงได้ให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในพระไตรปิฎกนั้นๆ ให้แตกฉาน เพื่อนำเอาความรู้มาสั่งสอนแก่พุทธศาสนิกชน สำหรับในประเทศไทย พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะมาตลอดสาย และได้ทรงให้พระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมคือพระไตรปิฎกนี้สืบต่อกันมา ทรงถือเป็นพระราชกิจสำคัญ มีการสอบพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้แสดงความรู้ที่ได้ศึกษาพระไตรปิฎกนั้นๆ และทรงปูนบำเหน็จความสามารถแก่พระภิกษุสามเณรผู้สอบไล่ได้พระปริยัติธรรม ซึ่งทุกวันนี้ได้ขยายวงกว้างออกมาเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ตลอดจนพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ให้พระภิกษุสามเณรผู้ทรงความรู้ทำการสังคายนาพระไตรปิฎก ถือเป็นการทรงบำเพ็ญพระราชกุศลอันยิ่งใหญ่..."

พระไตรปิฎกของพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทได้รับการนำสืบๆ กันมาด้วย*ภาษามคธ* หรือ*ภาษาบาลี* อันหมายถึงภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ โดยวิธีมุขปาฐะหรือมุขบาฐ คือวิธีทรงจำนำสืบต่อ ๆ กันด้วยการสาธยายท่องจำกัน สั่งสอนกันจากปากสู่ปาก หรือวิธีบอกเล่ากล่าวสอนจากอาจารย์สู่ศิษย์โดยโวหารต่างๆ เป็นเวลาถึง ๔ พุทธศตวรรษ จึงได้รับการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงในใบลานในคราวสังคายนาครั้งที่ ๕ ในประเทศศรีลังกา เมื่อพุทธศักราช ๔๓๓ ตลอดระยะเวลาดังกล่าวนี้ ถ้าในสมัยใดมีความฟั่นเฟือเลอะเลือนจำกันมาผิด มีข้อบกพร่องผิดพลาดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือมีคำสอนของลัทธิอื่นเข้ามาปะปนในพระไตรปิฎก อันเป็นเหตุให้พระสงฆ์ประพฤติผิดหลักพระธรรมวินัย บรรดาพระอรหันต์หรือพระมหาเถระในยุคสมัยนั้นๆ ก็จะถือเอาเป็นภารธุระดำเนินการประชุมพระสงฆ์ทำสังคายนาเพื่อสอบทานสวดรับรองความถูกต้องพร้อมกันเป็นครั้ง ๆ โดยประวัติการทำสังคายนานั้น สามครั้งแรกทำในประเทศอินเดีย ครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕

ทำในประเทศศรีลังกา ซึ่งในการทำสังคายนาครั้งที่ ๕ นี้เอง พระเถระสังคีติกาจารย์ทั้งหลายได้คำนึงถึงว่า *"ในอนาคต กุลบุตรคงมีศรัทธาน้อยลง และปัญญาที่จะทรงจำพระธรรมวินัยสืบอายุพระพุทธศาสนาคงน้อยลงด้วย ควรที่คณะสงฆ์จะสังคายนาพระธรรมวินัยแล้วลงบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร"* เพราะประจักษ์ที่พวกทมิฬไม่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งปกครองประเทศศรีลังกาแล้วทำให้เกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวงต่อพระพุทธศาสนา เป็นเหตุให้พระภิกษุสาวกทั้งหลายต่างพากันปลีกตนไปอยู่ตามป่าเขาอย่างลำเค็ญ มีความฝืดเคืองด้วยภิกษาหาร ต้องอดทนอยู่อย่างลำบากถึง ๑๒ ปี แต่ท่านเหล่านั้นหาคำนึงถึงความลำบากทางกายของตนไม่ ต่างช่วยกันทรงจำพระไตรปิฎกท่านละหนึ่งนิกายบ้าง สองนิกายบ้าง ถึงแม้ไม่มีอะไรจะฉันเป็นภัตตาหาร ก็ฉันใบไม้แทน เพื่อให้ร่างกายมีกำลังทรงอยู่เพียงเพื่อสาธยายท่องบ่นทบทวนพระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้พระไตรปิฎกที่ทรงจำไว้นั้นสูญไปพร้อมกับชีวิตของท่าน เพราะขณะนั้นพระภิกษุสาวกที่ทรงจำพระไตรปิฎกได้มีจำนวนน้อยเต็มที บางท่านเกิดเตโชธาตุในท้องกำเริบก็ต้องนอนเอาทรายกลบท้อง เพื่อให้ดูดความร้อนจากร่างกายแล้วสาธยายทบทวนพระไตรปิฎกนั้นมิให้ลืมเลือนสูญหายไป เมื่อได้ประจักษ์ชัดถึงการทรงจำพระไตรปิฎกด้วยวิธีมุขปาฐะว่าไม่อาจจะรักษาพระไตรปิฎกไว้ได้ต่อไป จึงได้มีมติจารึกพระไตรปิฎกลงในใบลานเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยภาษามคธ พร้อมทั้งจารึกอรรถกถา (คัมภีร์อธิบายความแห่งพระไตรปิฎก) ด้วยภาษาสิงหล แล้วนำสืบเผยแผ่ไปยังประเทศต่างๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา และต่อมาเมื่อวิทยาการด้านการพิมพ์เจริญขึ้น ได้มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นรูปเล่มหนังสือ โดยใช้อักษรของประเทศนั้น ๆ จึงปรากฏเป็นพระไตรปิฎกฉบับอักษรสิงหล ฉบับอักษรเทวนาครี ฉบับอักษรพม่า ฉบับอักษรขอม ฉบับอักษรไทย ฉบับอักษรโรมัน ฉบับอักษรมอญ เป็นต้น และเมื่อจะจัด

พิมพ์หรือจัดสร้างซ้ำแต่ละครั้งเนื่องในวโรกาสสำคัญๆ ก็จะมีการสังคายนาตรวจชำระสอบทานเพื่อคงความบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยการนำคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรต่าง ๆ มาเทียบเคียงกัน ตรวจสอบให้ลงกันสมกันเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำเครื่องหมายวรรคตอน จัดทำเชิงอรรถแสดงปาฐะที่ต่างกัน พร้อมทั้งจัดทำดัชนีคือปทานุกรม นามานุกรม คาถานุกรม และธัมมประเภทแสดงลำดับหมวดธรรม เพื่อสะดวกในการสืบค้นดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทย ได้นำพระไตรปิฎกจากประเทศศรีลังกามาสืบทอดศึกษาเล่าเรียนกันโดยลำดับ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสังคายนาตรวจชำระสอบทานพระไตรปิฎกในประเทศไทย มีประวัติการดำเนินงานในแต่ละยุคสมัยที่พระบุรพมหากษัตริย์ไทยผู้ทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงโปรดฯ รับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดังปรากฏตามหลักฐานที่บันทึกไว้ ดังนี้

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่ ได้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกจารึกลงในใบลานด้วยอักษรธรรมล้านนาขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช ๒๐๒๐ ต่อมา ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายหลังจากที่ทรงกู้อิสรภาพจัดการบ้านเมืองไทยเสร็จแล้ว ทรงใฝ่พระทัยในการพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ทรงปรารภว่าพระไตรปิฎกกระจัดกระจายเสียหายไปมาก จึงทรงโปรดฯ ให้อัญเชิญพระไตรปิฎกจากเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งมีความสมบูรณ์มารวบรวมไว้ที่กรุงธนบุรี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๑๓

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี เมื่อพุทธศักราช ๒๓๓๑ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดฯ ให้รวบรวมคัมภีร์พระไตรปิฎกในส่วนที่กระจัดกระจายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้วทรงอาราธนาพระเถรานุเถระและเชิญราชบัณฑิตผู้ทรงความรู้ ให้ทำการสังคายนาตรวจ

ชำระพระไตรปิฎก แล้วทรงโปรดฯ ให้ช่างคัดลอกจำลองพระไตรปิฎกพร้อมทั้งอรรถกถาและฎีกาจารึกด้วยอักษรขอมลงในใบลาน จำนวน ๓,๗๘๖ ผูก พร้อมทั้งปิดทองทึบ ปกหน้า ปกหลัง และกรอบ เรียกว่า *พระไตรปิฎกฉบับทอง* ต่อมา พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงโปรดฯ ให้มีการซ่อมส่วนคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ชำรุดให้สมบูรณ์ และทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า *ฉบับรดน้ำแดง* แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎก ๕ ฉบับ มี*ฉบับรดน้ำเอก ฉบับเทพชุมนุม* เป็นต้น พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้อาราธนาพระมหาเถระเข้าไปถวายพระธรรมเทศนาในพระบรมมหาราชวัง โดยให้เรียบเรียงพระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา เป็นสำนวนพระธรรมเทศนา และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ก็ทรงโปรดฯ ให้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกที่ขาดหายไปให้ครบสมบูรณ์ พร้อมทั้งทรงโปรดฯ ให้สร้างฉบับใหม่ขึ้นมาอีก เรียกว่า *ฉบับล่องชาด*

พระไตรปิฎกทั้ง ๔ รัชสมัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ดังกล่าวมานี้ยังเป็นภาษาบาลีอักษรขอม ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๓๑ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการสังคายนาชำระพระไตรปิฎกและปริวรรตบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย และทรงโปรดฯ ให้จัดพิมพ์เป็นเล่มหนังสือขึ้นเป็นครั้งแรก จำนวน ๓๙ เล่ม รวม ๑,๐๐๐ ชุด เพื่อฉลองในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี

ต่อมา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงมีพระราชประสงค์อุทิศพระราชกุศลถวายแด่พระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จึงทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระต้นฉบับที่ขาดหายไปเพิ่มอีกจากที่มีอยู่ ๓๙ เล่ม และจัดพิมพ์เป็น ๔๕ เล่ม จบบริบูรณ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพรรษาที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญ

พุทธกิจ การตรวจชำระพระไตรปิฎกครั้งนี้คณะสงฆ์กระทำอย่างโอฬารยิ่ง โดยปรับปรุงแก้ไขเครื่องหมายวรรคตอน ใช้เครื่องหมายพินทุแทนยามักการ เริ่มจัดทำตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๖๘ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ จึงแล้วเสร็จ และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฎกำ** : *พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ* พิมพ์จำนวน ๑,๕๐๐ ชุด ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการจัดพิมพ์คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับอักษรไทยครบสมบูรณ์ และพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐนี้ได้มีการพิมพ์ซ้ำสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม พระไตรปิฎกที่ได้รับการตรวจชำระและจัดพิมพ์ทั้งหมดนับแต่สมัยโบราณมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๗ เป็นภาษาบาลีหรือภาษามคธ แม้จะได้มีการแปลเป็นภาษาไทยมาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ยังมิได้มีการแปลอย่างเป็นทางการในนามของคณะสงฆ์ จึงต่อมา ในปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ คณะสงฆ์โดยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์จากพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ได้ประชุมกันดำเนินการแปลพระไตรปิฎกภาษาบาลีเป็นภาษาไทยบริบูรณ์และจัดพิมพ์เป็นครั้งแรก เรียกว่า **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** โดยแปลตามความในพระไตรปิฎกภาษาบาลี แล้วพิมพ์เป็นเล่ม ๒,๕๐๐ ชุด ชุดละ ๘๐ เล่ม เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระชนมายุของพระพุทธเจ้าส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งแปลเป็นสำนวนเทศนา โดยถือเอาพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐเป็นต้นฉบับ พิมพ์ลงในใบลาน ๑,๒๕๐ กัณฑ์ เพื่อให้เท่ากับจำนวนพระอรหันตสาวกในครั้งพุทธกาลที่มาเฝ้าพระพุทธเจ้าโดยมินัดหมายเพื่อประชุมฟังพระโอวาทปาติโมกข์ในคราวจาตุรงคสันนิบาต ดิถีเพ็ญแห่งมาฆมาส อนึ่ง การแปลและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกครั้งนี้กระทำเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสที่พระพุทธศาสนาได้ดำรงมั่นมาครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ อีกส่วนหนึ่งด้วย

พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงนี้ คณะสงฆ์ได้ดำเนินการตรวจชำระจัดพิมพ์สืบต่อมาเนื่องในวโรกาสสำคัญอีก ๓ วาระ รวมเป็น ๔ วาระด้วยกัน

กล่าวคือ วาระที่ ๒ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๔ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด ชุดละ ๔๕ เล่ม วาระที่ ๓ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด และวาระที่ ๔ พิมพ์ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๕ จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด เนื่องในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี

ปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า *พระพุทธวจนะอันเรียกว่าพระไตรปิฎกย่อมเป็นหนังสือที่ประมวลพระธรรมวินัยของสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งยังบริบูรณ์และตั้งมั่นอยู่ตราบใด ก็ย่อมเป็นหลักของพุทธบริษัทที่จะปฏิบัติให้เป็นสัมมาปฏิบัติ ถึงความงอกงามรุ่งเรืองอยู่ตราบนั้น* จึงทรงมีพระราชศรัทธาเลื่อมใสพระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์ในการสังคายนาพระไตรปิฎกถวายตามที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ถวายพระพร เนื่องในมงคลดิถีที่มีพระชนมพรรษาจะบรรจบ ๕ รอบนักษัตร ในวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐ และมีพระบรมราชโองการประกาศขออาราธนาสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ พระสงฆ์เปรียญธรรมพร้อมด้วยศาสนบัณฑิต เป็นภารธุระดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพื่อความเจริญรุ่งเรืองสถาพรแห่งพระบวรพุทธศาสนาสืบไป

การสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๐ นี้ คณะสงฆ์ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมการศาสนา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับสนองงานคณะสงฆ์ขณะนั้นเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ โดยรัฐบาลซึ่งมี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็น

นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้จัดสรรงบประมาณอุดหนุน และได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีพระฤกษ์ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วได้ดำเนินการสังคายนาตรวจชำระในรูปของคณะกรรมการ ประกอบด้วย คณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการปาลิวิโสธกะ คณะกรรมาธิการแห่งสังคีติการกสงฆ์ คณะกรรมการศาสนบัณฑิต ทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ และคณะกรรมการดำเนินการและประสานงาน และมีสังฆานุมัติให้ใช้ตำหนักสมเด็จ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เป็นสถานที่ตรวจชำระ โดยนำพระไตรปิฎกที่ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับหลวงแล้วนั้นมาตรวจสอบให้มีความถูกต้องทั้งฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย กล่าวคือ ในส่วนของฉบับภาษาบาลี ได้ใช้ **พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสยามรัฐ** เป็นต้นฉบับสอบเทียบกับพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ โดยได้ตั้งข้อ ย่อหน้า ยกหัวข้อสูตรหรือมาติกาให้เห็นชัดเจน และได้อ้างหน้าคัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ ฉบับฉัฏฐสังคีติ (อักษรพม่า) ฉบับอักษรเทวนาครี และฉบับอักษรโรมัน ในบรรทัดแรกของหน้านั้นๆ เพื่อสะดวกต่อการค้นคว้าของนักศึกษา รวมทั้งบอกเลขบรรทัดแต่ละหน้าของพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีนี้ไว้ด้วย สำหรับฉบับภาษาไทย ได้นำ **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง** มาเป็นต้นฉบับในการตรวจสอบพิจารณาสำนวนแปล

การดำเนินการสังคายนาพระธรรมวินัยตรวจชำระพระไตรปิฎกตามที่กล่าวมานี้ได้แล้วเสร็จทันพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบนักษัตร และเรียกชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า **ทยฺยรฏฺฐสฺส สงฺคีติเตปิฏกำ ๒๕๓๐ พุทฺธวสฺเส** : *พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐* โดยจัดพิมพ์ฉบับภาษาบาลีจำนวน ๑,๐๐๐ ชุด และจัดพิมพ์ฉบับภาษาไทย จำนวน ๓,๐๐๐ ชุด

ต่อมา พระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐ ทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยดังกล่าวนี้ได้มีพุทธศาสนิกชนผู้มีจิตศรัทธา

สร้างถวายวัดจนหมดลง โดยเหตุที่พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์ที่มีความสำคัญ **คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม**จึงเตรียมการที่จะจัดพิมพ์ซ้ำ แต่เพื่อให้เป็นไปตามประเพณีที่ทำกันมา คือก่อนจะจัดพิมพ์พระไตรปิฎกแต่ละครั้งต้องมีการประชุมสงฆ์ผู้ทรงความรู้และศาสนบัณฑิตตรวจชำระสอบทานความถูกต้องในเบื้องต้น กอปรกับได้พิจารณาเห็นว่าพระไตรปิฎกฉบับสังคายนาฯ ในส่วนภาษาบาลีนั้น แม้จะดำเนินการตรวจชำระจากคณะกรรมการสังคีติการกสงฆ์ในครั้งนั้นมาแล้ว แต่ก็ยังมีปาฐะที่บกพร่องผิดพลาดอยู่บ้างในบางเล่ม บางสูตร บางข้อ ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาและขั้นตอนการจัดพิมพ์เป็นสำคัญ แม้ในส่วนฉบับภาษาไทยก็ปรากฏว่าสูตรเดียวกันซึ่งมีบทพระบาลีเหมือนกัน หรือข้อความพระบาลีอย่างเดียวกันแต่ปรากฏต่างที่กัน กลับมีข้อความสำนวนแปลที่ไม่ลงกันสมกัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะเกิดจากคณะกรรมการแปลมีหลายชุดจึงแปลสำนวนต่างกัน แต่เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า พระไตรปิฎกนั้นเป็นพระคัมภีร์สำคัญในพระพุทธศาสนาสำหรับศึกษาค้นคว้าอ้างอิงของพุทธบริษัท หาใช่เป็นหนังสืออ่านทั่วไปไม่ แม้จะเป็นฉบับภาษาไทยก็ควรที่จะมีเอกภาพในด้านสำนวนคำแปลที่เป็นแบบอย่างและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบัณฑิตชน ดังนั้น เพื่อให้การจัดพิมพ์พระไตรปิฎกเผยแพร่ในปัจจุบันมีข้อบกพร่องผิดพลาดน้อยที่สุด คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมจึงแต่งตั้งคณะกรรมการสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกฉบับสังคายนา ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้มีฉันทานุมัติชำระสอบทานต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ทั้ง ๔๕ เล่ม เป็นอันดับแรก โดยกำหนดแนวทาง คือ ให้สอบทานคำแปลของพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาให้ถูกต้องสมบูรณ์ มิให้ตกหล่นคลาดเคลื่อนจากบทปาฐะในพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา หากพบว่าตกหล่น ก็แปลเพิ่มให้สมบูรณ์ หากพบว่าคลาดเคลื่อน ก็แปลให้ถูกต้องตามนัยอรรถกถา และหากพบว่าสำนวนคำแปลของสูตรใด หรือข้อใดที่ปรากฏหลายที่ทั้งในเล่มเดียวกันหรือ

ต่างเล่มไม่ตรงกัน ซึ่งเมื่อเทียบเคียงกับฉบับภาษาบาลีแล้วปรากฏว่ามีข้อความพระบาลีอย่างเดียวกัน ก็ปรับแก้สำนวนให้ตรงกัน เป็นต้น

คณะกรรมการดังกล่าวนี้ได้เพียรพยายามดำเนินการตรวจสอบต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาสำเร็จเพียงขั้นตอนการสอบทานคำแปลมิให้ตกหล่นจากต้นฉบับภาษาบาลี โดยมิได้ปรับแก้สำนวนคำแปลที่ลักลั่นกันในบางสูตรให้ลงกันสมกัน จึงต่อมา คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมได้มีมติให้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต) วัดราชโอรสาราม รับเป็นภารธุระดำเนินการสานต่อในขั้นตอนที่เหลือให้สำเร็จเรียบร้อย ซึ่งในเบื้องต้น พระธรรมกิตติวงศ์ ได้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนา ที่คณะกรรมการดังกล่าวได้สอบทานคำแปลกับฉบับภาษาบาลีไว้แล้วนั้นมาให้คณะศิษย์ดำเนินการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อให้เกิดความสะดวกในการปรับแก้สำนวนและการเชื่อมโยงข้อมูลแล้วได้ศึกษาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อที่จะได้ดำเนินการปรับแก้สำนวนคำแปลในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยตนเอง อันเป็นการลัดขั้นตอนที่ไม่ต้องพิมพ์ข้อมูลออกมาเป็นปรู๊ฟเพื่อตรวจและสั่งแก้ ซึ่งช่วยประหยัดทั้งด้านเวลาและวัสดุประกอบการพิมพ์ พร้อมทั้งได้เตรียมรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพระไตรปิฎกภาษาไทยจากแหล่งต่างๆ ที่พระโบราณาจารย์ได้แปลไว้ เช่น พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับอื่นๆ เพื่อจัดหามาเป็นอุปการะสอบทานเทียบเคียงประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปล และที่สำคัญ ได้นำคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่นายพร รัตนสุวรรณ ได้ประชุมศาสนบัณฑิตตรวจชำระและจัดพิมพ์อย่างครบบริบูรณ์มาเป็นอุปกรณ์ประกอบการปรับแก้สำนวนคำแปลให้ถูกต้องตามพุทธาธิบาย นอกจากนี้ยังได้จัดหาซีดีรอมพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดทำไว้มาสืบค้นข้อความพระบาลีที่ซ้ำกันเพื่อจะได้ปรับสำนวนคำแปลให้เป็นเอกภาพกันอีกด้วย เมื่อเสร็จขั้นตอนการบันทึกข้อมูลดังกล่าวแล้ว จึงได้ดำเนินการ

ปรับแก้ข้อมูลสำนวนคำแปลพระไตรปิฎกภาษาไทยในเครื่องคอมพิวเตอร์ไปตามลำดับเล่ม จนแล้วเสร็จทั้ง ๔๕ เล่ม พร้อมที่จะให้พิสูจน์อักษรก่อนเสนออนุมัติจัดพิมพ์ แต่ได้พิจารณาเห็นว่า พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงและฉบับสังคายนาที่พระโบราณาจารย์ได้แปลและจัดทำไว้นั้น มิได้ทำเชิงอรรถคือคำอธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจไว้ ดังนั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ ในการอ่านพระไตรปิฎกให้เข้าใจสำหรับประชาชนทั่วไปและสามารถเป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงที่ถูกต้องอันเหมาะแก่ยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงได้เพิ่มขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถขึ้นโดยกำหนดแนวทางในการจัดทำ คือทำคำอธิบายเฉพาะคำศัพท์วิชาการทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกซึ่งแปลทับศัพท์ไว้หรือข้อความที่ยากต่อความเข้าใจ โดยตรวจดูคำอธิบายจากคัมภีร์อรรถกถาภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาฯ ที่อธิบายหรือแยกประเภทศัพท์หรือข้อความแห่งพระบาลีนั้นๆ เป็นเบื้องต้นแล้วแปลสรุปความเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พร้อมทั้งอ้างอิงคัมภีร์อรรถกถาเป็นอักษรย่อและบอกเล่มหรือหน้าไว้ในวงเล็บเพื่อประโยชน์ในการสืบค้นอ้างอิงของผู้ต้องการหลักฐานอ้างอิงหรือต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูง ในกรณีคำแปลภาษาไทยที่ไม่นิยมใช้ซึ่งเกรงว่าคนทั่วไปอ่านแล้วไม่เข้าใจและต้องเสียเวลาเปิดดูความหมายในพจนานุกรม โดยที่คัมภีร์อรรถกถาก็ไม่ได้ให้คำอธิบายไว้ เช่น คำว่า *ทิม* ซึ่งหมายถึงศาลาแถวหรือห้องแถวสำหรับเป็นที่พักหรือเก็บของ ก็ได้ทำเชิงอรรถไว้โดยอ้างที่มาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรืออธิบายเพิ่มเติมตามสมควร พร้อมทั้งบอกหน้ากำกับไว้เพื่อการสืบค้น เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนการจัดทำเชิงอรรถพร้อมทั้งจัดหน้าวรรคตอนนี้ได้อาศัยความละเอียดและใช้เวลาในการจัดทำเป็นอย่างมาก

การจัดทำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ เพื่อเสนอจัดพิมพ์ดังกล่าวนี้ ได้ใช้เวลาในการดำเนินการจัดทำเป็นเวลานาน จึงแล้วเสร็จเป็นข้อมูลต้นฉบับอยู่ในคอมพิวเตอร์ ในส่วนของการจัดทำต้นฉบับ

พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ นั้นยังมิได้มีการตรวจชำระสอบทานแต่อย่างใด จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๔๘ **คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม** ปรารภเหตุที่พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทรงดำรงอยู่ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกับการพระพุทธศาสนานอกจากจะทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ให้สามารถบริหารงานปกครอง งานการศาสนศึกษา งานเผยแผ่ งานสาธารณูปการ งานสาธารณสงเคราะห์ และงานการศึกษาสงเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว พระราชกรณียกิจอันเกี่ยวเนื่องกับการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนาอีกส่วนหนึ่ง ก็คือทรงโปรดฯ ให้มีการตรวจชำระจัดพิมพ์พระไตรปิฎก ซึ่งพระราชกรณียกิจส่วนนี้ได้อำนวยผลให้พระสงฆ์และประชาชนมีหลักในการศึกษา ปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันก่อให้เกิดความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนาคู่กับชาติไทยตราบเท่าทุกวันนี้ ดังนั้น ในมหามงคลโรกาสที่ **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ นับเวลาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ ๖๐** สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารพระองค์ได้เสด็จดำรงสยามรัฐสีมาราชอาณาจักร ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์มั่นคงอยู่ในทศพิธราชธรรมและจักรวรรดิวัตร ประสิทธิ์ประสาทความไพบูลย์รุ่งเรืองวัฒนาสถาพร ทรงพระมหากรุณาแก่พสกนิกรถ้วนหน้า คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกร ประเทศชาติและพระพุทธศาสนา จึงมีมติให้จัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อเป็นการเฉลิมพระบุญญาธิการและเฉลิมพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเพื่อเป็นการสืบสานพระไตรปิฎกให้เป็น

หลักสำคัญของพระพุทธศาสนาในการศึกษาสัมมาปฏิบัติของพุทธบริษัท ซึ่งกิจกรรมส่วนนี้นับเป็นหนึ่งในแปดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๙

ในการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๘ มหาเถรสมาคมได้มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ประกอบด้วยบรรพชิต ๔๑ รูป คฤหัสถ์ ๔ คน รวม ๔๕ รูป/คน โดยมี สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ ป.ธ. ๙) วัดสระเกศ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานกรรมการ พระพรหมมุนี (จุนท์ พฺรหฺมคุตฺโต ป.ธ. ๙) วัดบวรนิเวศวิหาร พระพรหมเวที (สนิท ชวนปญฺโญ ป.ธ. ๙) วัดไตรมิตรวิทยาราม เป็นรองประธานกรรมการ และพระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙) วัดเทวราชกุญชร เป็นเลขานุการ ซึ่งต่อมา เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการ ฯ นี้ได้ประชุมพิจารณาแนวทางในการดำเนินงานจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ และได้ข้อสรุปเป็นแนวปฏิบัติว่า ในการดำเนินงานตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาบาลี ให้นำพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนา พุทธศักราช ๒๕๓๐ เป็นต้นฉบับในการตรวจชำระ และให้นำพระไตรปิฎกฉบับอื่นๆ มาเทียบเคียงโดยให้ทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกันไว้ ส่วนการตรวจชำระพระไตรปิฎกภาษาไทย ให้นำต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับสังคายนาฯ ที่พระธรรมกิตติวงศ์และคณะได้จัดทำไว้แล้วตามมติมหาเถรสมาคม มาตรวจสอบคำแปลและจัดทำหัวข้อให้ตรงกันกับพระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับสังคายนาฯ ที่คณะกรรมการตรวจชำระแล้ว ทั้งนี้ประธานคณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานกองงานพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เป็น ๓ กอง คือ

๑. คณะทำงานกองงานพระวินัยปิฎก จำนวน ๒๕ รูป/คน มี พระธรรมคุณาภรณ์ (เอื้อน หาสธมฺโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดสามพระยา เป็น ประธาน

๒. คณะทำงานกองงานพระสุตตันตปิฎก จำนวน ๑๙ รูป มี พระวิสุทธิวงศาจารย์ (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙, พธ.ด. กิตติมศักดิ์) วัด ปากน้ำ เป็นประธาน

๓. คณะทำงานกองงานพระอภิธรรมปิฎก จำนวน ๒๑ รูป/คน มี พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม ป.ธ. ๙, Ph.D.) วัดพิชยญาติการาม เป็น ประธาน

ในการพิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกภาษาบาลีนั้น ได้นำ พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศมาเทียบเคียง ตรวจสอบทำเชิงอรรถในปาฐะที่ต่างกัน จำนวน ๗ ฉบับ ประกอบด้วย พระไตรปิฎกบาลี อักษรไทย ๓ ฉบับ คือ (๑) ทยฺยรฏฺฐสฺส สงฺคีติเตปิฎกำ (๒๕๓๐ พุทฺธวสฺเส) (๒) สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฎกำ (๒๕๒๕ พุทฺธวสฺเส) (๓) มหาจุฬาเตปิฎกำ (อนุสฺสรณียำ ๒๕๐๐ พุทฺธวสฺเส) และพระไตรปิฎก บาลีอักษรต่างประเทศ ๔ ฉบับ คือ (๑) ฉฏฺฐสงฺคีติเตปิฎกำ (พระไตรปิฎก บาลีอักษรพม่า ฉบับฉัฏฐสังคายนา พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๓๘) (๒) อิงฺคลิสเตปิฎกำ (พระไตรปิฎกบาลีอักษรโรมัน ฉบับสมาคมบาลีปกรณ์) (๓) สีหฬเตปิฎกำ (พระไตรปิฎกบาลีอักษรสิงหล) (๔) นาลนฺทาเทวนาครีปาลิเตปิฎกำ (พระ ไตรปิฎกบาลีอักษรเทวนาครี ฉบับมหาวิทยาลัยนาลันทา)

คณะทำงานแต่ละกองงานได้เพียรพยายามพิจารณาตรวจต้นฉบับ พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม กำลังความสามารถ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ เป็นต้นมา จึงทำให้การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี และฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

บัดนี้ การพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีและภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้บรรลุผลเสร็จสิ้นแล้ว นับว่าสำเร็จได้โดยอาศัยพระบารมีพระบรมเดชานุภาพแห่งองค์พระมหากษัตริยาธิราช กอปรด้วยความวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาเป็นพุทธบูชาของคณะกรรมการพระเถรานุเถระและศาสนบัณฑิตผู้ดำเนินการพิจารณาตรวจต้นฉบับและความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและอานุภาพแห่งกุศลเจตนาในการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติฯ ครั้งนี้ จงเป็นพลวปัจจัยดลบันดาลให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระบรมบพิตร พระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา พร้อมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ทรงเจริญพระชนมายุยิ่งยืนนาน สถิตในไอศวรรยราชสมบัติ ทั้งสุขโสมนัสสวัสดีจงเกิดมีในที่ทุกสถาน ขอให้รัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงประสบความสำเร็จในการบริหารราชการแผ่นดิน ขออาณาประชาราษฎร์และสรรพสัตว์ทุกหมู่เหล่าจงอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้พระบรมโพธิสมภาร เจริญงอกงามในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตลอดจิรัฐิติกาล เทอญ

สทา ทิปฺปตุ สทฺธมฺโม ตถาคตปฺปเวทิโต
ทสฺเสนฺโต สพฺพโลกสฺส อุชุมคฺคํ วิสุทฺธิยา.

ขอพระสัทธรรมที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศไว้ แสดงทางตรงเพื่อความบริสุทธิ์แก่โลกทั้งปวง จงรุ่งเรืองทุกเมื่อ เทอญ.

มหาเถรสมาคม

THE PAḶĪ ALPHABET
IN THAI AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

อ = a -า = ā ◌ิ = i ◌ี = ī ◌ุ = u ◌ู = ū เ- = e โ- = o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

ก = ka	ข = kha	ค = ga	ฆ = gha	ง = ṅa
จ = ca	ฉ = cha	ช = ja	ฌ = jha	ญ = ña
ฏ = ṭa	ฐ = ṭha	ฑ = ḍa	ฒ = ḍha	ณ = ṇa
ต = ta	ถ = tha	ท = da	ธ = dha	น = na
ป = pa	ผ = pha	พ = ba	ภ = bha	ม = ma

ย = ya ร = ra ล = la ว = va ส = sa ห = ha ฬ = ḷa ◌ं = ṃ

VOWELS IN COMBINATION

ก = ka	กา = kā	กิ = ki	กี = kī	กุ = ku	กู = kū	เก = ke	โก = ko
ข = kha	ขา = khā	ขิ = khi	ขี = khī	ขุ = khu	ขู = khū	เข = khe	โข = kho

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ทยฺยรฏฺฐสฺส เตปิฏเก
สงฺเกตวิญฺญาปนำ

อิ.	=	อิงฺคลิสเตปิฏกำ
ฉ.	=	ฉฏฺฐสงฺคีติเตปิฏกำ
ทยฺ.	=	ทยฺยรฏฺฐสฺส สงฺคีติเตปิฏกำ (๒๕๓๐ พุทฺธวสฺเส)
เท.	=	นาลนฺทาเทวนาคริปาลิเตปิฏกำ
โป.	=	โปราณเตปิฏกำ
มหา.	=	มหาจุฬาเตปิฏกำ (อนุสฺสรณีย์ ๒๕๐๐ พุทฺธวสฺเส)
สี.	=	สีหฬเตปิฏกำ
สฺยา.	=	สฺยามรฏฺฐสฺส เตปิฏกำ (๒๕๒๕ พุทฺธวสฺเส)

วินยปิฎเก
ปริวารปาลิยา
กิตฺตนปตฺตํ

มาติกา องฺเก

มหาวิภงฺโค
โสฬส มหาวารา

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑
๑. ปาราชิกกณฺฑ ๑
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ ๖
๓. อนิยตกณฺฑ ๑๔
๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ ๑๘
๑. จีวรวคฺโค ๑๘
๒. โกสิยวคฺโค ๒๑
๓. ปตฺตวคฺโค ๒๕
๕. ปาจิตฺติยกณฺฑ ๒๘
๑. มุสาวาทวคฺโค ๒๘
๒. ภูตคามวคฺโค ๓๑
๓. โอวาทวคฺโค ๓๕
๔. โภชนวคฺโค ๓๘
๕. อเจลกวคฺโค ๔๑
๖. สุราปานวคฺโค ๔๕
๗. สปฺปาณกวคฺโค ๔๘

มาติกา **องฺเก**

๘. สหธมฺมิกวคฺโค ๕๑
๙. รตนวคฺโค ๕๔
๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ ๕๘
๗. เสขิยกณฺฑํ ๖๐
๑. ปริมณฺฑลวคฺโค ๖๐
๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ๖๒
๓. ขมฺภกตวคฺโค ๖๔
๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค ๖๕
๕. กพฬวคฺโค ๖๗
๖. สุรุสุรุวคฺโค ๖๘
๗. ปาทุกวคฺโค ๗๐

๒. กตาปตฺติวาโร ๖๘
๑. ปาราชิกกณฺฑํ ๗๕
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ ๗๖
๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ ๗๙
๑. จีวรวคฺโค ๗๙
๒. โกสิยวคฺโค ๘๐
๓. ปตฺตวคฺโค ๘๑
๕. ปาจิตฺติยกณฺฑํ ๘๓
๑. มุสาวาทวคฺโค ๘๓
๒. ภูตคามวคฺโค ๘๕
๓. โอวาทวคฺโค ๘๖
๔. โภชนวคฺโค ๘๗

มาติกา **องฺเก**

๕. อเจลกวคฺโค ๘๙
๖. สุราปานวคฺโค ๙๐
๗. สปฺปาณกวคฺโค ๙๒
๘. สหธมฺมิกวคฺโค ๙๓
๙. รตนวคฺโค ๙๕
๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ ๙๗
๗. เสขิยกณฺฑํ ๙๘
๑. ปริมณฺฑลวคฺโค ๙๘
๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ๙๙
๓. ขมฺภกตวคฺโค ๑๐๐
๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค ๑๐๑
๕. กพฬวคฺโค ๑๐๒
๖. สุรุสุรุวคฺโค ๑๐๓
๗. ปาทุกวคฺโค ๑๐๔

๓. วิปตฺติวาโร ๑๐๖
๔. สงฺคหิตวาโร ๑๐๖
๕. สมุฏฺฐานวาโร ๑๐๗
๖. อธิกรณวาโร ๑๐๘
๗. สมถวาโร ๑๐๘
๘. สมุจฺจยวาโร ๑๐๙

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑๑๑
๑. ปาราชิกกณฺฑํ ๑๑๑
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ ๑๑๓

มาติกา **องฺเก**

๒. กตาปตฺติวาโร **๑๑๘**
๑. ปาราชิกกณฺฑ์ **๑๑๘**
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ **๑๒๐**

๓. วิปตฺติวาโร **๑๒๓**
๔. สงฺคหิตวาโร **๑๒๓**
๕. สมุฏฺฐานวาโร **๑๒๔**
๖. อธิกรณวาโร **๑๒๕**
๗. สมถวาโร **๑๒๕**
๘. สมุจฺจยวาโร **๑๒๖**

ภิกฺขุนีวิภงฺโค

โสฬส มหาวารา

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร **๑๒๘**
๑. ปาราชิกกณฺฑ์ **๑๒๘**
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ์ **๑๓๑**
๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ์ **๑๓๖**
๔. ปาจิตฺติยกณฺฑ์ **๑๓๙**
๑. ลสุณวคฺโค **๑๓๙**
๒. รตฺตนฺธการวคฺโค **๑๔๒**
๓. นฺหานวคฺโค **๑๔๕**
๔. ตุวฏฺฏวคฺโค **๑๔๘**
๕. จิตฺตาคารวคฺโค **๑๕๐**
๖. อารามวคฺโค **๑๕๓**

มาติกา **องฺเก**

๗. คพฺภินีวคฺโค ๑๕๖
๘. กุมารีภูตวคฺโค ๑๕๙
๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค ๑๖๓
๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ ๑๖๘

๒. กตาปตฺติวาโร **๑๗๐**
๑. ปาราชิกกณฺฑํ ๑๗๐
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ ๑๗๒
๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ ๑๗๔
๔. ปาจิตฺติยกณฺฑํ ๑๗๕
๑. ลสุณวคฺโค ๑๗๕
๒. รตฺตนฺธการวคฺโค ๑๗๗
๓. นฺหานวคฺโค ๑๗๘
๔. ตุวฏฺฏวคฺโค ๑๘๐
๕. จิตฺตาคารวคฺโค ๑๘๑
๖. อารามวคฺโค ๑๘๒
๗. คพฺภินีวคฺโค ๑๘๔
๘. กุมารีภูตวคฺโค ๑๘๕
๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค ๑๘๗
๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑํ ๑๘๙

๓. วิปตฺติวาโร **๑๙๐**
๔. สงฺคหวาโร **๑๙๐**
๕. สมุฏฺฐานวาโร **๑๙๑**
๖. อธิกรณวาโร **๑๙๒**

มาติกา **องฺเก**

๗. สมถวาโร **๑๙๒**
๘. สมุจฺจยวาโร **๑๙๓**
๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร **๑๙๕**
๑. ปาราชิกกณฺฑ์ **๑๙๕**
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ **๑๙๖**
๒. กตาปตฺติวาโร
๑. ปาราชิกกณฺฑ์ **๒๐๑**
๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ **๒๐๒**
๓. วิปตฺติวาโร **๒๐๕**
๔. สงฺคหวาโร **๒๐๕**
๕. สมุฏฺฐานวาโร **๒๐๖**
๖. อธิกรณวาโร **๒๐๖**
๗. สมถวาโร **๒๐๗**
๘. สมุจฺจยวาโร **๒๐๗**

สมุฏฺฐานสีสสงฺเขโป

สมุฏฺฐานสฺสุทฺทานำ **๒๑๐**
เตรสสมุฏฺฐานำ **๒๑๑**
๑. ปฐมปาราชิกสมุฏฺฐานำ **๒๑๑**
๒. ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานำ **๒๑๒**
๓. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานำ **๒๑๓**
๔. สมนุภาสนสมุฏฺฐานำ **๒๑๔**
๕. จีวรสมุฏฺฐานำ **๒๑๕**

มาติกา **องฺเก**

๖. เอฬกโลมสมุฏฺฐานํ ๒๑๕
๗. ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ ๒๑๖
๘. อทฺธานสมุฏฺฐานํ ๒๑๗
๙. เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ ๒๑๗
๑๐. ธมฺมเทสนสมุฏฺฐานํ ๒๑๘
๑๑. ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ ๒๑๘
๑๒. โจรีวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ ๒๑๙
๑๓. อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ ๒๑๙

อนฺตรเปยฺยาลํ

กติปุจฺฉาวาโร ๒๒๐
๑. ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร ๒๒๗
๒. กตาปตฺติวาโร ๒๒๙
๓. อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา ๒๓๕
๔. วิปตฺติปจฺจยวาโร ๒๓๗
๕. อธิกรณปจฺจยวาโร ๒๔๑

สมถเภโท

๖. ปริยายวาโร ๒๔๕
๗. สาธารณวาโร ๒๔๘
๘. ตพฺภาคิยวาโร ๒๔๙
๙. สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร ๒๕๐
๑๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร ๒๕๑
๑๑. สมถสมฺมุขาวินยวาโร ๒๕๒

มาติกา **องฺเก**

๑๒ วินยวาโร ๒๕๓
๑๓. กุสลวาโร ๒๕๔
๑๔. จกฺกเปยฺยาโล ยตฺถวาโร ๒๕๕
๑๕. สมยวาโร วิสฺสชฺชนาวาโร ๒๕๗
๑๖. สํสฏฺฐวาโร ๒๕๙
๑๗. สมฺมนฺติวาโร ๒๖๐
๑๘. สมฺมนฺต น สมฺมนฺติวาโร ๒๖๒
๑๙. สมถาธิกรณวาโร ๒๖๖
๒๐. สมุฏฺฐาเปติวาโร ๒๖๙
๒๑.ภชติวาโร ๒๗๒
ขนฺธกปุจฺฉาวาโร ๒๗๕

เอกุตฺตริกนโย

๑. เอกกวาโร ๒๘๐
๒. ทุกวาโร ๒๘๒
๓. ติกวาโร ๒๘๙
๔. จตุกฺกวาโร ๒๙๙
๕. ปญฺจกวาโร ๓๐๗
๖. ฉกฺกวาโร ๓๑๘
๗. สตฺตกวาโร ๓๒๒
๘. อฏฺฐกวาโร ๓๒๗
๙. นวกวาโร ๓๒๘
๑๐. ทสกวาโร ๓๒๙
๑๑. เอกาทสกวาโร ๓๓๔

มาติกา **องฺเก**

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

อาทิมชฺฌนฺตปุจฺฉนํ ๓๓๖
อาทิมชฺฌนฺตวิสฺสชฺชนา ๓๓๖

อตฺถวเสปกรณํ **๓๓๙**

คาถาสงฺคณิกํ

๑. สตฺตนครปญฺญตฺตสิกฺขาปทำ ๓๔๒
๒. จตุวิปตฺติ ๓๔๕
๓. เฉทนกาทิ ๓๔๗
๔. อสาธารณาทิ ๓๔๗
๕. ปาราชิกาทิอาปตฺติ ๓๕๑

อธิกรณเภโท

๑. อุกฺโกฏนเภทาทิ ๓๕๔
๒. อธิกรณนิทานาทิ ๓๕๖
๓. อธิกรณมูลาทีนิ ๓๕๗
๔. อธิกรณปจฺจยาปตฺติ ๓๕๘
๕. อธิกรณาธิปฺปาโย ๓๖๒
๖. ปุจฺฉาวาโร ๓๖๕
๗. วิสฺสชฺชนาวาโร ๓๖๕
๘. สำสฏฺฐวาโร ๓๖๖
๙. สตฺตสมถนิทานาทโย ๓๖๖
๑๐. สตฺตสมถานตฺถาทโย ๓๖๘

มาติกา **องฺเก**

อปรคาถาสงฺคณิกำ

๑. โจทนาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา ๓๗๓

โจทนากณฺฑำ

๑. อนุวิชฺชกอนุโยโค ๓๗๗
๒. โจทกาทิปฏิปตฺติ ๓๘๐
๓. โจทกสฺส อตฺตชฺฌาปนำ ๓๘๑

จูฬสงฺคามำ

๑. อนุวิชฺชกสฺส ปฏิปตฺติ ๓๘๕

มหาสงฺคามำ

๑. โวหรนฺเตน ชานิตพฺพาทิ ๓๘๙
๒. อคติอคนฺตพฺพา ๓๙๒
๓. อคติอคมนำ ๓๙๕
๔. สญฺญาปนียาทิ ๓๙๗
๕. ปรปกฺขาทิอวชานนำ ๓๙๘
๖. อนุวิชฺชกสฺส อนุโยโค ๓๙๙
๗. ปุจฺฉาวิภาโค ๔๐๒

กฐินเภโท

๑. กฐินอนตฺถตาทิ ๔๐๔
๒. กฐินอนนฺตรปจฺจยาทิ ๔๐๖

มาติกา **องฺเก**

๓. ปุพฺพกรณนิทานาทิวิภาโค ๔๐๘
๔. กจินาทิชานิตพฺพวิภาโค ๔๑๑
๕. ปุคฺคลสฺเสว กจินตฺถาโร ๔๑๔
๖. ปริโพธปญฺหาพฺยากรณํ ๔๑๕

อุปาลิปญฺจกํ

๑. อนิสฺสิตวคฺโค ๔๒๐
๒. นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค ๔๒๖
๓. โวหารวคฺโค ๔๓๐
๔. ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค ๔๓๕
๕. อตฺตาทานวคฺโค ๔๔๐
๖. ธุตงฺควคฺโค ๔๕๐
๗. มุสาวาทวคฺโค ๔๕๑
๘. ภิกขุนีโอวาทวคฺโค ๔๕๔
๙. อุพฺพาหิกวคฺโค ๔๕๙
๑๐. อธิกรณวูปสมวคฺโค ๔๖๔
๑๑. สงฺฆเภทกวคฺโค ๔๖๙
๑๒. ทุติยสงฺฆเภทกวคฺโค ๔๗๒
๑๓. อาวาสิกวคฺโค ๔๗๕
๑๔. กจินตฺถารวคฺโค ๔๗๗

อตฺถาปตฺติสมุฏฺฐานํ

๑. ปาราชิกํ ๔๘๑
๒. สงฺฆาทิเสโส ๔๘๒
๓. ปาราชิกาทิ ๔๘๕

มาติกา **องฺเก**

ทุติยคาถาสงฺคณิกำ

๑. กายิกาทิอาปตฺติ ๔๘๘
๒. เทสนาคามินิยาทิอาปตฺติ ๔๘๙
๓. ปาจิตฺติยำ ๔๙๑
๔. อวนฺทนียปุคฺคลาทิ ๔๙๔
๕. โสพฬสกมฺมาทิ ๔๙๗

เสทโมจนคาถา

๑. อวิปฺปวาสปญฺหา ๕๐๐
๒. ปาราชิกาทิปญฺหา ๕๐๒
๓. ปาจิตฺติยาทิปญฺหา ๕๐๕

ปญฺจวคฺโค

๑. กมฺมวคฺโค ๕๑๐
๒. อตฺถวสวคฺโค ๕๑๖
๓. ปญฺญตฺติวคฺโค ๕๑๗
๔. อปฺปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตวคฺโค ๕๑๘
๕. นวสงฺคหวคฺโค ๕๑๙

ปทานุกฺกโม ๕๒๕
อสาธารณนามานิ ๕๘๘
ธมฺมปฺปเภโท ๕๙๓

วินยปิฎเก
ปริวารปาลิ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

มหาวิภงฺโค[๑]
โสฬส มหาวารา
๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๑] "ยนฺเตน[๒] ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปญฺจ ปาราชิกา กตฺถ ปญฺญตฺตา. กา อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ. อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ, สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ. ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธา กตฺถ ปริยาปนฺนา. กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสา อาคจฺฉนฺติ. จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ[๓] สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ.

---

[๑] สี.,ฉ. ภิกขุวิภงฺค, เท. ภิกฺขุวิภงฺโค [๒] สี.,เท.,ฉ. ยํ เตน, เอวมุปริปิ.
[๓] สฺยา. กตีหิ, เอวมุปริปิ.

โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย. กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ. กา วิปตฺติ. กา สมฺปตฺติ. กา ปฏิปตฺติ. กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ. เก สิกฺขนฺติ. เก สิกฺขิตสิกฺขา. กตฺถ จิตํ. เก ธาเรนฺติ. กสฺส วจนํ. เกนาภฏนฺติ.

[๒] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา[๑] ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. "อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. "สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. "สาธารณ-ปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. สาธารณปญฺญตฺติ. "เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. อุภโตปญฺญตฺติ. "ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. "กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. "จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. "สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ. ปาราชิกา-ปตฺติกฺขนฺโธ. "ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ, กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. "จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ. อาปตฺตาธิกรณํ. "สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. ทฺวีหิ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.มหา. เวสาลิยํ

สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ. “โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ. ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโย. “กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ. ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํ. กา วิปตฺตีติ. อสังวโร วิปตฺติ. “กา สมฺปตฺตีติ. สังวโร สมฺปตฺติ. “กา ปฏิปตฺตีติ. ‘น เอวรูปึ กริสฺสามีติ ยาวชีวं อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. “กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ. ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนं ปุคฺคลานं นิคฺคหาย, เปสลานं ภิกฺขูนं ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานं อาสวานं สังวราย, สมฺปรายิกานं อาสวานं ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานं [ ][1] ปสาทาย, ปสนฺนานं [ ][1] ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย. “เก สิกฺขนฺตีติ. เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติ. “เก สิกฺขิตสิกฺขาติ. อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขา. “กตฺถ จิตนฺติ, สิกฺขากาเมสุ จิตํ. “เก ธาเรนฺตีติ. เยสं วตฺตติ, เต ธาเรนฺติ. “กสฺส วจนนฺติ. ภควโต วจนं อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏึ.

[๓] อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน[2] ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย.
ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล.[3]
ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโต.

---

[1] โป. เอตฺถนฺตเร วาสทฺโท ทิสฺสติ. [2] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โมคฺคลิปุตฺเตน
[3] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุตฺติโย สมฺพโล ตถา, เอวมุปริปิ.

เอเต นาคา มหาปญฺญา ชมฺพุทีปา อิธาคตา
วินยํ เต วาจยึสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยา.

นิกาเย ปญฺจ วาเจสุ์ สตฺต เจว ปกรเณ.
ตโต อริฏฺโ เมธาวี ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโต.
วิสารโท กาพสุมโน เถโร จ ทีฆนามโก
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโต.

ปุนเรว[๑] กาพสุมโน นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโต.

ปุนเรว สุมโน เมธาวี วินเย จ วิสารโท
พหุสฺสุโต จูพนาโค คโชว ทุปฺปธสิโย
ธมฺมปาลิตนาโม จ โรหเณ สาธุปูชิโต
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ เขมนาโม ติเปฏกี.[๒]

ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจติ[๓]
อุปติสฺโส จ เมธาวี ปุสฺสเทโว มหากถี.

ปุนเรว สุมโน เมธาวี ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต
มหากถี มหาสีโว ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท.

ปุนเรว อุปาลิ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
มหานาโค มหาปญฺโญ สทฺธมฺมวํสโกวิโท.

ปุนเรว อภโย เมธาวี ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ปุนเทว, เอวมุปริปิ. [๒] สี.,ฉ. ติเปฏโก, เท. ติเปฏกา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อติโรจถ

ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ ปุสฺสนาโม[๑] พหุสฺสุโต
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโต.

จูฬาภโย จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี สทฺธมฺมวํสโกวิโท.

จูฬาเทโว[๒] จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
สีวตฺเถโร จ เมธาวี วินเย สพฺพตฺถ โกวิโท.

เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยํ ทีเป ปกาเสสุ ปีฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติ.

[๔] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ทุติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ธนิยं กุมฺภการปุตฺตं อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนานิ[๓] อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, นตฺถิ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ.[๔] ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ [ ][๕] ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๕] "ตติยํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปุปฺผนาโม [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. จูฬเทโว
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อทินฺนํ [๔] สี.,ฉ.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ.
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ, เอวมุปริปิ.

สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, นตฺถิ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๖] "จตุตฺถํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ, เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, นตฺถิ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

เมถุนาทินฺนทานญฺจ มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ
ปาราชิกานิ จตฺตาริ เฉชฺชวตฺถู อสํสยาติ.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ

[๗] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต. กึ

อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ. อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ, สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณ-ปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ. ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ. กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย. กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ. กา วิปตฺติ. กา สมฺปตฺติ. กา ปฏิปตฺติ. กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต. เก สิกฺขนฺติ. เก สิกฺขิตสิกฺขา. กตฺถ จิตฺ. เก ธาเรนฺติ. กสฺส วจนํ. เกนาภฏนฺติ.

[๘] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา เสยฺยสโก หตฺเถน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณ-ปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโตปญฺญตฺติ. “ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน

อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. “สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ. สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ, กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. “จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ. อาปตฺตาธิกรณํ. “สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ. โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ. ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโย. “กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ. ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิ-ปาติโมกฺขํ. “กา วิปตฺตีติ. อสංวโร วิปตฺติ. “กา สมฺปตฺตีติ. สංวโร สมฺปตฺติ. “กา ปฏิปตฺตีติ. ‘น เอวรูปี กริสฺสามีติ ยาวชีวं อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. “กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโตติ. ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ปญฺญตฺโต; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนं ปุคฺคลานं นิคฺคหาย, เปสลานं ภิกฺขูนं ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานं อาสวานं สංวราย, สมฺปรายิกานं อาสวานं ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานं ปสาทาย, ปสนฺนานं ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย. “เก สิกฺขนฺตีติ. เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติ. “เก สิกฺขิตสิกฺขาติ. อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขา. กตฺถ จิตนฺติ. สิกฺขากาเมสุ จิตं. “เก ธาเรนฺตีติ. เยสं วตฺตติ, เต ธาเรนฺติ. “กสฺส วจนนฺติ. ภควโต วจนं อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏं.

อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย.
ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล.

ฯเปฯ[1]

เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยํ ทีเป ปกาเสสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติ.

---

[1] โป.,ฉ.,มหา. ภทฺทนาโม จ ปณฺฑิโต.
เอเต นาคา มหาปญฺญา ชมฺพุทีปา อิธาคตา
วินยํ เต วาจยึสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยา.
นิกาเย ปญฺจ วาเจสุ สตฺต เจว ปกรเณ
ตโต อริฏฺโ เมธาวี ติสฺสทตฺโต จ ปณฺฑิโต.
วิสารโท กาฬสุมโน เถโร จ ทีฆนามโก
ทีฆสุมโน จ ปณฺฑิโต.
ปุนเทว กาฬสุมโน นาคตฺเถโร จ พุทฺธรกฺขิโต
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี เทวตฺเถโร จ ปณฺฑิโต.
ปุนเทว สุมโน เมธาวี วินเย จ วิสารโท
พหุสฺสุโต จูฬนาโค คโชว ทุปฺปธสิโย.
ธมฺมปาลิตนาโม จ โรหเน สาธุ ปูชิโต
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโ เขมนาโม ติเปฏโก.
ทีเป ตารกราชาว ปญฺญาย อติโรจถ
อุปติสฺโส จ เมธาวี ผุสฺสเทโว มหากถี.
ปุนเทว สุมโน เมธาวี ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต
มหากถี มหาสิโว ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท.
ปุนเทว อุปาลิ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
มหานาโค มหาปญฺโ สทฺธมฺมวํสโกวิโท.

[๙] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน มาตุคาเมน สทฺธึ กายสංสคฺคं สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตं อุทายึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคาเมน สทฺธึ กายสංสคฺคं สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๐] "มาตุคามं ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตं อุทายึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคามं ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ปุนเทว อภโย เมธาวี ปิฏเก สพฺพตฺถ โกวิโท
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท.
ตสฺส สิสฺโส มหาปญฺโญ ปุปฺผนาโม พหุสฺสุโต
สาสนํ อนุรกฺขนฺโต ชมฺพุทีเป ปติฏฺฐิโต.
จุพฺภาภโย จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
ติสฺสตฺเถโร จ เมธาวี สทฺธมฺมวංสโกวิโท.
จุพฺเทโว จ เมธาวี วินเย จ วิสารโท
สิวตฺเถโร จ เมธาวี วินเย สพฺพตฺถ โกวิโท.
อปรีปิ เอวं ญาตพฺพํ.

[๑๑] “มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ อภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒] “สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓] “สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. อาฬวิเก[๑] ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อาฬวิกา[๒] ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏึ[๓] การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] ฉ.,เท.,สี.,อิ. อาฬวเก [๒] สี. อาฬวกา [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กุฏิโย

[๑๔] “มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๕] “ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. เมตฺติยภุมฺมชเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เมตฺติยภุมฺมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพึ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๖] “ภิกฺขุ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. เมตฺติยภุมฺมชเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เมตฺติยภุมฺมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพึ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๗] “สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. เทวทตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เทวทตฺโต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ.

เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๘] “เภทานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ[๑] สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุ, [ ][๒] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๙] “ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๐] “กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น ปฏินิสฺสชฺชนฺตานํ

[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร วคฺควาทกาติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

เอกา ปณฺณตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

วิสฏฺฐิ กายสํสคฺโค[๑] ทุฏฺฐุลฺลํ อตฺตกามตํ[๒]
สญฺจริตฺตํ กุฏี เจว วิหาโร จ อมูลกํ.
กิญฺจิ เทสญฺจ เภโท จ ตเถว[๓] อนุวตฺตกา
ทุพฺพจํ กุลทูสญฺจ สงฺฆาทิเสสเตรสาติ.

๓. อนิยตกณฺฑํ

[๒๑] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ปจฺโจ อนิยโต กตฺถ ปณฺณตฺโต. กึ อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ. อตฺถิ ตตฺถ ปณฺณตฺติ อนุปฺปณฺณตฺติ อนุปฺปนฺนปณฺณตฺติ, สพฺพตฺถปณฺณตฺติ ปเทสปณฺณตฺติ, สาธารณปณฺณตฺติ อสาธารณปณฺณตฺติ, เอกโตปณฺณตฺติ อุภโตปณฺณตฺติ. ปณฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธ กตฺถ ปริยาปนฺนํ, กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย. กึ ตตฺถ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กายสํสคฺคํ [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อตฺตกามญฺจ [๓] สี.,ฉ.,เท. ตสฺเสว

ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ. กา วิปตฺติ. กา สมฺปตฺติ. กา ปฏิปตฺติ. กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจฺโม อนิยโต ปญฺญตฺโต. เก สิกฺขนฺติ. เก สิกฺขิตสิกฺขา. กตฺถ จิตฺ. เก ฐาเรนฺติ. กสฺส วจนํ. เกนาภฏนฺติ.

[๒๒] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ปจฺโม อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อลงฺกมฺมนิเย นิสชฺชं กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. "อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. "สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. "สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณ-ปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. "เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโตปญฺญตฺติ. "ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. "กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. จตุตฺเถน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. "จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สิยา สีลวิปตฺติ สิยา อาจารวิปตฺติ. "สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ. สิยา ปาราชิกา-ปตฺติกฺขนฺโธ, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺ-ขนฺโธ. "ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. "จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ. อาปตฺตาธิกรณํ. "สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ. "โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ.

ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโย. “กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ. ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํ. “กา วิปตฺตีติ. อสංวโร วิปตฺติ. “กา สมฺปตฺตีติ. สංวโร สมฺปตฺติ. “กา ปฏิปตฺตีติ. “น เอวรูปึ กริสฺสามีติ ยาวชีวං อาปาณโกฏิกං สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. “กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจฺโม อนิยโต ปญฺญตฺโตติ. ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ปจฺโม อนิยโต ปญฺญตฺโต สงฺฆสุฏฺฐุตาย สงฺฆผาสุตาย ทุมฺมงฺกูนං ปุคฺคลานං นิคฺคหาย เปสลานං ภิกฺขูนං ผาสุวิหาราย ทิฏฺฐธมฺมิกานං อาสวานං สංวราย สมฺปรายิกานං อาสวานං ปฏิฆาตาย อปฺปสนฺนานං ปสาทาย ปสนฺนานං ภิยฺโยภาวาย สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหาย. “เก สิกฺขนฺตีติ. เสกฺขา จ ปุถุชฺชนกลฺยาณกา จ สิกฺขนฺติ. “เก สิกฺขิต-สิกฺขาติ. อรหนฺโต สิกฺขิตสิกฺขา. “กตฺถ จิตนฺติ. สิกฺขากาเมสุ จิตं. เก ธาเรนฺตีติ. เยสं วตฺตติ, เต ธาเรนฺติ. “กสฺส วจนนฺติ. ภควโต วจนं อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏं.

อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย.
ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล
ฯเปฯ
เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยं ทีเป ปกาเสสุं ปิฏกं ตมฺพปณฺณิยาติ.

[๒๓] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ทุติโย อนิยโต กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตं อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสฺสชฺชं

กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ.[๑] “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. “เอกา ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺน-ปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. “สพฺพตฺถ-ปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. “อสาธารณ-ปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโตปญฺญตฺติ. ปญฺจนฺนำ ปาติโมกฺขุทฺเทสานำ กตฺโถคธำ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธำ นิทานปริยาปนฺนำ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสำ อาคจฺฉตีติ. จตุตฺเถน อุทฺเทเสน อุทฺเทสำ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนำ วิปตฺตีนำ กตมา วิปตฺตีติ. สิยา สีลวิปตฺติ สิยา อาจารวิปตฺติ. “สตฺตนฺนำ อาปตฺติกฺขนฺธานำ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ. “จตุนฺนำ อธิกรณานำ กตมำ อธิกรณนฺติ. อาปตฺตาธิกรณำ. “สตฺตนฺนำ สมถานำ กตีหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

เทฺว อนิยตา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานำ

อลงฺกมฺมนิยญฺเจว ตเถว จ น เหว โข
อนิยตา สุปญฺญตฺตา พุทฺธเสฏฺเฐน ตาทินาติ.

---

[๑] อิ. วตฺถุสฺมินฺติ.

๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ

๑. จีวรวคฺโค

[๒๔] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกจีวรํ [ ][1] ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๕] "เอกรตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๖] "อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ.

---

[1] โป. เอตฺถนฺตเร ทสาหาติกฺกนฺตนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. [ ][1] เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ.[2] ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๗] “อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ อายสฺมา อุทายิ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๘] “อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคเหสิ ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๙] “อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อญฺญาตกํ

---

[1] สี. เอตฺถนฺตเร เอกา ปญฺญตฺตีติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

[2] สฺยา. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

เสฏฺจิปุตฺตํ จีวรํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๐] "อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตทุตฺตรึ[๑] จีวรํ วิญฺญาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุํ จีวรํ วิญฺญาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๑] "ปุพฺเพ อปฺปวาริเตน[๒] อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๒] "ปุพฺเพ อปฺปวาริเตน[๓] อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ตตุตฺตริ [๒] โป. อปฺปวาริตํ, ฉ.,เท. อปฺปวาริตสฺส
[๓] โป. อปฺปวาริเต, สี.,ฉ.,เท. อปฺปวาริตสฺส

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๓] "อติเรกติกฺขตฺตุ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุปาสเกน 'อชฺชุณฺโห ภนฺเต อาคเมหีติ วุจฺจมาโน นาคเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

จีวรวคฺโค ปฐโม.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ[๓]

อติเรเกกรตฺตญฺจ อกาลโปราณโจวนํ
ปฏิคฺคหณปญฺจมญฺเจว วิญฺญตฺติ จ ตทุตฺตริ
เทฺว อปฺปวาริตา เจว ติกฺขตฺตุ โจทนาย จาติ.

๒. โกสิยวคฺโค

[๓๔] "โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. กถินวคฺโค ปฐโม, อิ. กจินวคฺโค ปฐโม.
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โกสิยการเก อุปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํสุ 'พหู อาวุโส โกสการเก[๑] ปจถ อมฺหากมฺปิ ทสฺสถ, มยมฺปิ อิจฺฉาม โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปตุนฺติ,[๒] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๕] "สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๖] "อนาทิยิตฺวา[๓] ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โถกเยว[๔] โอทาตานิ[๕] อนฺเต อาทิยิตฺวา[๖] ตเถว สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๗] "อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุวสฺสํ สนฺถตํ

---

[๑] โป. โกสิยการเก [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กาตุนฺติ [๓] ฉ.,เท.,อิ. อนาทิยิตฺวา, เอวมุปริปิ.
[๔] สี.,อิ. โถกญฺเญว [๕] สี. โอทาตํ [๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อาทิยิตฺวา

การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๘] "อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู สนฺถตานิ อุชฺฌิตฺวา อารญฺญิกงฺคํ ปิณฺฑปาติกงฺคํ ปํสุกูลิกงฺคํ สมาทิยึสุ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๓๙] "เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๔๐] "อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อญฺญาติกาหิ ภิกฺขุนีหิ เอฬกโลมานิ โธวาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมาทิยึสุ

[๔๑] “รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต รูปิยํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๒] “นานปฺปการกึ รูปิยสํโวหารึ สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู นานปฺปการกึ รูปิยสํโวหารึ สมาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๓] “นานปฺปการกึ กยวิกฺกยं สมาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปริพฺพาชเกน สทฺธึ กยวิกฺกยं สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

โกสิยวคฺโค ทุติโย.

[๑]ตสฺสุทฺทานํ

มิสฺสกํ สุทฺธกญฺเจว ตุลญฺจ อนุวสฺสกํ
ปุราณสนฺถตญฺเจว โลมานิ หารเณน จ
โธวนํ รูปิยญฺเจว เทฺว จ นานปฺปการกนฺติ.[๑]

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๓. ปตฺตวคฺโค

[๔๔] “อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกปตฺตํ ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๕] “อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมตฺตเกนปิ ภินฺเนน อปฺปมตฺตเกนปิ ขณฺเฑน วิลิขิต-มตฺเตนปิ พหู ปตฺเต วิญฺญาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๖] “เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๔๗] “อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน[๑] วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา

---

[๑] สฺยา. คิมฺหานํ, เอวมุปริปิ.

ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกมาเส เสเส คิมฺหาเน วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๘] “ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิเตน อนตฺตมเนน อจฺฉินฺตนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๙] “สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ฯเปฯ

[๕๐] “ปุพฺเพ อปฺปวาริเตน[๑] อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท. อปฺปวาริตสฺส

อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๑] "อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๔๒] "ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๔๓] "ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมนฺตสฺส นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ปตฺตวคฺโค ตติโย.

[๑]ตสฺสุทฺทานํ

อติเรกญฺจ ปตฺตญฺจ อูเนน พนฺธเนน จ
เภสชฺชํ สาฏกญฺเจว กุปิเตน อฉินฺทนํ.

ทุเว ตนฺตวายา เจว อจฺเจกจีวเรน จ
ฉารตฺตํ วิปฺปวาเสน อตฺตโน ปริณามนาติ.[๑]

ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑ

๑. มุสาวาทวคฺโค

[๕๔] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กํ อารพฺภาติ. หตฺถกํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. หตฺถโก สกฺยปุตฺโต ติตฺถิเยหิ สทฺธึ สลฺลปนฺโต อวชานิตฺวา ปฏิชานิ, ปฏิชานิตฺวา อวชานิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

[๔๕] “โอมสวาเท ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เปสเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ ภณฺฑนฺตา เปสเล ภิกฺขู โอมสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๖] “ภิกฺขุเปสุญฺเญ ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนं ภณฺฑนชาตานं กลหชาตานं วิวาทาปนฺนานं เปสุญฺญं อุปสංหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๔๗] “อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมं วาเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุปาสเก ปทโส ธมฺมं วาเจสุं, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

[๔๘] “อนุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริทฺวิรตฺตติรตฺตं[๑] สห เสยฺยं กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อนุปสมฺปนฺเนน สห เสยฺยं กปฺเปสุं, ตสฺมึ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุตฺตริทิรตฺตติรตฺตं

วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๕๙] "มาตุคาเมน สห เสยฺยํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อนุรุทฺโธ มาตุคาเมน สห เสยฺยํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๖๐] "มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคามสฺส ธมฺมํ เทเสสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (ปทโส ธมฺเม) ฯเปฯ

[๖๑] "อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต ฯเปฯ

[๖๒] “ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (อทินฺนาทานสมุฏฺฐาเน) ฯเปฯ

[๖๓] “ปจวึ ขนนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อาฬวิเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อาฬวิกา ภิกฺขู ปจวึ ขนึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

มุสาวาทวคฺโค ปจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

มุสาโอมสเปสุญฺญํ ปทโส เทฺว นิปชฺชนา
เทสนาโรจนา เจว ทุฏฺฐุลฺลํ ปจวีขเนติ.

๒. ภูตคามวคฺโค

[๖๔] “ภูตคามปาตพฺยตาย ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อาฬวิเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อาฬวิกา ภิกฺขู รุกฺขํ ฉินฺทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๖๕] “อญฺญวาทเก วิเหสเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน สงฺฆมชฺเฌ อาปตฺติยา อนุยุญฺชิยมาโน อญฺเญนญฺญํ ปฏิจริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๖๖] “อุชฺฌาปนเก ขียนเก[๑] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. เมตฺติยภุมฺมชเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เมตฺติยภุมฺมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ ภิกฺขู อุชฺฌาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๖๗] “สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู สงฺฆิกํ เสนาสนํ อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๖๘] “สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา

---

[๑] ทยฺ. ขิยฺยนเก

ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กฐินเก) ฯเปฯ

[๖๙] “สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพูปคตํ ภิกฺขุํ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๗๐] “ภิกฺขุํ กุปิเตน อนตฺตมเนน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขู สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๗๑] “สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาส-กุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ สหสา อภินิสีทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ.

เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๗๒] "ทฺวิตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตทุตฺตรึ อธิฏฺฐหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน กตปริโยสิตํ วิหารํ ปุนปฺปุนํ ฉาทาเปสิ, ปุนปฺปุนํ ลิมฺปาเปสิ, อติภาริโก วิหาโร ปริปติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๗๓] "ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อาฬวิเก ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อาฬวิกา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณมฺปิ มตฺติกมฺปิ สิญฺจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ภูตคามวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ

รุกฺขุปจฺเฉทนญฺเจว เปสุญฺญุชฺฌาปเนน จ
อชฺโฌกาโส วิหาโร จ อนุปขชฺชนิกฺฑฺฒนา
เวหาสกุฏิเลปนา สปฺปาณกวิสิญฺจนนฺติ.

๓. โอวาทวคฺโค

[๗๔] "อสมฺมเตน ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อสมฺมตา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. "อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

[๗๕] "อตฺถงฺคเต สุริเย[๑] ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ จูพปนฺถกึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา จูพปนฺถโก อตฺถงฺคเต สุริเย ภิกฺขุนิโย โอวทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (ปทโสธมฺเม) ฯเปฯ

[๗๖] "ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ. สูริเย, เอวมุปริปิ.

[๗๗] “อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตีติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ‘อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตีติ ภณึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๗๘] “อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๗๙] “อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๘๐] “ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต

น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๘๑] “ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สวิฺญาย เอกํ นาวํ อภิรูหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สวิฺญาย เอกํ นาวํ อภิรูหึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๘๒] “ชานํ ภิกฺขุนีปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. เทวทตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เทวทตฺโต ชานํ ภิกฺขุนีปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชิ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๘๓] “ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อาสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

โอวาทวคฺโค ตติโย.

---

[๑] อิ. ปริภุญฺชิ

[๑]ตสฺสุทฺทานํ

อสมฺมโต ว โอวาโท อตฺถงฺคตํ อุปสฺสยํ
อามิสเหตุ เทนฺตสฺส จีวรํ สิพฺพเนน จ.
สวิธาย คมเนน นาวาย อภิรูหเน
ปริปาจิตํ ภตฺตญฺจ รโห วาปิ นิสีทนนฺติ.[๑]

๔. โภชนวคฺโค

[๘๔] "ตทุตฺตรึ[๒] อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อนุวสิตฺวา อนุวสิตฺวา อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอพกโลมเก) ฯเปฯ

[๘๕] "คณโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. เทวทตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เทวทตฺโต สปริโส กุเลสุ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, สตฺต อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอพกโลมเก) ฯเปฯ

[๘๖] "ปรมฺปรโภชเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ.

[๑-๑] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒] สี.,เท. ตตุตฺตริ

สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญตฺร นิมนฺติตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส[๑] อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๘๗] "ทฺวิตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตทุตฺตรึ ปฏิคฺ-คณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๘๘] "ภุตฺตาวินา ปวาริเตน อนติริตฺตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา[๒] ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร [ ][๓] ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๘๙] "ภิกฺขุ ภุตฺตาวึ ปวาริตं อนติริตฺเตน ขาทนียเยน วา โภชนียเยน วา อภิหฏฺฐุ ปวาเรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุ ภุตฺตาวึ ปวาริตं อนติริตฺเตน โภชนียเยน[๔] อภิหฏฺฐุ ปวาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. จตสฺโส
[๒] สี. สาวตฺถิยํ
[๓] โป. เอตฺถนฺตเร อนติริตฺตํ โภชนนฺติ อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ.
[๔] โป. โภชเนน

[๙๐] “วิกาเล ขาทนียं วา โภชนียं วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู วิกาเล โภชนं[๑] ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬก-โลมเก) ฯเปฯ

[๙๑] “สนฺนิธิการกึ ขาทนียं วา โภชนียं วา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตं เวลฏฺฐสีสं[๒] อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา เวลฏฺฐสีโส สนฺนิธิการกึ โภชนं ภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานं ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๙๒] “ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานं จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๙๓] “อทินฺนं มุขทฺวารं อาหารं อาหรนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรं ภิกฺขุं อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ อทินฺนं มุขทฺวารं

---

[๑] โป. โภชนียं [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เพลฏฺฐสีสं

อาหารํ อาหเรสิ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

โภชนวคฺโค จตุตฺโถ.

[๒]ตสฺสุทฺทานํ

อาวสถคณญฺเจว ปรมฺปรญฺจ โภชนํ
เทฺวปตฺตปวาริตา เจว วิกาเล ขาทเนน จ.
สนฺนิธิปณีตญฺเจว อทินฺนํ ทฺวารเกน จาติ.[๒]

๕. อเจลกวคฺโค

[๙๔] “อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อานนฺโท อญฺญตริสฺสา ปริพฺพาชิกาย เอกํ มญฺญมาโน เทฺว ปูเว อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๙๕] “ภิกฺขุ ‘เอหาวุโส คามํ วา นิคมํ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามาติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชนฺตสฺส

---

[๑] โป.,อิ. อาหาเรสิ, ฉ.,เท. อาหริ [๒-๒] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุ ‘เอหาวุโส คามํ ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามาติ ตสฺส อทาเปตฺวา อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๙๖] “สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๙๗] “มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชํ กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๙๘] “มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชํ กปฺเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ

วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชं กปฺเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๙๙] "นิมนฺติเตน สภตฺเตน สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา ปุเรภตฺตं วา[๑] ปจฺฉาภตฺตं วา[๑] กุเลสุ จาริตฺตं อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตं. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตं อุปนนฺทึ สกฺยปุตฺตं อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตं ปจฺฉาภตฺตं กุเลสุ จาริตฺตं อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, จตสฺโส อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนं อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๑๐๐] "ตทุตฺตรึ เภสชฺชं วิญฺญาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตं. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหานาเมน สกฺเกน อชฺชุณฺโห 'ภนฺเต อาคเมถาติ วุจฺจมานา นาคเมสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, [๒]เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ.[๒] ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๐๑] "อุยฺยุตฺตं เสนं ทสฺสนาย คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยं กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตं. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺยุตฺตं

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วาสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒-๒] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

เสนำ ทสฺสนาย อคมำสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๑๐๒] "อติเรกติรตฺตำ เสนาย วสนฺตสฺส ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กำ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อติเรกติรตฺตำ เสนาย วสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๑๐๓] "อุยฺโยธิกำ คจฺฉนฺตสฺส ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กำ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุยฺโยธิกำ อคมำสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

อเจลกวคฺโค ปญฺจโม.

[๑]ตสฺสุทฺทานำ

อเจลกสฺส ทาเนน ภิกฺขุอุยฺโยชเนน จ
สโภชนำ กุลญฺเจว เทฺว จ รโห นิสีทนำ.
สนฺตำ ภิกฺขุญฺจ เภสชฺชำ อุยฺยุตฺตำ ทสฺสเนน จ
อติเรกติรตฺตญฺเจว อุยฺโยธิกคมเนน จาติ.[๑]

๑-๑ สี.,เท.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๖. สุราปานวคฺโค

[๑๐๔] "สุราเมรยปาเน ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ สาคตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา สาคโต มชฺชํ ปิวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๐๕] "องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุ องฺคุลิปโตทเกน หาเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๐๖] "อุทเก หสฺสธมฺเม[๑] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สตฺตรสวคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สตฺตรสวคฺคิยา ภิกฺขู อจิรวติยา นทิยา อุทเก กีฬึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๐๗] "อนาทริเย ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน อนาทริยํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ.

---

[๑] โป. หสนธมฺเม, สี.,ฉ. หสธมฺเม, อิ. หาสธมฺเม

เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๐๘] "ภิกฺขุ ภึสาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุ ภึสาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๐๙] "โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๐] "โอเรนฑฺฒมาสํ นฺหายนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู ราชานัปิ ปสฺสิตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา นฺหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, ฉ อนุปฺปญฺญตฺติโย. "สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. ปเทส-ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๑๑๑] "อนาทยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อตฺตโน จีวรํ น สญฺชานึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

[๑๑๒] “ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารกํ[๑] ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปฺปจฺจุทฺธารกํ ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กฐินเก) ฯเปฯ

[๑๑๓] “ภิกฺขุสฺส ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ปตฺตมฺปิ จีวรมฺปิ [๒]นิสีทนมฺปิ สูจิฆรมฺปิ กายพนฺธนมฺปิ[๒] อปนิเธสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

สุราเมรยวคฺโค ฉฏฺโฐ.[๓]

[๔]ตสฺสุทฺทานํ

สุรํ องฺคุลิปโตเท อุทเก จ อนาทเร
ภิกฺขุ วา ภึสาปนญฺจ โชติญฺจ นฺหานทุพฺพณฺณ-
กรณํ วิกปฺปญฺเจว จีวรํ อปนิเธน จาติ.[๔]

---

[๑] สี. อปฺปจฺจุทฺธารณํ, ฉ.,เท.,อิ. อปจฺจุทฺธารกํ, เอวมุปริปิ. [๒-๒] สี.,ฉ.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ. [๓] สฺยา. สุราเมรยวคฺโค ฉฏฺโฐ, เท. สุราปานวคฺโค ฉฏฺโฐ. [๔-๔] สี.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๗. สปฺปาณกวคฺโค

[๑๑๔] “สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๕] “ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๖] “ชานํ ยถาธมฺมํ นีหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ยถาธมฺมํ นีหตาธิกรณํ ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๗] “ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๘] “ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๑๙] “ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สંวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรं ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สંวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๐] “มาตุคาเมน สทฺธึ สંวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรं ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ มาตุคาเมน สทฺธึ สંวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๑] “ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยं สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อริฏฺฐं ภิกฺขุ๋ คทฺธพาธิปุพฺพं อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อริฏฺโฐ ภิกฺขุ คทฺธพาธิปุพฺโพ ปาปิกึ ทิฏฺฐึ[๑] ยาวตติยं

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา

สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชิ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๒] "ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเจน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถาวาทินา อริฏฺเจน ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเจน สทฺธึ สมฺภุญฺชึสุ ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๓] "ชานํ ตถานาสิตํ[๒] สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ ตถานาสิตํ กณฺฏกํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

สปฺปาณกวคฺโค สตฺตโม.

[๓]ตสฺสุทฺทานํ

สญฺจิจฺจ ปาณึ ชีวิตา ปริโภคญฺจ สปฺปาณกึ
ยถาธมฺมญฺจ นีหตํ ชานํ ทุฏฺฐุลฺลฉาทกึ
อูนวีสติเถยฺยญฺจ มาตุคาเมน สํวิธา
สทฺธึ สมฺภุญฺชนา เจว นาสิตํ อุปลาปนนฺติ.[๓]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น ปฏินิสฺสชฺชิ [๒] อิ. ตถา นาสิตํ [๓-๓] สี.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

[๑๒๔] "ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาเนน 'น ตาวาหํ อาวุโส เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว นญฺญํ ภิกฺขุ๋ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามีติ ภณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กฐิน ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน 'น ตาวาหํ อาวุโส เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ ยาว นญฺญํ ภิกฺขุ๋ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามีติ ภณิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๕] "วินยํ วิวณฺเณนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กฐิน ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู วินยํ วิวณฺเณสุ๋, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๖] "โมหนเก ปาจิตฺติยํ กฐิน ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู โมเหสุ๋, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๒๗] "ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ปหารํ เทนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กฐิน ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ปหารํ อทึสุ๋, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา

ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๒๘] "ภิกฺขุสฺส กุปิเตน อนตฺตมเนน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กุปิตา อนตฺตมนา ภิกฺขูนํ ตลสตฺติกํ อุคฺคิรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๒๙] "ภิกฺขุ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๐] "ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปฺปาเทนฺตสฺส[๑] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๑] "ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุปทหนฺตสฺส

วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิหาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐึสุ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๒] “ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ[๒] อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๓] “สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถา ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๔] “สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ติฏฺฐจหึสุ [๒] เท.,ทย. ขิยฺยนธมฺมํ, อิ. ขียธมฺมํ

ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๕] "ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโม.

[๑]ตสฺสุทฺทานํ

วุจฺจมาโน สหธมฺเมน วินยญฺจ วิวณฺณยิ
โมเหนฺโต ปหารํ เทนฺโต ตลสตฺติกํ อมูลกํ.
กุกฺกุจฺจานุปสฺสุติญฺจ ธมฺมิกานํ วินิจฺฉยํ
สมคฺคสงฺฆทาเนน ปุคฺคลปริณามนาติ.[๑]

๙. รตนวคฺโค[๒]

[๑๓๖] "ปุพฺเพ อปฺปฏิสංวิทิเตน รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ.

[๑-๑] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ราชวคฺโค

อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺเพ อปฺปฏิสංวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๑๓๗] “รตนํ อุคฺคณฺหนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ รตนํ อุคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๓๘] “สนฺตํ ภิกฺขุ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามं ปวิสนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู [๑]สนฺตं ภิกฺขุ อนาปุจฺฉา[๑] วิกาเล คามं ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

[๑๓๙] “อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรं การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตं ชานิตฺวา พหู สูจิฆเร วิญฺญาเปสุं, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

[๑๔๐] “ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุปนนฺทํ สกฺยปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต อุจฺจํ มญฺจํ การาเปสิ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๔๑] “มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มญฺจมฺปิ ปีฐมฺปิ[๒] ตูโลนทฺธํ การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๔๒] “ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกานิ นิสีทนานิ การาเปสุ,[๓] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๔๓] “ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทิโย ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุจฺเจ มญฺเจ สยิ [๒] ฉ.,เท. มญฺจํ วา ปีฐํ วา [๓] ฉ.,เท.,อิ. ธาเรสุ

[๑๔๔] "ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกำ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กำ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อปฺปมาณิกาโย วสฺสิกสาฏิกาโย ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๔๕] "สุคตจีวรปฺปมาณำ จีวรำ การาเปนฺตสฺส ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กำ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตำ นนฺทำ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา นนฺโท สุคตจีวรปฺปมาณำ จีวรำ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานำ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

รตนวคฺโค[๑] นวโม.

ตสฺสุทฺทานำ

อนฺเตปุรญฺจ อุคฺคณฺเห　　อนาปุจฺฉา ปเวสเน
สูจิฆรญฺจ มญฺจญฺจ　　ตูโลนทฺธำ นิสีทนำ
กณฺฑุวสฺสิกสาฏิกำ　　ปมาณำ จีวรำ ธารยีติ.

เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.

เตสำ วคฺคานำ อุทฺทานำ

มุสา ภูตญฺจ[๒] โอวาโท　　โภชนาเจลเกน จ
สุรา สปฺปาณกา ธมฺโม　　ราชวคฺเคน เต นวาติ.

---

[๑] สี.,สฺยา.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ราชวคฺโค

[๒] อิ. ภูตา จ

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑ

[๑๔๖] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุ๋ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๔๗] “ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา[๑] น นิวาเรสุ๋, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๔๘] “เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภิกฺขุนิโย โวสาสนฺติโย

สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู น มตฺตํ ชานิตฺวา ปฏิคฺคเหสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

[๑๔๙] “อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพเพ อปฺปฏิสํวิทิตํ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อาราเม โจเร ปฏิวสนฺเต นาโรเจสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

อญฺญาติกาย โวสาสํ　　เสกฺขอารญฺญเกน จ
ปาฏิเทสนียา จตฺตาโร　　สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาติ.

๗. เสขิยกณฺฑ

๑. ปริมณฺฑลวคฺโค

[๑๕๐] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺเตน นิวาเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา นิวาเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

“อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺเตน ปารุปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺเพนฺตา ปารุปึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายํ วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายํ ววริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถํ วา ปาทํ วา กีฬาเปนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู หตฺถมฺปิ ปาทมฺปิ กีฬาเปนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ตหํ ตหํ โอโลเกนฺตา อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทึสุ, ตสฺมึ

วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

ปริมณฺฑลวคฺโค ปฐโม.

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

[๑๕๑] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย[๑] อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู มหาหสิตํ หสนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺตา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (สมนุภาสนาย) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทํ มหาสทฺทํ กโรนฺเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (สมนุภาสนาย) ฯเปฯ

---

[๑] อิ. อุชฺชคฺฆิกาย

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกํ อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโย.

๓. ขมฺภกตวคฺโค

[๑๔๒] อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ขมฺภกเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สสีสกํ ปารุปิตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิเตน อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ[๑] ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

ขมฺภกตวคฺโค ตติโย.

๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค

[๑๕๓] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺเตน ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสนฺเตน[๒] ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

---

[๑] อิ. ถูปิกตํ　　[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โอมสิตฺวา

อนาทริยं ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุๆ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏๆ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมฺปฏฺจาเนน สสุฏฺจาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ ถูปโต โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏๆ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมฺปฏฺจาเนน สมฺปฏฺจาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ สูปึ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส ทุกฺกฏๆ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมฺปฏฺจาเนน สมฺปฏฺจาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

"อนาทริยं ปฏิจฺจ สูปึ วา โอทนํ วา [ ][1] อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏๆ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู สูปมฺปิ โอทนมฺปิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺจานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺจาเนหิ สมุฏฺจาติ สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺจาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺจาติ ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญินา ปเรสं ปตฺตํ โอโลเกนฺตสฺส ทุกฺกฏๆ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมฺปฏฺจาเนน สมฺปฏฺจาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

---

[1] สี.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร อคิลาโนติ ปาโฐ ทิสฺสติ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

ปิณฺฑปาตวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. กพฬวคฺโค

[๑๔๔] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชมาเนน สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สกพเฬน มุเขน พฺยาหรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ กพฬาวจฺเฉทกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ อวคณฺหการกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธูนกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอกา สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยं ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยं ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยं ปฏิจฺจ จปุจปุการกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

กพฬวคฺโค ปญฺจโม.

๖. สุรุสุรุวคฺโค

[๑๔๔] “อนาทริยं ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกं ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏนฺติ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตं. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. “กสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู สุรุสุรุการกึ ขีรึ ปิวึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หตฺถนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปตฺตนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิลฺเลหกํ ภุญฺชนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ ฯเปฯ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

"อนาทริยํ ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกํ ปฏิคฺคเหสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

"อนาทริยํ ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

"อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมं เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมं เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมं เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

สุรุสุรุวคฺโค ฉฏฺโฐ.

๗. ปาทุกวคฺโค

[๑๕๖] อนาทริยं ปฏิจฺจ ปาทุการูพฺหสฺส ธมฺมं เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุปาหนารูพฺหสฺส ธมฺมं เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวจิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ.

ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; [ ][๑] วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสีนฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; [ ][๑] วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จิเตน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; [ ][๑] วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉนฺเตน ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉนฺเตน ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จิเตน อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร กายโต จาติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ ฯเปฯ เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

"อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

ปาทุกวคฺโค สตฺตโม.
ปญฺจสตฺตติ เสขิยา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

ปริมณฺฑลํ ปฏิจฺฉนฺนํ สุสංวุโตกฺขิตฺตจกฺขุนา[๑]
อุกฺขิตฺโตชฺชคฺฆิกา สทฺโท ตโย เจว ปจาลนา.
ขมฺภึ โอคุณฺฐิโต เจว กุฏิ ปลฺลตฺถิกาย จ
สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ สมสูปึ สมติตฺติกํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. สุสංวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ

สกฺกจฺจํ ปตฺตสญฺญี จ สปทานํ สมสูปกํ
ถูปโต จ ปฏิจฺฉนฺนํ วิญฺญตฺตุชฺฌานสญฺญินา.

น มหนฺตํ มณฺฑลํ ทฺวารํ สพฺพหตฺถํ น พฺยาหเร
อุกฺเขโป เฉทนา คณฺโฑ ฐานํ สิตฺถาวการกํ.

ชิวฺหานิจฺฉารกญฺเจว จปุจปุ สุรุสุรุ
หตฺโถ ปตฺโต จ โอฏฺโฐ จ สามิสํ สิตฺถเกน จ.

ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ น เทเสนฺติ ตถาคตา
เอวเมว ทณฺฑปาณิสฺส สตฺถอาวุธปาณินํ.

ปาทุกา อุปาหนา เจว ยานเสยฺยาคตสฺส จ
ปลฺลตฺถิกานิสินฺนสฺส เวริโตคุณฺจิตสฺส จ

ฉมานีจาสเน ฐาเน ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ
จิตเกน น กาตพฺพํ หริเต อุทกมฺหิ จาติ.

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ

ปริมณฺฑลํ อุชฺชคฺฆิ ขมฺภ ปิณฺฑ ตเถว จ
กพฬา สุรุสุรุ จ ปาทุเกน จ สตฺตมาติ.

มหาวิภงฺเค กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต.

๒. กตาปตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ์ำ

[๑๕๗] เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อกฺขายิเต สรีเร เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. วิวฏกเต[๑] มุเข อจฺฉุปนฺตำ องฺคชาตำ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. เมถุนำ ธมฺมำ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

[๑๕๘] อทินฺนำ อาทิยนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อทินฺนำ อาทิยนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปญฺจมาสกำ วา อติเรก-ปญฺจมาสกำ วา อคฺฆนกำ อทินฺนำ เถยฺยสงฺขาตำ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อติเรกมาสกำ วา อูนปญฺจมาสกำ วา อคฺฆนกำ อทินฺนำ เถยฺยสงฺขาตำ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. มาสกำ วา อูนมาสกำ วา อคฺฆนกำ อทินฺนำ เถยฺยสงฺขาตำ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อทินฺนำ อาทิยนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

[๑๕๙] สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหำ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหำ ชีวิตา โวโรเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; มนุสฺสำ โอทิสฺส โอปาตำ ขนติ ‘ปปติตฺวา มริสฺสตีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหำ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. วฏฺฏกเต, อิ. วตฺตกเต

[๑๖๐] อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. 'โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหาติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. นปฺปฏิวิชานนฺตสฺส[๑] อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ

[๑๖๑] อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺโต กติ[๒] อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺโต[๓] ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ปโยเค ทุกฺกฏํ.

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น ปฏิวิชานนฺตสฺส [๒] ฉ.,อิ. กติสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๓] สี.,อิ. อาปตฺติโย ฯเปฯ อสุจึ โมเจนฺโตติ อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกาม-ปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ[๑] อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอกํ ปิณฺฑํ, เอวมุปริปิ.

วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส. โอกาสं การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺส.

ภิกฺขุ๋ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสं เลสมตฺตं อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อโนกาสं การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส. โอกาสं การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺส.

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยं สมนุภาสิยมาโน[๑] นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺโต[๒] ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา.[๓] กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยं สมนุภาสิยมานา นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยं สมนุภาสิยมาโน นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยं สมนุภาสิยมาโน นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมนุภาสนาย, เอวมุปริปิ.

[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น ปฏินิสฺสชนฺโต, เอวมุปริปิ. [๓] โป. ถุลฺลจฺจยํ.

๔. นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ

๑. จีวรวคฺโค[๑]

[๑๖๒] อติเรกจีวรํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

เอกรตฺตึ ติจีวเรน วิปฺปวสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อกาลจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา มาสํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา ปุราณจีวรํ โธวาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา จีวรํ วิญฺญาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญาตกํ คหปตึ วา คหปตานึ วา ตทุตฺตรึ จีวรํ วิญฺญาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. กถินวคฺค

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกํ คหปติกํ อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิกปฺปึ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิกปฺปึ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตเก คหปติเก อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิกปฺปึ อาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิกปฺปึ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อติเรกติกฺขตฺตุํ โจทนาย อติเรกฉกฺขตฺตุํ ฐาเนน จีวรํ อภินิปฺผาเทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อภินิปฺผาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อภินิปฺผาทิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

จีวรวคฺโค[๑] ปฐโม.

๒. โกสิยวคฺโค

[๑๖๓] โกสิยมิสฺสกํ สนฺถตํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สุทฺธกาฬกานํ เอฬกโลมานํ สนฺถตํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อนาทิยิตฺวา ตุลํ โอทาตานํ ตุลํ โคจริยานํ นวํ สนฺถตํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

---

[๑] สี.,สฺยา.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. กจินวคฺโค

อนุวสฺสํ สนฺถตํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อนาทิยิตฺวา ปุราณสนฺถตสฺส สามนฺตา สุคตวิทตฺถึ นวํ นิสีทนสนฺถตํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

เอฬกโลมานิ ปฏิคฺคเหตฺวา ติโยชนํ อติกฺกาเมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปจฺจมํ ปาทํ ติโยชนํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา เอฬกโลมานิ โธวาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; โธวาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. โธวาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

รูปิยํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. คหิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

นานปฺปการกํ รูปิยสํโวหารํ สมาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

นานปฺปการกํ กยวิกฺกยํ สมาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สมาปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. สมาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

โกสิยวคฺโค ทุติโย.

๓. ปตฺตวคฺโค

[๑๖๔] อติเรกปตฺตํ ทสาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อูนปญฺจพนฺธเนน ปตฺเตน อญฺญํ นวํ ปตฺตํ เจตาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อติเรกมาเส เสเส คิมฺหานํ[๑] วสฺสิกสาฏิกจีวรํ ปริเยสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริเยสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริยิฏฺเฐ นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ภิกฺขุสฺส สามํ จีวรํ ทตฺวา กุปิโต อนตฺตมโน อจฺฉินฺทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

สามํ สุตฺตํ วิญฺญาเปตฺวา ตนฺตวาเยหิ จีวรํ วายาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วายาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วายาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปุพฺเพ อปฺปวาริโต อญฺญาตกสฺส คหปติกสฺส ตนฺตวาเย อุปสงฺกมิตฺวา จีวเร วิกปฺปึ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิกปฺปึ อาปชฺชติ; ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิกปฺปึ อาปนฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อจฺเจกจีวรํ ปฏิคฺคเหตฺวา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. คิมฺหาเน

ติณฺณํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ อนฺตรฆเร นิกฺขิปิตฺวา อติเรกฉารตฺตํ วิปฺปวสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ อตฺตโน ปริณาเมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริณามิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ปตฺตวคฺโค ตติโย.

ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.

๕. ปาจิตฺติยกณฺฑ

๑. มุสาวาทวคฺโค

[๑๖๕] สมฺปชานมุสา[๑] ภาสนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สมฺปชานมุสา ภาสนฺโต ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหาติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. นปฺปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สมฺปชานมุสาวาเท ปาจิตฺติยํ. สมฺปชานมุสา ภาสนฺโต อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

โอมสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมฺปชานมุสาวาทํ, เอวมุปริปิ.

เปสุณฺณํ อุปสํหรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปสมฺปนฺนสฺส เปสุณฺณํ อุปสํหรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนุปสมฺปนฺนสฺส เปสุณฺณํ อุปสํหรติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺเนน อุตฺตริทฺวิรตฺตติรตฺตํ สหเสยฺยํ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มาตุคาเมน สหเสยฺยํ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เทเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ ภูตํ อาโรเจนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ อนุปสมฺปนฺนสฺส อาโรเจนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อาโรเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อาโรจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปจวึ ขนนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ขนติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มุสาวาทวคฺโค ปจโม.

๒. ภูตคามวคฺโค

[๑๖๖] ภูตคามํ ปาเตนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปาเตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปหาเร ปหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อญฺเญนญฺญํ[๑] ปฏิจรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อนาโรปิเต อญฺญวาทเก อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาโรปิเต อญฺญวาทเก อญฺเญนญฺญํ ปฏิจรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ๋ อุชฺฌาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สงฺฆิกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา ภิสึ วา โกจฺฉํ วา อชฺโฌกาเส สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปจฺจํ ปาทํ เลฑฺฑุปาตํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สงฺฆิเก วิหาเร เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อนุทฺธริตฺวา อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปจฺจํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สงฺฆิเก วิหาเร ชานํ ปุพฺพูปคตํ ภิกฺขุ๋ อนุปขชฺช เสยฺยํ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ๋ กุปิโต อนตฺตมโน สงฺฆิกา วิหารา นิกฺกฑฺฒนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิกฺกฑฺฒิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] อิ. อญฺเญน อญฺญํ

สงฺฆิเก วิหาเร อุปริเวหาสกุฏิยา อาหจฺจปาทกํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา อภินิสีทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อภินิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ทฺวิตฺติปริยาเย อธิฏฺฐหิตฺวา ตทุตฺตรึ อธิฏฺฐหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อธิฏฺเฐติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อธิฏฺฐิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ติณํ วา มตฺติกํ วา สิญฺจนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สิญฺจติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. สิญฺจิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภูตคามวคฺโค ทุติโย.

๓. โอวาทวคฺโค

[๑๖๗] อสมฺมโต ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อตฺถงฺคเต สุริเย ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; โอวทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. โอวทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อามิสเหตุ ภิกฺขู ภิกฺขุนิโย โอวทนฺตีติ ภณนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ เทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา จีวรํ สิพฺเพนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สิพฺเพติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อาราปเถ อาราปเถ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ สวิธาย เอกํ นาวํ อภิรูหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อภิรูหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อภิรูฬฺเห อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ ภิกฺขุนีปริปาจิตํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามิ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชं กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

โอวาทวคฺโค ตติโย.

๔. โภชนวคฺโค

[๑๖๘] ตทุตฺตรึ อาวสถปิณฺฑํ ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คณโภชนำ ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปรมฺปรโภชนำ ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ทฺวิตฺติปตฺตปูเร ปูเว ปฏิคฺคเหตฺวา ตทุตฺตรึ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิคฺคณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ปฏิคฺคหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภุตฺตาวี ปวาริโต อนติริตฺตำ ขาทนียำ วา โภชนียำ วา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ ภุตฺตาวึ ปวาริตำ อนติริตฺเตน ขาทนียเน วา โภชนียเน วา อภิหฏฺฐุ ปวาเรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ตสฺส วจเนน ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วิกาเล ขาทนียำ วา โภชนียำ วา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; [ ][1] “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สนฺนิธิการกำ ขาทนียำ วา โภชนียำ วา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; [ ][1] “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร ขาทิสฺสามีติ อยำ ปาโฐ ทิสฺสติ.

ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อทินฺนำ มุขทฺวารำ อาหารำ อาหรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

โภชนวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. อเจลกวคฺโค

[๑๖๙] อเจลกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียำ วา โภชนียำ วา เทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

"ภิกฺขุำ เอหาวุโส คามำ วา นิคมำ วา ปิณฺฑาย ปวิสิสฺสามาติ ตสฺส ทาเปตฺวา วา อทาเปตฺวา วา อุยฺโยเชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุยฺโยเชติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. อุยฺโยชิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สโภชเน กุเล อนุปขชฺช นิสชฺชำ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มาตุคาเมน สทฺธึ รโห ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน นิสชฺชำ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มาตุคาเมน สทฺธึ เอโก เอกาย รโห นิสชฺชำ กปฺเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นิมนฺติโต สภตฺโต สมาโน ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา[๑] [๒]สนฺตํ ภิกฺขุ๎ อนาปุจฺฉา[๒] กุเลสุ จาริตฺตํ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ตทุตฺตรึ เภสชฺชํ วิญฺญาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎. วิญฺญาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อุยฺยุตฺตํ เสนํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ จิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อติเรกติรตฺตํ เสนาย วสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วสติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎. วสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อุยฺโยธิกํ คจฺฉนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ จิโต ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อเจลกวคฺโค ปญฺจโม.

๖. สุราปานวคฺโค

[๑๗๐] มชฺชํ ปิวนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ปิวิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ๎ องฺคุลิปโตทเกน หาเสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หาเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎. หาสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วาสทฺททฺวยํ น ทิสฺสติ. [๒-๒] สี.,ฉ.,เท. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

อุทเก กีฬนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เหฏฺฐาโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อุปริโคปฺผเก อุทเก กีฬติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนาทริยํ กโรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ ภีสาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภีสาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ภีสาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

โชตึ สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สมาทหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. สมาทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

โอเรนฑฺฒมาสํ นฺหายนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นฺหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นฺหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนาทิยิตฺวา ติณฺณํ ทุพฺพณฺณกรณานํ อญฺญตรํ ทุพฺพณฺณกรณํ นวํ จีวรํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณรสฺส วา สามเณริยา วา สามํ จีวรํ วิกปฺเปตฺวา อปจฺจุทฺธารกํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ ปตฺตํ วา จีวรํ วา นิสีทนํ วา สูจิฆรํ วา กายพนฺธนํ วา อปนิเธนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อปนิเธติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อปนิหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สุราปานวคฺโค[๑] ฉฏฺโฐ.

---

[๑] สฺยา.,ฉ.,อิ.,มหา. สุราเมรยวคฺโค

๗. สปฺปาณกวคฺโค

[๑๗๑] สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อโนทิสฺส โอปาตํ ขนติ "โย โกจิ ปปติตฺวา มริสฺสตีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. มนุสฺโส ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ยกฺโข วา เปโต วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห วา ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ติรจฺฉานคโต ตสฺมึ ปปติตฺวา มรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. สญฺจิจฺจ ปาณํ ชีวิตา โวโรเปนฺโต อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ชานํ สปฺปาณกํ อุทกํ ปริภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ ยถาธมฺมํ นีหตาธิกรณํ[๑] ปุนกมฺมาย อุกฺโกเฏนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุกฺโกเฏติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุกฺโกฏิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส ชานํ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

ชานํ อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปสมฺปาเทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุปสมฺปาทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ เถยฺยสตฺเถน สทฺธึ สวิธาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นิหตาธิกรณํ

มาตุคาเมน สทฺธึ สวิฺญาย เอกทฺธานมคฺคํ ปฏิปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏฺ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฉตฺติยา ทุกฺกฏฺ. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ ตถาวาทินา ภิกฺขุนา อกฏานุธมฺเมน ตํ ทิฏฺฐึ อปฺปฏินิสฺสฏฺเจน สทฺธึ สมฺภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สมฺภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏฺ, สมฺภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ ตถานาสิตํ สมณุทฺเทสํ อุปลาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปลาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏฺ. อุปลาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สปฺปาณกวคฺโค　สตฺตโม.

๘. สหธมฺมิกวคฺโค

[๑๗๒] [๑]ภิกฺขุ ภิกฺขูหิ[๑] สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน "น ตาวาหํ อาวุโส เอตสฺมึ สิกฺขาปเท สิกฺขิสฺสามิ, ยาว นญฺญํ[๒] ภิกฺขุ์ พฺยตฺตํ วินยธรํ ปริปุจฺฉามีติ ภณนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภณติ, ปโยเค ทุกฺกฏฺ. ภณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วินยํ วิวณฺเณนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิวณฺเณติ, ปโยเค ทุกฺกฏฺ. วิวณฺณิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.　[๒] สี.,ฉ.,เท. น อญฺญํ

โมเหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อนาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาโรปิเต โมเห โมเหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ[๑] กุปิโต อนตฺตมโน ปหารํ เทนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปหรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปหเฏ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส กุปิโต อนตฺตมโน ตลสตฺติกํ อุคฺคิรนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุคฺคิรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุคฺคิริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อนุทฺธํเสติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อนุทฺธํสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส สญฺจิจฺจ กุกฺกุจฺจํ อุปทหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปทหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุปทหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขูนํ ภณฺฑนชาตานํ กลหชาตานํ วิวาทาปนฺนานํ อุปสฺสุตึ ติฏฺฐนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ‘โสสฺสามีติ คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ ฐิโต สุณาติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ธมฺมิกานํ กมฺมานํ ฉนฺทํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ขียติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ขียิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สงฺเฆ วินิจฺฉยกถาย วตฺตมานาย ฉนฺทํ อทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริสาย หตฺถปาสํ อวิชหนฺตสฺส[๒] อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภิกฺขุสฺส [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วิชหนฺตสฺส

สมคฺเคน สงฺเฆน จีวรํ ทตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ขียติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ขียิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชานํ สงฺฆิกํ ลาภํ ปริณตํ ปุคฺคลสฺส ปริณาเมนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริณาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริณามิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สหธมฺมิกวคฺโค อฏฺฐโม.

๙. รตนวคฺโค[๑]

[๑๗๓] ปุพฺเพ อปฺปฏิสํวิทิโต รญฺโญ อนฺเตปุรํ ปวิสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ อุมฺมารํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

รตนํ อุคฺคณฺหนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คณฺหาติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. คหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา วิกาเล คามํ ปวิสนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ ปวิสนฺโต[๒] อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อฏฺฐิมยํ วา ทนฺตมยํ วา วิสาณมยํ วา สูจิฆรํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. ราชวคฺโค　　[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

ปมาณาติกฺกนฺตํ มญฺจํ วา ปีฐํ วา การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มญฺจํ วา ปีฐํ วา ตูโลนทฺธํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปมาณาติกฺกนฺตํ นิสีทนํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปมาณาติกฺกนฺตํ กณฺฑุปฏิจฺฉาทึ[๑] การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปมาณาติกฺกนฺตํ วสฺสิกสาฏิกํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สุคตจีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. สุคต-จีวรปฺปมาณํ จีวรํ การาเปนฺโต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

รตนวคฺโค[๒] นวโม.

ขุทฺทกา นิฏฺฐิตา.

---

[๑] ฉ.,เท. กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ [๒] สี.,สฺยา.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ราชวคฺโค

๖. ปาฏิเทสนียกณฺฑ์ำ

[๑๗๔] อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรำ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียำ วา โภชนียำ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรำ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียำ วา โภชนียำ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรำ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียำ วา โภชนียำ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

เสกฺขสมฺมเตสุ กุเลสุ ขาทนียำ วา โภชนียำ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสำวิทิตำ ขาทนียำ วา โภชนียำ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสำวิทิตำ ขาทนียำ วา โภชนียำ วา อชฺฌาราเม สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

อารญฺญเกสุ เสนาสเนสุ ปุพฺเพ อปฺปฏิสංวิทිං ขาทนียं วา โภชนียं วา อชฺฌาราเม สหฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺโต อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตา.

๗. เสขิยกณฺฑं

๑. ปริมณฑลวคฺโค

[๑๗๕] อนาทริยं ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนาทริยं ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส. อนาทริยं ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต นิวาเสนฺโต อิมं เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺเพนฺโต ปารุปนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยं ปฏิจฺจ กายं วิวริตฺวา อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยं ปฏิจฺจ กายं วิวริตฺวา อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยं ปฏิจฺจ หตฺถं วา ปาทं วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยं ปฏิจฺจ หตฺถं วา ปาทं วา กีฬาเปนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ตหं ตหं โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ตหं ตหं โอโลเกนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุกฺขิตฺตกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

ปริมณฺฑลวคฺโค ปจฺโม.[๑]

๒. อุชฺชคฺฆิกวคฺโค

[๑๗๖] อนาทริยं ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย[๒] อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุชฺชคฺฆิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทं มหาสทฺทं กโรนฺโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุจฺจาสทฺทं มหาสทฺทं กโรนฺโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกं อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏฺ.

---

[๑] สฺยา. ปจฺโม วคฺโค, เอวมุปริปิ. [๒] อิ. อุชฺชคฺคิกาย

อนาทริยं ปฏิจฺจ กายปฺปจาลกं อนฺตรฆเร นีสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกं อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ พาหุปฺปจาลกं อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกं อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ สีสปฺปจาลกं อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อุชฺชคฺฆิกวคฺโค ทุติโย.

๓. ขมฺภกตวคฺโค

[๑๗๗] อนาทริยं ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ขมฺภกโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิโต อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุกฺกุฏิกาย อนฺตรฆเร คจฺฉนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย อนฺตรฆเร นิสีทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปีกตํ ปิณฺฑปาตํ ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

ขมฺภกตวคฺโค ตติโย.

๔. ปิณฺฑปาตวคฺโค

[๑๗๘] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อสกฺกจฺจํ ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอโลเกนฺโต ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ตหํ ตหํ โอมสิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺส.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปญฺเญว พหุ๋ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ถูปโต[๑] โอมทฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา พฺยญฺชนํ วา โอทเนน ปฏิจฺฉาเทนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สูปํ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุชฺฌานสญฺญี ปเรสํ ปตฺตํ โอโลเกนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ มหนฺตํ กพฬํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ทีฆํ อาโลปํ กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

ปิณฺฑปาตวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. กพฬวคฺโค

[๑๗๙] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อนาหเฏ กพเฬ มุขทฺวารํ วิวรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ภุญฺชนฺโต สพฺพํ หตฺถํ มุเข ปกฺขิปนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏสฺ.

---

[๑] โป. ถูปิกโต, สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ถูปกโต

อนาทริยำ ปฏิจฺจ สกพเพน มุเขน พฺยาหรนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ ปิณฺฑุกฺเขปกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ กพฬาวจฺเฉทกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ อวคณฺฑการกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ หตฺถนิทฺธูนกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ สิตฺถาวการกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ ชิวฺหานิจฺฉารกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ จปุจปุการกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

กพฬวคฺโค ปญฺจโม.

๖. สุรุสุรุวคฺโค

[๑๘๐] อนาทริยำ ปฏิจฺจ สุรุสุรุการกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยำ ปฏิจฺจ หตฺถนิลฺเลหกำ ภุญฺชนฺโต เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏำ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ปตฺตนิลฺเลหกं ภุญฺชนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ โอฏฺฐนิลฺเลหกं ภุญฺชนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ สามิเสน หตฺเถน ปานียถาลกं ปฏิคฺคณฺหนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ สสิตฺถกํ ปตฺตโธวนํ อนฺตรฆเร ฉฑฺเฑนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ฉตฺตปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ ทณฺฑปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ สตฺถปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อาวุธปาณิสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

สุรุสุรุวคฺโค ฉฏฺโฐ.

๗. ปาทุกวคฺโค

[๑๘๑] อนาทริยं ปฏิจฺจ ปาทุการูฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุปาหนารูฬฺหสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ยานคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ สยนคตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปลฺลตฺถิกาย นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ เวจิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ โอคุณฺฐิตสีสสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ฉมายํ นิสีทิตฺวา อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ นีเจ อาสเน นิสีทิตฺวา อุจฺเจ อาสเน นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จิโต นิสินฺนสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปจฺฉโต คจฺฉนฺโต ปุรโต คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุปฺปเถน คจฺฉนฺโต ปเถน คจฺฉนฺตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ จิโต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ หริเต อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ.

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺโต อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

ปาทุกวคฺโค สตฺตโม.

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา นิฏฺฐิตา.

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโย.

๓. วิปตฺติวาโร

[๑๘๒] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ; อาจารวิปตฺตึ.

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโย.

๔. สงฺคหิตวาโร

[๑๘๓] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. เมถุนํ ธมฺมํ

ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา; ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน.

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

๕. สมุฏฺฐานวาโร

[๑๘๔] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ.[๑] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต ฯเปฯ

อนาทรยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. สมุฏฺฐนฺติ, เอวมุปริปิ.

๖. อธิกรณวาโร

[๑๘๕] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ.

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

๗. สมถวาโร

[๑๘๖] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺตสฺส อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโม.

๘. สมุจฺจยวาโร

[๑๘๗] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส วิวฏกเต[๑] มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนฺโต อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. วฏฺฏกเต, อิ. วตฺตกเต, เอวมุปริปิ.

อนาทริยं ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารं วา ปสฺสาวं วา เขฬं วา กโรนฺโต กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนาทริยं ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารं วา ปสฺสาวं วา เขฬं วา กโรนฺโต เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ. อนาทริยं ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารं วา ปสฺสาวं วา เขฬं วา กโรนฺโต อิมํ เอกं อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกं วิปตฺตึ ภชติ อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา; ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

อิเม อฏฺฐ วารา สชฺฌายมตฺเตน[๑] ลิขิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

กตฺถ ปญฺญตฺติ กตี จ วิปตฺติสงฺคเหน จ
สมุฏฺฐานาธิกรณา สมโถ จ สมุจฺจโยติ.[๒]

---

[๑] อิ. สชฺฌายมคฺเคน [๒] สี. สมโถ สมุจฺจเยน จาติ, อิ. สมถา สมุจฺจเยน จาติ.

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๑๘๘] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ. กึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯเปฯ เกนาภฏนฺติ.

“ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สุทินฺนํ กลนฺทปุตฺตํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต ปุราณทุติยิกาย เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. สาธารณ-ปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. อุภโตปญฺญตฺติ. “ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. “สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺ-ขนฺโธติ. ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ “เกนาภฏนฺติ. ปารมฺปราภฏํ.

อุปาลิ ทาสโก เจว　　โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน ปญฺจมา　　เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย.

ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล

ฯเปฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยํ ทีเป ปกาเสสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติ.

[๑๘๙] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ธนิยํ กุมฺภการปุตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต รญฺโญ ทารูนิ อทินฺนํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

[๑๙๐] "สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู อญฺญมญฺญํ ชีวิตา โวโรเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑๙๑] "อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ.

วคฺคุมุทาตีริเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. วคฺคุมุทาตีริยา ภิกฺขู คิหีนํ อญฺญมญฺญสฺส อุตฺตริมนุสฺสธมฺมสฺส วณฺณํ ภาสึสุ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

[๑๙๒] "ยนฺเตน[๒] ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต. กึ อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ ฯเปฯ "เกนาภฏนฺติ.

"ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ เสยฺยสกึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา เสยฺยสโก อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. "อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ, อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. "สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. "สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. "เอกโตปญฺญตฺติ อุภโต ปญฺญตฺตีติ. เอกโต-

---

[๑] โป. วณฺณยึสุ [๒] สี.,ฉ.,เท. ยํ เตน

ปญฺฌตฺติ. “ปญฺจนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. “สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺ-ขนฺโธติ. สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ.[๑] เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏ.

อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย
ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล
ฯเปฯ
เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยํ ทีเป ปกาเสสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาติ.

“มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคาเมน สทฺธึ กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

“มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. สมุฏฺฐาตีติ.

อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ อภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ.

“สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ อุทายึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา อุทายิ สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

“สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. อาฬวิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อาฬวิเก ภิกฺขู

อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อาพาธิกา ภิกฺขู สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน วิหารวตฺถุํ โสเธนฺโต อญฺญตรํ เจติยรุกฺขํ เฉทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ภิกฺขุํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. เมตฺติยภุมฺมชเก[๑] ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เมตฺติยภุมฺมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพึ มลฺลปุตฺตํ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ภิกฺขุํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. เมตฺติยภุมฺมชเก ภิกฺขู อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เมตฺติยภุมฺมชกา ภิกฺขู อายสฺมนฺตํ ทพฺพึ มลฺลปุตฺตํ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา

---

[๑] สี.,ฉ. เมตฺติยภูมชเก

ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. เทวทตฺตํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เทวทตฺโต สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส เภทาย ปรกฺกมิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"เภทานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. ราชคเห ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุเล ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขู เทวทตฺตสฺส สงฺฆเภทาย ปรกฺกมนฺตสฺส อนุวตฺตกา อเหสุ วคฺควาทกา, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. โกสมฺพิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อายสฺมนฺตํ ฉนฺนํ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อายสฺมา ฉนฺโน ภิกฺขูหิ สหธมฺมิกํ วุจฺจมาโน อตฺตานํ อวจนียํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต.

"กึ อารพฺภาติ. อสฺสชิปุนพฺพสุเก ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อสฺสชิปุนพฺพสุกา ภิกฺขู สงฺเฆน ปพฺพาชนียกมฺมกตา ภิกฺขู ฉนฺทคามิตา โทสคามิตา โมหคามิตา ภยคามิตา ปาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๑]"ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน[๑] อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา ทุกฺกฏํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิเย ภิกฺขู อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู อุทเก อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ

กตฺถปฺปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปจฺโม.

๒. กตาปตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๑๙๓] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส.

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. วิวฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อติเรกมาสกํ วา อูนปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. มาสกํ วา อูนมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อทินฺนํ อาทิยนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; มนุสฺสํ โอทิสฺส โอปาตํ ขนติ ‘ปปติตฺวา มริสฺสตีติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปปติเต ทุกฺขา เวทนา อุปฺปชฺชติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. มรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. สญฺจิจฺจ มนุสฺสวิคฺคหํ ชีวิตา โวโรปนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ‘โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหาติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ

ถุลฺลจฺจยสฺส. นปฺปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

[๑๙๔] อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา[๑] กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมจนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจเตติ อุปกฺกมติ มุจฺจติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. เจเตติ อุปกฺกมติ น มุจฺจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส ปโยเค ทุกฺกฏสฺส. [ ][๒]

[ ][๓] กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ. กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

---

[๑] ฉ.,เท. อสุจิโมจนปจฺจยา

[๒] สี.,ฉ. เอตฺถนฺตเร อุปกฺกมิตฺวา อสุจิโมจนปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชตีติ อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ.

[๓] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชตีติ อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ.

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. วจฺจมคฺคํ ปสฺสาวมคฺคํ ฐเปตฺวา อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺธํ อาทิสฺส วณฺณมฺปิ ภณติ, อวณฺณมฺปิ ภณติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปณฺฑกสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ติรจฺฉานคตสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปฏิคฺคณฺหาติ วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ปฏิคฺคณฺหาติ น วีมํสติ น ปจฺจาหรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ[๑] อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

มหลฺลกํ วิหารํ การาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอกํ ปิณฺฑํ, เอวมุปริปิ.

ภิกฺขุ๋ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส. โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺส.

ภิกฺขุ๋ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธสนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อโนกาสํ การาเปตฺวา จาวนาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสเสน ทุกฺกฏสฺส. โอกาสํ การาเปตฺวา อกฺโกสาธิปฺปาโย วเทติ, อาปตฺติ โอมสวาทสฺส.

สงฺฆเภทโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชน-ปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชน-ปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

ทุพฺพโจ ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กุลทูสโก ภิกฺขุ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชน-ปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏ๋. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโย.

๓. วิปตฺติวาโร

[๑๙๕] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ; อาจารวิปตฺตึ.

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโย.

๔. สงฺคหิตวาโร

[๑๙๖] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ

อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา; ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน.

สงฺคหิตวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

๕. สมุฏฺฐานวาโร

[๑๙๗] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

๖. อธิกรณวาโร

[๑๙๘] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ.

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

๗. สมถวาโร

[๑๙๙] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อาปตฺติ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.[๑]

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโม.[๒]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. จาติ. [๒] อิ. สมถวารํ นิฏฺฐิตํ สตฺตมํ.

๘. สมุจฺจยวาโร

[๒๐๐] เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อกฺขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เยภุยฺเยน ขายิเต สรีเร เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. วิวฏกเต มุเข อจฺฉุปนฺตํ องฺคชาตํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ. เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก

อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ทุกฺกฏํ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณปจฺจยา อิมํ เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ. สา อาปตฺติ จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชติ; อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา; ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติ.

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

อฏฺฐ ปจฺจยวารา นิฏฺฐิตา.

มหาวิภงฺเค [ ][1] โสพส มหาวารา นิฏฺฐิตา.

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร มหาเภเทติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

ภิกฺขุนีวิภงฺโค

โสฬส มหาวารา

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๒๐๑] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตํ. กึ อารพฺภ. กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ. อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ, สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ, สาธารณ-ปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺติ, เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ. จตูนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนํ. กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. จตูนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตูนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโย. กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขํ. กา วิปตฺติ. กา สมฺปตฺติ. กา ปฏิปตฺติ. กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ. กา สิกฺขนฺติ. กา สิกฺขิตสิกฺขา. กตฺถ จิตฺตํ. กา ธาเรนฺติ. กสฺส วจนํ. เกนาภฏนฺติ.

[๒๐๒] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สุนฺทรีนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ

อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ[๑] ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโต-ปญฺญตฺติ. “จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺ-ขนฺโธติ. ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต. “จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณนฺติ. อาปตฺตาธิกรณํ. “สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ. “โก ตตฺถ วินโย, โก ตตฺถ อภิวินโยติ. ปญฺญตฺติ วินโย, วิภตฺติ อภิวินโย. “กึ ตตฺถ ปาติโมกฺขํ, กึ ตตฺถ อธิปาติโมกฺขนฺติ. ปญฺญตฺติ ปาติโมกฺขํ, วิภตฺติ อธิปาติโมกฺขํ. “กา วิปตฺตีติ. อสฺวโร วิปตฺติ. “กา สมฺปตฺตีติ. สฺวโร สมฺปตฺติ. กา ปฏิปตฺตีติ. “น เอวรูปึ กริสฺสามีติ ยาวชีวํ อาปาณโกฏิกํ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. “กติ อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตนฺติ. ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา ภิกฺขุนีนํ ปญฺจมํ ปาราชิกํ ปญฺญตฺตํ; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ

---

[๑] สฺยา. สพฺพตฺถ ปญฺญตฺติ

อาสวานำ สำวราย, สมฺปรายิกานำ อาสวานำ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานำ ปสาทาย, ปสนฺนานำ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย. “กา สิกฺขนฺตีติ. เสกฺขา[๑] จ ปุถุชฺชนกลฺยาณิกา จ สิกฺขนฺติ. “กา สิกฺขิตสิกฺขาติ. อรหนฺติโย[๒] สิกฺขิตสิกฺขา. “กตฺถ จิตนฺติ. สิกฺขากามาสุ จิตำ. “กา ธาเรนฺตีติ. ยาสำ วตฺตติ, ตา ธาเรนฺติ. “กสฺส วจนนฺติ. ภควโต วจนำ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส. “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏำ.

อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา
โมคฺคลีปุตฺเตน ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย
ตโต มหินฺโท อิฏฺฐิโย อุตฺติโย เจว สมฺพโล.

ฯเปฯ

เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา
วินยำ ทีเป ปกาเสสุ ปิฏกำ ตมฺพปณฺณิยาติ.

[๒๐๓] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ภิกฺขุนีนำ ฉฏฺฐำ ปาราชิกำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. “กำ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานำ ปาราชิกำ ธมฺมำ อชฺฌาปนฺนำ ภิกฺขุนึ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสิ, น คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ เอกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๐๔] “ภิกฺขุนีนำ สตฺตมำ ปาราชิกำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. “กำ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ.

---

[๑] อิ. เสฆา [๒] ฉ.,เท.,อิ. อรหนฺตา

"กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุ์ คหฏฺฐพาธิปุพฺพํ อนฺวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

[๒๐๔] "ภิกฺขุนีนํ อฏฺฐมํ ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุ์ ปริปูเรสุ์, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

อฏฺฐ ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

เมถุนาทินฺนทานญฺจ มนุสฺสวิคฺคหุตฺตริ
กายสํสคฺคํ ฉาเทติ อุกฺขิตฺตา อฏฺฐวตฺถุกา
ปญฺญเปสิ[๑] มหาวีโร เฉชฺชวตฺถู[๒] อสํสยาติ.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ

[๒๐๖] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสูยวาทิกาย[๓] ภิกฺขุนิยา อฏฺฐึ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโต, กึ อารพฺภ กิสฺมึ วตฺถุสฺมึ, ฯเปฯ เกนาภฏฺฐนฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปญฺญาเปสิ
[๒] อิ. เฉชฺชวตฺถุ
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุสฺสยวาทิกาย, เอวมุปริปิ.

[๒๐๗] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน อุสูยวาทิกาย ภิกฺขุนิยา อฏฺฐ กโรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสูยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโตปญฺญตฺติ. “จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. “สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ. สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ “เกนาภฏนฺติ ปรมฺปราภฏึ ฯเปฯ

[๒๐๘] “โจรึ วุฏฺฐาเปนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

[๒๐๙] “เอกาย คามนฺตรํ คจฺฉนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ ติสฺโส อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

[๒๑๐] “สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกึ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆมฺ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทึ โอสาเรนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกึ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆมฺ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทึ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ถุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

[๒๑๑] “อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. สุนฺทรีนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

[๒๑๒] “กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยเชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ‘กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

[๒๑๓] “กุปิตาย [ ][1] ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ “พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามีติ ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

[๒๑๔] “กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺฉากตาย[2] กุปิตาย[3] ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กํ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว

---

[1] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร อนตฺตมนายาติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

[2] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปจฺจากตาย [3] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

อธิกรเณ ปจฺฉากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโยติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

[๒๑๕] “สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตีนํ สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

[๒๑๖] “สํสฏฺฐา ว อยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี “สํสฏฺฐาวยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

ทส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

อุสูยโจรี คามนฺตํ อุกฺขิตฺตํ ขาทเนน จ
กินฺเต กุปิตา กิสฺมิญฺจิ สํสฏฺฐา อญฺญาย[๑] เต ทสาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ญายเต

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ

[๒๑๗] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"อกาลจีวรํ กาลจีวรนฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "อกาลจีวรํ กาลจีวรนฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวฏฺเฏตฺวา อจฺฉินฺทนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวฏฺเฏตฺวา อจฺฉินฺทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา วิญฺญาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ

วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย

อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อติเรกจตุกฺกสปรมำ ครุปาปุรณำ[๑] เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยำ ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ครุปาวุรณำ

ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ ลหุปาปุรณํ เจตาเปนฺติยา นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ทฺวาทส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

ปตฺตํ อกาลกาลญฺจ ปริวฏฺเฏ จ วิญฺญเป[๒]
เจตาเปตฺวา อญฺญทตฺถิ สงฺฆิกญฺจ มหาชนิ[๓]
สญฺญาจิกา ปุคฺคลิกา จตุกฺกสฑฺฒเตยฺยกาติ.

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑ

๑. ลสุณวคฺโค

[๒๑๘] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ลสุณํ ขาทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา ลสุณํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วิญฺญาเป [๒] สี.,ฉ.,เท. มหาชนิกํ

หราเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก)

“สมฺพาเธ โลมํ สำหราเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สำหราเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ.

“ตลฆาตเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. เทฺว ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. เทฺว ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกมกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

“ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก)

“อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

“ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ.

“กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬ[๑] วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉฑฺเฑนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปิ ปสฺสาวมฺปิ เขฬมฺปิ สงฺการมฺปิ วิฆาสมฺปิ หริเต ฉฑฺเฑสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

"นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

ลสุณวคฺโค ปจโม.

๒. รตฺตนฺธการวคฺโค

[๒๑๙] "รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เถยฺยสตฺถเก) ฯเปฯ

"ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เถยฺยสตฺถเก) ฯเปฯ

"อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ.

อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เถยฺยสตฺถเก) ฯเปฯ

"รถิยาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย สนฺติฏฺฐนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิยายปิ พฺยูเหปิ สิงฺฆาฏเกปิ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เถยฺยสตฺถเก) ฯเปฯ

"ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กฐินเก) ฯเปฯ

"ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติยา[๑] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อภินิสีทนฺติยา

อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิ,[๑] ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา อภินิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"ทุคฺคหิเตน ทุปฺปฏิเตน ปรํ อุชฺฌาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทุปฺปฏิเตน ปรํ อุชฺฌาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปิ ปรมฺปิ นิรเยนปิ พฺรหฺมจริเยนปิ อภิสปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อภินิสีทิ

ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโย.

๓. นฺหานวคฺโค

[๒๒๐] “นคฺคาย นฺหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย นคฺคา นฺหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิพฺพาเปนฺติยา[๑] น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. สิพฺเพนฺติยา

จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺเพสิ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิวารํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี [ ][1] ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ.

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร อญฺญตรายาติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

"กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"อาคาริกสฺส[๑] วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สมณจีวรํ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ธมฺมิกํ กจินุทฺธารํ ปฏิพาหนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กจินุทฺธารํ ปฏิพาหิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

นฺหานวคฺโค ตติโย.

---

[๑] สี.,ฉ.,อิ. อคาริกสฺส, เอวมุปริปิ.

๔. ตุวฏฺฏวคฺโค

[๒๒๑] "ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"ทฺวินฺนํ ภิกฺขุนีนํ เอกตฺถรณปาปุรเณ[๑] ตุวฏฺเฏนฺตีนํ ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรเณ ตุวฏฺเฏสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺฐาเปนฺติยา น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกึ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺฐาเปสิ,[๒]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอกตฺถรณปาวุรเณ. เอวมุปริปิ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุปฏฺเฐสิ

น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตาย อนตฺตมนาย นิกฺกฑฺฒนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"สํสฏฺฐาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (สมนุภาสนาย)[๑] ฯเปฯ

"อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,อิ.,มหา. ธุรนิกฺเขเป ฯเปฯ

"ติโรรฏฺเจ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาย จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเจ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกาโย จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"วสฺสํ วุตฺถาย[๑] ภิกฺขุนิยา จาริกํ น ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํ วุตฺถา จาริกํ น ปกฺกมึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐม-ปาราชิเก) ฯเปฯ

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. จิตฺตาคารวคฺโค

[๒๒๒] "ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ

---

[๑] สี.,ฉ. วสฺสํวุฏฺฐาย, มหา. วสฺสํวุตฺถาย, เอวมุปริปิ.

ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ราชาคารมฺปิ จิตฺตาคารมฺปิ [๑]อารามมฺปิ อุยฺยานมฺปิ โปกฺขรณิมฺปิ[๑] ทสฺสนาย อคมํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิมฺปิ ปลฺลงฺกมฺปิ ปริภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"สุตฺตํ กนฺติยา[๒] ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา[๓] ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สุตฺตํ กนฺตึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ อกํสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. กนฺตนฺติยา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ฉพฺพคฺคิยา, เอวมุปริปิ.

“ภิกฺขุนิยา[๑] ‘เอหยฺเย[๒] อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ วุจฺจมานาย ‘สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺติยา น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา “เอหยฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ วุจฺจมานา “สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมสิ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

“อาคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียมฺปิ โภชนียมฺปิ อทาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

“อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทา

---

[๑] อิ. ภิกฺขุนีหิ [๒] สี.,เท.,อิ. เอหายฺเย

ภิกฺขุนี อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกามิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

“ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (ปทโสธมฺเม) ฯเปฯ

“ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสุํ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (ปทโสธมฺเม) ฯเปฯ

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโม.

๖. อารามวคฺโค

[๒๒๓] “ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ เทฺว อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"ภิกฺขุ๋ อกฺโกสนฺติยา ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยๆ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. เวสาลิยา ปญฺญตฺตๆ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตๆ อุปาลึ อกฺโกสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนๆ อาปตฺติสมุฏฺฐานานๆ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"จณฺฑีกตาย คณๆ ปริภาสนฺติยา ปาจิตฺติยๆ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตๆ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทๆ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑีกตา[๑] คณๆ ปริภาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนๆ อาปตฺติสมุฏฺฐานานๆ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"นิมนฺติตาย [ ][๒] ปวาริตาย [ ][๒] ขาทนียๆ วา โภชนียๆ วา [ ][๓] ภุญฺชนฺติยา ปาจิตฺติยๆ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตๆ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี[๔] ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนๆ อาปตฺติสมุฏฺฐานานๆ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"กุลๆ มจฺฉรายนฺติยา ปาจิตฺติยๆ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตๆ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรๆ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี กุลๆ มจฺฉรายิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนๆ อาปตฺติสมุฏฺฐานานๆ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. จณฺฑีกตาย [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร วาสทฺโท ทิสฺสติ.
[๓] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร อญฺญตราติ อยๆ ปาโฐ ทิสฺสติ. [๔] สี.,ฉ.,เท. ภุตฺตาวินิโย

"อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"วสฺสํ วุตฺถาย[1] ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ นปฺปวาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วสฺสํ วุตฺถา ภิกฺขุสงฺฆํ นปฺปวาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ฐุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"โอวาทาย วา สํวาสาย วา น คจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สกฺเกสุ ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

"อุโปสถํปิ น ปุจฺฉนฺติยา โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อุโปสถํปิ น ปุจฺฉึสุ, โอวาทมฺปิ น ยาจึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ฐุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

---

[1] ฉ. วสฺสํวุตฺถาย

"ปสาเข ชาตํ คณฺหาติ วา รุหิตํ[๑] วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกาย เภทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺหาติ ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กฐินเก) ฯเปฯ

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐ.

๗. คพฺภินีวคฺโค

[๒๒๔] "คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. รุธิตํ

“เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุ,

ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺติยา น อนุคฺคหาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคเหสิ, น อนุคฺคหาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

"สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺติยา น วูปกาสาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ.

ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสิ, น วูปกาสาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

คพฺภินีวคฺโค สตฺตโม.

๘. กุมารีภูตวคฺโค

[๒๒๔] "อูนวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ[๑] วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กุมาริภูตํ

ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อูนทฺวาทสวสฺสาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย สงฺเฆน อสมฺมตาย วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ [ ][1] ฯเปฯ

“อลนฺตาว เต อยฺเย วุฏฺฐาปิเตนาติ วุจฺจมานาย ‘สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ‘อลนฺตาว เต อยฺเย วุฏฺฐาปิเตนาติ วุจฺจมานา ‘สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร ทุติยปาราชิเกติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

ขียนธมฺมํ อาปชฺชิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"สิกฺขมานํ 'สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ 'สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"สิกฺขมานํ 'สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺติยา น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ 'สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสิ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ อกาสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวสฺสं[๑] สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โสกาวาสं

“กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสำสฏฺจึ กุมารกสำสฏฺจึ จณฺฑึ โสกาวสฺสำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ[๑] อนนุญฺญาตำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

“ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. ราชคเห ปญฺญตฺตำ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“อนุวสฺสำ วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสำ วุฏฺฐาเปสุ,

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สามิเกนาปิ

ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโม.

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

[๒๒๖] "ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"ยาเนน ยายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"สงฺฆาณึ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ

วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"อิตฺถาลงฺการํ ธาเรนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ ตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"คนฺธวณฺณเกน นฺหายนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นฺหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นฺหายนฺติยา ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นฺหายึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

"ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยำ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตำ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสุ ปริมทฺทาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปสุ ปริมทฺทาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปสุ ปริมทฺทาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติยา ปริมทฺทาเปนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสุ ปริมทฺทาเปสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (เอฬกโลมเก) ฯเปฯ

“ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (กจินเก) ฯเปฯ

"อโนกาสกตํ ภิกฺขุ๋ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตํ ภิกฺขุ๋ ปญฺหํ ปุจฺฉึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ (ปทโสธมฺเม) ฯเปฯ

"อสงฺกจฺฉิกาย[๑] คามํ ปวิสนฺติยา ปาจิตฺติยํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปาวิสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโม.

นววคฺคา ขุทฺทกา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

ลสุณํ สึหเร โลมํ ตลมฏฺฐญฺจ สุทฺธิกึ
ภุญฺชนฺตามกธญฺญานํ เทฺววิฆาเสน ทสฺสนา.
อนฺธกาเร ปฏิจฺฉนฺเน อชฺโฌกาเส รถิกาย จ
ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ ทุคฺคหิ นิรเย วธิ.
นคฺโคทกา วิสิพฺเพตฺวา ปญฺจาหิกึ สงฺกมนียํ
คณึ วิภงฺคสมณึ ทุพฺพลึ กจิเนน จ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อสงฺกจฺจิกาย

เอกมญฺจตฺถรเณน [ ][1] สญฺจิจฺจ สหชีวินี
ทตฺวา สํสฏฺฐอนฺโต จ ติโร วสฺสํ น ปกฺกเม.

ราชา อาสนฺทิ สุตฺตญฺจ คิหี วูปสเมน จ
ทเท จีวราวสถํ ปริยาปุณญฺจ วาจเย.

อารามกฺโกสจณฺฑี จ ภุญฺเชยฺย กุลมจฺฉรี
วเส ปวารโณวาทา[2] เทฺว ธมฺมา[3] ปสาเขน จ.

คพฺภินี ปายนฺตี ฉธมฺเม อสมฺมตูนทฺวาทส
ปริปุณฺณญฺจ สงฺเฆน สหวุฏฺฐาปเนน จ.[4]

กุมารี เทฺว จ สงฺเฆน ทฺวาทสาสมฺมเตน จ
อลํ สเจ [ ][5] เทฺว วสฺสํ สํสฏฺฐา สามิเกน จ.

ปาริวาสิกานุวสฺสํ ทฺเว วุฏฺฐาปเนน จ
ฉตฺตยาเนน สงฺฆาณิ อิตฺถาลงฺการวณฺณเก.

ปิณฺฑาคา ภิกฺขุนี เจว สิกฺขา จ สามเณริกา
คิหี ภิกฺขุสฺส ปุรโต อโนกาสํ สงฺกจฺฉิกาติ.

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ

ลสุณนฺธการา นฺหานํ[6] ตฺวฏฺฏา จิตฺตคารกา[7]
อารามํ คพฺภินี เจว กุมารี[8] ฉตฺตุปาหนาติ.

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ.
[2] สี. วาเส ปวารโณวาทำ, ฉ.,เท.,อิ. ปวารโณวาทำ
[3] อิ. ธมฺเม
[4] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สห วุฏฺฐา ฉ ปณฺจ จ
[5] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ.
[6] สี.,ฉ. นฺหานา, เท. อสุณนฺธการานหานา
[7] อิ. จิตฺตาคารกา
[8] อิ. กุมารา

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑ

[๒๒๗] “สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มธุ์ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มธุ์ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

“ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

สปฺปิ เตลํ มธุญฺเจว ผาณิตํ มจฺฉเมว จ
มํสํ ขีรํ ทธิญฺจาปิ วิญฺญาเปตฺวาน ภิกฺขุนี
ปาฏิเทสนียา อฏฺฐ สยมฺพุทฺเธน เทสิตาติ.[๑]

เย สิกฺขาปทา ภิกฺขุวิภงฺเค วิตฺถาริตา, เต สงฺขิตฺตา[๒] ภิกฺขุนีวิภงฺเค.

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโม.

๒. กตาปตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๒๒๘] อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อุพฺภกฺขกํ อโธชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

---

[๑] โป. สมฺพุทฺเธน ปกาสิตาติ, สี.,ฉ.,เท.,อิ. สยํ พุทฺเธน เทสิตาติ.
[๒] สฺยา. สงฺขิปิตฺวา

วชฺชปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. วชฺชปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วชฺชปฏิจฺฉาทิกา ภิกฺขุนี วชฺชํ ปฏิจฺฉาเทนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปุริเสน ‘อิตฺถนฺนามํ คพฺภํ คจฺฉาติ’[1] วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

---

[1] โป. อิตฺถนฺนามํ อาคจฺฉาติ, สี.,ฉ.,เท. โอกาสํ อาคจฺฉาติ, อิ. อิตฺถนฺนามา อาคจฺฉาติ

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ

[๒๒๙] อุสูยวาทิกา[๑] ภิกฺขุนี อฏฺฐ กโรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อฏฺฐปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

โจรี วุฏฺฐาเปนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เอกา คามนฺตรํ คจฺฉนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปรมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. อุทกทนฺตโปณํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุสฺสยวาทิกา

“กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา, โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยเชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ตสฺสา วจเนน “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺฉากตา[๑] กุปิตา[๒] ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

สํสฏฺจา ภิกฺขุนิโย ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติโย ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติ, ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

“สํสฏฺจา ว อยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

สงฺฆาทิเสสา นิฏฺิตา.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปจฺจากตา　　[๒] สี.,เท.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ

[๒๓๐] ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อกาลจีวรํ "กาลจีวรนฺติ อธิฏฺฐหิตฺวา ภาชาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ภาชาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

ภิกฺขุนิยา สทฺธึ จีวรํ ปริวฏฺเฏตฺวา อจฺฉินฺทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อจฺฉินฺทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อจฺฉินฺเน นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วิญฺญาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สงฺฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน[๑] อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อติเรกจตุกฺกสปรมํ ครุปาปุรณํ[๒] เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อติเรกฑฺฒเตยฺยกสปรมํ ลหุปาปุรณํ[๓] เจตาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เจตาปิเต นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา นิฏฺฐิตา.

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑ

๑. ลสุณวคฺโค

[๒๓๑] ลสุณํ ขาทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ขาทิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. สัยาจิเกน [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ครุปาวุรณํ [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ลหุปาวุรณํ

สมฺพาเธ โลมํ สำหราเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; สำหราเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. สำหราปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ตลฆาตกํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ชตุมฏฺฐกำ อาทิยนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. อาทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมำ อุทกสุทฺธิกำ อาทิยนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อาทิยติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. อาทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หตฺถปาสำ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อามกธญฺญำ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อุจฺจารำ วา ปสฺสาวำ วา เขฬำ[๑] วา สงฺการำ วา วิฆาสำ วา ติโรกุฑฺเฑ[๒] [ ][๓] ฉฑฺเฑนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฉฑฺเฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อุจฺจารำ วา ปสฺสาวำ วา เขฬำ วา สงฺการำ วา วิฆาสำ วา หริเต ฉฑฺเฑนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฉฑฺเฑติ, ปโยเค ทุกฺกฏๆ. ฉฑฺฑิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยำ ปาโฐ น ทิสฺสติ, ภิกฺขุนีวิภงฺเคปิ น ทิสฺสติ. [๒] สี. ติโรกุฏฺเฏ
[๓] สี.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร วา ติโรปากาเร วาติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ จิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ลสุณวคฺโค ปฐโม.

๒. รตฺตนฺธการวคฺโค

[๒๓๒] รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

รถิกาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาตเก วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ อโนวสฺสกํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อภินิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อภินิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรึ อุชฺฌาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุชฺฌาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุชฺฌาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อตฺตานํ วา ปรึ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อภิสปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อภิสปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วธติ โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

รตฺตนฺธการวคฺโค ทุติโย.

๓. นฺหานวคฺโค

[๒๓๓] นคฺคา นฺหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นฺหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นฺหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปมาณาติกฺกนฺตํ อุทกสาฏิกํ การาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; การาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. การาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา เนว สิพฺเพนฺตี น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

ปญฺจาหิกํ สงฺฆาฏิวารํ[๑] อติกฺกาเมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

จีวรสงฺกมนียํ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ธาริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิพาหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ เทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยं อติกฺกาเมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อติกฺกาเมติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อติกฺกามิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ธมฺมิกํ กจินฺทุธารํ ปฏิพาหนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิพาหติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิพาหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นฺหานวคฺโค ตติโย.

---

[๑] ฉ.,เท. สงฺฆาฏิจารํ, อิ. สงฺฆาฏิคารํ

๔. ตุวฏฺฏวคฺโค

[๒๓๔] เทฺว ภิกฺขุนิโย เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺติโย เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติ; นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

เทฺว ภิกฺขุนิโย เอกตฺถรณปาปุรณา[๑] ตุวฏฺเฏนฺติโย เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชนฺติ; นิปชฺชนฺติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐนฺตี น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิกฺกฑฺฒติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิกฺกฑฺฒิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สํสฏฺจา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอกตฺถรณปาวุรณา

ติโรรฏฺเจ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฏิปชฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิปนฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วสฺสํ วุตฺถา ภิกฺขุนี จาริกํ น ปกฺกมนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. จิตฺตาคารวคฺโค

[๒๓๕] ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ.[๑] ยตฺถ จิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาสนฺนึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สุตฺตํ กนฺตนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุชฺชวุชฺชเว อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; กโรติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. กเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

ภิกฺขุนิยา “เอหยฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ วุจฺจมานา “สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมนฺตี น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

อาคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา เทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เทติ, ปโยเค ทุกฺกฏ. ทินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภุญฺชติ, ปโยเค ทุกฺกฏ. ปริภุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาวสถํ อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกมนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริยาปุณาติ, ปโยเค ทุกฺกฏ. ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วาเจติ, ปโยเค ทุกฺกฏ. ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโม.

๖. อารามวคฺโค

[๒๓๖] ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปฐมํ ปาทํ ปริกฺเขปํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุ๎ อกฺโกสนฺตี ปริภาสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อกฺโกสติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎ . อกฺโกสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

จณฺฑีกตา[๑] คณ๎ ปริภาสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปริภาสติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎ . ปริภาสิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนีย๎ วา โภชนีย๎ วา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

กุล๎ มจฺฉรายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; มจฺฉรายติ, ปโยเค ทุกฺกฏ๎ . มจฺฉริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺส๎ วสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “วสฺส๎ วสิสฺสามีติ เสนาสน๎ ปญฺญาเปติ,[๒] ปานีย๎ ปริโภชนีย๎ อุปฏฺฐาเปติ,[๓] ปริเวณ๎ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วสฺส๎ วุตฺถา ภิกฺขุนี อุภโตสงฺเฆ ตีหิ ฐาเนหิ นปฺปวาเรนฺตี เอก๎ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติย๎.

โอวาทาย วา สำวาสาย วา น คจฺฉนฺตี เอก๎ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติย๎.

อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺตี โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตี เอก๎ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติย๎.

---

[๑] อิ. จณฺฑิกตา [๒] สี.,ฉ. ปญฺญเปติ [๓] สี.,ฉ.,เท. อุปฏฺฐเปติ

ปสาเข ชาตํ คณฺหาติ วา รุหิตํ[๑] วา อนปโลเกตฺวา สงฺฆํ วา คณํ วา ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา เภทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เภทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ภินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐ.

๗. คพฺภินีวคฺโค

[๒๓๗] คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] โป. รูหิตํ, ฉ.,เท. รูธิตํ

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหนฺตี นานุคฺคหาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

วุฏฺฐาปิตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

สหชีวินึ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺตี น วูปกาสาเปนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

คพฺภินีวคฺโค สตฺตโม.

๘. กุมารีภูตวคฺโค

[๒๓๘] อูนวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

“อลนฺตาว เต อยฺเย วุฏฺฐาปิเตนาติ วุจฺจมานา “สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขียนธมฺมํ อาปชฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ขียติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ขียิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สิกฺขมานํ “สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

สิกฺขมานํ “สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปนฺตี น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรนฺตี เอกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; ปาจิตฺติยํ.

ปุริสสํสฏฺฐํ กุมารกสํสฏฺฐํ จณฺฑึ โสกาวสฺสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

เอกำ วสฺสำ[๑] เทฺว วุฏฺฐาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; วุฏฺฐาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. วุฏฺฐาปิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโม.

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺโค

[๒๓๙] ฉตฺตุปาหนำ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ธาริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ยาเนน ยายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ยายติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ยายิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สงฺฆาณึ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ธาริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อิตฺถาลงฺการำ ธาเรนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ธาเรติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. ธาริเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คนฺธวณฺณเกน นฺหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นฺหายติ ปโยเค ทุกฺกฏำ. นฺหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นฺหายนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นฺหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. นฺหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏำ. อุมฺมทฺทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] อิ. เอกวสฺสำ

สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุมฺมทฺทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุมฺมทฺทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺตี ปริมทฺทาเปนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุมฺมทฺทาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุมฺมทฺทิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; นิสีทติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นิสินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อโนกาสกตํ ภิกฺขุ์ ปญฺหํ ปุจฺฉนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปุจฺฉติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปุจฺฉิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปวิสนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปรมฺ ปาทํ ปริกฺเขปปฺ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโม.

[๑]นววคฺคา ขุทฺทกา นิฏฺจิตา.[๑]

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ, อิ.,มหา. ขุทฺทกํ นิฏฺจิตํ.

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑ

[๒๔๐] สปฺปี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

มธุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

อฏฺจ ปาฏิเทสนียา นิฏฺฐิตา.
กตาปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ทุติโย.

๓. วิปตฺติวาโร

[๒๔๑] อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสංสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสංสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ ฯเปฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ; อาจารวิปตฺตึ.

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโย.

๔. สงฺคหวาโร

[๒๔๒] อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสංสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส

ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯเปฯ

ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน.

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

๕. สมุฏฺฐานวาโร

[๒๔๓] อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต ฯเปฯ

ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา

กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

๖. อธิกรณวาโร

[๒๔๔] อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ

ทฺวี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. ทฺวี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ.

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

๗. สมถวาโร

[๒๔๕] อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโม.

๘. สมุจฺจยวาโร

[๒๔๖] อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อุพฺภกฺขกํ อโธชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺธํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยนฺตี อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคติตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ

จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

ทฺวี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ทฺวี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ทฺวี วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตี อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ; อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺ-ขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

๑. กตฺถปญฺญตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๒๔๗] “ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ.[๑] สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ.[๒] “กึ อารพฺภาติ.[๑] สุนฺทรีนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโตปญฺญตฺติ. “จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ทุติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺขนฺโธติ. ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต ฯเปฯ “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏ.

“วชฺชปฏิจฺฉาทนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนึ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสิ, น คณสฺส อาโรเจสิ, ตสฺมึ

---

[๑] อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] สี. สาวตฺถิยํ ปญฺญตฺตํ, อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุ์ คทฺธพาธิปุพฺพ์ อนุวตฺติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"อฏฺฐมํ วตฺถุ์ ปริปูรณปจฺจยา ปาราชิกํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. "กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อฏฺฐมํ วตฺถุ์ ปริปูเรสุ์, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

[๒๔๘] "ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมา-สมฺพุทฺเธน อุสูยวาทิกาย[๑] ภิกฺขุนิยา อฏฺฏกรณปจฺจยา[๒] สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุสฺสยวาทิกาย, เอวมุปริปิ.

[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อฏฺฏ์ กรณปจฺจยา, เอวมุปริปิ.

อุสูยวาทิกา วิหริ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. “อตฺถิ ตตฺถ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺตีติ. เอกา ปญฺญตฺติ, อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ ตสฺมึ นตฺถิ. “สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺตีติ. สพฺพตฺถปญฺญตฺติ. “สาธารณปญฺญตฺติ อสาธารณปญฺญตฺตีติ. อสาธารณปญฺญตฺติ. “เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺตีติ. เอกโต-ปญฺญตฺติ. “จตุนฺนํ ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ กตฺโถคธํ กตฺถ ปริยาปนฺนนฺติ. นิทาโนคธํ นิทานปริยาปนฺนํ. “กตเมน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉตีติ. ตติเยน อุทฺเทเสน อุทฺเทสํ อาคจฺฉติ. “จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กตมา วิปตฺตีติ. สีลวิปตฺติ. “สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตโม อาปตฺติกฺ-ขนฺโธติ. สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ. “ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาตีติ. ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ “เกนาภฏนฺติ. ปรมฺปราภฏํ. [ ][1]

“[2]ยนฺเตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน[2] โจรึ วุฏฺฐาปนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี โจรึ วุฏฺฐาเปสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ทฺวีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร อุปาลิ ทาสโก เจว โสณโก สิคฺคโว ตถา โมคฺคลิปุตฺเตน ปญฺจมา เอเต ชมฺพุสิริวฺหเย ฯเปฯ เอเต นาคา มหาปญฺญา วินยญฺญู มคฺคโกวิทา วินยํ ทีเป ปเทเสสุ ปิฏกํ ตมฺพปณฺณิยาตีติ อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ.

[2-2] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

"เอกา[๑] คามนฺตรํ คมนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, ติสฺโส อนุปฺปญฺญตฺติโย. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

"สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกึ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกึ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"อวสฺสุตาย ภิกฺขุนิยา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. สุนฺทรีนนฺทึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สุนฺทรีนนฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต อามิสํ ปฏิคฺคเหสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ปฐมปาราชิเก) ฯเปฯ

"กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส

---

[๑] อิ.,มหา. เอกาย

ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. อญฺญตรํ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี "กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

"กุปิตาย ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี[๑] ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามีติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

"กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺฉากตาย[๒] กุปิตาย[๓] ภิกฺขุนิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. "กึ อารพฺภาติ. จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. "กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว

---

[๑] สี. จณฺฑกาฬี, เอวมุปริปิ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปจฺจากตาย, เอวมุปริปิ.
[๓] สี.,ฉ.,อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ.

อธิกรเณ ปจฺฉากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ “ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย, ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโยติ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

“สํสฏฺฐานํ ภิกฺขุนีนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย สํสฏฺฐา วิหรึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

“สํสฏฺฐา วยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชนฺติยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา สงฺฆาทิเสโส กตฺถ ปญฺญตฺโตติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺโต. “กึ อารพฺภาติ. ถุลฺลนนฺทำ ภิกฺขุนึ อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชสิ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ (ธุรนิกฺเขเป) ฯเปฯ

“ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ปาฏิเทสนียํ กตฺถ ปญฺญตฺตนฺติ. สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตํ. “กึ อารพฺภาติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อารพฺภ. “กิสฺมึ วตฺถุสฺมินฺติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชึสุ, ตสฺมึ วตฺถุสฺมึ. เอกา ปญฺญตฺติ, เอกา อนุปฺปญฺญตฺติ. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ

สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

กตฺถปญฺญตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโม.

๒. กตาปตฺติวาโร ๑. ปาราชิกกณฺฑ

[๒๔๙] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

วชฺชํ ปฏิจฺฉาทนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. วชฺชํ ปฏิจฺฉาทนปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ภิกฺขุนี ชานปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วชฺชปฏิจฺฉาทนปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺม-วาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เภทานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปุริเสน "อิตฺถนฺนามํ [ ][1] อาคจฺฉาติ วุตฺตา คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูเรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑาทิ

[๒๕๐] อุสูยวาทิกา ภิกฺขุนี อฏฺฏกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อฏฺฏปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,มหา. เอตฺถนฺตเร โอกาสนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.

โจรี วุฏฺฐาปนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เอกา คามนฺตรํ คมนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปฺจมํ ปาทํ ปริกฺเขปปฺ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสารณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. อุทกทนฺตโปณํ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

"กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา, ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ อุยฺโยชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺฉากตา กุปิตา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

"สํสฏฺฐา ว อยฺเย ตุมฺเห วิหรถ, มา ตุมฺเห นานา วิหริตฺถาติ อุยฺโยเชนฺตี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชน-ปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิ-เสสสฺส ฯเปฯ

ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; [ ][1] "ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชน-ปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ทสสงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา.

กตาปตฺติวาโร[2] นิฏฺฐิโต ทุติโย.[3]

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร ขาทิสฺสามีติ อยํ ปาโจ ทิสฺสติ. [2] สฺยา.,อิ. กตาปตฺติวารํ
[3] ฉ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

๓. วิปตฺติวาโร

[๒๕๑] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ ฯเปฯ

ทุฏฺฐึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. ทุฏฺฐึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ; อาจารวิปตฺตึ.

วิปตฺติวาโร นิฏฺฐิโต ตติโย.

๔. สงฺคหวาโร

[๒๕๒] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน ฯเปฯ

ทุฏฺฐึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ทุฏฺฐึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน.

สงฺคหวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

๕. สมุฏฺฐานวาโร

[๒๕๓] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต ฯเปฯ

ทุฏฺฐุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. ทุฏฺฐุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

สมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

๖. อธิกรณวาโร

[๒๕๔] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ

ทุฏฺฐุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. ทุฏฺฐุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ.

อธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

๗. สมถวาโร

[๒๔๕] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา อาปตฺติโย สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมถวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโม.

๘. สมุจฺจยวาโร

[๒๔๖] กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อวสฺสุตา ภิกฺขุนี อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชานุมณฺฑลํ คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. องฺคุลิปโตทเก ปาจิตฺติยํ. กายสํสคฺคํ สาทิยนปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ ฯเปฯ

ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; “ภุญฺชิสฺสามีติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ทฺวีหิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชน-ปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ

สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกา วิปตฺตึ ภชนฺติ อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จาติ.

สมุจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

อฏฺฐ ปจฺจยวารา นิฏฺฐิตา.[๑]

ภิกฺขุนีวิภงฺเค โสพส มหาวารา[๒] นิฏฺฐิตา.

---

[๑] เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒] อิ. มหาเภทา

สมุฏฺฐานสีสสงฺเขโป[๑]

สมุฏฺฐานสฺสุทฺทานํ

[๒๕๗] อนิจฺจา สพฺพสงฺขารา[๒] ทุกฺขานตฺตา จ สงฺขตา
นิพฺพานญฺเจว ปณฺณตฺติ อนตฺตา อิติ นิจฺฉยา.

พุทฺธจนฺเท อนุปฺปนฺเน พุทฺธาทิจฺเจ อนุคฺคเต
เตสํ สภาคธมฺมานํ นามมตฺตํ น ญายติ.[๓]

ทุกฺกรํ วิวิธํ กตฺวา ปูรยิตฺวาน ปารมี[๔]
อุปฺปชฺชนฺติ มหาวีรา จกฺขุภูตา สพฺรหฺมเก.

เต เทสยนฺติ สทฺธมฺมํ ทุกฺขหานึ สุขาวหํ
องฺคีรโส สกฺยมุนิ สพฺพภูตานุกมฺปโก.

สพฺพสตฺตุตฺตโม สีโห ปิฏฺเก ตีณิ เทสยิ
สุตฺตนฺตํ อภิธมฺมญฺจ วินยญฺจ มหาคุณํ.

เอวํ นียติ สทฺธมฺโม วินโย ยทิ ติฏฺฐติ
อุภโต จ วิภงฺคานิ ขนฺธกา ยา จ มาติกา.

มาลา สุตฺตคุเณเนว ปริวาเรน คนฺถิตา
ตสฺเสว ปริวารสฺส สมุฏฺฐานํ นิยโต กตํ.

สมฺเภทนิทานญฺจญฺจ สุตฺเต ทิสฺสนฺติ อุปริ
ตสฺมา สิกฺเข ปริวารํ ธมฺมกาโม สุเปสโลติ.

---

[๑] ฉ. สมุฏฺฐานสีสสงฺเขป
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สพฺเพ สงฺขารา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นายติ
[๔] อิ. ปารมิ

เตรสสมุฏฐานำ

วิภงฺเค ทุวีสุ ปญฺญตฺตำ อุทฺทิสนฺติ อุโปสเถ
ปวกฺขามิ สมุฏฐานำ ยถาญายำ สุณาถ เม.

ปาราชิกำ ยำ ปฐมำ ทุติยญฺจ ตโต ปรำ
สญฺจริตฺตานุภาสญฺจ อติเรกญฺจ จีวรำ.

โลมานิ ปทโสธมฺโม ภูตสำวิธาเนน จ
เถยฺยเทสนโจริญฺจ อนนุญฺญาย[๑] เตรส.

เตรเสเต สมุฏฐาน- นยาวิญฺญูหิ จินฺติตา
เอเกกสฺมึ สมุฏฐาเน สทิสา อิธ ทิสฺสเร.

๑. ปฐมปาราชิกสมุฏฐานำ

[๒๕๘] เมถุนำ สุกฺกสำสคฺโค อนิยตา ปฐมิกา
ปุพฺพูปริปาจิตารโห ภิกฺขุนิยา สห.

สโภชเน รโห เทฺว จ องฺคุลิ อุทเก หสำ
ปหาเร อุคฺคิเร เจว เตปญฺญาสา จ เสขิยา.

อธกฺขคามาวสฺสุตา[๒] ตลมฏฐญฺจ สุทฺธิกา
วสฺสำ วุตฺถา จ โอวาทำ นานุพนฺเธ ปวตฺตินึ.

ฉสตฺตติ อิเม สิกฺขา กายมานสิกา กตา
สพฺเพ เอกสมุฏฐานา ปฐมำ ปาราชิกำ ยถา.

ปฐมปาราชิกสมุฏฐานำ นิฏฐิตำ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อนนุญฺญาตาย [๒] อิ. อธกฺขกำ

๒. ทุติยปาราชิกสมุฏฐานํ

[๒๕๙] อทินฺนํ วิคฺคหุตฺตรึ[๑] ทุฏฺฐุลฺลา อตฺตกามินี
อมูลา อญฺญภาคิยา อนิยตา ทุติยิกา.

อจฺฉินฺเท ปริณามเน มุสา โอมสเปสุณา
ทุฏฺฐุลฺลา ปรวีขเณ[๒] ภูตํ อญฺญาย อุชฺฌเป.

นิกฺกฑฺฒนํ สิญฺจนญฺจ อามิสเหตุ ภุตฺตาวี
เอหิ อนาทริ ภีสา อปนิเธ จ ชีวิตํ.

ชานํ สปฺปาณกํ กมฺมํ อูนสํวาสนาสนา
สหธมฺมิกวิเลขา โมโห อมูลเกน จ.

กุกฺกุจฺจํ ธมฺมิกํ[๓] [ ][๔] ทตฺวา ปริณาเมยฺย ปุคฺคเล
กินฺเต อกาลอจฺฉินฺเท ทุคฺคหิ นิรเยน จ.

คณํ วิภงฺคํ ทุพฺพลํ กจินผาสุปสฺสยํ[๕]
อกฺโกสจณฺฑี มจฺฉรี คพฺภินี จ ปายนฺติยา.

เทฺว วสฺสา สิกฺขา สงฺเฆน ตโย เจว คิหิคตา
กุมารีภูตา ติสฺโส จ อูนทฺวาทสสมฺมตา.

อลนฺตาว โสกาวสฺสํ[๖] ฉนฺทา อนุวสฺสา จ เทฺว
สิกฺขาปทา สตฺตตีเม สมุฏฺฐานา ติกา กตา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. วิคฺคหุตฺตริ, อิ. วิคฺคหุตฺตรึ
[๒] อิ. ปรวึ ขเณ
[๓] เท.,อิ. ธมฺมกํ
[๔] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร จีวรนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.
[๕] สี.,เท.,อิ. กจินา ผาสุปสฺสยํ, ฉ. กถินาผาสุปสฺสยํ, มหา. กจินาผาสุปสฺสยํ
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โสกาวาสํ

กายจิตฺเตน น วาจา วาจาจิตฺตา น กายิกา[๑]
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ ปาราชิกํ ทุติยํ ยถา.

ทุติยปาราชิกสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๓. สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ

[๒๖๐] สญฺจริ กุฏฺฏิ วิหาโร โชวนญฺจ ปฏิคฺคโห
วิญฺญตฺตุตฺตริ อภิหฏฺฐุๆ อุภินฺนํ ทูตเกน จ.

โกสิยา สุทฺธเทฺวภาคา ฉพฺพสฺสานิ นิสีทนํ
ริญฺจนฺติ รูปิกา เจว อุโภ นานปฺปการกา.

อูนพนฺธนวสฺสิกาสุตฺตํ วิกปฺปเนน จ
ทฺวารทานสิพฺพินี[๒] จ ปูวปจฺจยโชติ จ.

รตนํ สูจิ มญฺโจ จ ตูลํ นิสีทนกณฺฑุ จ
วสฺสิกา จ สุคเตน วิญฺญตฺติ อญฺญเจตาปนา.

เทฺว สงฺฆิกา มหาชนิกา เทฺว ปุคฺคลา ลหุกา ครุ
เทฺว วิฆาสา สาฏิกา จ สมณจีวเรน จ.

สมปญฺญาสิเม ธมฺมา ฉหิ ฐาเนหิ ชายเร
กายโต น วาจาจิตฺตา วาจโต น กายมนา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วาจาจิตฺตํ น กายิกํ. [๒] สี.,ฉ.,เท. ทฺวารทานสิพฺพานิ

กายวาจา น จิตฺตโต[๑] กายจิตฺตา น วาจโต[๒]
วาจาจิตฺตา น กาเยน ตีหิ ฐาเนหิ[๓] ชายเร
ฉสมุฏฺฐานิกา เจเต[๔] สญฺจริตฺเตน สาทิสา.

สญฺจริตฺตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๔. สมนุภาสนสมุฏฺฐานํ

[๒๖๑] เภทานุวตฺตทุพฺภจ- ทูสทุฏฺฐุลฺลทิฏฺฐิ จ
ฉนฺทํ อุชฺชคฺฆิกา เทฺว จ เทฺว จ สทฺทา น พฺยาหเร.

ฉมา นีจาสเน ฐานํ ปจฺฉโต อุปฺปเถน จ
วชฺชานุวตฺติ คหณา โอสาเร ปจฺจาจิกฺขนา.

กิสฺมึ สํสฏฺฐา เทฺว วธิ วิสิพฺเพ ทุกฺขิตาย จ
ปุน สํสฏฺฐา น วูปสเม อารามญฺจ ปวารณา.

อนฺวฑฺฒมาสํ สหชีวินี[๕] เทฺว จีวรํ อนุพนฺธนา
สตฺตตึส อิเม ธมฺมา กายวาจาย จิตฺตโต
สพฺเพ เอกสมุฏฺฐานา สมนุภาสนา ยถา.

สมนุภาสนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น จ จิตฺตา
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น วาจิกา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทฺวาเรหิ
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอเต
[๕] สี. อนฺวทฺธํ สห ชีวินึ, ฉ.,เท. อนฺวทฺธํ สหชีวินึ, อิ. อนฺวทฺธํ สหชีวินึ, มหา. อนฺวฑฺฒมาสํ สหชีวินึ

๕. จีวรสมุฏฺฐานํ[๑]

[๒๖๒] อุพฺภตํ กฐินํ ตีณิ ปญฺจมํ ปตฺตเภสชฺชํ
อจฺเจกญฺจาปิ[๒] สาสงฺกา ปกฺกมนฺเตน วา ทุเว.

อุปสฺสยํ ปรมฺปรา อนติริตฺตํ นิมนฺตนา
วิกปฺปา รญฺโญ วิกาเล โวสาสารญฺญเกน จ.

อุสูยา สนฺนิจยญฺจ[๓] ปุเร ปจฺฉา วิกาเล จ
ปญฺจาหิกา สงฺกมนี[๔] เทฺวปิ อาวสเถน จ.

ปสาเข อาสเน เจว[๕] ตีสเอกูนกา อิเม
กายวาจา น จิตฺตโต[๖] ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายเร
ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ กฐิเนน สหา[๗] สมา.

จีวรสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๖. เอฬกโลมสมุฏฺฐานํ

[๒๖๓] เอฬกโลมา เทฺว เสยฺยา อาหจฺจปิณฺฑโภชนํ
คณวิกาเล สนฺนิธิ ทนฺตโปเณนเจลกา.

อุยฺยุตฺตํ วเส[๘] อุยฺโยธิ สุรา โอเรน นฺหายนา
ทุพฺพณฺเณ เทฺว เทสนิกา ลสุณฺตฺติฏฺเฐ[๙] นจฺจนา.

---

[๑] สี.,เท. กฐินสมุฏฺฐานํ, ฉ.,มหา. กฐินสมุฏฺฐาน [๒] สี.,อิ. อจฺเจกํ วาปิ
[๓] สี.,ฉ.,เท. อุสฺสยาสนฺนิจยญฺจ, อิ. อุสฺสยา [๔] โป. สงฺกมนิ, อิ. สงฺกมณี
[๕] โป. เทฺว ปสาเข จ อาสเน [๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น จ จิตฺตา [๗] สี.,ฉ.,เท. กฐิเนน สหาสมา, อิ. สมา
[๘] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เสนํ [๙] สี.,ฉ.,เท. ลสุณุปติฏฺเฐ

นฺหานํ อตฺถรณํ เสยฺยา อนฺโตรฏฺเฐ ตถา พหิ
อนฺโตวสฺสํ จิตฺตาคารํ อาสนฺทิ สุตฺตกนฺตนา.

เวยฺยาวจฺจํ สหตฺถา จ อภิกฺขุกาวาเสน จ
ฉตฺตํ ยานญฺจ สงฺฆาณิ อลงฺการํ คนฺธวาสิตํ.

ภิกฺขุนี สิกฺขมานา จ สามเณรี คิหินิยา
อสงฺกจฺฉิกา อาปตฺตี จตฺตารีสา จ จตุตฺถริ.

กาเยน น วาจาจิตฺเตน กายจิตฺเตน น วาจโต
ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ สมา เอฬกโลมกา.

เอฬกโลมสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๗. ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ

[๒๖๔] ปทญฺญตฺร อสมฺมตา ตถา อตฺถงฺคเตน จ
ติรจฺฉานวิชฺชา เทฺว วุตฺตา อโนกาเส[๑] จ ปุจฺฉนา.

สตฺต สิกฺขาปทา เอเต วาจา น กายจิตฺตโต
วาจาจิตฺเตน ชายนฺติ น ตุ กาเยน ชายเร
ทฺวิสมุฏฺฐานิกา สพฺเพ ปทโสธมฺมสาทิสา.

ปทโสธมฺมสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อโนกาโส

๘. อทฺธานสมุฏฺฐานํ

[๒๖๕] อทฺธานนาวํ ปณีตํ มาตุคาเมน สงฺฆเร[๑]
ธญฺญํ นิมนฺติตา เจว อฏฺฐ จ ปาฏิเทสนี.[๒]

สิกฺขา ปณฺณรสา[๓] เอเต กายา น วาจา น มนา
กายวาจาย[๔] ชายนฺติ น เต จิตฺเตน ชายเร.

กายจิตฺเตน ชายนฺติ น เต ชายนฺติ วาจโต
กายวาจาย จิตฺเตน สมุฏฺฐานา จตุพฺพิธา
ปญฺญตฺตา พุทฺธญาเณน อทฺธาเนน สมา นยา.[๕]

อทฺธานสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๙. เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ

[๒๖๖] เถยฺยสตฺถํ อุปสฺสุติ[๖] สูปวิญฺญาปเนน[๗] จ
รตฺติ ฉนฺนญฺจ โอกาสํ เอเต พฺยูเหน สตฺตมา.

กายจิตฺเตน ชายนฺติ น เต ชายนฺติ วาจโต
ตีหิ ทฺวาเรหิ ชายนฺติ ทฺวิสมุฏฺฐานิกา อิเม
เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานา เทสิตาทิจฺจพนฺธุนา.

เถยฺยสตฺถสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สงฺหเร [๒] โป.,อิ. ปาฏิเทสนิ [๓] สี. ปนฺนรส, ฉ.,เท. ปณฺณรส
[๔] สี.,ฉ.,เท. กายวาจาหิ [๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สหา สมา [๖] อิ. อุปสฺสุตึ
[๗] อิ. สูปี วิญฺญาปเนน

๑๐. ธมฺมเทสนสมุฏฺฐานํ

[๒๖๗] ฉตฺตปาณิสฺส สทฺธมฺมํ น เทเสนฺติ ตถาคตา
ตเถว[๑] ทณฺฑปาณิสฺส สตฺถอาวุธปาณิโน.

ปาทุกุปาหนา ยานํ[๒] เสยฺยา ปลฺลตฺถิกาย จ
เวจิโตคุณฺฐิโต เจว เอกาทสมนูนกา.

วาจาจิตฺเตน ชายนฺติ น เต ชายนฺติ กายโต
สพฺเพ เอกสมุฏฺฐานา สมกา ธมฺมเทสนา.[๓]

ธมฺมเทสนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๑๑. ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ

[๒๖๘] ภูตํ กาเยน ชายติ น วาจาย น จิตฺตโต
วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น กายา น จ จิตฺตโต.

กายวาจาย ชายติ น จ[๔] ชายติ จิตฺตโต
ภูตาโรจนกนฺนาม[๕] ตีหิ ฐาเนหิ ชายติ.

ภูตาโรจนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอวเมว [๒] อิ. ยานา
[๓] สี.,ฉ.,เท. ธมฺมเทสเน, อิ. สมฺมตา ธมฺมเทสเน.
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ตุ [๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภูตาโรจนกา นาม

๑๒. โจรีวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ

[๒๖๙] โจรี วาจาย จิตฺเตน น ตं[๑] ชายติ กายโต
ชายติ ตีหิ ทฺวาเรหิ โจรีวุฏฺฐาปนํ อิทํ
อกตํ ทฺวิสมุฏฺฐานํ ธมฺมราเชน จปิตํ.[๒]

โจรีวุฏฺฐาปนสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

๑๓. อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ

[๒๗๐] อนนุญฺญาตํ วาจาย น กายา น จ จิตฺตโต
ชายติ กายวาจาย น ตं ชายติ จิตฺตโต.

ชายติ วาจาจิตฺเตน น ตं ชายติ กายโต
ชายติ ตีหิ จาเนหิ[๓] อกตํ จตุฏฺฐานิกํ.

อนนุญฺญาตสมุฏฺฐานํ นิฏฺฐิตํ.

สมุฏฺฐานํ หิ สงฺเขปา ทส ตีณิ สุเทสิตํ
อสมฺโมหกรณฏฺฐานํ[๔] เนตฺติธมฺมานุโลมิกํ
ธารยนฺโต อิมํ วิญฺญู สมุฏฺฐาเน น มุยฺหตีติ.

สมุฏฺฐานสีสสงฺเขโป นิฏฺฐิโต.[๕]

---

[๑] โป. ตุ [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภาสิตํ. [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทฺวาเรหิ
[๔] สี.,ฉ.,เท. อสมฺโมหกรํ ฐานํ, อิ. อสมฺโมหกรณํ ฐานํ
[๕] สฺยา. สมุฏฺฐานสีลํ นิฏฺฐิตํ, เท. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

อนุตรเปยฺยาลํ

กติปุจฺฉาวาโร

[๒๗๑] กติ อาปตฺติโย. กติ อาปตฺติกฺขนฺธา. กติ วินีตวตฺถูนิ. กติ อคารวา. กติ คารวา. กติ วินีตวตฺถูนิ. กติ วิปตฺติโย. กติ อาปตฺติสมุฏฺฐานา. กติ วิวาทมูลานิ. กติ อนุวาทมูลานิ. กติ สารณียา ธมฺมา. กติ เภทกรวตฺถูนิ. กติ อธิกรณานิ. กติ สมถา.

ปญฺจ อาปตฺติโย. ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา. ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ. สตฺต อาปตฺติโย. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา. สตฺต วินีตวตฺถูนิ. ฉ อคารวา. ฉ คารวา. ฉ วินีตวตฺถูนิ. จตสฺโส วิปตฺติโย. ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา. ฉ วิวาทมูลานิ. ฉ อนุวาทมูลานิ. ฉ สารณียา ธมฺมา. อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ. จตฺตาริ อธิกรณานิ. สตฺต สมถา.

ตตฺถ กตมา ปญฺจ อาปตฺติโย. ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ; อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย.

ตตฺถ กตเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา. ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺโธ; อิเม ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา.

ตตฺถ กตมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ. ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี, อกิริยา อกรณํ, อนชฺฌาปตฺติ, เวลาอนติกฺกโม, เสตุฆาโต; อิมานิ ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ.

ตตฺถ กตมา สตฺต อาปตฺติโย. ปาราชิกาปตฺติ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ, ปาจิตฺติยาปตฺติ, ปาฏิเทสนียาปตฺติ, ทุกฺกฏาปตฺติ, ทุพฺภาสิตาปตฺติ; อิมา สตฺต อาปตฺติโย.

ตตฺถ กตเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา. ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺโธ, สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ, ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ, ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺโธ, ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขนฺโธ; อิเม สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา.

ตตฺถ กตมานิ. สตฺต วินีตวตฺถูนิ. สตฺตหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี, อกิริยา อกรณํ อนชฺฌาปตฺติ, เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต; อิมานิ สตฺต วินีตวตฺถูนิ.

ตตฺถ กตเม ฉ อคารวา. พุทฺเธ อคารโว, ธมฺเม อคารโว, สงฺเฆ อคารโว, สิกฺขาย อคารโว, อปฺปมาเท อคารโว, ปฏิสนฺถาเร อคารโว; อิเม ฉ อคารวา.

ตตฺถ กตเม ฉ คารวา. พุทฺเธ คารโว, ธมฺเม คารโว, สงฺเฆ คารโว, สิกฺขาย คารโว, อปฺปมาเท คารโว, ปฏิสนฺถาเร คารโว; อิเม ฉ คารวา.

ตตฺถ กตมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิ. ฉหิ อคารเวหิ อารติ วิรติ ปฏิวิรติ เวรมณี, อกิริยา อกรณํ, อนชฺฌาปตฺติ, เวลาอนติกฺกโม เสตุฆาโต; อิมานิ ฉ วินีตวตฺถูนิ.

ตตฺถ กตมา[๑] จตสฺโส วิปตฺติโย. สีลวิปตฺติ, อาจารวิปตฺติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติ, อาชีววิปตฺติ; อิมา จตสฺโส วิปตฺติโย.

---

[๑] อิ. กตมานิ

ตตฺถ กตเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา. อตฺถาปตฺติ กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, อตฺถาปตฺติ วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, อตฺถาปตฺติ กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, อตฺถาปตฺติ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, อตฺถาปตฺติ กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ; อิเม ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา.

[๒๗๒] ตตฺถ กตมานิ ฉ วิวาทมูลานิ. อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส,[๑] ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ. โย โส ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส ธมฺเมปิ ฯเปฯ สงฺเฆปิ[๒] ฯเปฯ สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โส สงฺเฆ วิวาทำ ชเนติ. โย โส[๓] โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานำ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห วิวาทมูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺถ ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถ, เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห วิวาทมูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถ, เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานำ โหติ, เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติ.

---

[๑] ทย. อปฺปฏิสฺโส, เอวมุปริปิ.
[๒] สี. ปิสทฺโท น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ.
[๑] สี.,ฉ. อยำ ปาโจ น ทิสฺสติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปลาสี ฯเปฯ อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี สโฐ โหติ มายาวี ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี, โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส. สิกฺขายปิ น ปริปูริการี[๑] โหติ. โย โส ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ ฯเปฯ สงฺเฆปิ ฯเปฯ สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โส สงฺเฆ วิวาทํ ชเนติ. โย โส โหติ วิวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูกสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถ, เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห วิวาทมูลํ อชฺฌตฺตํ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถ. เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส ปหานํ โหติ, เอวเมตสฺส ปาปกสฺส วิวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติ. อิมานิ ฉ วิวาทมูลานิ.

[๒๗๓] ตตฺถ กตมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ. อิธ ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โย โส ภิกฺขุ โกธโน โหติ อุปนาหี, โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โย โส ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ ฯเปฯ สงฺเฆปิ ฯเปฯ สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โส

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ปริปูรการี, เอวมุปริปิ.

สงฺเฆ อนุวาทำ ชเนติ. โย โส โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานำ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห อนุวาทมูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถ, เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห อนุวาท-มูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถ. เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานำ โหติ, เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติ.

ปุน จปรำ ภิกฺขุ มกฺขี โหติ ปลาสี ฯเปฯ อิสฺสุกี โหติ มจฺฉรี สโฐ โหติ มายาวี ปาปิจฺโฉ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี. โย โส ภิกฺขุ สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี โส สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สงฺเฆปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โย โส ภิกฺขุ สตฺถริปิ อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, ธมฺเมปิ ฯเปฯ สงฺเฆปิ ฯเปฯ สิกฺขายปิ น ปริปูริการี โหติ, โส สงฺเฆ อนุวาทำ ชเนติ. โย โส โหติ อนุวาโท พหุชนาหิตาย พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานำ. เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห อนุวาทมูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทลมูสฺส ปหานาย วายเมยฺยาถ, เอวรูปญฺเจ ตุมฺเห อนุวาท-มูลำ อชฺฌตฺตำ วา พหิทฺธา วา น สมนุปสฺเสยฺยาถ, ตตฺร ตุมฺเห ตสฺเสว ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสวาย ปฏิปชฺเชยฺยาถ.

เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส ปหานํ โหติ, เอวเมตสฺส ปาปกสฺส อนุวาทมูลสฺส อายตึ อนวสฺสโว โหติ; อิมานิ ฉ อนุวาทมูลานิ.

[๒๗๔] ตตฺถ กตเม ฉ สารณียา ธมฺมา. อิธ ภิกฺขุโน เมตฺตํ กายกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ วจีกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ; อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขุโน เมตฺตํ มโนกมฺมํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รโห จ; อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขุ เย เต ลาภา ธมฺมิกา ธมฺมลทฺธา อนฺตมโส ปตฺตปริยาปนฺนมตฺตมฺปิ, ตถารูเปหิ ลาเภหิ อปฺปฏิวิภตฺตโภคี โหติ สีลวนฺเตหิ สพฺรหฺมจารีหิ สาธารณโภคี; อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สํวตฺตติ.

ปุน จปรํ ภิกฺขุ ยานิ ตานิ สีลานิ อขณฺฑานิ อจฺฉิทฺทานิ อสพลานิ อกมฺมาสานิ ภุชิสฺสานิ วิญฺญุปสตฺถานิ อปรามฏฺฐานิ สมาธิสํวตฺตนิกานิ, ตถารูเปสุ สีเลสุ สีลสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ; อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย

ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สำวตฺตติ.

ปุน จปรำ ภิกฺขุ ยายำ ทิฏฺฐิ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ ตกฺกรสฺส สมฺมาทุกฺขกฺขยาย, ตถารูปาย ทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิสามญฺญคโต วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อาวิ เจว รโห จ; อยมฺปิ ธมฺโม สารณีโย ปิยกรโณ ครุกรโณ สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สำวตฺตติ; อิเม ฉ สารณียา ธมฺมา.

[๒๗๕] ตตฺถ กตมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ. อิธ ภิกฺขุ อธมฺมำ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยำ 'อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตำ อลปิตำ ตถาคเตน 'ภาสิตำ ลปิตำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตำ ลปิตำ ตถาคเตน 'อภาสิตำ อลปิตำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณำ ตถาคเตน 'อาจิณฺณำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณำ ตถาคเตน 'อนาจิณฺณำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อปฺปญฺญตฺตำ ตถาคเตน 'ปญฺญตฺตำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปญฺญตฺตำ ตถาคเตน 'อปฺปญฺญตฺตำ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาปตฺตึ 'อนาปตฺตีติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ 'อาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกำ อาปตฺตึ 'ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกำ อาปตฺตึ 'ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสำ อาปตฺตึ 'อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสำ อาปตฺตึ 'สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ 'อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ 'ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ; อิมานิ อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ.

ตตฺถ กตมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิ. วิวาทาธิกรณำ, อนุวาทาธิกรณำ, อาปตฺตาธิกรณำ, กิจฺจาธิกรณำ; อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิ.

ตตฺถ กตเม สตฺต สมถา. สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา,[๑] ติณวตฺถารโก; อิเม สตฺต สมถา.

กติปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโต.

ตสฺสุทฺทานํ

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา　　วินีตา สตฺตธา ปุน
วินีตาคารวา เจว　　คารวา มูลเมว จ.
ปุน วินีตา วิปตฺติ　　สมุฏฺฐานวิวาทนา[๒]
อนุวาทา สารณียํ　　เภทาธิกรเณน จ
สตฺเตว สมถา วุตฺตา　　ปทา สตฺตรสา[๓] อิเมติ.

๑. ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร

[๒๗๖] “ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพํ. “สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพํ. “ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพํ. “ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพํ. “ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพํ. “ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพํ. “ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพํ.

---

[๑] เท. ตสฺสปาปิยฺยสิกา, อิ. ตสฺสปาปิยฺยสิกา
[๒] สี.,ฉ.,เท. สมุฏฺฐานา วิวาทนา, อิ. สมุฏฺฐานํ วิวาทนา　　[๓] อิ. สตฺตรส

“ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ. “สงฺฆาทิเสสำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ถุลฺลจฺจยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาจิตฺติยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาฏิเทสนียำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ. “ทุกฺกฏำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุพฺภาสิตำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ.

“ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ. “สงฺฆาทิเสสำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ถุลฺลจฺจยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาจิตฺติยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาฏิเทสนียำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุกฺกฏำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุพฺภาสิตำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ.

“จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “สงฺฆาทิเสสำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ถุลฺลจฺจยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาจิตฺติยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาฏิเทสนียำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุกฺกฏำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุพฺภาสิตำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ.

“ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “สงฺฆาทิเสสำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ถุลฺลจฺจยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาจิตฺติยำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ปาฏิเทสนียำ อาปชฺเชยฺยาติ. “น หีติ วตฺตพฺพำ. “ทุกฺกฏำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ. “ทุพฺภาสิตำ อาปชฺเชยฺยาติ. “สิยาติ วตฺตพฺพำ.

"ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปาราชิกํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "สงฺฆาทิเสสํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "ถุลฺลจฺจยํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "ปาจิตฺติยํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "ปาฏิเทสนียํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺยาติ. "สิยาติ วตฺตพฺพํ. "ทุพฺภาสิตํ อาปชฺเชยฺยาติ. "น หีติ วตฺตพฺพํ.

ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโม.

๒. กตาปตฺติวาโร

[๒๗๗] ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ปฐเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ

สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เหฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจารวิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๗๘] ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ[๑] "กุฏึ เม กโรถาติ, ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทุติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เหฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจารวิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา

---

[๑] โป.,อิ. สมาทิยติ, เอวมุปริปิ.

สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; วาจโต สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต น จิตฺตโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๗๙] ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ภิกฺขุ กปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ตติเยน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจารวิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ

น จิตฺตโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๐] จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏิเสวติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี วิกาเล โภชนํ ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อญฺญาติกาย ภิกฺขุนิยา อนฺตรฆรํ ปวิฏฺฐาย หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. จตุตฺเถน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจาร-วิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา

สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๑] ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี สมาทิสติ[๑] "กุฏึ เม กโรถาติ ตสฺส กุฏึ กโรนฺติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี อนุปสมฺปนฺนํ ปทโส ธมฺมํ วาเจติ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. น ขุํเสตุกาโม น วมฺเภตุกาโม น มงฺกุ กตฺตุกาโม ทวกมฺยตา หีเนน หีนํ วเทติ, อาปตฺติ ทุพฺภาสิตสฺส. ปญฺจเมน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจาร-วิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุพฺภาสิตาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต. จตุนฺนํ อธิกรณานํ

---

[๑] โป.,อิ. สมาทิยติ

อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๒] ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ สํวิทหิตฺวา ภณฺฑํ อวหรติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิย-สญฺญี สํวิทหิตฺวา กุฏึ กโรติ อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกฺกนฺตํ สารมฺภํ อปริกฺกมนํ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. เอกปิณฺเฑ อนาคเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ตสฺมึ ปิณฺเฑ อาคเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ภิกฺขุ อกปฺปิยสญฺญี ภิกฺขุนิยา โวสาสนฺติยา น นิวาเรตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. ฉฏฺเฐน อาปตฺติสมุฏฺฐาเนน อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติ-สมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.[๑]

ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานกตาปตฺติวาโร[๒] นิฏฺฐิโต ทุติโย.[๓]

๓. อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา

[๒๘๓] สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. จาติ. [๒] สี.,ฉ.,เท.มหา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตาปตฺติวาโร
[๓] อิ. ฉอาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตาปตฺติวารํ นิฏฺฐิตํ.

สมุฏฺฐานา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา จตสฺโส
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ปญฺจ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา กติ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

สมุฏฺฐานา กายิกา วาจสิกา มานสิกา อนนฺตทสฺสินา
อกฺขาตา โลกหิเตน วิเวกทสฺสินา
อาปตฺติโย เตน สมุฏฺฐิตา ฉ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิทาติ.

อาปตฺติสมุฏฺฐานคาถา นิฏฺฐิตา ตติยา.

๔. วิปตฺติปจฺจยวาโร

[๒๘๔] สีลวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. สีลวิปตฺติ-ปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อตฺตโน ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สีลวิปตฺติปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจาร-วิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานำ อาปตฺตาธิกรณำ. สตฺตนฺนำ สมถานำ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๕] อาจารวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อาจาร-วิปตฺติปจฺจยา เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺจาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาจารวิปตฺติปจฺจยา อิมำ เอกำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

สา อาปตฺติ จตุนฺนำ วิปตฺตีนำ กติ วิปตฺติโย ภชติ ฯเปฯ สตฺตนฺนำ สมถานำ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ. สา อาปตฺติ จตุนฺนำ วิปตฺตีนำ เอกำ วิปตฺตึ ภชติ อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนำ อาปตฺติกฺขนฺธานำ เอเกน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ. จตุนฺนำ อธิกรณานำ อาปตฺตาธิกรณำ. สตฺตนฺนำ สมถานำ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๖] ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. ทิฏฺฐิ-วิปตฺติปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ.[๑] ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. [๒]ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา.[๒] กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๗] อาชีววิปตฺติปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อาชีว-วิปตฺติปจฺจยา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตํ อภูตํ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมํ อุลฺลปติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตํ สมาปชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. อาชีวเหตุ อาชีวการณา “โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหาติ ภณติ, ปฏิวิชานนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

[๑] สี.,อิ. น ปฏินิสฺสชฺชติ.　　[๒-๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ[๑] สูปึ วา โอทนํ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาชีววิปตฺติปจฺจยา อิมา ฉ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺติ, สิยา อาจาร-วิปตฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ฉหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาฏิเทสนียาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิปตฺติปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

๕. อธิกรณปจฺจยวาโร

[๒๘๘] วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. วิวาทาธิกรณปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๘๙] อนุวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ

วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจาร-วิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๙๐] อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ

อธิกรณานำ อาปตฺตาธิกรณำ. สตฺตนฺนำ สมถานำ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๙๑] กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยำ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, ฌตฺติยา ทุกฺกฏำ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู ยาวตติยำ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยำ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตูนฺนำ วิปตฺตีนำ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ ฯเปฯ สตฺตนฺนำ สมถานำ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ตา อาปตฺติโย จตูนฺนำ วิปตฺตีนำ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. สตฺตนฺนำ อาปตฺติกฺขนฺธานำ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนำ อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. จตูนฺนำ อธิกรณานำ อาปตฺตาธิกรณำ. สตฺตนฺนำ สมถานำ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

ฉเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ อวเสสา อาปตฺติโย จตูนฺนำ วิปตฺตีนำ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. สตฺตนฺนำ

อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ อวเสสา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ น กตมํ วิปตฺตึ ภชนฺติ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ น[๑] กตเมน อาปตฺติกฺขนฺเธน สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ น กตเมน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ สมถานํ น กตเมน สมเถน สมฺมนฺติ. ตํ กิสฺส เหตุ. ฐเปตฺวา สตฺต อาปตฺติโย สตฺต อาปตฺติกฺขนฺเธ นตฺถญฺญา อาปตฺติโยติ.

อธิกรณปจฺจยวาโร นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.[๒]

อนฺตรเปยฺยาลํ[๓] นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

กติปุจฺฉา สมุฏฺฐานา กตาปตฺติ ตเถว จ
สมุฏฺฐานา วิปตฺติ จ ตถาธิกรเณน จาติ.

---

[๑] อิ. นสทฺโท น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ.
[๒] เท. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.
[๓] อิ.,สฺยา. อนนฺตรเปยฺยาลํ

สมถเภโท

๖. ปริยายวาโร

[๒๙๒] วิวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมํ, กติ ฐานานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติ เหตู, กติ มูลานิ, กตีหากาเรหิ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

อนุวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมํ, กติ ฐานานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติ เหตู, กติ มูลานิ, กตีหากาเรหิ อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

อาปตฺตาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมํ, กติ ฐานานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติ เหตู, กติ มูลานิ, กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

กิจฺจาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมํ, กติ ฐานานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กติ เหตู, กติ มูลานิ, กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ, กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

[๒๙๓] "วิวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ. โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโม. "กติ ฐานานีติ. อฏฺฐารส เภทกร-วตฺถูนิ ฐานานิ. "กติ วตฺถูนีติ. อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ. "กติ ภูมิโยติ. อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ ภูมิโย. "กติ เหตูติ. นว เหตู, ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตู. "กติ มูลานีติ. ทฺวาทส มูลานิ. "กติหากาเรหิ วิวทตีติ. ทฺวีหากาเรหิ วิวทติ ธมฺมทิฏฺฐิ วา, อธมฺมทิฏฺฐิ วา. "วิวาทาธิกรณํ กติหิ

สมเถหิ สมฺมตีติ. วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ.

[๒๙๔] "อนุวาทาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ. โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโม. "กติ ฐานานีติ. จตสฺโส วิปตฺติโย ฐานานิ. "กติ วตฺถูนีติ. จตสฺโส วิปตฺติโย วตฺถูนิ. "กติ ภูมิโยติ. จตสฺโส วิปตฺติโย ภูมิโย. "กติ เหตูติ. นว เหตู, ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตู. "กติ มูลานีติ. จุทฺทส มูลานิ. "กติหากาเรหิ อนุวทตีติ. ทฺวีหากาเรหิ อนุวทติ วตฺถุโต วา, อาปตฺติโต วา. "อนุวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน จ, สติวินเยน จ, อมูฬฺหวินเยน จ, ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

[๒๙๕] "อาปตฺตาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ. โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโม. "กติ ฐานานีติ. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ฐานานิ. "กติ วตฺถูนีติ. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา วตฺถูนิ. "กติ ภูมิโยติ. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา ภูมิโย. "กติ เหตูติ. นว เหตู ตโย กุสลเหตู ตโย อกุสลเหตู ตโย อพฺยากตเหตู.[๑] "กติ มูลานีติ. ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานานิ มูลานิ. "กติหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชตีติ. ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา,[๒] อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา สติสมฺโมสา. "อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. อาปตฺตาธิกรณํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ฉ เหตู ตโย อกุสลเหตู ตโย อพฺยากตเหตู. [๒] อิ. กุกฺกุจฺจปกตตฺตา

ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ, [ ][1] ติณวตฺถารเกน จ.

[๒๙๖] "กิจฺจาธิกรณสฺส กึ ปุพฺพงฺคมนฺติ. โลโภ ปุพฺพงฺคโม, โทโส ปุพฺพงฺคโม, โมโห ปุพฺพงฺคโม, อโลโภ ปุพฺพงฺคโม, อโทโส ปุพฺพงฺคโม, อโมโห ปุพฺพงฺคโม. "กติ ฐานานีติ. จตฺตาริ กมฺมานิ ฐานานิ. "กติ วตฺถูนีติ. จตฺตาริ กมฺมานิ วตฺถูนิ. "กติ ภูมิโยติ. จตฺตาริ กมฺมานิ ภูมิโย. "กติ เหตูติ. นว เหตู, ตโย กุสลเหตู, ตโย อกุสลเหตู, ตโย อพฺยากตเหตู. "กติ มูลานีติ. เอกํ มูลํ สงฺโฆ. "กติหากาเรหิ กิจฺจํ ชายตีติ. ทฺวีหากาเรหิ กิจฺจํ ชายติ ญตฺติโต วา, อปโลกนโต วา. "กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมตีติ. กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน.

"กติ สมถาติ.[2] สตฺต สมถา สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, เยภุยฺยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก. อิเม สตฺต สมถา.

"สิยา อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยน, สิยาติ.

กถญฺจ สิยา. วิวาทาธิกรณสฺส เทฺว สมถา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร สมถา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย สมถา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก สมโถ. เอวํ อิเม สตฺต สมถา ทส สมถา โหนฺติ, ทส สมถา สตฺต สมถา โหนฺติ วตฺถุวเสน ปริยาเยน.

ปริยายวาโร นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

---

[1] สี.,ฉ. เอตฺถนฺตเร สมฺมุขาวินเยน จาติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

[2] สี.,ฉ.,ท.,อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

๗. สาธารณวาโร

[๒๙๗] กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา, กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา. กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา, กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา. กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา, กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา. กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารณา, กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา.

เทฺว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส สาธารณา สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกา. ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก.

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส สาธารณา สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา. ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อสาธารณา เยภุยฺยสิยา, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโก.

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส สาธารณา สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโก. จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อสาธารณา เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา.

เอโก สมโถ กิจฺจาธิกรณสฺส สาธารโณ สมฺมุขาวินโย. ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อสาธารณา เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูฬฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก.

สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต สตฺตโม.

๘. ตพฺภาคิยวาโร

[๒๙๘] กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา, กติ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา. กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา, กติ สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา. กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา, กติ สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา. กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา, กติ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา.

เทฺว สมถา วิวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา สมฺมุขาวินโย, เยภุยฺยสิกา. ปญฺจ สมถา วิวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา สติวินโย, อมูพฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก.

จตฺตาโร สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา สมฺมุขาวินโย, สติวินโย, อมูพฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา. ตโย สมถา อนุวาทาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา เยภุยฺยสิกา, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโก.

ตโย สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส ตพฺภาคิยา สมฺมุขาวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ติณวตฺถารโก. จตฺตาโร สมถา อาปตฺตาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูพฺหวินโย, ตสฺสปาปิยสิกา.

เอโก สมโถ กิจฺจาธิการณสฺส ตพฺภาคิโย สมฺมุขาวินโย. ฉ สมถา กิจฺจาธิกรณสฺส อญฺญภาคิยา เยภุยฺยสิกา, สติวินโย, อมูพฺหวินโย, ปฏิญฺญาตกรณํ, ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก.

ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

๙. สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร

[๒๙๙] สมถา สมถสฺส สาธารณา, สมถา สมถสฺส อสาธารณา, สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา, สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณา.

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา. กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณา. เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อสาธารณา.

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อสาธารโณ.

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อสาธารโณ.

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อสาธารณํ.

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส สาธารณา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อสาธารณา.

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส สาธารโณ, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อสาธารโณ.

เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส สาธารณา, เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อสาธารณา.

สมถา สมถสฺส สาธารณวาโร นิฏฺฐิโต นวโม.

๑๐. สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร

[๓๐๐] สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา, สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา.

กถํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา. กถํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา. เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส อญฺญภาคิยา.

สติวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย อญฺญภาคิโย.

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อญฺญภาคิโย.

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยํ, ตสฺสปาปิยสิกาย ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส อญฺญภาคิยํ.

ตสฺสปาปิยสิกา สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิยา, ติณวตฺถารกสฺส เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูฬฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส อญฺญภาคิยา.

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินยสฺส ตพฺภาคิโย, เยภุยฺยสิกาย สติวินยสฺส อมูพฺหวินยสฺส ปฏิญฺญาตกรณสฺส ตสฺสปาปิยสิกาย อญฺญภาคิโย.

เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยา, เอวํ สิยา สมถา สมถสฺส อญฺญภาคิยา.

สมถา สมถสฺส ตพฺภาคิยวาโร นิฏฺฐิโต ทสโม.

๑๑. สมถสมฺมุขาวินยวาโร

[๓๐๑] สมโถ สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย สมโถ. สมโถ เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา สมโถ. สมโถ สติวินโย, สติวินโย สมโถ. สมโถ อมูพฺหวินโย, อมูพฺหวินโย สมโถ. สมโถ ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ. สมโถ ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ. สมโถ ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก สมโถ.

เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูพฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก, อิเม สมถา สมถา, โน สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย สมโถ เจว สมฺมุขาวินโย จ.

สติวินโย อมูพฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย, อิเม สมถา สมถา, โน เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา สมโถ เจว เยภุยฺยสิกา จ.

อมูพฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา, อิเม สมถา สมถา, โน สติวินโย, สติวินโย สมโถ เจว สติวินโย จ.

ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย, อิเม สมถา สมถา, โน อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย สมโถ เจว อมูฬฺหวินโย จ.

ตสฺสปาปิยสิกา ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย, อิเม สมถา สมถา, โน ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ สมโถ เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจ.

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย มูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ, อิเม สมถา สมถา, โน ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา สมโถ เจว ตสฺสปาปิยสิกา จ.

สมฺมุขาวินโย เยภุยฺยสิกา สติวินโย อมูฬฺหวินโย ปฏิญฺญาตกรณํ ตสฺสปาปิยสิกา, อิเม สมถา สมถา, โน ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก สมโถ เจว ติณวตฺถารโก จ.

วินโย สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย วินโย. วินโย เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา วินโย. วินโย สติวินโย, สติวินโย วินโย. วินโย อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย วินโย. วินโย ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย. วินโย ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา วินโย. วินโย ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก วินโย.

[๑]สมถสมฺมุขาวินยวาโร นิฏฺฐิโต เอกาทสโม.[๑]

๑๒. วินยวาโร[๒]

[๓๐๒] วินโย สิยา สมฺมุขาวินโย, สิยา น สมฺมุขาวินโย, สมฺมุขาวินโย วินโย เจว สมฺมุขาวินโย จ.

[๑-๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒] สี. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

วินโย สิยา เยภุยฺยสิกา, สิยา น เยภุยฺยสิกา, เยภุยฺยสิกา วินโย เจว เยภุยฺยสิกา จ.

วินโย สิยา สติวินโย, สิยา น สติวินโย, สติวินโย วินโย เจว สติวินโย จ.

วินโย สิยา อมูฬฺหวินโย, สิยา น อมูฬฺหวินโย, อมูฬฺหวินโย วินโย เจว อมูฬฺหวินโย จ.

วินโย สิยา ปฏิญฺญาตกรณํ, สิยา น ปฏิญฺญาตกรณํ, ปฏิญฺญาตกรณํ วินโย เจว ปฏิญฺญาตกรณญฺจ.

วินโย สิยา ตสฺสปาปิยสิกา, สิยา น ตสฺสปาปิยสิกา, ตสฺสปาปิยสิกา วินโย เจว ตสฺสปาปิยสิกา จ.

วินโย สิยา ติณวตฺถารโก, สิยา น ติณวตฺถารโก, ติณวตฺถารโก วินโย เจว ติณวตฺถารโก จ.

วินยวาโร นิฏฺฐิโต ทฺวาทสโม.

๑๓. กุสลวาโร

[๓๐๓] สมฺมุขาวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต. เยภุยฺยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา. สติวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต. อมูฬฺหวินโย กุสโล อกุสโล อพฺยากโต. ปฏิญฺญาตกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ. ตสฺสปาปิยสิกา กุสลา อกุสลา อพฺยากตา. ติณวตฺถารโก กุสโล อกุสโล อพฺยากโต. สมฺมุขาวินโย สิยา กุสโล, สิยา อพฺยากโต, นตฺถิ สมฺมุขาวินโย อกุสโล. เยภุยฺยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา, สิยา อพฺยากตา. สติวินโย สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโต. อมูฬฺหวินโย สิยา กุสโล,

สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโต. ปฏิญฺญาตกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ. ตสฺสปาปิยสิกา สิยา กุสลา, สิยา อกุสลา, สิยา อพฺยากตา. ติณวตฺถารโก สิยา กุสโล, สิยา อกุสโล, สิยา อพฺยากโต.

วิวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ. อนุวาทาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ. อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ. กิจฺจาธิกรณํ กุสลํ อกุสลํ อพฺยากตํ. วิวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ. อนุวาทาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ. อาปตฺตาธิกรณํ สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ. นตฺถิ อาปตฺตาธิกรณํ กุสลํ. กิจฺจาธิกรณํ สิยา กุสลํ, สิยา อกุสลํ, สิยา อพฺยากตํ.

กุสลวาโร นิฏฺฐิโต เตรสโม.

๑๔. จกฺกเปยฺยาโล ยตฺถวาโร[๑]

[๓๐๔] ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ.

ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย

---

[๑] ฉ.,มหา. ยตฺถวาร ปุจฺฉาวาร, อิ. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.

ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺส-ปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ.

ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ.

ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ.

ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ.

ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ.

ยตฺถ เยภุยฺยสิกา, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก.

ยตฺถ สติวินโย, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา. (สมฺมุขาวินยํ กาตูน มูลํ) ฯเปฯ

ยตฺถ ติณวตฺถารโก, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา.

จกฺกเปยฺยาโล ยตฺถวาโร นิฏฺฐิโต จุทฺทสโม.

๑๕. สมยวาโร[๑] วิสฺสชฺชนาวาโร[๒]

[๓๐๕] ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ.

---

[๑] สี. สมถวาโร, ฉ.,มหา. สมถวาร [๒] มหา. วิสชฺชนาวาร, อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ.

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ.

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ.

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ.

ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ยตฺถ สมฺมุขาวินโย ลพฺภติ, ตตฺถ ติณวตฺถารโก ลพฺภติ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา ลพฺภติ, น ตตฺถ สติวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย ลพฺภติ, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ ลพฺภติ, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา ลพฺภติ.

สมยวาโร[๑] นิฏฺฐิโต ปณฺณรสโม.[๒]

๑๖. สัสฏฐวาโร[๓]

[๓๐๖] อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฺฐา, อุทาหุ วิสัสฏฺฐา, ลพฺภา จ อิเมสํ[๔] ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ.[๕]

อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฺฐา, โน วิสัสฏฺฐา,[๖] ลพฺภา จ อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติ. "โส 'มา เหวนฺติสฺส, วจนีโย อธิกรณนฺติ วา สมถาติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฺฐา, โน วิสัสฏฺฐา, น จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุํ. ตํ กิสฺส เหตุ. นนุ วุตฺตํ ภควตา 'จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว อธิกรณานิ, สตฺต สมถา อธิกรณา สมเถหิ

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. สมถวาโร
[๒] เท. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ.
[๓] อิ. อยํ ปาโจ น ทิสฺสติ.
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปนิเมสํ
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปญฺญาเปตุนฺติ.
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. วิสัสฏฐา, โน สัสฏฐา

สมฺมนฺติ, สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ เอวํ อิเม ธมฺมา สํสฏฺฐา โน วิสํสฏฺฐา, น[๑] จ ลพฺภา อิเมสํ ธมฺมานํ วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณํ ปญฺญาเปตุนฺติ.

สํสฏฺฐวาโร นิฏฺฐิโต โสฬสโม.

๑๗. สมฺมนฺติวาโร

[๓๐๗] วิวาทาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ. อนุวาทาธิกรณํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. อาปตฺตาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ. กิจฺจาธิกรณํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ.

อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โน

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ.

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

[ ][1] วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมฺมนฺติวาโร[2] นิฏฺฐิโต สตฺตรสโม.

๑๘. สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร

[๓๐๘] วิวาทาธิกรณํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ กตีหิ สมเถหิ น สมฺมติ. อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ กตีหิ สมเถหิ สมฺมติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมติ.

วิวาทาธิกรณํ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ, ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมติ; สติวินเยน จ

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จาติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

[2] ฉ.,เท.,มหา. สมฺมติวาโร, อิ. สมฺมติวารํ

อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

อนุวาทาธิกรณํ จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ. ตีหิ สมเถหิ น สมฺมติ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

อาปตฺตาธิกรณํ ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ. จตูหิ สมเถหิ น สมฺมติ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

กิจฺจาธิกรณํ เอเกน สมเถน สมฺมติ สมฺมุขาวินเยน. ฉหิ สมเถหิ น สมฺมติ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ. ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ. ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ. ปญฺจหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ. เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ เยภุยฺยสิกาย.

อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ จตูหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ. ตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ. จตูหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ปญฺจหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ. ทฺวีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ ฉหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ เอเกน สมเถน น สมฺมนฺติ เยภุยฺยสิกาย.

วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ. กตีหิ สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณญฺจ อนุวาทาธิกรณญฺจ อาปตฺตาธิกรณญฺจ กิจฺจาธิกรณญฺจ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ.

สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติวาโร นิฏฺฐิโต อฏฺฐารสโม.

๑๕. สมถาธิกรณวาโร

[๓๐๙] สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ. สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ. อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ. อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ.

สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ. สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติ, สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ.

[๓๑๐] กถํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ. กถํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติ. เยภุยฺยสิกา สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ.

สติวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ.

อมูฬฺหวินโย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ.

ปฏิญฺญาตกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ.

ตสฺสปาปิยสิกาย สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, ติณวตฺถารเกน น สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ.

ติณวตฺถารโก สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย น สมฺมติ, สติวินเยน น สมฺมติ, อมูฬฺหวินเยน น สมฺมติ, ปฏิญฺญาตกรเณน น สมฺมติ, ตสฺสปาปิยสิกาย น สมฺมติ. เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ สมฺมนฺติ, เอวํ สิยา สมถา สมเถหิ น สมฺมนฺติ.

[๓๑๑] กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ. กถํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ. สมฺมุขาวินโย วิวาทาธิกรเณน น[๑] สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติ.

เยภุยฺยสิกา วิวาทาธิกรเณน น[๑] สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน [ ][๒] สมฺมติ.

สติวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ กิจฺจาธิกรเณน [ ][๒] สมฺมติ.

อมูฬฺหวินโย วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน [ ] สมฺมติ.

ปฏิญฺญาตกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น[๑] สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน [ ][๒] สมฺมติ.

---

[๑] อิ. นสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] อิ. เอตฺถนฺตเร นสทฺโท ทิสฺสติ.

ตสฺสปาปิยสิกา วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน [ ][1] สมฺมติ.

ติณวตฺถารโก วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน [ ][1] สมฺมติ.

เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, เอวํ สิยา สมถา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ.

[๓๑๒] กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ. กถํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ สมฺมติ, สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติ.

อนุวาทาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติ.

อาปตฺตาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ น สมฺมติ.

กิจฺจาธิกรณํ สมฺมุขาวินเยน สมฺมติ, เยภุยฺยสิกาย จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ติณวตฺถารเกน จ น สมฺมติ. เอวํ สิยา

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร นสทฺโท ทิสฺสติ.

อธิกรณา สมเถหิ สมฺมนฺติ, เอวํ สิยา อธิกรณา สมเถหิ น สมฺมนฺติ.

[๓๑๓] กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ. กถํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ. วิวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติ.

อนุวาทาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติ.

อาปตฺตาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติ.

กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อนุวาทาธิกรเณน น สมฺมติ, อาปตฺตาธิกรเณน น สมฺมติ, กิจฺจาธิกรเณน สมฺมติ. เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ สมฺมนฺติ, เอวํ สิยา อธิกรณา อธิกรเณหิ น สมฺมนฺติ.

ฉปิ[๑] สมถา จตฺตาโรปิ อธิกรณา สมฺมุขาวินเยน สมฺมนฺติ, สมฺมุขาวินโย น[๒] เกนจิ สมฺมติ.

สมถาธิกรณวาโร นิฏฺฐิโต เอกูนวีสติโม.[๓]

๒๐. สมุฏฺฐาเปติวาโร[๔]

[๓๑๔] วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ. วิวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ฉาปิ [๒] อิ. นสทฺโท น ทิสฺสติ. [๓] อิ. เอกูนวีสติมํ
[๔] สี.,เท. สมุฏฺฐาปนวาโร, ฉ.,มหา. สมุฏฺฐาปนวาร, อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

สมุฏฺจาเปติ. อปิจ วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ[๑] อธิกรณา ชายนฺติ. ยถากถํ วิย. อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ "ธมฺโมติ วา, "อธมฺโมติ วา, "วินโยติ วา, "อวินโยติ วา ภาสิตํ[๒] "ลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ วา, "อาจิณฺณํ[๓] ตถาคเตนาติ วา, "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ วา, "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ วา, "อาปตฺตีติ วา, "อนาปตฺตีติ วา "ลหุกา อาปตฺตีติ วา, "ครุกา อาปตฺตีติ วา, "สาวเสสา อาปตฺตีติ วา, "อนวเสสา อาปตฺตีติ วา, "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา, "อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา, ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ; อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํ. วิวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํ, วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํ, อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํ, ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ.

[๓๑๕] อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺจาเปติ. อนุวาทาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺจาเปติ. อปิจ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ. ยถากถํ วิย. อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุ๋ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วา, โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ; อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปิสทฺโท น ทิสฺสติ, เอวมุปริปิ. [๒] สี.,เท. อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ [๓] สี.,เท. อนาจิณฺณํ

อนุวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํ. ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ.

[๓๑๖] อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ. อาปตฺตาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ. อปิจ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ. ยถากถํ วิย. ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ; อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํ. อาปตฺตาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํ, ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ.

[๓๑๗] กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ. กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ น กตมํ อธิกรณํ สมุฏฺฐาเปติ. อปิจ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ. ยถากถํ วิย. ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ; อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํ. กิจฺจาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ วิวาทาธิกรณํ, วิวทมาโน อนุวทติ อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ อาปตฺตาธิกรณํ; ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา จตฺตาโรปิ อธิกรณา ชายนฺติ.

สมุฏฺฐาเปติวาโร[๑] นิฏฺฐิโต วีสติโม.

---

[๑] สี. สมฏฺฐาปนวาโร, อิ. สมุฏฺฐาปนวารํ

๒๑. ภชติวาโร

[๓๑๘] วิวาทาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ กตมำ อธิกรณ์ ภชติ. กตมำ อธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ. กตมำ อธิกรณ์ ปริยาปนฺน์. กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตำ.

อนุวาทาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ กตมำ อธิกรณ์ ภชติ. กตมำ อธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ. กตมำ อธิกรณ์ ปริยาปนฺน์. กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตำ.

อาปตฺตาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ กตมำ อธิกรณ์ ภชติ. กตมำ อธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ. กตมำ อธิกรณ์ ปริยาปนฺน์. กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตำ.

กิจฺจาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ กตมำ อธิกรณ์ ภชติ. กตมำ อธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ. กตมำ อธิกรณ์ ปริยาปนฺน์. กตเมน อธิกรเณน สงฺคหิตำ.

วิวาทาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ วิวาทาธิกรณ์ ภชติ. วิวาทาธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ. วิวาทาธิกรณ์ ปริยาปนฺน์. วิวาทาธิกรเณน สงฺคหิตำ.

อนุวาทาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ อนุวาทาธิกรณ์ ภชติ, อนุวาทาธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ, อนุวาทาธิกรณ์ ปริยาปนฺน์, อนุวาทาธิกรเณน สงฺคหิตำ.

อาปตฺตาธิกรณ์ จตุนฺน์ อธิกรณานำ อาปตฺตาธิกรณ์ ภชติ, อาปตฺตาธิกรณ์ อุปนิสฺสิตำ, อาปตฺตาธิกรณ์ ปริยาปนฺน์ อาปตฺตาธิกรเณน สงฺคหิตำ.

กิจฺจาธิกรณํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กิจฺจาธิกรณํ ภชติ, กิจฺจาธิกรณํ อุปนิสฺสิตํ, กิจฺจาธิกรณํ ปริยาปนฺนํ, กิจฺจาธิกรเณน สงฺคหิตํ.

[๓๑๙] วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ[๑] สมถานํ กติ สมเถ ภชติ. กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ. กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ. กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ สมเถ ภชติ. กติ สมเถ อุปนิสฺสิตํ. กติ สมเถ ปริยาปนฺนํ. กติหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ. กติหิ สมเถหิ สมฺมติ.

"วิวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ เทฺว สมเถ ภชติ, เทฺว สมเถ อุปนิสฺสิตํ, เทฺว สมเถ ปริยาปนฺนํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ.

อนุวาทาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ จตฺตาโร สมเถ ภชติ, จตฺตาโร สมเถ อุปนิสฺสิตํ, จตฺตาโร สมเถ ปริยาปนฺนํ, จตูหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, จตูหิ สมเถหิ สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ.

อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ ตโย สมเถ ภชติ, ตโย สมเถ อุปนิสฺสิตํ, ตโย สมเถ ปริยาปนฺนํ, ตีหิ สมเถหิ สงฺคหิตํ, ตีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ติณวตฺถารเกน จ.

---

[๑] เท. จตุนฺนํ

กิจฺจาธิกรณํ สตฺตนฺนํ สมถานํ เอกํ สมถํ ภชติ, เอกํ สมถํ อุปนิสฺสิตํ, เอกํ สมถํ ปริยาปนฺนํ, เอเกน สมเถน สงฺคหิตํ, เอเกน สมเถน สมฺมติ สมฺมุขาวินเยนาติ.

ภชติวาโร นิฏฺฐิโต เอกวีสติโม.

สมถเภโท นิฏฺฐิโต.

ตสฺสุทฺทานํ

อธิกรณํ ปริยาปนฺนํ[๑] สาธารณา จ ภาคิยา
สมถา สาธารณิกา สมถสฺส ตพฺภาคิยา.

สมถา สมฺมุขา เจว วินเย[๒] กุสเลน จ
ยตฺถสมยสํสฏฺฐา[๓] สมฺมนฺติ น สมฺมนฺติ จ
สมถาธิกรณญฺเจว สมุฏฺฐานํ ภชนฺติ จาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ปริยายํ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วินเยน
[๓] สี.,อิ. ยตฺถ สมถสํสฏฺฐา, ฉ.,เท. ยตฺถสมถสํสฏฺฐา, มหา. ยตฺถ สมถ สํสฏฺฐา

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร

[๓๒๐] อุปสมฺปทำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
อุปสมฺปทำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เทฺว อาปตฺติโย.

อุโปสถำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
อุโปสถำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ ติสฺโส อาปตฺติโย.

วสฺสูปนายิกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
วสฺสูปนายิกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

ปวารณำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ปวารณำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ ติสฺโส อาปตฺติโย.

จมฺมสญฺญุตฺตำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
จมฺมสญฺญุตฺตำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ ติสฺโส อาปตฺติโย.

เภสชฺชํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย.
เภสชฺชํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโย.

กจินกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย.
กจินกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติ.[๑]

จีวรสญฺญุตฺตํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย.
จีวรสญฺญุตฺตํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ ติสฺโส อาปตฺติโย.

จมฺเปยฺยกํ ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ,
สนิทฺเทสํ, สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย.
จมฺเปยฺยกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติ.

โกสมฺพิกํ[๒] ปุจฺฉิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ กติ อาปตฺติโย.
โกสมฺพิกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ เอกา อาปตฺติ.

---

[๑] อิ. น กตมา อาปตฺติ, เอวมุปริปิ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โกสมฺพกํ

กมฺมกฺขนฺธกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
กมฺมกฺขนฺธกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

ปาริวาสิกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ปาริวาสิกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

สมุจฺจยำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
สมุจฺจยำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

สมถำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
สมถำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เทฺว อาปตฺติโย.

ขุทฺทกวตฺถุกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ขุทฺทกวตฺถุกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ ติสฺโส อาปตฺติโย.

เสนาสนำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
เสนาสนำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ ติสฺโส อาปตฺติโย.

สงฺฆเภทำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
สงฺฆเภทำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เทฺว อาปตฺติโย.

สมาจารำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
สมาจารำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

ฐปนำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ฐปนำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เอกา อาปตฺติ.

ภิกฺขุนีขนฺธกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ภิกฺขุนีขนฺธกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ เทฺว อาปตฺติโย.

ปญฺจสติกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.
ปญฺจสติกำ วิสฺสชฺชิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺติ.

สตฺตสติกำ ปุจฺฉิสฺสำ สนิทานำ สนิทฺเทสำ,
สมุกฺกฏฺฐปทานำ กติ อาปตฺติโย.

สตฺตสติกํ วิสฺสชฺชิสฺสํ สนิทานํ สนิทฺเทสํ,
สมุกฺกฏฺฐปทานํ นตฺถิ ตตฺถ อาปตฺตีติ.

ขนฺธกปุจฺฉาวาโร นิฏฺฐิโต ปฐโม.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

อุปสมฺปทุโปสถํ[๒] วสฺสูปนา ปวารณา[๓]
จมฺมเภสชฺชกจินา[๔] จีวรํ จมฺเปยฺยเกน จ.

โกสมฺพิกฺขนฺธกํ[๕] กมฺมํ ปาริวาสิสมุจฺจยา
สมถา ขุทฺทกา เสนา สงฺฆเภทสมาจรา[๖]
ฐปนํ ภิกฺขุนีนญฺจ[๗] ปญฺจสตฺตสเตน จาติ.

---

[๑] สฺยา. ขนฺธกปุจฺฉา นิฏฺฐิตา ปฐมา.
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุปสมฺปทูโปสโถ
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. วสฺสุปนายิกปวารณา
[๔] สี.,ฉ. จมฺมเภสชฺช กถินา
[๕] สี.,ฉ.,เท. โกสมฺพกฺขนฺธกํ
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สงฺฆเภทํ สมาจาโร
[๗] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ภิกฺขุนิกฺขนฺธํ

เอกุตฺตริกนโย[๑]

๑. เอกกวาโร

[๓๒๑] “อาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพา. อนาปตฺติกรา ธมฺมา ชานิตพฺพา. อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนาปตฺติ ชานิตพฺพา. ลหุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. ครุกา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. สาวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนวเสสา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. สปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อปฺปฏิกมฺมา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. เทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อเทสนาคามินี อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนนฺตรายิกา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. สาวชฺชปณฺณตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนวชฺชปณฺณตฺติ อาปตฺติ ชานิตพฺพา. กิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อกิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. กิริยากิริยโต สมุฏฺฐิตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. ปุพฺพาปตฺติ ชานิตพฺพา. อปราปตฺติ ชานิตพฺพา. ปุพฺพาปตฺตึ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพา. อปราปตฺตึ อนฺตราปตฺติ ชานิตพฺพา. เทสิตา คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. เทสิตา น คณนูปคา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. ปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. อนุปฺปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. อนุปฺปนฺนปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. สพฺพตฺถปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. ปเทสปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. สาธารณปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. อสาธารณปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. เอกโตปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา. อุภโตปณฺณตฺติ ชานิตพฺพา.

---

[๑] สฺยา. เอกุตฺตริกํ, เท. เอกุตฺตริกนยา, อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

ถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อถุลฺลวชฺชา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. คิหิปฏิสญฺญุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. น คิหิ-ปฏิสญฺญุตฺตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. นิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อนิยตา อาปตฺติ ชานิตพฺพา. อาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อนาทิกโร ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อนิจฺจาปตฺติโก[๑] ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อภิณฺหาปตฺติโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. โจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. จุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. ธมฺมโจทโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. ธมฺมจุทิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. นิยโต ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อนิยโต ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. ภพฺพาปตฺติโก[๒] ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อภพฺพาปตฺติโก[๓] ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อนุกฺขิตฺตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. นาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. อนาสิตโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. สมานสංวาสโก ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. นานาสංวาสโก[๔] ปุคฺคโล ชานิตพฺโพ. ฉปนฺนं ชานิตพฺพนฺติ.

เอกกวาโร[๕] นิฏฺฐิโต.

ตสฺสุทฺทานं

กรา อาปตฺติ ลหุกา สาวเสสา จ ทุฏฺฐุลฺลา
ปฏิกมฺมเทสนา จ อนฺตราวชฺชกิริยา.[๖]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อธิจฺจาปตฺติโก
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อภพฺพาปตฺติโก
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภพฺพาปตฺติโก
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อสมานสංวาสโก
[๕] สี.,สฺยา.,ฉ.,อิ.,มหา. เอกกं นิฏฺฐิตं
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วชฺชกิริยं

กิริยากิริยา[๑] ปุพฺพา อนฺตรา คณนูปคา
ปณฺณตฺตานุปฺปนฺนา[๒] สพฺพา สาธารณา จ เอกโต.
ทุฏฺฐุลฺลา คิหิ นิยตา จ อาทิอนิจฺจโจทโก[๓]
อธมฺมธมฺมนิยโต อภพฺโพกฺขิตฺตนาสโก[๔]
สมานํ จปนณฺเจว อุทฺทานํ เอกโต[๕] อิทนฺติ.

๒. ทุกวาโร

[๓๒๒] อตฺถาปตฺติ สณฺฐาวิโมกฺขา, อตฺถาปตฺติ น[๖] สณฺฐาวิโมกฺขา. อตฺถาปตฺติ ลทฺธสมาปตฺติกสฺส. อตฺถาปตฺติ น ลทฺธสมาปตฺติกสฺส. อตฺถาปตฺติ สทฺธมฺมปฏิสณฺฐุตฺตา, อตฺถาปตฺติ อสทฺธมฺมปฏิสณฺฐุตฺตา. อตฺถาปตฺติ สปริกฺขารปฏิสณฺฐุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปริกฺขารปฏิสณฺฐุตฺตา. อตฺถาปตฺติ สปุคฺคลปฏิสณฺฐุตฺตา, อตฺถาปตฺติ ปรปุคฺคลปฏิสณฺฐุตฺตา. อตฺถิ สจฺจํ ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อตฺถิ[๗] มุสา ภณนฺโต ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. อตฺถิ มุสา ภณนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อตฺถิ สจฺจํ ภณนฺโต ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ ภูมิคโต อาปชฺชติ, โน เวหาสคโต อตฺถาปตฺติ เวหาสคโต อาปชฺชติ, โน ภูมิคโต. อตฺถาปตฺติ นิกฺขมนฺโต อาปชฺชติ โน ปวิสนฺโต, อตฺถาปตฺติ ปวิสนฺโต อาปชฺชติ โน นิกฺขมนฺโต. อตฺถาปตฺติ อาทิยนฺโต

---

[๑] ฉ.,เท. กิริยากิริยํ [๒] สี.,ฉ.,เท. ปณฺณตฺติ อนานุปฺปนฺน, อิ. ปณฺณตฺติ อนานุปฺปนฺนา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ถุลฺลคิหินิยตา จ อาทิ อธิจฺจโจทโก [๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อภพฺโพกฺขิตฺตนาสิตา
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอกเก [๖] สี.,ฉ.,เท. โน [๗] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ อนาทิยนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ สมาทิยนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น สมาทิยนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ กโรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น กโรนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ เทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทนฺโต อาปชฺชติ. [ ][1] อตฺถาปตฺติ ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปฏิคฺคณฺหนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ ปริโภเคน อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ปริโภเคน อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ, โน ทิวา, อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ โน รตฺตึ. อตฺถาปตฺติ อรุณุคฺเค อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น อรุณุคฺเค อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉินฺทนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ ฉาเทนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฉาเทนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ ฐาเรนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น ฐาเรนฺโต อาปชฺชติ.

เทฺว อุโปสถา; จาตุทฺทสิโก จ ปณฺณรสิโก จ. เทฺว ปวารณา; จาตุทฺทสิกา จ ปณฺณรสิกา จ. เทฺว กมฺมานิ; อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ. อปรานิปิ เทฺว กมฺมานิ; ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ. เทฺว กมฺมวตฺถูนิ; อปโลกนกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติกมฺมสฺส วตฺถุ. อปรานิปิ เทฺว กมฺมวตฺถูนิ; ญตฺติทุติยกมฺมสฺส วตฺถุ, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส วตฺถุ. เทฺว กมฺมโทสา; อปโลกนกมฺมสฺส โทโส, ญตฺติกมฺมสฺส โทโส. อปเรปิ เทฺว กมฺมโทสา; ญตฺติทุติย-กมฺมสฺส โทโส, ญตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส โทโส. เทฺว กมฺมสมฺปตฺติโย; อปโลกนกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ญตฺติกมฺมสฺส สมฺปตฺติ. อปราปิ เทฺว

---

[1] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร อตฺถาปตฺติ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ น เทเสนฺโต อาปชฺชตีติ อิเม ปาฐา ทิสฺสนฺติ.

กมฺมสมฺปตฺติโย; ฌตฺติทุติยกมฺมสฺส สมฺปตฺติ, ฌตฺติจตุตฺถกมฺมสฺส สมฺปตฺติ. เทฺว นานาสำวาสกภูมิโย; อตฺตนา วา อตฺตานำ นานาสำวาสกำ กโรติ, สมคฺโค วา นำ สงฺโฆ อุกฺขิปติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา. เทฺว สมานสำวาสกภูมิโย; อตฺตนา วา อตฺตานำ สมานสำวาสกำ กโรติ, สมคฺโค วา นำ สงฺโฆ อุกฺขิตฺตำ โอสาเรติ อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา.[๑]

เทฺว ปาราชิกา; ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจ. เทฺว สงฺฆาทิเสสา. เทฺว ถุลฺลจฺจยา. เทฺว ปาจิตฺติยา. เทฺว ปาฏิเทสนียา. เทฺว ทุกฺกฏา. เทฺว ทุพฺภาสิตา ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจ. สตฺต อาปตฺติโย, สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา. ทฺวีหากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ กมฺเมน วา สลากคาเหน วา.

เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา; อทฺธานหีโน องฺคหีโน. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา; วตฺถุวิปนฺโน กรณทุกฺกฏโก. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา; อปริปูโร, ปริปูโร[๒] โน จ ยาจติ. ทฺวินฺนำ ปุคฺคลานำ นิสฺสาย น วตฺถพฺพำ; อลชฺชิสฺส จ พาลสฺส จ. ทฺวินฺนำ ปุคฺคลานำ น นิสฺสโย ทาตพฺโพ; อลชฺชิสฺส จ ลชฺชิโน จ น ยาจติ. ทฺวินฺนำ ปุคฺคลานำ นิสฺสโย ทาตพฺโพ; พาลสฺส จ ลชฺชิสฺส จ ยาจติ. เทฺว ปุคฺคลา อภพฺพา อาปตฺตึ อาปชฺชิตุำ; พุทฺธา จ ปจฺเจกพุทฺธา จ. เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา อาปตฺตึ อาปชฺชิตุำ; ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ. เทฺว ปุคฺคลา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ทสฺสเน วา ปฏิกฺกมฺเม วา ปฏินิสฺสคฺเค วา. [๒] อิ. สปริปูโร

อภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุ; ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลา. เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชิตุ; ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนา. เทฺว ปุคฺคลา อภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารๆ วตฺถุ อชฺฌาจริตุ; ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ อริยปุคฺคลา. เทฺว ปุคฺคลา ภพฺพา สญฺจิจฺจ สาติสารๆ วตฺถุ อชฺฌาจริตุ; ภิกฺขู จ ภิกฺขุนิโย จ ปุถุชฺชนา.

เทฺว ปฏิกฺโกสนา;[๑] กาเยน วา ปฏิกฺโกสติ, วาจาย วา ปฏิกฺโกสติ. เทฺว นิสฺสารณา; อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต นิสฺสารณๆ, ตญฺเจ สงฺโฆ นิสฺสาเรติ, เอกจฺโจ สุนิสฺสาริโต เอกจฺโจ ทุนฺนิสฺสาริโต. เทฺว โอสารณา; อตฺถิ ปุคฺคโล อปฺปตฺโต โอสารณๆ, ตญฺเจ สงฺโฆ โอสาเรติ, เอกจฺโจ โสสาริโต เอกจฺโจ โทสาริโต. เทฺว ปฏิญฺญา; กาเยน วา ปฏิชานาติ, วาจาย วา ปฏิชานาติ. เทฺว ปฏิคฺคหา; กาเยน วา ปฏิคฺคณฺหาติ, กายปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคณฺหาติ. เทฺว ปฏิกฺเขปา; กาเยน วา ปฏิกฺขิปติ, วาจาย วา ปฏิกฺขิปติ. เทฺว อุปฺฌาติกา; สิกฺขูปฺฌาติกา จ โภคุปฺฌาติกา จ. เทฺว โจทนา; กาเยน วา โจเทติ, วาจาย วา โจเทติ.

เทฺว กจินสฺส ปลิโพธา; อาวาสปลิโพโธ จ จีวรปลิโพโธ จ. เทฺว กจินสฺส อปลิโพธา; อาวาสาปลิโพโธ จ จีวราปลิโพโธ จ. เทฺว จีวรานิ; คหปติกญฺจ ปฺสุกูลิกญฺจ.[๒] เทฺว ปตฺตา; อโยปตฺโต จ มตฺติกาปตฺโต จ. เทฺว มณฺฑลานิ; ติปุมยญฺจ[๓] สิสมยญฺจ. เทฺว ปตฺตสฺส อธิฏฺฐานา; กาเยน วา อธิฏฺเฐติ, วาจาย วา อธิฏฺเฐติ. เทฺว จีวรสฺส อธิฏฺฐานา; กาเยน วา อธิฏฺเฐติ, วาจาย วา

---

[๑] สี.,เท.,อิ. ปฏิกฺโกสา [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปฺสุกูลญฺจ [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ติปุมยๆ สีสมยๆ

อธิฏฺเจติ. เทฺว วิกปฺปนา; สมฺมุขาวิกปฺปนา จ ปรมฺมุขาวิกปฺปนา จ. เทฺว วินยา; ภิกฺขูนญฺจ ภิกฺขุนีนญฺจ. เทฺว เวนยิกา; ปญฺญตฺตญฺจ ปญฺญตฺตานุโลมญฺจ. เทฺว วินยสฺส สลฺเลขา; อกปฺปิเย เสตุฆาโต กปฺปิเย มตฺตการิตา.

ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; กาเยน วา อาปชฺชติ, วาจาย วา อาปชฺชติ. ทฺวีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ; กาเยน วา วุฏฺฐาติ, วาจาย วา วุฏฺฐาติ. เทฺว ปริวาสา; ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส จ อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส จ. อปเรปิ เทฺว ปริวาสา; สุทฺธนฺตปริวาโส จ สโมธานปริวาโส จ. เทฺว มานตฺตา; ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตญฺจ อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตญฺจ. อปเรปิ เทฺว มานตฺตา; ปกฺขมานตฺตญฺจ สโมธานมานตฺตญฺจ, ทฺวินฺนำ ปุคฺคลานำ รตฺติจฺเฉโท; ปาริวาสิกสฺส จ มานตฺตจาริกสฺส จ.

เทฺว อนาทริยานิ; ปุคฺคลานาทริยญฺจ ธมฺมานาทริยญฺจ. เทฺว โลณานิ; ชาติมยญฺจ ขาริมยญฺจ. อปรานิปิ เทฺว โลณานิ; สามุทฺทญฺจ กาฬโลณญฺจ. อปรานิปิ เทฺว โลณานิ สินฺธวญฺจ อุพฺภิทญฺจ. อปรานิปิ เทฺว โลณานิ; โรมกญฺจ ปกฺขลฺลกญฺจ. เทฺว ปริโภคา; อพฺภนฺตรปริโภโค จ พาหิรปริโภโค จ. เทฺว อกฺโกสา; หีโน จ อกฺโกโส อุกฺกฏฺโฐ จ อกฺโกโส. ทฺวีหากาเรหิ เปสุญฺญำ โหติ; ปิยกมฺยสฺส วา เภทาธิปฺปายสฺส วา. ทฺวีหากาเรหิ คณโภชนำ ปสวติ; นิมนฺตนโต วา วิญฺญตฺติโต วา. เทฺว วสฺสูปนายิกา; ปุริมิกา จ ปจฺฉิมิกา จ. เทฺว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ; เทฺว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ.

เทฺว ปุคฺคลา พาลา; โย จ อนาคตำ ภารำ วหติ, โย จ อาคตำ ภารำ น วหติ. เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา; โย จ อนาคตำ

ภารๆ น วหติ, โย จ อาคตๆ ภารๆ วหติ. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา; โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี. เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา; โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา; โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี. เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา; โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา; โย จ อธมฺเม ธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญี. เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา; โย จ อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญี. อปเรปิ เทฺว ปุคฺคลา พาลา; โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญี. เทฺว ปุคฺคลา ปณฺฑิตา; โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญี.

ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา วฑฺฒนฺติ; โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพๆ กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพๆ น กุกฺกุจฺจายติ. ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา น วฑฺฒนฺติ; โย จ น กุกฺกุจฺจายิตพฺพๆ น กุกฺกุจฺจายติ, โย จ กุกฺกุจฺจายิตพฺพๆ กุกฺกุจฺจายติ. อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา วฑฺฒนฺติ; โย จ อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี. ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา น วฑฺฒนฺติ; โย จ อกปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญี, โย จ กปฺปิเย กปฺปิยสญฺญี. อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา วฑฺฒนฺติ; โย จ อนาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี. ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา น วฑฺฒนฺติ; โย จ อนาปตฺติยา อนาปตฺติสญฺญี, โย จ อาปตฺติยา อาปตฺติสญฺญี. อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนๆ ปุคฺคลานๆ อาสวา วฑฺฒนฺติ; โย จ อธมฺเม ธมฺมสญฺญี,

โย จ ธมฺเม อธมฺมสญฺญี. ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ; โย จ อธมฺเม อธมฺมสญฺญี, โย จ ธมฺเม ธมฺมสญฺญี. อปเรสมฺปิ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา วฑฺฒนฺติ; โย จ อวินเย วินยสญฺญี, โย จ วินเย อวินยสญฺญี. ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อาสวา น วฑฺฒนฺติ; โย จ อวินเย อวินยสญฺญี, โย จ วินเย วินยสญฺญี.

ทุกวาโร นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

สญฺญา ลทฺธา จ สทฺธมฺมา ปริกฺขารา จ ปุคฺคลา
สจฺจํ ภูมิ นิกฺขมนฺโต อาทิยนฺโต สมาทิยํ.

กโรนฺโต เทนฺโต คณฺหนฺโต ปริโภเคน รตฺติ จ
อรุณา ฉินฺทํ ฉาเทนฺโต ธาเรนฺโต จ อุโปสถา.

ปวารณา กมฺมาปรา วตฺถุ อปรา โทสา จ
อปรา เทฺว จ สมฺปตฺติ นานา สมานเมว จ.

ปาราชิ สงฺฆา ถุลฺลจฺจํ[๒] ปาจิตฺติ ปาฏิเทสนี[๓]
ทุกฺกฏา ภาสิตญฺเจว[๔] สตฺต อาปตฺติขนฺธกา.[๕]

ภิชฺชติ อุปสมฺปทา ตเถว อปเร ทุเว
น วตฺถพฺพํ น ทาตพฺพํ อภพฺพาภพฺพเมว จ.

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. ทุกา นิฏฺฐิตา, อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒] อิ. ถุลฺลจฺจยํ
[๓] สี.,ฉ.,เท. ปาราชิสงฺฆถุลฺลจฺจยปาจิตฺติ ปาฏิเทสนา, อิ. ปาจิตฺติ ปาฏิเทสนี
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทุพฺภาสิตา เจว [๕] ฉ.,เท.,สี.,อิ. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา จ.

สญฺจิจฺจ สาติสารา จ ปฏิกฺโกสา นิสารณา
โอสารณา ปฏิญฺญา จ ปฏิคฺคหา ปฏิกฺขิปา.

อุปฺฆาติ โจทนา จ กจินา จ ทุเว ตถา
จีวรา ปตฺตมณฺฑลา อธิฏฺฐานา ตถา ทุเว.[๑]

วิกปฺปนา จ วินยา เวนยิกา สเลกฺขกา[๒]
อาปชฺชติ จ วุฏฺฐาติ ปริวาสาปเร ทุเว.[๓]

เทฺว มานตฺตา อปเร จ รตฺติจฺเฉโท อนาทริ
เทฺว โลณา ตโย อปเร ปริโภคา อกฺโกสนา.[๔]

เปสุญฺญํ จ คณา วสฺสํ[๕] จปนา ภารกปฺปิยา[๖]
อนาปตฺติ อธมฺเม จ[๗] วินเย อาสเว ตถาติ.

๓. ติกวาโร

[๓๒๓] อตฺถาปตฺติ ติฏฺฐนฺเต ภควติ อาปชฺชติ โน ปรินิพฺพุเต, อตฺถาปตฺติ ปรินิพฺพุเต ภควติ อาปชฺชติ โน ติฏฺฐนฺเต, อตฺถาปตฺติ ติฏฺฐนฺเตปิ ภควติ อาปชฺชติ ปรินิพฺพุเตปิ. อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ โน วิกาเล, อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ โน กาเล, อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จ. อตฺถาปตฺติ รตฺตึ อาปชฺชติ โน ทิวา, อตฺถาปตฺติ ทิวา อาปชฺชติ โน รตฺตึ, อตฺถาปตฺติ รตฺติญฺเจว อาปชฺชติ ทิวา จ. อตฺถาปตฺติ ทสวสฺโส

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ตเถว เทฺว. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เวนยิกา จ สลฺเลขา [๓] สี.,อิ. อปเร เทฺว.
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปริโภคกฺโกเสน จ. [๕] สี.,เท. เปสุญฺโญ จ คณาวสฺส, ฉ.,อิ. วสฺส
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภารกปฺปิยํ [๗] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อธมฺมธมฺมา

อาปชฺชติ โน อูนทสวสฺโส, อตฺถาปตฺติ อูนทสวสฺโส อาปชฺชติ โน ทสวสฺโส, อตฺถาปตฺติ ทสวสฺโส เจว อาปชฺชติ อูนทสวสฺโส จ. อตฺถาปตฺติ ปญฺจวสฺโส อาปชฺชติ โน อูนปญฺจวสฺโส, อตฺถาปตฺติ อูนปญฺจวสฺโส อาปชฺชติ, โน ปญฺจวสฺโส อตฺถาปตฺติ ปญฺจวสฺโส เจว อาปชฺชติ อูนปญฺจวสฺโส จ. อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, [๑]โน อกุสลจิตฺโต.[๑] อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ, [๒]โน กุสลจิตฺโต.[๒] อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ สุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ ทุกฺขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ, อตฺถาปตฺติ อทุกฺขมสุขเวทนาสมงฺคี อาปชฺชติ. ตีณิ โจทนาวตฺถูนิ; ทิฏฺเฐน สุเตน ปริสงฺกาย. ตโย สลากคาหา; คูฬฺหโก วิวฏโก สกณฺณชปฺปโก. ตโย ปฏิกฺเขปา; มหิจฺฉตา อสนฺตุฏฺฐิตา อสลฺเลขตา. ตโย อนุญฺญาตา; อปฺปิจฺฉตา สนฺตุฏฺฐิตา สลฺเลขตา. อปเรปิ ตโย ปฏิกฺเขปา; มหิจฺฉตา อสนฺตุฏฺฐิตา อมตฺตญฺญุตา. ตโย อนุญฺญาตา; อปฺปิจฺฉตา สนฺตุฏฺฐิตา มตฺตญฺญุตา. ติสฺโส ปญฺญตฺติโย; ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ อนุปฺปนฺนปญฺญตฺติ. อปราปิ ติสฺโส ปญฺญตฺติโย; สพฺพตฺถปญฺญตฺติ ปเทสปญฺญตฺติ สาธารณปญฺญตฺติ. อปราปิ ติสฺโส ปญฺญตฺติโย; อสาธารณปญฺญตฺติ เอกโตปญฺญตฺติ อุภโตปญฺญตฺติ.

อตฺถาปตฺติ พาโล อาปชฺชติ โน ปณฺฑิโต, อตฺถาปตฺติ ปณฺฑิโต อาปชฺชติ โน พาโล, อตฺถาปตฺติ พาโล เจว อาปชฺชติ ปณฺฑิโต จ. อตฺถาปตฺติ กาเพ[๓] อาปชฺชติ โน ชุณฺเห, อตฺถาปตฺติ ชุณฺเห อาปชฺชติ โน กาเพ, อตฺถาปตฺติ กาเพ เจว อาปชฺชติ

[๑-๑] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ. [๒-๒] สี.,เท.,อิ. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.
[๓] อิ. กาเล, เอวมุปริปิ.

ชุณฺเห จ. อตฺถิ กาเฬ กปฺปติ โน ชุณฺเห, อตฺถิ ชุณฺเห กปฺปติ โน กาเฬ, อตฺถิ กาเฬ เจว กปฺปติ ชุณฺเห จ. อตฺถาปตฺติ เหมนฺเต อาปชฺชติ โน จ[๑] คิมฺเห โน จ[๑] วสฺเส, อตฺถาปตฺติ คิมฺเห อาปชฺชติ โน จ[๑] เหมนฺเต, โน จ[๑] วสฺเส, อตฺถาปตฺติ วสฺเส อาปชฺชติ โน จ[๑] คิมฺเห, โน จ[๑] เหมนฺเต.[๒] อตฺถาปตฺติ สงฺโฆ อาปชฺชติ โน คโณ, โน ปุคฺคโล อตฺถาปตฺติ คโณ อาปชฺชติ โน สงฺโฆ โน ปุคฺคโล, อตฺถาปตฺติ ปุคฺคโล อาปชฺชติ โน สงฺโฆ โน คโณ. อตฺถิ สงฺฆสฺส กปฺปติ น คณสฺส น ปุคฺคลสฺส, อตฺถิ คณสฺส กปฺปติ น สงฺฆสฺส น ปุคฺคลสฺส, อตฺถิ ปุคฺคลสฺส กปฺปติ น สงฺฆสฺส น คณสฺส.

ติสฺโส ฉาทนา; วตฺถุ ฉาเทติ โน อาปตฺติ, อาปตฺตึ ฉาเทติ โน วตฺถุ, วตฺถุญเจว ฉาเทติ อาปตฺติญจ. ติสฺโส ปฏิจฺฉาทิโย; ชนฺตาฆรปฏิจฺฉาทิ อุทกปฏิจฺฉาทิ วตฺถปฏิจฺฉาทิ. ตีณิ ปฏิจฺฉนฺนานิ วหนฺติ โน วิวฏานิ; มาตุคาโม ปฏิจฺฉนฺโน วหติ โน วิวโฏ, พฺราหฺมณานํ มนฺตา ปฏิจฺฉนฺนา วหนฺติ โน วิวฏา, มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปฏิจฺฉนฺนา วหติ โน วิวฏา. ตีณิ วิวฏานิ วิโรจนฺติ โน ปฏิจฺฉนฺนานิ; จนฺทมณฺฑลํ วิวฏํ วิโรจติ โน ปฏิจฺฉนฺนํ, สุริยมณฺฑลํ วิวฏํ วิโรจติ โน ปฏิจฺฉนฺนํ, ตถาคตปฺปเวทิโต ธมฺมวินโย วิวโฏ วิโรจติ โน ปฏิจฺฉนฺโน. ตโย เสนาสนคาหา; ปุริมโก ปจฺฉิมโก อนฺตรามุตฺตโก. อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ โน อคิลาโน, อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ โน คิลาโน, อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว อาปชฺชติ อคิลาโน จ.

---

[๑] สี.,เท.,อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โน เหมนฺเต โน คิมฺเห.

ตีณิ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ตีณิ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ตโย ปริวาสา; ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส อปฺปฏิจฺฉนฺน-ปริวาโส สุทฺธนฺตปริวาโส. ตโย มานตฺตา; ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ ปกฺขมานตฺตํ. ตโย ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา; สหวาโส วิปฺปวาโส อนาโรจนา. อตฺถาปตฺติ อนฺโต อาปชฺชติ โน พหิ, อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ โน อนฺโต, อตฺถาปตฺติ อนฺโต เจว อาปชฺชติ พหิ จ. อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ โน พหิสีมาย, อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ โน อนฺโตสีมาย, อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จ. ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติ. อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ ปุคฺคลสฺส สนฺติเก. ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ; กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติ. อปเรหิปิ ตีหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ; สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ ปุคฺคลสฺส สนฺติเก. ติณี อธมฺมิกานิ อมูพฺหวินยสฺส ทานานิ. ตีณิ ธมฺมิกานิ อมูพฺหวินยสฺส ทานานิ.

ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ตชฺชนีย-กมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติ-พหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ นิยสฺสกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิสํสคฺเคหิ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน

อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปพฺพาชนียกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, กุลทูสโก โหติ ปาปสมาจาโร. [ ][1] ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปฏิสารณียกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, คิหีหิ[2] อกฺโกสติ ปริภาสติ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปสฺสิตุํ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาปตฺติยา อปฺปฏิกมฺเม อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, อาปตฺตึ อาปชฺชิตฺวา น อิจฺฉติ อาปตฺตึ ปฏิกาตุํ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา อปฺปฏินิสฺสคฺเค อุกฺเขปนียกมฺมํ กเรยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ ฯเปฯ สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, น อิจฺฉติ ปาปิกํ ทิฏฺฐึ ปฏินิสฺสชฺชิตุํ.

ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อากงฺขมาโน สงฺโฆ อาคาพฺหาย เจเตยฺย; ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก วิวาทการโก ภสฺสการโก สงฺเฆ อธิกรณการโก, พาโล โหติ อพฺยตฺโต

---

[1] สี.,ฉ.,อิ. เอตฺถนฺตเร ปาปสมาจารา ทิสฺสนฺติ เจว สุยฺยนฺติ จาติ อิเม ปาจา ทิสฺสนฺติ.
[2] สี.,ฉ.,เท.,อิ. คิหี

อาปตฺติพหุโล อนปทาโน, ดิหิสํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกหิ คิหิ-สํสคฺเคหิ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺจิยา ทิฏฺจิวิปนฺโน โหติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺจาเปติ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ, ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ ตโต วา ปาปิฏฺจตรํ. อปเรหิปิ ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ; พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ.

ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ จเปนฺตสฺส “อลํ ภิกฺขุ มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ กาตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ ปวารณํ จเปนฺตสฺส “อลํ ภิกฺขุ มา ภณฺฑนํ มา กลหํ มา วิคฺคหํ มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน ปวาเรตพฺพํ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน น กาจิ สงฺฆสมฺมติ ทาตพฺพา; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺโฆ น โวหริตพฺโพ;[๑] อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ น กิสฺมิญฺจิ ปจฺเจกฏฺฐาเน จเปตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสาย น วตฺถพฺพํ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน นิสฺสโย น ทาตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสํ[๒] การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุํ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สวจนียํ นาทาตพฺพํ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ

[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โอกาสกมฺมํ

น วิสฺสชฺเชตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพ;[๑] อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ. ตีหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ.

ตโย อุโปสถา; จาตุทฺทสิโก ปณฺณรสิโก สามคฺคีอุโปสโถ. อปเรปิ ตโย อุโปสถา; สงฺเฆ อุโปสโถ, คเณ อุโปสโถ, ปุคฺคเล อุโปสโถ. อปเรปิ ตโย อุโปสถา; สุตฺตุทฺเทโส[๒] ปาริสุทฺธิอุโปสโถ อธิฏฺฐานุโปสโถ. ติสฺโส ปวารณา; จาตุทฺทสิกา ปณฺณรสิกา สามคฺคีปวารณา. อปราปิ ติสฺโส ปวารณา; สงฺเฆ ปวารณา, คเณ ปวารณา, ปุคฺคเล ปวารณา. อปราปิ ติสฺโส ปวารณา; เตวาจิกา ปวารณา, เทฺววาจิกา ปวารณา, สมานวสฺสิกา ปวารณา.

ตโย อาปายิกา เนรยิกา; อิทมปฺปหาย โย จ อพฺรหฺมจารี พฺรหฺมจาริปฏิญฺโญ, โย จ สุทฺธํ พฺรหฺมจารึ[๓] สุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ[๔] จรนฺตํ อมูลเกน อพฺรหฺมจริเยน อนุทฺธํเสติ, โย จายํ เอวำวาที เอวำทิฏฺฐิ "นตฺถิ กาเมสุ โทโสติ, โส กาเมสุ ปาตพฺยตํ อาปชฺชติ. ตีณิ อกุสลมูลานิ; โลโภ อกุสลมูลํ, โทโส อกุสลมูลํ, โมโห อกุสลมูลํ. ตีณิ กุสลมูลานิ; อโลโภ กุสลมูลํ, อโทโส กุสลมูลํ,

---

[๑] เท.,อิ. สากจฺฉาตพฺโพ
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สุตฺตุทฺเทโสอุโปสโถ
[๓] อิ. อสุทฺธพฺรหฺมจารี
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปริสุทฺธพฺรหฺมจริยํ

อโมโห กุสลมูลํ. ตีณิ ทุจฺจริตานิ; กายทุจฺจริตํ วจีทุจฺจริตํ มโน-ทุจฺจริตํ. ตีณิ สุจริตานิ; กายสุจริตํ วจีสุจริตํ มโนสุจริตํ. ตโย อตฺถวเส ปฏิจฺจ ภควตา กุเลสุ ติกโภชนํ ปญฺญตฺตํ; ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, "มา ปาปิจฺฉา ปกฺขํ นิสฺสาย สงฺฆํ ภินฺเทยฺยุ",[๑] กุลานุทฺทยตาย จ. ตีหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ; ปาปิจฺฉตา, ปาปมิตฺตตา, โอรมตฺตเกน วิเสสาธิคเมน อนฺตรา โวสานํ อาปาทิ. ติสฺโส สมฺมติโย;[๒] ทณฺฑสมฺมติ, สิกฺกา สมฺมติ, ทณฺฑสิกฺกา สมฺมติ. ติสฺโส ปาทุกา; ธุวฏฺฐานิยา[๓] อสงฺกมนียา วจฺจปาทุกา, ปสฺสาวปาทุกา, อาจมนปาทุกา. ติสฺโส ปาทฆสนิโย; สกฺขรา[๔] กถลา สมุทฺทเผณกาติ.[๕]

ติกวาโร นิฏฺฐิโต.[๖]

ตสฺสุทฺทานํ

ติฏฺฐนฺเต กาเล รตฺตึ จ ทส ปญฺจ จ กุสลา[๗]
เวทนา โจทนาวตฺถู สลากา เทฺว ปฏิกฺขิปา.
ปญฺญตฺติ อปเร เทฺว จ พาโล กาเฬ จ กปฺปติ
เหมนฺเต สงฺโฆ สงฺฆสฺส ฉาทนา จ ปฏิจฺฉทิ.[๘]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ภินฺเทยฺยุนฺติ
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมฺมุติโย, เอวมุปริปิ.
[๓] สี.,ฉ.,เท. ธุวฏฺฐานิกา
[๔] สี.,ฉ.,เท. สกฺขรํ
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมุทฺทเผณโกติ อิ. ติกา นิฏฺฐิตา.
[๖] สี. ติกํ นิฏฺฐิตํ, เท. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ,
[๗] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทส ปญฺจ กุสเลน.
[๘] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปฏิจฺฉาทิ

ปฏิจฺฉนฺนา วิวฏฺฏา จ เสนาสนคิลายนา
ปาติโมกฺขปริวาสา[๑] มานตฺตา ปาริวาสิกา.

อนฺโต อนฺโต จ สีมาย อาปชฺชติ ปุนาปเร
วุฏฺฐาติ อปเร เจว อมูฬฺหวินยา ทุเว.

ตชฺชนียา นิยสฺสา จ ปพฺพาชปฏิสารณี[๒]
อทสฺสนาปฏิกฺกมฺเม อนิสฺสคฺเค จ ทิฏฺฐิยา.

อาคาฬฺหกมฺมาธิสีเล ทวานาจารฆาติกา
อาชีวาปนฺนา ตาทิสิกา อวณฺณุโปสเถน จ.

ปวารณา สมฺมติ จ โวหารปจฺจเกน[๓] จ
น วตฺถพฺพํ น ทาตพฺพํ โอกาสํ น กเร ตถา.

น กเร สวจนียํ น ปุจฺฉิตพฺพกา ทุเว
น วิสฺสชฺเช ทุเว เจว อนุโยคมฺปิ โน ทเท.

สากจฺฉา อุปสมฺปทา นิสฺสาย สามเณร จ[๔]
อุโปสถติกา[๕] ตีณิ ปวารณาติกา ตโย.

อาปายิกา อกุสลา กุสลา จริเตน จ[๖]
ติกโภชนสทฺธมฺเม สมฺมติ ปาทุเกน จ
ปาทฆสนิกา เจว อุทฺทานํ ติกเก อิทนฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปาติโมกฺขํ ปริวาสํ
[๒] อิ. ปพฺพาชนียปฏิสารณี
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โวหารปจฺเจเกน
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นิสฺสยสามเณรา จ, มหา. นิสฺสาย สามเณรา จ
[๕] สี.,อิ. อุโปสถาติกา
[๖] ฉ.,เท.,อิ. จริตา ทุเว

๔. จตุกฺกวาโร

[๓๒๔] อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ สกวาจาย อาปชฺชติ, สกวาจาย วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปรวาจาย อาปชฺชติ, ปรวาจาย วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ กาเยน อาปชฺชติ, กาเยน วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ วาจาย อาปชฺชติ, วาจาย วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปสุตฺโต อาปชฺชติ, ปสุตฺโต วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปฏิพุทฺโธ อาปชฺชติ, ปฏิพุทฺโธ วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ, อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ, สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต เทเสติ, เทสยนฺโต[๑] อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ อาปชฺชนฺโต วุฏฺฐาติ, วุฏฺฐหนฺโต อาปชฺชติ. อตฺถาปตฺติ กมฺเมน อาปชฺชติ, อกมฺเมน วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อกมฺเมน อาปชฺชติ, กมฺเมน วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ กมฺเมน อาปชฺชติ, กมฺเมน วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อกมฺเมน อาปชฺชติ, อกมฺเมน วุฏฺฐาติ.

จตฺตาโร อนริยโวหารา; อทิฏฺเ ทิฏฺวาทิตา, อสฺสุเต สุตวาทิตา, อมุเต มุตวาทิตา, อวิญฺาเต วิญฺาตวาทิตา. จตฺตาโร

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เทเสนฺโต

อริยโวหารา; อทิฏเฐ อทิฏฺฐวาทิตา, อสฺสุเต อสฺสุตวาทิตา, อมุเต อมุตวาทิตา, อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา. อปเรปิ จตฺตาโร อนริยโวหารา; ทิฏเฐ อทิฏฺฐวาทิตา, สุเต อสฺสุตวาทิตา, มุเต อมุตวาทิตา, วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิตา. จตฺตาโร อริยโวหารา; ทิฏเฐ ทิฏฺฐวาทิตา, สุเต สุตวาทิตา, มุเต มุตวาทิตา, วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิตา.

จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีหิ สาธารณา. จตฺตาโร ปาราชิกา ภิกฺขุนีนํ ภิกฺขูหิ อสาธารณา. จตฺตาโร ปริกฺขารา; อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ มมายิตพฺโพ ปริภุญฺชิตพฺโพ, อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ น[๑] มมายิตพฺโพ [ ][๒] ปริภุญฺชิตพฺโพ, อตฺถิ ปริกฺขาโร รกฺขิตพฺโพ โคเปตพฺโพ น มมายิตพฺโพ น ปริภุญฺชิตพฺโพ, อตฺถิ ปริกฺขาโร น รกฺขิตพฺโพ น โคเปตพฺโพ น มมายิตพฺโพ น ปริภุญฺชิตพฺโพ.

อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ, สมฺมุขา วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ สมฺมุขา อาปชฺชติ, สมฺมุขา วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ปรมฺมุขา อาปชฺชติ, ปรมฺมุขา วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต อาปชฺชติ, ชานนฺโต วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต อาปชฺชติ, อชานนฺโต วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ ชานนฺโต[๓] อาปชฺชติ, ชานนฺโต[๓] วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อชานนฺโต[๔] อาปชฺชติ, อชานนฺโต[๔] วุฏฺฐาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. นสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร นสทฺโท ทิสฺสติ.
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อชานนฺโต
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ชานนฺโต

จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; กาเยน อาปชฺชติ, วาจาย อาปชฺชติ, กาเยน วาจาย อาปชฺชติ, กมฺมวาจาย อาปชฺชติ. อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ; สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวน. จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ; กาเยน วุฏฺฐาติ, วาจาย วุฏฺฐาติ, กาเยน วาจาย วุฏฺฐาติ, กมฺมวาจาย วุฏฺฐาติ. อปเรหิปิ จตูหากาเรหิ อาปตฺติยา วุฏฺฐาติ; สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ลิงฺคปาตุภาเวน. สห ปฏิลาเภน ปุริมํ ชหาติ,[๑] ปจฺฉิเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปณฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติ. สห ปฏิลาเภน ปจฺฉิมํ ชหาติ, ปุริเม ปติฏฺฐาติ, วิญฺญตฺติโย ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, ปณฺณตฺติโย นิรุชฺฌนฺติ.

จตสฺโส โจทนา; สีลวิปตฺติยา โจเทติ, อาจารวิปตฺติยา โจเทติ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา โจเทติ, อาชีววิปตฺติยา โจเทติ. จตฺตาโร ปริวาสา; ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส สุทฺธนฺตปริวาโส สโมธาน-ปริวาโส. จตฺตาโร มานตฺตา; ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ ปกฺขมานตฺตํ สโมธานมานตฺตํ. จตฺตาโร มานตฺตจาริกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา; สหวาโส, วิปฺปวาโส, อนาโรจนา, อูเน คเณ จรติ. จตฺตาโร สามุกฺกํสา. จตฺตาโร ปฏิคฺคหิตปริโภคา; ยาวกาลิกํ ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ. จตฺตาริ มหาวิกฏานิ; คูโถ มุตฺตํ ฉาริกา มตฺติกา. จตฺตาริ กมฺมานิ; อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ. อปรานิปิ จตฺตาริ กมฺมานิ; อธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, อธมฺเมน สมคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน วคฺคกมฺมํ, ธมฺเมน

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ชหติ

สมคฺคกมฺมํ. จตสฺโส วิปตฺติโย; สีลวิปตฺติ อาจารวิปตฺติ ทิฏฺฐิวิปตฺติ อาชีววิปตฺติ. จตฺตาริ อธิกรณานิ; วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ. จตฺตาโร ปริสทูสนา; ภิกฺขุ ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม ปริสทูสโน, ภิกฺขุนี ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนา, อุปาสโก ทุสฺสีโล ปาปธมฺโม ปริสทูสโน, อุปาสิกา ทุสฺสีลา ปาปธมฺมา ปริสทูสนา. จตฺตาโร ปริสโสภณา; ภิกฺขุ สีลวา กลฺยาณธมฺโม ปริสโสภโณ, ภิกฺขุนี สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภณา, อุปาสโก สีลวา กลฺยาณธมฺโม ปริสโสภโณ, อุปาสิกา สีลวตี กลฺยาณธมฺมา ปริสโสภณา.

อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโก, อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ โน อาคนฺตุโก, อตฺถาปตฺติ อาคนฺตุโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อาคนฺตุโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโก. อตฺถาปตฺติ คมิโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโก, อตฺถาปตฺติ อาวาสิโก อาปชฺชติ โน คมิโก. อตฺถาปตฺติ คมิโก เจว อาปชฺชติ อาวาสิโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว คมิโก อาปชฺชติ โน อาวาสิโก.

อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตา, อตฺถาปตฺติ-นานตฺตตา โน วตฺถุนานตฺตตา, อตฺถิ วตฺถุนานตฺตตา เจว อาปตฺติ-นานตฺตตา จ, อตฺถิ เนว วตฺถุนานตฺตตา โน อาปตฺตินานตฺตตา. อตฺถิ วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตา, อตฺถิ อาปตฺติสภาคตา โน วตฺถุสภาคตา, อตฺถิ วตฺถุสภาคตา เจว อาปตฺติสภาคตา จ, อตฺถิ เนว วตฺถุสภาคตา โน อาปตฺติสภาคตา.

อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโก, อตฺถาปตฺติ สทฺธิวิหาริโก อาปชฺชติ โน อุปชฺฌาโย, อตฺถาปตฺติ อุปชฺฌาโย เจว อาปชฺชติ สทฺธิวิหาริโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อุปชฺฌาโย

อาปชฺชติ โน สทฺธิวิหาริโก. อตฺถาปตฺติ อาจริโย อาปชฺชติ โน อนฺเตวาสิโก, อตฺถาปตฺติ อนฺเตวาสิโก อาปชฺชติ โน อาจริโย, อตฺถาปตฺติ อาจริโย เจว อาปชฺชติ อนฺเตวาสิโก จ, อตฺถาปตฺติ เนว อาจริโย อาปชฺชติ โน อนฺเตวาสิโก.

จตฺตาโร ปจฺจยา อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทสฺส; สงฺโฆ วา ภินฺโน โหติ, สงฺฆํ วา ภินฺทิตุกามา โหนฺติ, ชีวิตนฺตราโย วา โหติ, พฺรหฺมจริยนฺตราโย วา โหติ. จตฺตาริ วจีทุจฺจริตานิ; มุสาวาโท ปิสุณวาจา ผรุสวาจา สมฺผปฺปลาโป. จตฺตาริ วจีสุจริตานิ; สจฺจวาจา อปิสุณวาจา สณฺหวาจา[๑] มตฺตภาสา.[๒]

อตฺถิ อาทิยนฺโต ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ ปโยเชนฺโต ลหุกํ, อตฺถิ อาทิยนฺโต ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ ปโยเชนฺโต ครุกํ, อตฺถิ อาทิยนฺโตปิ ปโยเชนฺโตปิ ครุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อตฺถิ อาทิยนฺโตปิ ปโยเชนฺโตปิ ลหุกํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห โน ปจฺจุฏฺฐานารโห, อตฺถิ ปุคฺคโล ปจฺจุฏฺฐานารโห โน อภิวาทนารโห, อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห เจว ปจฺจุฏฺฐานารโห จ, อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อภิวาทนารโห โน ปจฺจุฏฺฐานารโห. อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห โน อภิวาทนารโห, อตฺถิ ปุคฺคโล อภิวาทนารโห โน อาสนารโห, อตฺถิ ปุคฺคโล อาสนารโห เจว อภิวาทนารโห จ, อตฺถิ ปุคฺคโล เนว อาสนารโห โน อภิวาทนารโห.

อตฺถาปตฺติ กาเล อาปชฺชติ โน วิกาเล, อตฺถาปตฺติ วิกาเล อาปชฺชติ โน กาเล, อตฺถาปตฺติ กาเล เจว อาปชฺชติ วิกาเล จ,

---

[๑] สี.,ฉ.,อิ. สณฺหา วาจา [๒] สี. มนฺตา ภาสา, ฉ.,เท.,อิ. มนฺตาภาสา

อตฺถาปตฺติ เนว กาเล อาปชฺชติ โน วิกาเล. อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล กปฺปติ โน วิกาเล, อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ วิกาเล กปฺปติ โน กาเล, อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ กาเล เจว กปฺปติ วิกาเล จ, อตฺถิ ปฏิคฺคหิตํ เนว กาเล กปฺปติ โน วิกาเล.

อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน มชฺฌิเมสุ, อตฺถาปตฺติ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน ปจฺจนฺติเมสุ, อตฺถาปตฺติ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ อาปชฺชติ มชฺฌิเมสุ จ, อตฺถาปตฺติ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน มชฺฌิเมสุ. อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ โน มชฺฌิเมสุ, อตฺถิ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ โน ปจฺจนฺติเมสุ, อตฺถิ ปจฺจนฺติเมสุ เจว ชนปเทสุ กปฺปติ มชฺฌิเมสุ จ, อตฺถิ เนว ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ โน มชฺฌิเมสุ.

อตฺถาปตฺติ อนฺโต อาปชฺชติ โน พหิ, อตฺถาปตฺติ พหิ อาปชฺชติ โน อนฺโต, อตฺถาปตฺติ อนฺโต เจว อาปชฺชติ พหิ จ, อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโต อาปชฺชติ โน พหิ. อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ โน พหิสีมาย, อตฺถาปตฺติ พหิสีมาย อาปชฺชติ โน อนฺโตสีมาย, อตฺถาปตฺติ อนฺโตสีมาย เจว อาปชฺชติ พหิสีมาย จ, อตฺถาปตฺติ เนว อนฺโตสีมาย อาปชฺชติ โน พหิสีมาย. อตฺถาปตฺติ คาเม อาปชฺชติ โน อรญฺเญ, อตฺถาปตฺติ อรญฺเญ อาปชฺชติ โน คาเม, อตฺถาปตฺติ คาเม เจว อาปชฺชติ อรญฺเญ จ, อตฺถาปตฺติ เนว คาเม อาปชฺชติ โน อรญฺเญ.

จตสฺโส โจทนา; วตฺถุสนฺทสฺสนา อาปตฺติสนฺทสฺสนา สංวาส-ปฏิกฺเขโป สามีจิปฏิกฺเขโป. จตฺตาโร ปุพฺพกิจฺจา. จตฺตาโร ปตฺตกลฺลา. จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิ. จตสฺโส ภิกฺขุสมฺมติโย.

จตฺตาริ อคติคมนานิ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตฺตาริ นาคติคมนานิ; น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อลชฺชี ภิกฺขุ สงฺฆํ ภินฺทติ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, ภยาคตึ คจฺฉนฺโต. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต เปสโล ภิกฺขุ ภินฺนํ สงฺฆ สมคฺคํ กโรติ; น ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต, น โทสาคตึ คจฺฉนฺโต, น โมหาคตึ คจฺฉนฺโต, น ภยาคตึ คจฺฉนฺโต. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น ปุจฺฉิตพฺโพ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา วินโย น วิสฺสชฺเชตพฺโพ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ; ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉิตพฺโพ;[๑] ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ.

อตฺถาปตฺติ คิลาโน อาปชฺชติ โน อคิลาโน, อตฺถาปตฺติ อคิลาโน อาปชฺชติ โน คิลาโน, อตฺถาปตฺติ คิลาโน เจว

---

[๑] เท.,อิ. สากจฺฉาตพฺโพ

อาปชฺชติ อคิลาโน จ, อตฺถาปตฺติ เนว คิลาโน อาปชฺชติ โน อคิลาโน. จตฺตาริ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. จตฺตาริ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติ.[๑]

จตุกฺกวาโร นิฏฺฐิโต.[๒]

ตสฺสุทฺทานํ

สกวาจาย กาเยน ปสุตฺโต จ อจิตฺตโก
อาปชฺชนฺโต จ กมฺเมน โวหารา จตุโร ตถา.

ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ ปริกฺขาโร จ สมฺมุขา
อชานกาเย มชฺเฌ จ วุฏฺฐาติ ทุวิโธ[๓] ตถา.

ปฏิลาภา[๔] จ[๕] โจทนา ปริวาสา จ วุจฺจติ
มานตฺตจาริกา จาปิ สมุกฺกสา ปฏิคฺคหา.[๖]

มหาวิกฏกมฺมานิ ปุน กมฺมวิปตฺติโย
อธิกรณา ทุสฺสีลา จ โสภณาคนฺตุเกน จ.

คมิโก วตฺถุนานตฺตา สภาคุปชฺฌเยน จ
อาจริโย ปจฺจยา วา ทุจฺจริตํ สุจาริตํ.[๗]

อาทิยนฺโต ปุคฺคโล จ อรหา[๘] อาสเนน จ
กาเล จ กปฺปติ เจว ปจฺจนฺติเมสุ[๙] กปฺปติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๒] สี.,อิ. จตุกฺกํ นิฏฺฐิตํ.
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทุวิธา
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปฏิลาเภน
[๕] อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สามุกฺกสา ปฏิคฺคหิ.
[๗] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สุจริตํ.
[๘] สี.,ฉ.,เท. อรโห
[๙] อิ. ปจฺจนฺติเม จ

อนฺโต อนฺโต จ สีมาย คาเม จ โจทนาย จ
ปุพฺพกิจฺจํ ปตฺตกลฺลํ อนญฺญกา จ สมฺมติ.[๑]
อคติ นาคติ เจว อลชฺชี เปสเลน จ
ปุจฺฉิตพฺพา ทุเว เจว วิสฺสชฺเชยฺย[๒] ตถา ทุเว
อนุโยโค จ สากจฺฉา คิลาโน ฐปเนน จาติ.

๕. ปญฺจกวาโร

[๓๒๕] ปญฺจ อาปตฺติโย. ปญฺจ อาปตฺติกฺขนฺธา. ปญฺจ วินีตวตฺถูนิ. ปญฺจ กมฺมานิ อานนฺตริกานิ. ปญฺจ ปุคฺคลา นิยตา. ปญฺจ เฉทนกา อาปตฺติโย. ปญฺจหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. ปญฺจาปตฺติโย มุสาวาทปจฺจยา. ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ น อุเปติ; สยํ วา กมฺมํ น กโรติ, ปรํ วา นาชฺเฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา น เทติ, กยิรมาเน กมฺเม ปฏิกฺโกสติ, กเต วา ปน กมฺเม อธมฺมทิฏฺฐิ โหติ. ปญฺจหากาเรหิ กมฺมํ อุเปติ; สยํ วา กมฺมํ กโรติ, ปรํ วา อชฺเฌสติ, ฉนฺทํ วา ปาริสุทฺธึ วา เทติ, กยิรมาเน กมฺเม นปฺปฏิกฺโกสติ, กเต วา ปน กมฺเม ธมฺมทิฏฺฐิ โหติ. ปญฺจ ปิณฺฑปาติกสฺส ภิกฺขุโน กปฺปนฺติ; อนามนฺตจาโร คณโภชนํ ปรมฺปรโภชนํ อนธิฏฺฐานํ อวิกปฺปนา. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิโต โหติ ปาปภิกฺขุปิ อกุปฺปธมฺโมปิ; เวสิยาโคจโร วา โหติ, วิธวโคจโร[๓] วา โหติ,

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อนญฺญา สมฺมุติโย จ, อิ. อนญฺญา สมฺมุติยา จ.
[๒] สี.,ฉ.,เท. วิสฺสชฺเชยฺยา [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วิธวาโคจโร

ถุลฺลกุมารีโคจโร วา โหติ, ปณฺฑกโคจโร วา โหติ, ภิกฺขุนีโคจโร วา โหติ. ปญฺจ เตลานิ; ติลเตลํ สาสปเตลํ มธุกเตลํ เอรณฺฑก-เตลํ วสาเตลํ. ปญฺจ วสานิ; อจฺฉวสํ มจฺฉวสํ สุสุกาวสํ สูกรวสํ คทฺรภวสํ. ปญฺจ พฺยสนานิ; ญาติพฺยสนํ โภคพฺยสนํ โรคพฺยสนํ สีลพฺยสนํ ทิฏฺฐิพฺยสนํ. ปญฺจ สมฺปทา; ญาติสมฺปทา โภคสมฺปทา อโรคสมฺปทา สีลสมฺปทา ทิฏฺฐิสมฺปทา.

ปญฺจ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย; อุปชฺฌายมฺหา อุปชฺฌาโย ปกฺกนฺโต วา โหติ, วิพฺภนฺโต วา, กาลกโต วา, ปกฺขสงฺกนฺโต วา, อาณตฺติเยว ปญฺจมี. ปญฺจ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา; อทฺธานหีโน องฺคหีโน วตฺถุวิปนฺโน กรณทุกฺกฏโก อปริปูโร.

ปญฺจ ปสุกูลานิ; โสสานิกํ อาปณิกํ[๑] อุนฺทุรกฺขายิตํ[๒] อุปจิกกฺขายิกํ อคฺคิทฑฺฒํ. อปรานิปิ ปญฺจ ปสุกูลานิ; โคขายิตํ อชกฺขายิตํ[๓] ถูปจีวรํ อภิเสกิกํ[๔] คตปฏิยาคตํ.

ปญฺจ อวหารา; เถยฺยาวหาโร ปสยฺหาวหาโร ปริกปฺปาวหาโร ปฏิจฺฉนฺนาวหาโร กุสาวหาโร. ปญฺจ มหาโจรา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. ปญฺจ อวิสฺสชฺชนียานิ.[๕] ปญฺจ อเวภงฺคียานิ.[๖]

ปญฺจาปตฺติโย กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต. ปญฺจาปตฺติโย กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต. ปญฺจาปตฺติโย เทสนาคามินิโย.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปาปณิกํ
[๒] สี.,ฉ.,เท.,มหา. อุนฺทูรกฺขายิกํ
[๓] สี.,ฉ.,เท. โคขายิกํ อชกฺขายิกํ, อิ. อธิกกฺขายิตํ
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อาภิเสกิกํ
[๕] สี.,ฉ.,มหา. อวิสฺสชฺชนิยานิ, อิ. อวิสฺสชฺชิยานิ
[๖] สี.,ฉ.,มหา. อเวภงฺคิยานิ

ปญฺจ สงฺฆา. ปญฺจ ปาติโมกฺขุทฺเทสา. สพฺพปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ วินยธรปญฺจเมน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพํ. ปญฺจานิสํสา กจินตฺถาเร. ปญฺจ กมฺมานิ. ยาวตติยเก ปญฺจ อาปตฺติโย. ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ปญฺจหากาเรหิ อทินฺนํ อาทิยนฺตสฺส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

ปญฺจ อกปฺปิยานิ น ปริภุญฺชิตพฺพานิ; อทินฺนญฺจ โหติ, อวิทิตญฺจ โหติ, อกปฺปิยญฺจ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, อกตาติริตฺตญฺจ โหติ. ปญฺจ กปฺปิยานิ ปริภุญฺชิตพฺพานิ; ทินฺนญฺจ โหติ, วิทิตญฺจ โหติ, กปฺปิยญฺจ โหติ, ปฏิคฺคหิตญฺจ โหติ, กตาติริตฺตญฺจ โหติ.

ปญฺจ ทานานิ อปุญฺญานิ ปุญฺญสมฺมตานิ โลกสฺส;[๑] มชฺชทานํ สมชฺชทานํ อิตฺถีทานํ อุสภทานํ จิตฺตกมฺมทานํ. ปญฺจ อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทิยา;[๒] อุปฺปนฺโน ราโค ทุปฺปฏิวิโนทิโย, อุปฺปนฺโน โทโส ทุปฺปฏิวิโนทิโย, อุปฺปนฺโน โมโห ทุปฺปฏิวิโนทิโย, อุปฺปนฺนํ ปฏิภาณํ ทุปฺปฏิวิโนทิยํ, อุปฺปนฺนํ คมิยจิตฺตํ ทุปฺปฏิวิโนทิยํ. ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา; สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, ปสาทิกสวตฺตนิยํ[๓] กมฺมํ อุปจินติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. อปเรปิ ปญฺจานิสํสา สมฺมชฺชนิยา; สกจิตฺตํ ปสีทติ, ปรจิตฺตํ ปสีทติ, เทวตา อตฺตมนา โหนฺติ, สตฺถุสาสนํ กตํ โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. โลกสฺมึ [๒] สี.,ฉ.,เท. ทุปฺปฏิวิโนทยา
[๓] สี.,เท. ปาสาทิกสวตฺตนิกกมฺมํ, ฉ.,อิ. ปาสาทิกสวตฺตนิกํ

ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววา สงฺฆํ คจฺฉติ; อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา[๑] ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา[๑] อธมฺเมน กาเรติ อปฺปฏิญฺญาย. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺฆํ คจฺฉติ; อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อุคฺคเหตฺวา ธมฺเมน กาเรติ ปฏิญฺญาย.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววา สงฺฆํ คจฺฉติ; อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทำ น ชานาติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺฆํ คจฺฉติ; อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทำ ชานาติ.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววา สงฺฆํ คจฺฉติ; อธิกรณำ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลำ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยำ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธำ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทำ น ชานาติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺฆำ คจฺฉติ; อธิกรณำ ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลำ ชานาติ, อธิกรณสมุทยำ ชานาติ, อธิกรณนิโรธำ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทำ ชานาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. น อุคฺคเหตฺวา

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; วตฺถุ๎ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุปฺปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; วตฺถุ๎ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปฺปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณํ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติ.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สุมนสิกตา น สูปธาริตา. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สุมนสิกตา สูปธาริตา.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺวว สงฺฆํ คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ

อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น[๑] สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววสงฺขं คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลา-ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น วินิจฺฉยกุสโล โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสา-นวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติ.

ปญฺจ อารญฺญกา;[๒] มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา อารญฺญโก โหติ, “วณฺณิโต[๓] พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญโก โหติ, อปิจ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมฏฺฐิตญฺเญว[๔] นิสฺสาย อารญฺญโก โหติ.

---

[๑] เท.,อิ. นสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๒] สี.,ฉ.,เท. อารญฺญิกา
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วณฺณิตํ
[๔] สี.,ฉ.,เท. อิทมตฺถิตญฺเญว

ปญฺจ ปิณฺฑปาติกา. [ ][1] ปญฺจ ปํสุกูลิกา. ปญฺจ รุกฺขมูลิกา. ปญฺจ โสสานิกา. ปญฺจ อพฺโภกาสิกา. ปญฺจ เตจีวริกา. ปญฺจ สปทานจาริกา. ปญฺจ เนสชฺชิกา. ปญฺจ ยถาสนฺถติกา. ปญฺจ เอกาสนิกา. ปญฺจ ขลุปจฺฉาภตฺติกา.

ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกา; มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, "วณฺณิโต พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิจ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมฏฺฐิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ.

ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา.

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. เอตฺถนฺตเร เปยฺยาลํ ทิสฺสติ.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา.

ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วา.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วา.

อปเรหิปิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา นานิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น

ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺสา โหติ. ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา อนิสฺสิตาย วตฺถพฺพํ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺสา วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺสา วา.

ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก; อตฺตาปิ อตฺตานํ อุปวทติ, อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ครหนฺติ, ปาปโก กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, สมฺมูพฺโห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตं นิรยं อุปปชฺชติ. ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก; อตฺตาปิ อตฺตานํ น อุปวทติ อนุวิจฺจปิ วิญฺญู ปสํสนฺติ, กลฺยาโณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคจฺฉติ, อสมฺมูพฺโห กาลํ กโรติ, กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคं โลกं อุปปชฺชติ.

อปเรปิ ปญฺจ อาทีนวา อปาสาทิเก; อปฺปสนฺนา นปฺปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ เอกจฺจานं อญฺญถตฺตं โหติ, สตฺถุสาสนं อกตं โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ,[๑] จิตฺตมสฺส นปฺปสีทติ. ปญฺจานิสํสา ปาสาทิเก; อปฺปสนฺนา ปสีทนฺติ, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาโว[๒] โหติ, สตฺถุสาสนं กตं โหติ, ปจฺฉิมา ชนตา ทิฏฺฐานุคตึ อาปชฺชติ, จิตฺตมสฺส ปสีทติ.

ปญฺจ อาทีนวา กุลุปเก; อนามนฺตาจาเร อาปชฺชติ, รโหนิสชฺชาย อาปชฺชติ, ปฏิจฺฉนฺเน อาสเน อาปชฺชติ, มาตุคามสฺส อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ ธมฺมํ เทเสนฺโต อาปชฺชติ, กามสงฺกปฺปพหุโล

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นาปชฺชติ [๒] สี.,ฉ.,เท. ภิยฺโยภาวาย

จ วิหรติ. ปญฺจ อาทีนวา กุลูปกสฺส ภิกฺขุโน อติเวลํ กุเลสุ สํสคฺโค สฏฺฐสฺส วิหรโต; มาตุคามสฺส อภิณฺหทสฺสนํ, ทสฺสเน สติ สํสคฺโค, สํสคฺเค สติ วิสฺสาโส, วิสฺสาเส สติ โอตาโร, โอติณฺณจิตฺตสฺเสตํ ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ อนภิรโต วา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสติ, อญฺญตรํ วา สงฺกิลิฏฺฐํ อาปตฺตึ อาปชฺชิสฺสติ, สิกฺขํ วา ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติสฺสติ.

ปญฺจ พีชชาตานิ; มูลพีชํ ขนฺธพีชํ ผพฺพีชํ อคฺคพีชํ พีชพีชญฺเญว ปญฺจมํ. ปญฺจหิ สมณกปฺเปหิ ผลํ ปริภุญฺชิตพฺพํ; อคฺคิปริจิตํ สตฺถปริจิตํ นขปริจิตํ อพีชํ นิพฺพฏฺฐพีชญฺเญว ปญฺจมํ.

ปญฺจ วิสุทฺธิโย; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ปฐมา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ตติยา วิสุทฺธิ, นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา เทฺว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ, วิตฺถาเรเนว ปญฺจมี. อปราปิ ปญฺจ วิสุทฺธิโย; สุตฺตุทฺเทโส ปาริสุทฺธิอุโปสโถ อธิฏฺฐานุโปสโถ สามคฺคีอุโปสโถ ปวารณาเยว ปญฺจมา.[๑]

ปญฺจานิสํสา วินยธเร; อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุตฺโต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานํ ปฏิสรณํ โหติ, วิสารโท สงฺฆมชฺเฌ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปวารณา สามคฺคีอุโปสโถเยว ปญฺจโม.

โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธมฺเมน สุนิคฺคหีตํ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ปฏิปนฺโน โหติ. ปญฺจ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ปญฺจ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติ.[๑]

ปญฺจกวาโร นิฏฺฐิโต.

ตสฺสุทฺทานํ

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา วินีตานนฺตเรน จ
ปุคฺคลา เฉทนา เจว อาปชฺชติ จ ปจฺจยา.

น อุเปติ อุเปติ จ กปฺปนฺตุสฺสงฺกิ เตล จ[๒]
วสพฺยสนสมฺปทา[๓] ปสฺสทฺธิ ปุคฺคเลน จ.

โสสานิ โคขายิตญฺจ[๔] เถยฺยํ โจโร จ วุจฺจติ
อวิสฺสชฺชิ อเวภงฺคิ กายโต กายวาจโต.

เทสนา สงฺฆอุทฺเทสา[๕] ปจฺจนฺติ กจิเนน จ
กมฺมานิ ยาวตติยํ ปาราชิกถุลฺลทุกฺกฏฺฐ.

อกปฺปิยํ กปฺปิยญฺจ อปุญฺญา ทุวิโนทิยา[๖]
สมฺมชฺชนี อปเร จ ภาสํ อาปตฺติเมว จ.

---

[๑] อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กปฺปนฺตุสงฺกิเตลํ จ
[๓] สี.,ฉ.,เท. วสํ พฺยสนา สมฺปทา, อิ. วสํ พฺยาสนํ สมฺปทา
[๔] สี.,ฉ. โสสานิกํ ขยิตญฺจ, เท. โสสานิกํ ขายิตํ จ
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สงฺฆํ อุทฺเทสํ [๖] สี. อปุญฺญทุวิโนทยา, ฉ.,เท.,อิ. ทุวิโนทยา

อธิกรณํ วตฺถุ ฌตฺติ อาปตฺติ[๑] อุภยานิ จ
ลหุกฏฺฐมกา เอเต กณฺหสุกฺกา วิชานถ.

อรญฺญํ ปิณฺฑปาตญฺจ ปํสุรุกฺขสุสานิกา
อพฺโภกาโส[๒] จีวรญฺจ สปทาโน นิสชฺชิโก.

สนฺถติขลุปจฺฉาปิ ปตฺตปิณฺฑิกเมว จ
อุโปสถํ ปวารณํ อาปตฺตานาปตฺติปิ จ.

กณฺหสุกฺกปทา เอเต ภิกฺขุนีนมฺปิ เต ตถา
อปาสาทิกปาสาทิ ตเถว อปเร ทุเว.

กุลุปเก อติเวลํ พีชํ สมณกปฺปิ จ
วิสุทฺธิ อปเร เจว วินยาธมฺมกานิ จ[๓]
ธมฺมิกา จ ตถา วุตฺตา นิฏฺฐิตา สุทฺธิปญฺจกาติ.[๔]

๖. ฉกฺกวาโร

[๓๒๖] ฉ อคารวา. ฉ คารวา. ฉ วินีตวตฺถูนิ. ฉ สามีจิโย. ฉ อาปตฺติสมุฏฺฐานา. ฉ เฉทนกา อาปตฺติโย. ฉหากาเรหิ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. ฉ อานิสํสา วินยธเร. ฉ ปรมานิ. ฉารตฺตํ ติจีวเรน วิปฺปวสิตพฺพํ. ฉ จีวรานิ. ฉ รชนานิ. ฉ อาปตฺติโย กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต. ฉ อาปตฺติโย วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต. ฉ อาปตฺติโย กายโต จ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อาปตฺตา
[๒] อิ. อพฺโภกาเส
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วินยาธมฺมิเกน จ
[๔] อิ. สุภาปญฺจกาติ

วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. ฉ กมฺมานิ. ฉ วิวาทมูลานิ. ฉ อนุวาทมูลานิ. ฉ สารณียา ธมฺมา.[๑] ทีฆโส ฉ วิทตฺถิโย สุคตวิทตฺถิยา, ติริยํ ฉ วิทตฺถิโย. ฉ นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย อาจริยมฺหา. ฉ นฺหาเน อนุปฺปญฺญตฺติโย วิปฺปกตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ, วิปฺปกตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ.

ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน ปญฺญาขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; อตฺตนา อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเข สีลกฺขนฺเธ สมาทเปตา. อตฺตนา อเสเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเข สมาธิกฺขนฺเธ สมาทเปตา. อตฺตนา อเสเขน ปญฺญาขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเข ปญฺญาขนฺเธ สมาทเปตา. อตฺตนา อเสเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเข วิมุตฺติกฺขนฺเธ สมาทเปตา. อตฺตนา อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, ปรํ อเสเข วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธ สมาทเปตา. ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

---

[๑] อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; น อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, น อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, น อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, ปณฺฑิโต โหติ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ[๑] อนภิรตึ[๒] วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ [๓]วา วิโนทาเปตุํ วา,[๓] อาปตฺตึ ชานาติ อาปตฺติยา วุฏฺฐานํ ชานาติ ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริึ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริกาย สิกฺขาย วิเนตุํ, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ, อุปฺปนฺนํ ทิฏฺฐิคตึ ธมฺมโต วิเวเจตุํ, ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ. [๒] สี. อนภิรตึ

[๓-๓] โป.,สี.,ฉ.,เท. อิเม ปาฐา น ทิสฺสนฺติ.

อปเรหิปิ ฉหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ; อาปตฺตึ ชานาติ, อนาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส ทสวสฺโส วา โหติ อติเรกทสวสฺโส วา.

ฉ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ฉ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติ.

ฉกฺกวาโร นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

อคารวา คารวา จ วินีตา สามิจีปิ จ
สมุฏฺฐานา เฉทนา เจว อาการานิสํเสน จ.

ปรมานิ จ ฉารตฺตํ จีวรํ รชนานิ จ
กายโต จิตฺตโต จาปิ วาจโต จิตฺตโตปิ จ.

กายวาจาจิตฺตโต จ กมฺมวิวาทเมว จ
อนุวาทา ทีฆโส จ ติริยํ นิสฺสเยน จ.

อนุปฺปณฺณตฺติ อาทาย สมาทาย ตเถว จ
อเสเข สมาทเปตา สทฺโธ อธิสีเลน จ.
คิลานาภิสมาจาริ อาปตฺตาธมฺมธมฺมิกาติ.

---

[๑] สี.,อิ. ฉกฺกํ นิฏฺฐิตํ

๗. สตฺตกวาโร

[๓๒๗] สตฺต อาปตฺติโย. สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา. สตฺต วินีตวตฺถูนิ. สตฺต สามีจิโย. สตฺต อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา. สตฺต ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา. สตฺตนฺนํ อนาปตฺติ สตฺตาหกรณีเยน คนฺตุ. สตฺตานิสํสา วินยธเร. สตฺต ปรมานิ. สตฺตอรุณุคฺคมเน[๑] นิสฺสคฺคิยํ โหติ. สตฺต สมถา. สตฺต กมฺมานิ. สตฺต อามกธญฺญานิ. ติริยํ สตฺตนฺตรา. สตฺต คณโภชเน อนุปฺปญฺญตฺติโย.[๒] เภสชฺชานิ ปฏิคฺคเหตฺวา สตฺตาหปรมํ สนฺนิธิการกํ ปริภุญฺชิตพฺพานิ. กตจีวรํ อาทาย ปกฺกมติ. กตจีวรํ สมาทาย ปกฺกมติ. ภิกฺขุสฺส น โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา. ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ทฏฺฐพฺพา. ภิกฺขุสฺส โหติ อาปตฺติ ปฏิกาตพฺพา.[๓] สตฺต อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. สตฺต ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ.

สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อนุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเจ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สตฺตเม อรุณคฺคมเน [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. คณโภชเน สตฺต อนุปญฺญตฺติโย.
[๓] สี.,ฉ.,เท. ทฏฺฐพฺพา

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจฺจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา[1] วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺาวิมุตฺตึ ทิฏฺเ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺาวิมุตฺตึ ทิฏฺเ ว ธมฺเม สยํ อภิญฺา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ วินยธโร โหติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ, เสยฺยถีทํ, เอกมฺปิ ชาตึ เทฺวปิ ชาติโย ติสฺโสปิ ชาติโย จตสฺโสปิ ชาติโย

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ธาตา

ปญฺจปิ ชาติโย ฯเปฯ ทสปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย ชาติสตมฺปิ ชาติสหสฺสมฺปิ ชาติสตสหสฺสมฺปิ อเนเกปิ สำวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ วิวฏฺฏกปฺเป อเนเกปิ สำวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป “อมุตฺราสึ เอวำนาโม เอวำโคตฺโต เอวำวณฺโณ เอวมาหาโร เอวำสุขทุกฺขปฏิสำเวที เอวมายุ-ปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อมุตฺร อุทปาทึ, ตตฺราปาสึ เอวำนาโม เอวำโคตฺโต เอวำวณฺโณ เอวมาหาโร เอวำสุขทุกฺขปฏิสำเวที เอวมายุ-ปริยนฺโต, โส ตโต จุโต อิธูปปนฺโนติ อิติ สาการำ สอุทฺเทสำ อเนกวิหิตำ ปุพฺเพนิวาสำ อนุสฺสรติ. ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต, ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ “อิเม วต โภนฺโต สตฺตา กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานำ อุปวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายำ ทุคฺคตึ วินิปาตำ นิรยำ อุปปนฺนา, อิเม วา ปน โภนฺโต สตฺตา กายสุจริเตน สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริเตน สมนฺนาคตา อริยานำ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา, เต กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคำ โลกำ อุปปนฺนาติ, อิติ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต, ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวำ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม สยำ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. สีลวา โหติ ฯเปฯ สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ, จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺฐธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม สยं อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. พหุสฺสุโต โหติ ฯเปฯ ทิฏฺจิยา สุปฺปฏิวิทฺธา. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี, อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม สยं อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส. จตุนฺนํ ฌานานํ อาภิเจตสิกานํ ทิฏฺธมฺมสุขวิหารานํ นิกามลาภี โหติ อกิจฺฉลาภี อกสิรลาภี. อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเฐ ว ธมฺเม สยं อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

อปเรหิปิ สตฺตหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร โสภติ; อาปตฺตึ ชานาติ. อนาปตฺตึ ชานาติ. ลหุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. ครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ. อเนกวิหิตํ ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรติ ฯเปฯ ทิพฺเพน จกฺขุนา

วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน สตฺเต ปสฺสติ จวมาเน อุปปชฺชมาเน หีเน ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต, ยถากมฺมูปเค สตฺเต ปชานาติ ฯเปฯ อาสวานญฺจ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตึ ปญฺญาวิมุตฺตึ ทิฏฺเจ ว ธมฺเม สยं อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหรติ.

สตฺต อสทฺธมฺมา; อสฺสทฺโธ โหติ, อหิริโก โหติ, อโนตฺตปฺปี โหติ, อปฺปสฺสุโต โหติ, กุสีโต โหติ, มุฏฺฐสฺสติ โหติ, ทุปฺปญฺโญ โหติ.

สตฺต สทฺธมฺมา; สทฺโธ โหติ, หิริมา โหติ, โอตฺตปฺปี โหติ, พหุสฺสุโต โหติ, อารทฺธวิริโย โหติ, อุปฏฺฐิตสฺสติ โหติ, ปญฺญวา โหตีติ.

สตฺตกวาโร นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

อาปตฺติ อาปตฺติกฺขนฺธา วินีตา สามิจีปิ จ
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ อนาปตฺติ จ สตฺตหิ.[๒]
อานิสํสา ปรมานิ อรุณสมเณน จ
กมฺมา อามกธญฺญา จ ติริยํ คณโภชเน.
สตฺตาหปรมาทาย สมาทาย ตเถว จ
น โหติ โหติ โหติ จ อธมฺมธมฺมิกานิ จ.[๓]

---

[๑] สี.,อิ. สตฺตกํ นิฏฺฐิตํ [๒] โป. อนาปตฺติ สตฺตาหิกา, สี.,ฉ.,เท. สตฺตาหํ
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อธมฺมา ธมฺมิกานิ จ.

จตฺตาโร วินยธรา จตุภิกฺขู จ โสภเณ
สตฺต เจว อสทฺธมฺมา สตฺต สทฺธมฺมเทสิตาติ.[๑]

๘. อฏฺฐกวาโร

[๓๒๘] อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน น โส ภิกฺขุ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิตพฺโพ. อฏฺฐานิสํเส สมฺปสฺสมาเนน ปเรสมฺปิ สทฺธาย สา อาปตฺติ เทเสตพฺพา. อฏฺฐ ยาวตติยกา. อฏฺฐหากาเรหิ กุลานิ ทูเสติ. อฏฺฐ มาติกา จีวรสฺส อุปฺปาทาย. อฏฺฐ มาติกา กจินสฺส อุพฺภาราย. อฏฺฐ ปานานิ. อฏฺฐหิ อสทฺธมฺเมหิ อภิภูโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทตฺโต อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโจ อเตกิจฺโฉ. อฏฺฐ โลกธมฺมา. อฏฺฐ ครุธมฺมา. อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา. อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท. อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิ. อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิ. อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตานิ. อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา มหาสมุทฺเท. อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺภุตา ธมฺมา อิมสฺมึ ธมฺมวินเย. อฏฺฐ อนติริตฺตา. อฏฺฐ อติริตฺตา. อฏฺฐเม อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. อฏฺฐ ปาราชิกา. อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูเรนฺตี นาเสตพฺพา. อฏฺฐมํ วตฺถุ ปริปูเรนฺติยา เทสิตาปิ อเทสิตาปิ[๒] โหติ. อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทา. อฏฺฐนฺนํ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพํ. อฏฺฐนฺนํ อาสนํ ทาตพฺพํ. อุปาสิกา อฏฺฐ วรานิ ยาจิ.[๓] อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ภิกฺขุโนวาทโก สมฺมนฺนิตพฺโพ. อฏฺฐานิสํสา วินยธเร. อฏฺฐ ปรมานิ. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมกเตน ภิกฺขุนา อฏฺฐสุ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สทฺธมฺมา เทสิตาติ. [๒] สี. เทสิตาปิ อเทสิตา, อิ. เทสิตัมปิ อเทสิตัมปิ
[๓] สี.,ฉ.,เท. ยาจติ

ธมฺเมสุ สมฺมาวตฺติตพฺพํ. อฏฺฐ อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. อฏฺฐ ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติ.

อฏฺฐกวาโร นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

น โส ภิกฺขุ ปเรสมฺปิ ยาวตติยทูสนา[๒]
มาติกา กจินุพฺภารา ปานา อภิภูเตน จ.

โลกธมฺมา ครุธมฺมา ปาฏิเทสนียา มุสา
อุโปสถา จ ทูตงฺคา ติตฺถิกา[๓] สมุทฺเทปิ จ.

อพฺภุตา อนติริตฺตํ อติริตฺตํ นิสฺสคฺคิยํ
ปาราชิกฏฺฐมํ วตฺถุ อเทสิตูปสมฺปทา.

ปจฺจุฏฺฐานาสนญฺเจว วรํ โอวาทเกน จ
อานิสสา ปรมานิ อฏฺฐธมฺเมสุ วตฺตนา
อธมฺมิกา ธมฺมิกา จ อฏฺฐกา สุปฺปกาสิตาติ.

๙. นวกวาโร

[๓๒๙] นว อาฆาตวตฺถูนิ. นว อาฆาตปฏิวินยา. นว วินีตวตฺถูนิ. นว ปธมาปตฺติกา. นวหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ. นว ปณีตโภชนานิ. นวมังเสหิ ทุกฺกฏํ. นว ปาติโมกฺขุทฺเทสา. นว ปรมานิ. นว ตณฺหามูลกา ธมฺมา. นววิธมานา. นว จีวรานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิ.

---

[๑] สี.,อิ. อฏฺฐกํ นิฏฺฐิตํ. [๒] อิ. ยาวตติยํ ทูสนา [๓] สี.,ฉ.,เท. ติตฺถิยา

นว จีวรานิ น วิกปฺเปตพฺพานิ. ทีฆโส นว วิทตฺถิโย สุคต-วิทตฺถิยา. นว อธมฺมิกานิ ทานานิ. นว อธมฺมิกา ปฏิคฺคหา. นว อธมฺมิกา ปริโภคา. ตีณิ ธมฺมิกานิ ทานานิ. ตโย ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา. ตโย ธมฺมิกา ปริโภคา. นว อธมฺมิกา สญฺญตฺติโย. นว ธมฺมิกา สญฺญตฺติโย. อธมฺมกมฺเม เทฺว นวกานิ. ธมฺมกมฺเม เทฺว นวกานิ. นว อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. นว ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานีติ.

นวกวาโร นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

อาฆาตวตฺถุวินยา[๒] วินีตา ปจเมน จ
ภิชฺชติ จ ปณีตญฺจ มสฺทุเทสปรมานิ จ.

ตณฺหา มานา อธิฏฺฐานา วิกปฺเป จ วิทตฺถิโย
ทานา ปฏิคฺคหา โภคา ติวิธา ปุน ธมฺมิกา.

อธมฺมธมฺมสญฺญตฺติ ทุเว เทฺว นวกานิ จ
ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ อธมฺมธมฺมิกานิ จาติ.[๓]

๑๐. ทสกวาโร

[๓๓๐] ทส อาฆาตวตฺถูนิ. ทส อาฆาตปฏิวินยา. ทส วินีตวตฺถูนิ. ทสวตฺถุกา มิจฺฉาทิฏฺฐิ. ทสวตฺถุกา สมฺมาทิฏฺฐิ. ทส

---

[๑] สี.,อิ. นวกํ นิฏฺฐิตํ. [๒] อิ. อาฆาตวตฺถูนิ วินยา
[๓] อิ. ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ จ อธมฺมิกาธมฺมิกานิ จาติ

อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ. ทส มิจฺฉตฺตา. ทส สมฺมตฺตา. ทส อกุสลกมฺมปถา. ทส กุสลกมฺมปถา. ทส อธมฺมิกา สลากคาหา. ทส อธมฺมิกา สลากคาหา. สามเณรานํ ทส สิกฺขาปทานิ. ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณโร นาเสตพฺโพ.

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววว สงฺฆํ คจฺฉติ; อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ น อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา, ปรสฺส ภาสปริยนฺตํ อนุคฺคเหตฺวา, อธมฺเมน กาเรติ อปฺปฏิญฺญาย, อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติยา มูลํ น ชานาติ, อาปตฺติสมุทยํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธํ น ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทำ น ชานาติ. ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววว สงฺฆํ คจฺฉติ; อตฺตโน ภาสปริยนฺตำ อุคฺคณฺหาติ, ปรสฺส ภาสปริยนฺตำ อุคฺคณฺหาติ, อตฺตโน ภาสปริยนฺตำ อุคฺคเหตฺวา, ปรสฺส ภาสปริยนฺตำ อุคฺคเหตฺวา, ธมฺเมน กาเรติ ปฏิญฺญาย, อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติยา มูลำ ชานาติ, อาปตฺติสมุทยำ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธำ ชานาติ, อาปตฺตินิโรธคามินึ ปฏิปทำ ชานาติ.

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “พาโลเตฺววว สงฺฆำ คจฺฉติ; อธิกรณำ น ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลำ น ชานาติ, อธิกรณสมุทยำ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธำ น ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ ปฏิปทำ น ชานาติ, วตฺถุ๋ น ชานาติ, นิทานำ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุปฺปญฺญตฺตึ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถำ น ชานาติ. ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร “ปณฺฑิโตเตฺววว สงฺฆำ คจฺฉติ; อธิกรณำ ชานาติ, อธิกรณสฺส มูลำ ชานาติ, อธิกรณสมุทยำ ชานาติ, อธิกรณนิโรธำ ชานาติ, อธิกรณนิโรธคามินึ

ปฏิปทำ ชานาติ, วตฺถุ ชานาติ, นิทานำ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุปฺปญฺญตฺตึ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถำ ชานาติ.

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร "พาโลเตฺวว สงฺฆำ คจฺฉติ; ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณำ น ชานาติ, น ปุพฺพกุสโล โหติ, น อปรกุสโล โหติ, อกาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ น ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส น สุคฺคหิตา โหติ น สุมนสิกตา น สูปธาริตา. ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร "ปณฺฑิโตเตฺวว สงฺฆำ คจฺฉติ; ญตฺตึ ชานาติ, ญตฺติยา กรณำ ชานาติ, ปุพฺพกุสโล โหติ, อปรกุสโล โหติ, กาลญฺญู จ โหติ, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ ชานาติ, อาจริยปรมฺปรา โข ปนสฺส สุคฺคหิตา โหติ สุมนสิกตา สูปธาริตา.

อปเรหิปิ ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร "พาโลเตฺวว สงฺฆำ คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ น ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน น สฺวาคตานิ โหนฺติ น สุวิภตฺตานิ น สุปฺปวตฺตีนิ น สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ น ชานาติ, อธิกรเณ จ น[๑] วินิจฺฉยกุสโล โหติ.

---

[๑] โป.,อิ. น จ

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต วินยธโร "ปณฺฑิโตเตฺววฺ สงฺขฺ คจฺฉติ; อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกฺ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสฺ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลฺ อาปตฺตึ ชานาติ, อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกฺ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสฺ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลฺ อาปตฺตึ ชานาติ, อธิกรเณ จ วินิจฺฉยกุสโล โหติ.

ทสหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานฺ สิกฺขาปทฺ ปญฺญตฺตฺ. ทส อาทีนวา ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน. ทส ทานวตฺถูนิ. ทส รตนานิ. ทสวคฺโค ภิกฺขุสงฺโฆ. ทสวคฺเคน คเณน อุปสมฺปาเทตพฺพฺ. ทส ปสุกูลานิ. ทส จีวรธารณานิ.[๑] ทสาหปรมฺ อติเรกจีวรฺ ธาเรตพฺพฺ. ทส สุกฺกานิ. ทส อิตฺถิโย. ทส ภริยาโย. เวสาลิยฺ[๒] ทส วตฺถูนิ ทีเปนฺติ. ทส ปุคฺคลา อวนฺทิยา. ทส อกฺโกสวตฺถูนิ. ทสหากาเรหิ เปสุญฺญฺ อุปสฺหรติ. ทส เสนาสนานิ. ทส วรานิ ยาจึสุ. ทส อธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ทส ธมฺมิกานิ ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ. ทสานิสฺสา ยาคุยา. ทส มฺสา อกปฺปิยา. ทส ปรมานิ. ทสวสฺเสน ภิกฺขุนา พฺยตฺเตน ปฏิพเลน ปพฺพาเชตพฺพฺ, อุปสมฺปาเทตพฺพฺ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา พฺยตฺตาย ปฏิพลาย ปพฺพาเชตพฺพฺ, อุปสมฺปาเทตพฺพฺ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณรี อุปฏฺฐาเปตพฺพา. ทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. จีวรธารณา

[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เวสาลิยา

พฺยตฺตาย ปฏิพลาย วุฏฺฐาปนสมฺมติ สาทิตพฺพา. ทสวสฺสาย [ ][1] คิหิคตาย สิกฺขา ทาตพฺพาติ.

ทสกวาโร นิฏฺฐิโต.[2]

ตสฺสุทฺทานํ

อาฆาตวินยา[3] วตฺถุ มิจฺฉา สมฺมา จ อนฺตคา
มิจฺฉตฺตา เจว สมฺมตฺตา อกุสลา กุสลาปิ จ.

สลากาธมฺมธมฺมา จ สามเณรา จ นาสนา
ภาสาธิกรณญฺเจว ฌตฺติ ลหุกเมว จ.

ลหุกา ครุกา เอเต กณฺหสุกฺกา วิชานถ
อุพฺพาหิกา จ สิกฺขา จ อนฺเตปุรา[4] จ วตฺถูนิ.

รตนํ ทสวคฺโค จ ตเถว อุปสมฺปทา
ปสุกูลธารณา จ ทสาหสุกฺกอิตฺถิโย.

ภริยา ทส วตฺถูนิ อวนฺทิยกฺโกเสน จ
เปสุญฺญญฺเจว[5] เสนา[6] จ วรานิ จ อธมฺมิกา.

ธมฺมิกา ยาคุ มํสา จ ปรมา ภิกฺขุ ภิกฺขุนี
วุฏฺฐาปนา คิหิคตา ทสกา สุปฺปกาสิตาติ.

---

[1] โป. เอตฺถนฺตเร ภิกฺขุนิยาติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.
[2] สี.,อิ. ทสกํ นิฏฺฐิตํ
[3] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อาฆาตํ วินยํ
[4] สี.,ฉ.,เท. อนฺตปุเร
[5] อิ. เปสุญฺญา
[6] สี.,ฉ.,เท. เสนานิ

๑๑. เอกาทสกวาโร

[๓๓๑] “เอกาทส ปุคฺคลา อนุปสมฺปนฺนา น อุปสมฺปาเทตพฺพา, อุปสมฺปนฺนา นาเสตพฺพา. เอกาทส ปาทุกา อกปฺปิยา. เอกาทส ปตฺตา อกปฺปิยา. เอกาทส จีวรานิ อกปฺปิยานิ. เอกาทส ยาวตติยกา. ภิกฺขุนีนํ เอกาทส อนฺตรายิกา ธมฺมา ปุจฺฉิตพฺพา. เอกาทส จีวรานิ อธิฏฺฐาตพฺพานิ. เอกาทส จีวรานิ น วิกปฺเปตพฺพานิ. เอกาทเส อรุณุคฺคมเน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. เอกาทส คณฺจิกา กปฺปิยา. เอกาทส วีถา[๑] กปฺปิยา. เอกาทส ปจฺวิโย อกปฺปิยา. เอกาทส ปจฺวิโย กปฺปิยา. เอกาทส นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย. เอกาทส ปุคฺคลา อวนฺทิยา. เอกาทส ปรมานิ. เอกาทส วรานิ ยาจิสฺสุ. เอกาทส สีมาโทสา. อกฺโกสกปริภาสเก ปุคฺคเล เอกาทส อาทีนวา ปาฏิกงฺขา. เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขา; สุขํ สุปติ, สุขํ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกं สุปินํ ปสฺสติ, มนุสฺสานํ ปิโย โหติ, อมนุสฺสานํ ปิโย โหติ, เทวตา รกฺขนฺติ, นาสฺส อคฺคิ วา วิสํ วา สตฺถํ วา กมติ, ตุวฏฺฺ จิตฺตํ สมาธิยติ, มุขวณฺโณ วิปฺปสีทติ, อสมฺมูฬฺโห กาลํ กโรติ, อุตฺตรึ อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต พฺรหฺมโลกูปโค โหติ. เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา อาเสวิตาย ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อิเม เอกาทสานิสํสา ปาฏิกงฺขาติ.

เอกาทสกวาโร นิฏฺฐิโต.[๒]

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท.,อิ. วิธา [๒] สี.,ฉ.,อิ.,มหา. เอกทสกํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

นาเสตพฺพา ปาทุกา จ ปตฺตา จ จีวรานิ จ
ตติยา ปุจฺฉิตพฺพา จ อธิฏฺฐานวิกปฺปนา.

อรุณา คณฺฐิกา วีถา[๑] อกปฺปิยา จ กปฺปิยํ
นิสฺสยาวนฺทิยา เจว ปรมานิ วรานิ จ
สีมาโทสา จ อกฺโกสา เมตฺตาเยกาทสา กตาติ.[๒]

เอกุตฺตริกนโย นิฏฺฐิโต.[๓]

ตสฺสุทฺทานํ

เอกกา จ ทุกา เจว ติกา จ จตุปญฺจกา
ฉสตฺตฏฺฐนวกา จ ทสเอกาทสานิ จ.

หิตาย สพฺพสตฺตานํ ญาตธมฺเมน ตาทินา
เอกุตฺตริกา วิมลา มหาวีเรน เทสิตาติ.

---

[๑] โป.,สี.,เท.,อิ. วิชา [๒] โป. เมตฺตาเยกาทสกฺกตาติ.
[๓] สี. เอกุตฺตริกนโย, อิ. เอกุตฺตรกํ นิฏฺฐิตํ, มหา. เอกุตฺตริกํ นิฏฺฐิตํ.

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

อาทิมชฺฌนฺตปุจฺฉนํ

[๓๓๒] อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. ตชฺชนียกมฺมสฺส ฯเปฯ นิยสฺสกมฺมสฺส ฯเปฯ ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ฯเปฯ ปฏิสารณีย-กมฺมสฺส ฯเปฯ อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ฯเปฯ ปริวาสทานสฺส ฯเปฯ มูลาย ปฏิกสฺสนาย ฯเปฯ มานตฺตทานสฺส ฯเปฯ อพฺภานสฺส ฯเปฯ อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. นิยสฺสกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา ฯเปฯ ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา ฯเปฯ ปฏิสารณียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา ฯเปฯ อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. สติวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. อมูฬฺหวินยสฺส ฯเปฯ ตสฺสปาปิยสิกาย ฯเปฯ ติณวตฺถารกสฺส ฯเปฯ ภิกฺขุโนวาทกสมฺมติยา ฯเปฯ ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมติยา ฯเปฯ สนฺถตสมฺมติยา ฯเปฯ รูปิยจฺฉฑฺฑกสมฺมติยา ฯเปฯ สาฏิยคาหาปกสมฺมติยา ฯเปฯ ปตฺตคาหาปกสมฺมติยา ฯเปฯ ทณฺฑสมฺมติยา ฯเปฯ สิกฺกาสมฺมติยา ฯเปฯ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ.

อาทิมชฺฌนฺตวิสฺสชฺชนา

[๓๓๓] “อุโปสถกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. อุโปสถกมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํ.

“ปวารณากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. ปวารณากมฺมสฺส สามคฺคี อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, นิฏฺฐานํ ปริโยสานํ.

“ตชฺชนียกมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. ตชฺชนียกมฺมสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“นิยสฺสกมฺมสฺส ฯเปฯ ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ฯเปฯ ปฏิสารณีย-กมฺมสฺส ฯเปฯ อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ฯเปฯ ปริวาสทานสฺส ฯเปฯ มูลาย ปฏิกสฺสนาย ฯเปฯ มานตฺตทานสฺส ฯเปฯ อพฺภานสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. อพฺภานสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“อุปสมฺปทากมฺมสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. อุปสมฺปทากมฺมสฺส ปุคฺคโล อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. ตชฺชนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“นิยสฺสกมฺมสฺส ฯเปฯ ปพฺพาชนียกมฺมสฺส ฯเปฯ ปฏิสารณีย-กมฺมสฺส ฯเปฯ อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. อุกฺเขปนียกมฺมสฺส ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา สมฺมาวตฺตนา อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“สติวินยสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. สติวินยสฺส วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานํ.

“อมูฬฺหวินยสฺส ฯเปฯ ตสฺสปาปิยสิกาย ฯเปฯ ติณวตฺถารกสฺส ภิกฺขุโนวาทกสมฺมติยา ฯเปฯ ติจีวเรน อวิปฺปวาสสมฺมติยา ฯเปฯ สนฺถตสมฺมติยา ฯเปฯ รูปิยจฺฉฑฺฑกสมฺมติยา ฯเปฯ สาฏิยคาหาปก-สมฺมติยา ฯเปฯ ปตฺตคาหาปกสมฺมติยา ฯเปฯ ทณฺฑสมฺมติยา สิกฺกาสมฺมติยา ฯเปฯ ทณฺฑสิกฺกาสมฺมติยา โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานนฺติ. ทณฺฑสิกฺกาสมฺมติยา วตฺถุ จ ปุคฺคโล จ อาทิ, ญตฺติ มชฺเฌ, กมฺมวาจา ปริโยสานนฺ.

อุโปสถาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา นิฏฺฐิตา.

อตฺถวเสปกรณ์[1]

[๓๓๔] ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย, ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย.

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ สงฺฆผาสุ. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย. ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย, ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย. ยํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย, ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย. ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย. ยํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย, ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา. ยํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, ตํ วินยานุคฺคหาย.

ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ สงฺฆผาสุ. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโย-ภาวาย. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา. ยํ สงฺฆสุฏฺฐุ, ตํ วินยานุคฺคหาย.

---

[1] สี.,ฉ.,เท. อตฺถวสปกรณ์

ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ วินยานุคฺคหาย. ยํ สงฺฆผาสุ, ตํ สงฺฆสุฏฺฐุ.

ยํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย ฯเปฯ ยํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย ฯเปฯ ยํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย ฯเปฯ ยํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย ฯเปฯ ยํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย ฯเปฯ ยํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย ฯเปฯ ยํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา ฯเปฯ ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ สงฺฆสุฏฺฐุ. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ สงฺฆผาสุ. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย. ยํ วินยานุคฺคหาย, ตํ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา.[๑]

อตฺถสตํ ธมฺมสตํ เทฺว จ นิรุตฺติสตานิ
จตฺตาริ ญาณสตานิ อตฺถวเส ปกรเณติ.

อตฺถวเสปกรณํ นิฏฺฐิตํ.

มหาวคฺโค นิฏฺฐิโต.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สทฺธมฺมฏฺฐิติยาติ.

ตสฺสุทฺทานำ

ปจมำ อฏฺฐ ปุจฺฉาย ปจฺจเยสุ ปุนฏฺฐ จ
ภิกฺขูนำ โสฬสา เอเต ภิกฺขุนีนญฺจ โสฬส.

เปยฺยาลอนฺตราเภทา เอกุตฺตริกเมว จ
ปวารณตฺถวสิกา มหาวคฺคสฺส สงฺคโหติ.

คาถาสงฺคณิกํ

๑. สตฺตนครปญฺญตฺตสิกฺขาปทํ[๑]

[๓๓๕] เอกํสํ จีวรํ กตฺวา ปคฺคณฺหิตฺวาน อญฺชลึ
อาสึสมานรูโป ว[๒] กิสฺส ตฺวํ อิธมาคโต.

ทฺวีสุ วินเยสุ [ ][๓] ปญฺญตฺตา
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ
กติ เต สิกฺขาปทา โหนฺติ
กตีสุ นครเสสุ ปญฺญตฺตา.

ภทฺทโก เต อุมฺมงฺโค โยนิโส ปริปุจฺฉสิ
ตคฺฆ เต อหมกฺขิสฺสํ ยถาปิ[๔] กุสโล ตถา.

ทฺวีสุ วินเยสุ [ ][๕] ปญฺญตฺตา
อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ
อฑฺฒุฑฺฒสตานิ เต โหนฺติ
สตฺตสุ นครเสสุ ปญฺญตฺตา.

กตเมสุ สตฺตสุ นครเสสุ ปญฺญตฺตา.
อิงฺฆ เม ตฺวํ[๖] พฺยากร นํ[๗]
ตว[๘] วจนปถํ นิสามยิตฺวา
ปฏิปชฺเชม หิตาย โน สิยา.[๙]

---

[๑] สี. สตฺตนครเสสุ ปญฺญตฺตสิกฺขาปทํ
[๒] สี.,ฉ.,เท. อาสีสมานรูโป ว
[๓] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร เยติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.
[๔] ฉ.,เท. ยถาสิ
[๕] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร เยติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.
[๖] อิ. ตํ
[๗] อิ. พฺยากรณํ
[๘] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ตํ
[๙] โป. สิยาติ.

เวสาลิยา ราชคเห สาวตฺถิยา จ อาฬวิยา
โกสมฺพิยา จ สกฺเกสุ ภคฺเคสุ เจว ปญฺญตฺตา.

กติ เวสาลิยา[๑] ปญฺญตฺตา กติ ราชคเห กตา
สาวตฺถิยา[๒] กติ โหนฺติ กติ อาฬวิยา[๓] กตา.[๔]

กติ โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตา กติ สกฺเกสุ วุจฺจนฺติ
กติ ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตา ตำ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโต.

ทสเวสาลิยา ปญฺญตฺตา เอกวีสา[๕] ราชคเห กตา
ฉอูนตีณิ สตานิ สพฺเพ สาวตฺถิยา กตา.

ฉ อาฬวิยา ปญฺญตฺตา อฏฺฐ โกสมฺพิยา กตา
อฏฺฐ สกฺเกสุ วุจฺจนฺติ ตโย ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตา.

เย เวสาลิยา ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถำ[๖]
เมถุนำ วิคฺคหุตฺตริ[๗] อติเรกญฺจ กาฬกำ.

ภูตำ ปรมฺปราภตฺตำ ทนฺตโปเณน อเจลโก
ภิกฺขุนีสุ จ อกฺโกโส ทเสเต เวสาลิยา กตา.

เย ราชคเห ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถำ
อทินฺนาทานำ ราชคเห เทฺว จ อนุทฺธัสนา.[๘]

---

[๑] สี. เวสาลิยำ, เอวมุปริปิ. [๒] สี. สาวตฺถิยำ, เอวมุปริปิ. [๓] สี. อาฬวิยำ, เอวมุปริปิ.
[๔] อิ. ตถา [๕] สี.,ฉ.,เท. เอกวีส, อิ. เอกวีสำ
[๖] สี.,เท.,อิ. ยถาตถำ, เอวมุปริปิ. [๗] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เมถุนวิคฺคหุตฺตริ
[๘] สี.,ฉ.,เท. อทินฺนาทานำ ราชคเห เทฺว อนุทฺธัสนา เทฺวปิ จ เภทา
อนฺตรวาสกำ รูปิยำ สุตฺตำ อุชฺฌาปเนน จ ปาจิตฺติญฺหำ
คณโภชนำ วิกาเล จ จาริตฺตำ นฺหานำ อูนวีสติ.

เทฺวปิ จ เภทา อนฺตรวาสกํ
รูปิยํ สุตฺตํ อุชฺฌาปนเกน จ
ปาจิตปิณฺฑ์ คณโภชนํ วิกาเล
จาริตฺตํ นฺหานํ อูนวีส.

จีวรํ ทตฺวา โวสาสนฺตี เอเต ราชคเห กตา
คิรคฺคจริยา ตตฺเถว[๑] ฉนฺททาเนน เอกวีสติ.

เย สาวตฺถิยา ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถ.
ปาราชิกานิ จตฺตาริ สงฺฆาทิเสสา ภวนฺติ โสพส.

อนิยตา [ ][๒] เทฺว โหนฺติ นิสฺสคฺคิยา จตุวีสติ
ฉปฺปญฺญาสสตญฺเจว ขุทฺทกานิ ปวุจฺจเร.[๓]

ทสเยว จ คารยฺหา เทฺวสตฺตติ เสขิยา
ฉอูนตีณิ สตานิ สพฺเพ สาวตฺถิยา กตา.

เย อาพฺวิยา ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถ
กุฏิโกสิยเสยฺยา จ ขณเน คจฺฉ เทวเต.

สปฺปาณกญฺจ สิญฺจนฺติ ฉ เอเต อาพฺวิยา กตา
เย โกสมฺพิยา ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถ.

มหาวิหาโร โทวจสฺสํ อญฺญ ทฺวารํ สุราย จ
อนาทริยํ สหธมฺโม จ ปโยปาเนน อฏฺฐมํ.

เย สกฺเกสุ ปญฺญตฺตา เต สุโณหิ ยถากถ.
เอฬกโลมานิ ปตฺโต จ โอวาโทปิ จ[๔] เภสชฺชํ.

---

[๑] อิ. ตเถว [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ. [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปวุจฺจนฺติ, เท. ฉปญฺญาสสตํ เจว ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติ. [๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โอวาโท เจว

สูจิ อารญฺญโก เจว　　ฉ เอเต[๑] กาปิลวตฺถเว
อุทเก สุทฺธิยา[๒] โอวาโท　　ภิกฺขุนีสุ ปวุจฺจติ.[๓]

เย ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตา　　เต สุโณหิ ยถากถํ
สมาทหิตฺวา วิสิพฺเพนฺติ　　สามิเสน สสิตฺถกํ.

ปาราชิกานิ จตฺตาริ　　สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺต
นิสฺสคฺคิยานิ อฏฺฐ　　ทฺวตฺตึสติ จ ขุทฺทกา.[๔]

เทฺวคารยฺหา ตโย เสขา　　ฉปฺปญฺญาส สิกฺขาปทา[๕]
ฉสุ นคเรสุ ปญฺญตฺตา　　พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

ฉอูนตีณิ สตานิ　　สพฺเพ สาวตฺถิยา กตา
การณิเกน พุทฺเธน　　โคตเมน ยสสฺสินา.

๒. จตุวิปตฺติ

[๓๓๖] ยนฺตฺวํ อปุจฺฉิมฺหา อกิตฺตยี โน[๖]
ตนฺตํ[๗] พฺยากตํ อนญฺญถา
อญฺญนฺตํ ปุจฺฉาม[๘] ตทิงฺฆ พฺรูหิ.

ครุกํ ลหุกํ จาปิ　　สาวเสสํ อนวเสสํ
ทุฏฺฐุลฺลญฺจ อทุฏฺฐุลฺลํ　　เย จ ยาวตติยกา.

---

[๑] สี.,ฉ. อฏฺเจเต　[๒] สี.,ฉ.,เท. อุทกสุทฺธิยา　[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปวุจฺจนฺติ
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ทฺวตฺตึส ขุทฺทกา　[๕] อิ.,สฺยา. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.
[๖] สี.,ฉ.,เท. ยํ ตํ ปุจฺฉิมฺห อกิตฺตยิ โน　[๗] อิ. ตํ ตํ　[๘] สี.,ฉ.,เท. อญฺญํ ตํ ปุจฺฉามิ

สาธารณำ อสาธารณำ
วิปตฺติโย[๑] จ เยหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ
สพฺพานิ เปตานิ วิยากโรหิ
หนฺท วากฺยำ สุโณม เต.

เอกตีสา เย ครุกา อฏฺเจตฺถ อนวเสสา
เย ครุกา เต ทุฏฺฐุลฺลา เย ทุฏฺฐุลฺลา สา สีลวิปตฺติ.
ปาราชิกำ สงฺฆาทิเสโส สีลวิปตฺตีติ วุจฺจติ.

ถุลฺลจฺจยำ ปาจิตฺติยำ ปาฏิเทสนียำ ทุกฺกฏำ
ทุพฺภาสิตำ โยจายำ อกฺโกสติ หสฺสาธิปฺปาโย.

อยำ สา อาจารวิปตฺติสมฺมตา.

วิปรีตทิฏฺจี คณฺหนฺติ อสทฺธมฺเมหิ ปุรกฺขตา
อพฺภาจิกฺขนฺติ สมฺพุทฺธำ ทุปฺปญฺญา โมหปารุตา.

อยำ สา ทิฏฺจิวิปตฺติสมฺมตา.

อาชีวเหตุ อาชีวการณา ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อสนฺตำ อภูตำ อุตฺตริมนุสฺสธมฺมำ อุลฺลปติ. อาชีวเหตุ อาชีวการณา สญฺจริตฺตำ สมาปชฺชติ. อาชีวเหตุ อาชีวการณา “โย เต วิหาเร วสติ, โส ภิกฺขุ อรหาติ ภณติ. อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ. อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุนี ปณีตโภชนานิ อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. วิภตฺติโย

อาชีวเหตุ อาชีวการณา ภิกฺขุ สูปำ วา โอทนำ วา อคิลาโน อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ.

อยำ สา อาชีววิปตฺติสมฺมตา.

เอกาทส ยาวตติยกา เต สุโณหิ ยถากถำ
อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา อฏฺฐ ยาวตติยกา
อริฏฺโฐ จณฺฑกาลี จ อิเม เต ยาวตติยกา.

๓. เฉทนกาทิ

[๓๓๗] กติ เฉทนกานิ. กติ เภทนกานิ. กติ อุทฺทาลนกานิ. กติ อนญฺญปาจิตฺติยานิ. กติ ภิกฺขุสมฺมติโย. กติ สามีจิโย. กติ ปรมานิ.

กติ ชานนฺติ ปญฺญตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

ฉ เฉทนกานิ. เอกำ เภทนกำ. เอกำ อุทฺทาลนกำ. จตฺตาริ อนญฺญปาจิตฺติยานิ. จตสฺโส ภิกฺขุสมฺมติโย. สตฺต สามีจิโย. จุทฺทส ปรมานิ.

โสฬส ชานนฺติ ปญฺญตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

๔. อสาธารณาทิ

[๓๓๘] วีสำ เทฺว สตานิ ภิกฺขูนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.
ตีณิ สตานิ จตฺตาริ ภิกฺขุนีนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.

ฉจตฺตาพีส ภิกฺขูนำ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา
สตำ ตีสา จ ภิกฺขุนีนำ ภิกฺขูหิ อสาธารณา.

สตำ สตฺตติ ฉ เจว อุภินฺนำ อสาธารณา
สตำ สตฺตติ จตฺตาริ อุภินฺนำ สมสิกฺขาตา.

วีสำ เทฺว สตานิ ภิกฺขูนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.
เต สุโณหิ ยถากถำ.

ปาราชิกานิ จตฺตาริ สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ เตรส
อนิยตานิ เทฺว โหนฺติ.

นิสฺสคฺคิยานิ ตีเสว เทฺวนวุติ จ ขุทฺทกา
จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา ปญฺจสตฺตติ เสขิยา.

วีสำ เทฺว สตานิ จิเม โหนฺติ ภิกฺขูนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.

ตีณิ สตานิ จตฺตาริ ภิกฺขุนีนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.
เต สุโณหิ ยถากถำ.

ปาราชิกานิ อฏฺฐ สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺตรส
นิสฺสคฺคิยานิ ตีเสว สตำ สฏฺฐี จ ฉ เจว
ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติ อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา
ปญฺจสตฺตติ เสขิยา.

ตีณิ สตานิ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนำ สิกฺขาปทานิ
อุทฺเทสำ อาคจฺฉนฺติ อุโปสเถสุ.

ฉจตฺตาฬีส ภิกฺขูนำ ภิกฺขุนีหิ อสาธารณา
เต สุโณหิ ยถากถำ.

ฉ[๑] สงฺฆาทิเสสา ทฺวีหิ[๒] อนิยเตหิ อฏฺฐ
นิสฺสคฺคิยา ทฺวาทส เตหิ เต โหนฺติ วีสติ
เทฺววีสติ ขุทฺทกา จตฺตาโร[๓] ปาฏิเทสนียา.

ฉจตฺตาฬีส จิเม โหนฺติ ภิกฺขูนำ ภิกฺขูหิ[๔] อสาธารณา
สตำ ตีสา ภิกฺขุนีนำ ภิกฺขูหิ อสาธารณา
เต สุโณหิ ยถากถำ.

ปาราชิกานิ จตฺตาริ สงฺฆมฺหา ทส นิสฺสเร
นิสฺสคฺคิยานิ ทฺวาทส ฉนฺนวุติ จ ขุทฺทกา
อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา.

สตำ ตีสา จิเม โหนฺติ ภิกฺขุนีนำ ภิกฺขูหิ อสาธารณา
สตำ สตฺตติ ฉ เจว อุภินฺนำ อสาธารณา
เต สุโณหิ ยถากถำ.

ปาราชิกานิ จตฺตาริ สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ โสฬส
อนิยตานิ เทฺว โหติ นิสฺสคฺคิยา จตุวีสติ
สตำ อฏฺฐารส เจว ขุทฺทกานิ ปวุจฺจนฺติ
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา.

สตำ สตฺตติ ฉ เจวิเม โหนฺติ อุภินฺนำ อสาธารณา
สตำ สตฺตติ จตฺตาริ อุภินฺนำ สมสิกฺขาตา
เต สุโณหิ ยถากถำ.

---

[๑] สี. อยำ ปาโฐ น ทิสฺสติ.
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เทฺวอนิยตานิ
[๓] สี. จตุโร
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภิกฺขุนีหิ

ปาราชิกานิ จตฺตาริ สงฺฆาทิเสสานิ ภวนฺติ สตฺต
นิสฺสคฺคิยานิ อฏฺฐารส สมสตฺตติ ขุทฺทกา
ปญฺจสตฺตติ เสขิยา.

สตํ สตฺตติ จตฺตาริ จิเม โหนฺติ อุภินฺนํ สมสิกฺขาตา.

อฏฺเฐว ปาราชิกา เย ทูราสทา ตาลวตฺถุสมูปมา.

ปณฺฑุปลาโส ปุถุสีลา สีสจฺฉินฺโนว โส นโร
ตาโลว มตฺถกจฺฉินฺโน อวิรูฬฺหิ ภวนฺติ เต.

เตวีสํ สงฺฆาทิเสสา เทฺว อนิยตา
เทฺวจตฺตาฬีส นิสฺสคฺคิยา
อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา.

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ
สมฺมุขา ว[1] ปฏิญฺญาย ติณวตฺถารเกน จ.

เทฺว อุโปสถา เทฺว ปวารณา
จตฺตาริ กมฺมานิ ชิเนน เทสิตา
ปญฺเจว อุทฺเทสา จตุโร ภวนฺติ
อนญฺญถา อาปตฺติกฺขนฺธา จ ภวนฺติ สตฺต.

อธิกรณานิ จตฺตาริ สตฺตหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ
ทฺวีหิ จตูหิ ตีหิ กิจฺจํ เอเกน สมฺมติ.

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,มหา. จ

๕. ปาราชิกาทิอาปตฺติ

[๓๓๙] ‘ปาราชิกนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ.
จุโตปรทฺโธ ภฏฺโฐ จ สทฺธมฺเมหิ[๑] นิรงฺกโต
สวาโสปิ[๒] จ[๓] ตหึ นตฺถิ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

‘สงฺฆาทิเสโสติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ.
สงฺโฆ ว เทติ ปริวาสํ มูลาย ปฏิกสฺสติ
มานตฺตํ เทติ อพฺเภติ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

‘อนิยโตติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ
อนิยโต น นิยโต อเนกํสิกตํ ปทํ
ติณฺณมญฺญตรํ ฐานํ ‘อนิยโตติ ปวุจฺจติ.

‘ถุลฺลจฺจยนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ
เอกสฺส มูเล โย เทเสติ โย จ ตํ ปฏิคฺคณฺหติ
อจฺจโย เตน สโม นตฺถิ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

‘นิสฺสคฺคิยนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ
สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ เอกกสฺเสว เอกโต
นิสฺสชฺชิตฺวา ยํ เทเสติ[๔] เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

‘ปาจิตฺติยนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ.
ปาเตติ กุสลํ ธมฺมํ อริยมคฺคํ อปรชฺฌติ
จิตฺตสมฺโมหนฏฺฐานํ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท. สทฺธมฺมา หิ
[๒] อิ. ปิสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๓] โป.,สี.,ฉ.,เท. จสทฺโท น ทิสฺสติ.
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นิสฺสชฺชิตฺวาน เทเสติ

'ปาฏิเทสนียนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ
ภิกฺขุ อญฺญาตโก สนฺโต กิจฺฉา ลทฺธาย โภชนํ
สามํ คเหตฺวา ภุญฺเชยฺย คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติ.

นิมนฺตนาสุ ภุญฺชนฺโต[๑] ฉนฺทาย โวสาสติ ตตฺถ ภิกฺขุนี
อนิวาเรตฺวา ตหึ ภุญฺเช คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติ.

สทฺธาจิตฺตํ กุลํ คนฺตฺวา อปฺปโภคํ อนาพฺหิยं[๒]
อคิลาโน ตหึ ภุญฺเช คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติ.

โย เจ อรญฺเญ วิหรนฺโต สาสงฺเก สภยานเก
อวิทิตํ ตหึ ภุญฺเช คารยฺหนฺติ ปวุจฺจติ.

ภิกฺขุนี อญฺญาติกา สนฺตา ยํ ปเรสํ มมายิตํ.

สปฺปิ เตลํ มธุ ผาณิตํ
มจฺฉมํสํ อโถปิ ขีรํ ทธึ
สยํ วิญฺญาเปยฺย ภิกฺขุนี
คารยฺหปตฺตา สุคตสฺส สาสเน.

'ทุกฺกฏนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ.
อปรทฺธํ วิรทฺธญฺจ ขลิตํ ยญฺจ ทุกฺกฏํ.

ยํ มนุสฺโส กเร ปาปํ อาวิ วา ยทิ วา รโห
'ทุกฺกฏนฺติ ปเวเทนฺติ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

'ทุพฺภาสิตนฺติ ยํ วุตฺตํ ตํ สุโณหิ ยถากถํ
ทุพฺภาสิตํ ทุราภฏฺฐํ สงฺกิลิฏฺฐญฺจ ยํ ปทํ
ยญฺจ วิญฺญู ครหนฺติ เตเนตํ อิติ วุจฺจติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ภุญฺชนฺตา, อิ. ภุญฺชนฺตํ [๒] สี.,เท. อนาพิลํ, ฉ. อนาพิยํ

'เสขิยนฺติ ยำ วุตฺตำ　　ตำ สุโณหิ ยถากถำ
เสขสฺส สิกฺขมานสฺส　　อุชุมคฺคานุสาริโน

อาทิ เจตำ จรณญฺจ　　มุขำ สญฺญมสำวโร
สิกฺขา เอตาทิสา[๑] นตฺถิ　　เตเนตำ อิติ วุจฺจติ.

ฉนฺนมติวสฺสติ[๒]　　วิวฏฺฏำ นาติวสฺสติ
ตสฺมา ฉนฺนำ วิวเรถ　　เอวนฺตำ นาติวสฺสติ.

คติ มิคานำ ปวนำ　　อากาโส ปกฺขินำ คติ
วิภโว คติ ธมฺมานำ　　นิพฺพานำ อรหโต คตีติ.

คาถาสงฺคณิกำ นิฏฺฐิตำ.

ตสฺสุทฺทานำ

สตฺตนคเรสุ ปญฺญตฺตา[๓]　　วิปตฺติ จตุโรปิ จ
ภิกฺขูนำ ภิกฺขุนีนญฺจ　　สาธารณา อสาธารณา
สาสนำ อนุคฺคหาย　　คาถาสงฺคณิกำ อิทนฺติ.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตาทิสี　[๒] มหา. ตำ ฉนฺนมติวสฺสติ　[๓] อิ. ปญฺญตฺตำ.

อธิกรณเภโท[๑]

๑. อุกฺโกฏนเภทาทิ

[๓๔๐] จตฺตาริ อธิกรณานิ วิวาทาธิกรณํ, อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ. อิมานิ จตฺตาริ อธิกรณานิ.

อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ กติ อุกฺโกฏา. อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ ทส อุกฺโกฏา วิวาทาธิกรณสฺส เทฺว อุกฺโกฏา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตฺตาโร อุกฺโกฏา, อาปตฺตาธิกรณสฺส ตโย อุกฺโกฏา, กิจฺจาธิกรณสฺส เอโก อุกฺโกโฏ. อิเมสํ จตุนฺนํ อธิกรณานํ อิเม ทส อุกฺโกฏา.

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ. อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ. อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ. กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต กติ สมเถ อุกฺโกเฏติ.

วิวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต เทฺว สมเถ อุกฺโกเฏติ. อนุวาทาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต จตฺตาโร สมเถ อุกฺโกเฏติ. อาปตฺตาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต ตโย สมเถ อุกฺโกเฏติ. กิจฺจาธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺโต เอกํ สมถํ อุกฺโกเฏติ.

[๓๔๑] กติ อุกฺโกฏา กติหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ. กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ. กติ ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ.

---

[๑] เท. อธิกรณเภทา

ทฺวาทส อุกฺโกฏา. ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ. จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ. จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ.

กตเม ทฺวาทส อุกฺโกฏา. “อกตํ กมฺมํ, ทุกฺกฏํ กมฺมํ, ปุน กาตพฺพํ, กมฺมํ อนีหตํ, ทุนฺนีหตํ, ปุน นีหนิตพฺพํ, อวินิจฺฉิตํ, ทุวินิจฺฉิตํ, ปุน วินิจฺฉิตพฺพํ, อวูปสนฺตํ, ทุวูปสนฺตํ, ปุน วูปสเมตพฺพนฺติ อิเม ทฺวาทส อุกฺโกฏา.

กตเมหิ ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ. ตตฺถชาตกํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถชาตกํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, อนฺตรามคฺเค วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, ตตฺถ คตํ วูปสนฺตํ อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, สติวินยं อุกฺโกเฏติ, อมูฬฺหวินยं อุกฺโกเฏติ, ตสฺสปาปิยสิกํ อุกฺโกเฏติ, ติณวตฺถารกํ อุกฺโกเฏติ. อิเมหิ ทสหากาเรหิ อุกฺโกฏนํ ปสวติ.

กตเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ, โทสาคตึ ฯเปฯ โมหาคตึ ฯเปฯ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ. อิเมหิ จตูหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อธิกรณํ อุกฺโกเฏติ.

กตเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ. ตทหุปสมฺปนฺโน อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยं. อาคนฺตุโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยं. การโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยं. ฉนฺททายโก อุกฺโกเฏติ, อุกฺโกฏนกํ ปาจิตฺติยं; อิเม จตฺตาโร ปุคฺคลา อธิกรณํ อุกฺโกเฏนฺตา อาปตฺตึ อาปชฺชนฺติ.

๒. อธิกรณนิทานาทิ

[๓๔๒] วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. อาปตฺตาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ.

วิวาทาธิกรณํ วิวาทนิทานํ, วิวาทสมุทยํ, วิวาทชาติกํ, วิวาทปฺปภวํ, วิวาทสมฺภารํ, วิวาทสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ อนุวาทนิทานํ, อนุวาทสมุทยํ, อนุวาทชาติกํ, อนุวาทปฺปภวํ, อนุวาทสมฺภารํ, อนุวาทสมุฏฺฐานํ. อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตินิทานํ, อาปตฺติสมุทยํ, อาปตฺติชาติกํ, อาปตฺติปฺปภวํ, อาปตฺติสมฺภารํ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ. กิจฺจาธิกรณํ กิจฺจนิทานํ,[๑] กิจฺจสมุทยํ, กิจฺจชาติกํ, กิจฺจปฺปภวํ, กิจฺจสมฺภารํ, กิจฺจสมุฏฺฐานํ.

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ.

วิวาทาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปฺปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ เหตุนิทานํ, เหตุสมุทยํ, เหตุชาติกํ, เหตุปฺปภวํ, เหตุสมฺภารํ, เหตุสมุฏฺฐานํ.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท. กิจฺจยนิทานํ

วิวาทาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ.

วิวาทาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปฺปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํ. อนุวาทาธิกรณํ ฯเปฯ อาปตฺตาธิกรณํ ฯเปฯ กิจฺจาธิกรณํ ปจฺจยนิทานํ, ปจฺจยสมุทยํ, ปจฺจยชาติกํ, ปจฺจยปฺปภวํ, ปจฺจยสมฺภารํ, ปจฺจยสมุฏฺฐานํ.

๓. อธิกรณมูลาทีนิ

[๓๔๓] จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา. จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ เตตฺตึส มูลานิ, เตตฺตึส สมุฏฺฐานา.

จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ กตมานิ เตตฺตึส มูลานิ. วิวาทาธิกรณสฺส ทฺวาทส มูลานิ, อนุวาทาธิกรณสฺส จุทฺทส มูลานิ, อาปตฺตาธิกรณสฺส ฉ มูลานิ, กิจฺจาธิกรณสฺส เอกํ มูลํ สงฺโฆ. จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ อิมานิ เตตฺตึส มูลานิ.

จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ กตเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานา. วิวาทาธิกรณสฺส อฏฺฐารส เภทกรวตฺถูนิ สมุฏฺฐานา, อนุวาทาธิกรณสฺส จตสฺโส วิปตฺติโย สมุฏฺฐานา, อาปตฺตาธิกรณสฺส สตฺต อาปตฺติกฺขนฺธา สมุฏฺฐานา, กิจฺจาธิกรณสฺส จตฺตาริ กมฺมานิ สมุฏฺฐานา. จตฺตฺนฺนํ อธิกรณานํ อิเม เตตฺตึส สมุฏฺฐานา.

๔. อธิกรณปจฺจยาปตฺติ

[๓๔๔] "วิวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ. วิวาทาธิกรณํ น อาปตฺติ. "กึ ปน วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ. อาม, วิวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺย. วิวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. วิวาทาธิกรณปจฺจยา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนุปสมฺปนฺนํ โอมสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วิวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา เทฺว อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ.[๑] กตีหิ อธิกรเณหิ. กตีสุ จาเนสุ. กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เอกํ วิปตฺตึ ภชนฺติ อาจาร-วิปตฺตึ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ทฺวีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน, ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. ตีสุ จาเนสุ สงฺฆมชฺเฌ คณมชฺเฌ ปุคฺคลสฺส สนฺติเก. ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมุฏฺฐนฺติ, เอวมุปริปิ.

[๓๔๕] “อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ. อนุวาทาธิกรณํ น อาปตฺติ. “กึ ปน อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ. อาม, อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺย. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. อมูลเกน สงฺฆาทิเสเสน อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อมูลิกาย อาจารวิปตฺติยา อนุทฺธํเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุวาทาธิกรณปจฺจยา อิมา ติสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. กติหิ อธิกรเณหิ. กติสุ จาเนสุ. กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; ยา สา อาปตฺติ[๑] ครุกา, สา อาปตฺติ เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. เอกมฺหิ จาเน สงฺฆมชฺเฌ. ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ;[๒] สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ. ยา ตา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ตา อาปตฺติโย, เอวมุปริปิ. [๒] สี.,ฉ.,เท. สมฺมนฺติ

อาปตฺติโย ลหุกา, ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. ตีสุ ฐาเนสุ สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๓๔๖] "อาปตฺตาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ. อาปตฺตาธิกรณํ น[๑] อาปตฺติ. "กึ ปน อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ. อาม อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺย. อาปตฺตาธิกรณ-ปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ; ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ[๒] ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เวมติกา ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อาจารวิปตฺตึ ปฏิจฺฉาเทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา อิมา จตสฺโส อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ กตีหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. กตีหิ อธิกรเณหิ. กตีสุ ฐาเนสุ. กตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตา-ธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ จตูหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] ฉ.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา, สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน. น กตมมฺหิ จาเน. น กตเมน สมเถน สมฺมติ. ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา, ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. ตีสุ จาเนสุ สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก. ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

[๓๔๗] "กิจฺจาธิกรณํ อาปตฺตานาปตฺตีติ. กิจฺจาธิกรณํ น อาปตฺติ. "กึ ปน กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺยาติ. อาม, กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อาปตฺตึ อาปชฺเชยฺย. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา กติ อาปตฺติโย อาปชฺชติ. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ; อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. เภทกานุวตฺตกา ภิกฺขู[๑] ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ปาปิกาย ทิฏฺฐิยา ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. กิจฺจาธิกรณปจฺจยา อิมา ปญฺจ อาปตฺติโย อาปชฺชติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ กติ วิปตฺติโย ภชนฺติ. จตุนฺนํ อธิกรณานํ กตมํ อธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ

---

[๑] อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

กติหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. กติหิ อธิกรเณหิ. กติสุ ฐาเนสุ. กติหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ.

ตา อาปตฺติโย จตุนฺนํ วิปตฺตีนํ เทฺว วิปตฺติโย ภชนฺติ; สิยา สีลวิปตฺตึ, สิยา อาจารวิปตฺตึ, จตุนฺนํ อธิกรณานํ อาปตฺตาธิกรณํ. สตฺตนฺนํ อาปตฺติกฺขนฺธานํ ปญฺจหิ อาปตฺติกฺขนฺเธหิ สงฺคหิตา; สิยา ปาราชิกาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺเธน, สิยา ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน. ฉนฺนํ อาปตฺติสมุฏฺฐานานํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐหนฺติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ. ยา สา อาปตฺติ อนวเสสา, สา อาปตฺติ น กตเมน อธิกรเณน, น กตมมฺหิ ฐาเน, น กตเมน สมเถน สมฺมติ. ยา สา อาปตฺติ ครุกา, สา อาปตฺติ เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. เอกมฺหิ ฐาเน สงฺฆมชฺเฌ. ทฺวีหิ สมเถหิ สมฺมติ; สมฺมุขาวินเยน จ, ปฏิญฺญาตกรเณน จ. ยา ตา อาปตฺติโย ลหุกา, ตา อาปตฺติโย เอเกน อธิกรเณน กิจฺจาธิกรเณน. ตีสุ ฐาเนสุ สงฺฆมชฺเฌ, คณมชฺเฌ, ปุคฺคลสฺส สนฺติเก, ตีหิ สมเถหิ สมฺมนฺติ; สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ, สิยา สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ.

๕. อธิกรณาธิปฺปาโย

[๓๔๘] วิวาทาธิกรณํ โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ. วิวาทาธิกรณํ น โหติ อนุวาทาธิกรณํ,

น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, อปิจ วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ. ยถา กถํ วิย. อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ “ธมฺโมติ วา “อธมฺโมติ วา ฯเปฯ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา, ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ; อิทํ วุจฺจติ วิวาทาธิกรณํ. วิวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํ. ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ วิวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ.

อนุวาทาธิกรณํ โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ. อนุวาทาธิกรณํ น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ. อปิจ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ. ยถา กถํ วิย. อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุ๎ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วา, โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ; อิทํ วุจฺจติ อนุวาทาธิกรณํ. อนุวาทาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ, วาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํ, อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํ. ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํ, เอวํ อนุวาทาธิกรณปจฺจยา โหติ อาปตฺตาธิกรณํ, โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ.

อาปตฺตาธิกรณํ โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ. อาปตฺตาธิกรณํ น โหติ กิจฺจาธิกรณํ, น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, อปิจ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ. ยถา กถํ วิย. ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ; อิทํ วุจฺจติ อาปตฺตาธิกรณํ. อาปตฺตาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํ, ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา โหติ กิจฺจาธิกรณํ, โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ.

กิจฺจาธิกรณํ โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ. กิจฺจาธิกรณํ น โหติ วิวาทาธิกรณํ, น โหติ อนุวาทาธิกรณํ, น โหติ อาปตฺตาธิกรณํ. อปิจ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ. ยถา กถํ วิย. ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ; อิทํ วุจฺจติ กิจฺจาธิกรณํ. กิจฺจาธิกรเณ สงฺโฆ วิวทติ, วิวาทาธิกรณํ. วิวทมาโน อนุวทติ, อนุวาทาธิกรณํ. อนุวทมาโน อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อาปตฺตาธิกรณํ. ตาย อาปตฺติยา สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, กิจฺจาธิกรณํ. เอวํ กิจฺจาธิกรณปจฺจยา โหติ วิวาทาธิกรณํ, โหติ อนุวาทาธิกรณํ, โหติ อาปตฺตาธิกรณํ.

๖. ปุจฺฉาวาโร

[๓๔๙] ยตฺถ สติวินโย, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ สติวินโย. ยตฺถ อมูฬฺหวินโย, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ อมูฬฺหวินโย. ยตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ. ยตฺถ เยภุยฺยสิกา, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ เยภุยฺยสิกา. ยตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา. ยตฺถ ติณวตฺถารโก, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ ติณวตฺถารโก.

๗. วิสฺสชฺชนาวาโร

[๓๕๐] ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ สติวินเยน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ สติวินโย, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย. ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ. น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา, น ตตฺถ ติณวตฺถารโก. ยสฺมึ สมเย สมฺมุขาวินเยน จ อมูฬฺหวินเยน จ ฯเปฯ สมฺมุขาวินเยน จ ปฏิญฺญาตกรเณน จ ฯเปฯ สมฺมุขาวินเยน จ เยภุยฺยสิกาย จ ฯเปฯ สมฺมุขาวินเยน จ ตสฺสปาปิยสิกาย จ ฯเปฯ สมฺมุขาวินเยน จ ติณวตฺถารเกน จ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ยตฺถ ติณวตฺถารโก, ตตฺถ สมฺมุขาวินโย. ยตฺถ สมฺมุขาวินโย, ตตฺถ ติณวตฺถารโก, น ตตฺถ สติวินโย, น ตตฺถ อมูฬฺหวินโย, น ตตฺถ ปฏิญฺญาตกรณํ, น ตตฺถ เยภุยฺยสิกา, น ตตฺถ ตสฺสปาปิยสิกา.

๘. สัสฏฐวาโร

[๓๔๑] สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฐา, อุทาหุ วิสัสฏฐา, ลพฺภา จ ปนิเมสัง ธมฺมานัง วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณัง ปญฺญาเปตุนฺ. สมฺมุขาวินโยติ วา อมูพฺหวินโยติ วา ฯเปฯ สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฐา, อุทาหุ วิสัสฏฐา, ลพฺภา จ ปนิเมสัง ธมฺมานัง วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณัง ปญฺญาเปตุนฺ. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฐา, โน วิสัสฏฐา, น จ ลพฺภา อิเมสัง ธมฺมานัง วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณัง ปญฺญาเปตุนฺ.

สมฺมุขาวินโยติ วา อมูพฺหวินโยติ วา ฯเปฯ สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา. สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา อิเม ธมฺมา สัสฏฐา, โน วิสัสฏฐา, น จ ลพฺภา อิเมสัง ธมฺมานัง วินิพฺภุชิตฺวา วินิพฺภุชิตฺวา นานากรณัง ปญฺญาเปตุนฺ.

๙. สตฺตสมถนิทานาทโย

[๓๔๒] สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูพฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณัง. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา. ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฐาโน.

สมฺมุขาวินโย นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปฺปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูฬฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณํ. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา. ติณวตฺถารโก นิทานนิทาโน, นิทานสมุทโย, นิทานชาติโก, นิทานปฺปภโว, นิทานสมฺภาโร, นิทานสมุฏฺฐาโน.

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูฬฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณํ. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน.

สมฺมุขาวินโย เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปฺปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูฬฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณํ. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา. ติณวตฺถารโก เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปฺปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโน.

สมฺมุขาวินโย กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูฬฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณํ. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา. ติณวตฺถารโก กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน.

สมฺมุขาวินโย ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปฺปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโน. สติวินโย ฯเปฯ อมูฬฺหวินโย. ปฏิญฺญาตกรณํ. เยภุยฺยสิกา. ตสฺสปาปิยสิกา. ติณวตฺถารโก ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปฺปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโน.

[๓๔๓] สตฺตนฺนํ สมถานํ กติ มูลานิ, กติ สมุฏฺฐานา. สตฺตนฺนํ สมถานํ ฉพฺพีส มูลานิ, ฉตฺตึส สมุฏฺฐานา. สตฺตนฺนํ สมถานํ กตมานิ ฉพฺพีส มูลานิ. สมฺมุขาวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ สงฺฆ-สมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา. สติวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ. อมูฬฺหวินยสฺส จตฺตาริ มูลานิ. ปฏิญฺญาตกรณสฺส เทฺว มูลานิ; โย จ เทเสติ, ยสฺส จ เทเสติ. เยภุยฺยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ. ตสฺสปาปิยสิกาย จตฺตาริ มูลานิ. ติณวตฺถารกสฺส จตฺตาริ มูลานิ สงฺฆสมฺมุขตา, ธมฺมสมฺมุขตา, วินยสมฺมุขตา, ปุคฺคลสมฺมุขตา. สตฺตนฺนํ สมถานํ อิมานิ ฉพฺพีส มูลานิ.

สตฺตนฺนํ สมถานํ กตเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานา. สติวินยสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิกฺโกสนา. อมูฬฺหวินยสฺส กมฺมสฺส ฯเปฯ ปฏิญฺญาตกรณสฺส กมฺมสฺส ฯเปฯ เยภุยฺยสิกาย กมฺมสฺส ฯเปฯ ตสฺสปาปิยสิกาย กมฺมสฺส ฯเปฯ ติณวตฺถารกสฺส กมฺมสฺส กิริยา, กรณํ, อุปคมนํ, อชฺฌุปคมนํ, อธิวาสนา, อปฺปฏิโกสนา. สตฺตนฺนํ สมถานํ อิเม ฉตฺตึส สมุฏฺฐานา.

๑๐. สตฺตสมถานตฺถาทโย[๑]

[๓๔๔] สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา, อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ. สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา ฯเปฯ สมฺมุขาวินโยติ วา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. สตฺตสมถนานตฺถาทิ

ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา อิเม ธมฺมา นานตฺถา นานาพฺยญฺชนา, อุทาหุ เอกตฺถา พฺยญฺชนเมว นานํ. สมฺมุขาวินโยติ วา สติวินโยติ วา อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จ. สมฺมุขาวินโยติ วา อมูฬฺหวินโยติ วา ฯเปฯ สมฺมุขาวินโยติ วา ปฏิญฺญาตกรณนฺติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา เยภุยฺยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ตสฺสปาปิยสิกาติ วา สมฺมุขาวินโยติ วา ติณวตฺถารโกติ วา อิเม ธมฺมา นานตฺถา เจว นานาพฺยญฺชนา จ.

[๓๔๕] วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, วิวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน วิวาโท, อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ, สิยา วิวาโท วิวาทาธิกรณํ, สิยา วิวาโท โน อธิกรณํ. สิยา อธิกรณํ โน วิวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ.

ตตฺถ กตโม วิวาโท วิวาทาธิกรณํ. อิธ ภิกฺขู วิวทนฺติ “ธมฺโมติ วา “อธมฺโมติ วา ฯเปฯ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ วา. ยํ ตตฺถ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท นานาวาโท อญฺญถาวาโท วิปจฺจตาย โวหาโร เมธกํ; อยํ วิวาโท วิวาทาธิกรณํ.

ตตฺถ กตโม วิวาโท โน อธิกรณํ. มาตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรา วิวทติ, ปิตาปิ ปุตฺเตน วิวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภาตรา วิวทติ, ภาตาปิ ภคินิยา วิวทติ, ภคินีปิ ภาตรา วิวทติ, สหาโยปิ สหาเยน วิวทติ; อยํ วิวาโท โน อธิกรณํ.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน วิวาโท. อนุวาทาธิกรณํ, อาปตฺตาธิกรณํ, กิจฺจาธิกรณํ; อิทํ อธิกรณํ โน วิวาโท.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ. วิวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว วิวาโท จ.

[๓๕๖] อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, อนุวาโท โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อนุวาโท, อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ. สิยา อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ, สิยา อนุวาโท โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อนุวาโท, สิยา อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ.

ตตฺถ กตโม อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ. อิธ ภิกฺขู ภิกฺขุ อนุวทนฺติ สีลวิปตฺติยา วา อาจารวิปตฺติยา วา ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา อาชีววิปตฺติยา วา, โย ตตฺถ อนุวาโท อนุวทนา อนุลฺลปนา อนุภณนา อนุสมฺปวงฺกตา อพฺภุสฺสหนตา อนุพลปฺปทานํ; อยํ อนุวาโท อนุวาทาธิกรณํ.

ตตฺถ กตโม อนุวาโท โน อธิกรณํ. มาตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ มาตรํ อนุวทติ, ปิตาปิ ปุตฺตํ อนุวทติ, ปุตฺโตปิ ปิตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภาตรํ อนุวทติ, ภาตาปิ ภคินึ อนุวทติ, ภคินีปิ ภาตรํ อนุวทติ, สหาโยปิ สหายํ อนุวทติ; อยํ อนุวาโท โน อธิกรณํ. ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อนุวาโท. อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ; อิทํ อธิกรณํ โน อนุวาโท. ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ. อนุวาทาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อนุวาโท จ.

[๓๕๗] อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ, อาปตฺติ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน อาปตฺติ, อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ. สิยา อาปตฺติ

อาปตฺตาธิกรณํ, สิยา อาปตฺติ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน อาปตฺติ, สิยา อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ.

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ. ปญฺจปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ, สตฺตปิ อาปตฺติกฺขนฺธา อาปตฺตาธิกรณํ; อยํ อาปตฺติ อาปตฺตาธิกรณํ.

ตตฺถ กตมา อาปตฺติ โน อธิกรณํ. โสตาปตฺติ สมาปตฺติ; อยํ อาปตฺติ โน อธิกรณํ.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน อาปตฺติ. กิจฺจาธิกรณํ วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ; อิทํ อธิกรณํ โน อาปตฺติ.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ. อาปตฺตาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว อาปตฺติ จ.

[๓๕๘] กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, กิจฺจํ โน อธิกรณํ, อธิกรณํ โน กิจฺจํ, อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ. สิยา กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ, สิยา กิจฺจํ โน อธิกรณํ, สิยา อธิกรณํ โน กิจฺจํ, สิยา อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ.

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ. ยา สงฺฆสฺส กิจฺจยตา กรณียตา อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติยกมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ; อิทํ กิจฺจํ กิจฺจาธิกรณํ.

ตตฺถ กตมํ กิจฺจํ โน อธิกรณํ. อาจริยกิจฺจํ อุปชฺฌายกิจฺจํ สมานุปชฺฌายกิจฺจํ สมานาจริยกิจฺจ; อิทํ กิจฺจํ โน อธิกรณํ.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณํ โน กิจฺจ. วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณ; อิทํ อธิกรณ โน กิจฺจ.

ตตฺถ กตมํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจ. กิจฺจาธิกรณํ อธิกรณญฺเจว กิจฺจญฺจาติ.

อธิกรณเภทำ นิฏฺฐิตำ.

ตสฺสุทฺทานำ

อธิกรณำ อุกฺโกฏา อาการา ปุคฺคเลน จ
นิทานเหตุปจฺจยา มูลำ สมุฏฺฐาเนน จ.
อาปตฺติ โหติ ยตฺถ จ สำสฏฺฐา นิทาเนน[๑] จ
เหตุปจฺจยมูลานิ สมุฏฺฐาเนน พฺยญฺชนา[๒]
วิวาโท อธิกรณนฺติ เภทาธิกรเณ อิทนฺติ.

---

[๑] โป. นิทานปภวา [๒] โป. พฺยญฺชนำ

อปรคาถาสงฺคณิกํ[๑]

๑. โจทนาทิปุจฺฉาวิสฺสชฺชนา

[๓๕๙] โจทนา กิมตฺถาย สารณา กิสฺส การณา
สงฺโฆ กิมตฺถาย มติกมฺมํ ปน กิสฺส การณา.

โจทนา สารณตฺถาย นิคฺคหตฺถาย สารณา
สงฺโฆ ปริคฺคหตฺถาย[๒] มติกมฺมํ ปน ปาฏิเยกฺกํ.

มา โข ตุริโต อภณิ มา โข จณฺฑิกโต ภณิ
มา โข ปฏิฆํ ชนยิ สเจ อนุวิชฺชโก ตุวํ.

มา โข สหสา อภณิ กถํ วิคฺคาหิกํ อนตฺถสญฺหิตํ
สุตฺเต วินเย อนุโลเม ปญฺญตฺเต อนุโลมิเก.

อนุโยควตฺตุ นิสามย
กุสเลน พุทฺธิมตา กตุ
สุวุตฺตุ สิกฺขาปทานุโลมิกุ
คตี น นาเสนฺโต สมฺปรายิกุ

หิเตสี อนุยุญฺชสฺสุ กาเลนตฺถุปสญฺหิตุ.

จุทิตสฺส จ โจทกสฺส จ
สหสา โวหารุ มา ปธาเรสิ
โจทโก อาห 'อาปนฺโนติ
จุทิตโก อาห 'อนาปนฺโนติ

---

[๑] สฺยา. อปรุ คาถาสงฺคณิกุ [๒] มหา. ปฏิคฺคหตฺถาย

อุโภ อนุกฺขิปนฺโต
ปฏิญฺญานุสนฺธิเตน การเย.

ปฏิญฺญา ลชฺชีสุ วุตฺตา[๑]
อลชฺชีสุ เอตๆ[๒] น วิชฺชติ
พหุมฺปิ อลชฺชี ภาเสยฺย
วุตฺตานุสนฺธิเตน[๓] การเย.

อลชฺชี กีทิโส โหติ
ปฏิญฺญา ยสฺส น รูหติ
เอตญฺจ ตาหๆ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ อลชฺชิปุคฺคโล.

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ อาปชฺชติ
อาปตฺตึ ปริคูหติ
อคติคมนญฺจ คจฺฉติ
เอทิโส วุจฺจติ อลชฺชิปุคฺคโล.

สจฺจๆ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส [ ][๔] อลชฺชิปุคฺคโล
อญฺญญฺจ ตาหๆ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ ลชฺชิปุคฺคโล.

สญฺจิจฺจ อาปตฺตึ นาปชฺชติ
อาปตฺตึ น ปริคูหติ
อคติคมนๆ น คจฺฉติ
เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชิปุคฺคโล.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กตา [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอวๆ [๓] โป.,ฉ.,เท. วตฺตานุสนฺธิเตน
[๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร วุจฺจตีติ อยๆ ปาโฐ ทิสฺสติ.

สจฺจำ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส วุจฺจติ ลชฺชิปุคฺคโล
อญฺญญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโก.

อกาเลน โจเทติ อภูเตน
ผรุเสน อนตฺถสญฺหิเตน
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตจิตฺโต[๑]
เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโก.

สจฺจำ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส วุจฺจติ อธมฺมโจทโก
อญฺญญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโก.

กาเลน โจเทติ ภูเตน
สณฺเหน อตฺถสญฺหิเตน
เมตฺตจิตฺโต โจเทติ โน โทสนฺตโร
เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโก.

สจฺจำ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส วุจฺจติ ธมฺมโจทโก
อญฺญญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ พาลโจทโก.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. เมตฺตาจิตฺโต, เอวมุปริปิ.

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท
อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท
เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโก.

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส วุจฺจติ พาลโจทโก
อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ
กีทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโก.

ปุพฺพาปรํปิ ชานาติ ปุพฺพาปรสฺส โกวิโท
อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ
อนุสนฺธิวจนปถสฺส โกวิโท
เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโก.

สจฺจํ อหมฺปิ ชานามิ
เอทิโส วุจฺจติ ปณฺฑิตโจทโก

อญฺญญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ โจทนา กินฺติ[๑] วุจฺจติ
สีลวิปตฺติยา โจเทติ อโถ อาจารทิฏฺฐิยา
อาชีเวนปิ โจเทติ โจทนา เตน วุจฺจติ.[๒]

อปรคาถาสงฺคณิกํ[๓] นิฏฺฐิตํ.

---

[๑] โป. กติ [๒] สี.,ฉ.,เท. วุจฺจตีติ. [๓] สี.,สฺยา.,อิ.,มหา. อปรํ คาถาสงฺคณิกํ

โจทนากณฺฑ

๑. อนุวิชฺชกอนุโยโค

[๓๖๐] อนุวิชฺชเกน โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมํ ภิกฺขุ์ โจเทสิ, กิมฺหิ นํ โจเทสิ, สีลวิปตฺติยา วา โจเทสิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทสีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “สีลวิปตฺติยา วา โจเทมิ, อาจารวิปตฺติยา วา โจเทมิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา โจเทมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ชานาติ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาติ อาจารวิปตฺตึ, ชานาติ ทิฏฺฐิวิปตฺตินฺติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “ชานามิ โข อหํ อาวุโส สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺตินฺติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “กตมา ปนาวุโส สีลวิปตฺติ, กตมา อาจารวิปตฺติ, กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “จตฺตาริ ปาราชิกานิ เตรส สงฺฆาทิเสสา; อยํ สีลวิปตฺติ. ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ ทุพฺภาสิตํ; อยํ อาจารวิปตฺติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ; อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมํ ภิกฺขุ์ โจเทสิ, ทิฏฺเฐน โจเทสิ, สุเตน โจเทสิ, ปริสงฺกาย โจเทสีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “ทิฏฺเฐน วา โจเทมิ, สุเตน วา โจเทมิ, ปริสงฺกาย วา โจเทมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมํ ภิกฺขุ์ ทิฏฺเฐน โจเทสิ, กินฺเต ทิฏฺฐํ, กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ; ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, ทุกฺกฏํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโจ, ทุพฺภาสิตํ

อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ. กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ. กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ. กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ. กิญฺจายํ ภิกฺขุ กโรตีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “น โข อหํ อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุ๋ ทิฏฺเฐน โจเทมิ, อปิจ สุเตน โจเทมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุ๋ สุเตน โจเทสิ กินฺเต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ. กตฺถ เต สุตํ, ‘ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ภิกฺขุสฺส สุตํ, ภิกฺขุนิยา สุตํ, สิกฺขมานาย สุตํ, สามเณรสฺส สุตํ, สามเณริยา สุตํ, อุปาสกสฺส สุตํ, อุปาสิกาย สุตํ, ราชูนํ สุตํ. ราชมหามตฺตานํ สุตํ, ติตฺถิยานํ สุตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตนฺติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “น โข อหํ อาวุโส, อิมํ ภิกฺขุ๋ สุเตน โจเทมิ, อปิจ ปริสงฺกาย โจเทมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมํ ภิกฺขุ๋ ปริสงฺกาย โจเทสิ, กึ ปริสงฺกสิ, กินฺติ ปริสงฺกสิ, กทา ปริสงฺกสิ, กตฺถ ปริสงฺกสิ, ‘ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ‘ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสีติ.

[๓๖๑] 'ทิฏฺฐ์ ทิฏฺเฐน สเมติ ทิฏฺเฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐ์
ทิฏฺฐ์ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถ.

สุตํ สุเตน สเมติ สุเตน สํสนฺทเต สุตํ
สุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถ.

มุตํ มุเตน สเมติ มุเตน สํสนฺทเต มุตํ
มุตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺโพ เตนุโปสโถติ.[๑]

[๓๖๒] โจทนาย โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. โจทนาย โอกาสกมฺมํ อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, สมโถ ปริโยสานํ. โจทนาย กติ มูลานิ, กติ วตฺถูนิ, กติ ภูมิโย, กตีหากาเรหิ โจเทติ. โจทนาย เทฺว มูลานิ, ตีณิ วตฺถูนิ, ปญฺจ ภูมิโย, ทฺวีหากาเรหิ โจเทติ. โจทนาย กตมานิ เทฺว มูลานิ. สมูลิกา วา อมูลิกา วา; โจทนาย อิมานิ เทฺว มูลานิ. โจทนาย กตมานิ ตีณิ วตฺถูนิ. ทิฏฺเฐน สุเตน ปริสงฺกาย; โจทนาย อิมานิ ตีณิ วตฺถูนิ. โจทนาย กตมา ปญฺจ ภูมิโย. กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสญฺหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสญฺหิเตน, เมตฺตจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ; โจทนาย อิมา ปญฺจ ภูมิโย. กตเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติ. กาเยน วา โจเทติ วาจาย วา โจเทติ; อิเมหิ ทฺวีหากาเรหิ โจเทติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

๒. โจทกาทิปฏิปตฺติ

[๓๖๓] “โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. โจทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. โจทเกน ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย ปโร โจเทตพฺโพ. กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสญฺหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสญฺหิเตน, เมตตจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ; โจทเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. “จุทิตเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. จุทิตเกน ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาตพฺพํ[๑] สจฺเจ จ อกุปฺเป จ; จุทิตเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. “สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. สงฺเฆน โอติณฺณา-โนติณฺณํ ชานิตพฺพํ. สงฺเฆน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ.[๒] “อนุวิชฺชเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ. อนุวิชฺชเกน, เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํ; อนุวิชฺชเกน เอวํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ.

[๓๖๔] อุโปสโถ กิมตฺถาย ปวารณา กิสฺส การณา
ปริวาโส กิมตฺถาย มูลาย ปฏิกสฺสนา กิสฺส การณา
มานตฺตํ กิมตฺถาย อพฺภานํ กิสฺส การณา.

อุโปสโถ สมคฺคตฺถาย วิสุทฺธตฺถาย ปวารณา
ปริวาโส มานตฺตตฺถาย มูลาย ปฏิกสฺสนา นิคฺคหตฺถาย
มานตฺตํ อพฺภานตฺถาย วิสุทฺธตฺถาย อพฺภานํ.

---

[๑] สี.,อิ. ปฏิปชฺชิตพฺพํ [๒] อิ. ปฏิปชฺชิตพฺพนฺติ.

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา เถเร จ ปริภาสติ
กายสฺส เภทา ทุปฺปญฺโญ ขโต อุปหตินฺทฺริโย
นิรยํ คจฺฉติ ทุมฺเมโธ น จ สิกฺขาย คารโว.

น จามิสํปิ[๑] นิสฺสาย น จ นิสฺสาย ปุคฺคลํ
อุโภ เอเต วิวชฺเชตฺวา ยถา ธมฺโม ตถา กเร.

๓. โจทกสฺส อตฺตชฺฌาปนํ

โกธโน อุปนาหี จ จณฺโฑ จ ปริภาสโก
อนาปตฺติยา 'อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

อุปกณฺณกํ ชปฺเปติ[๒] วิมฺหํ[๓] เปกฺขติ
วีติหรติ กุมฺมคฺคํ ปฏิเสวติ
อนาปตฺติยา 'อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

อกาเลน โจเทติ อภูเตน
ผรุเสน อนตฺถสญฺหิเตน
โทสนฺตโร โจเทติ โน เมตฺตจิตฺโต
อนาปตฺติยา 'อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น จ อามิสํ [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ชปฺปติ [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ชิมฺหํ

ธมฺมาธมฺมํ น ชานาติ
ธมฺมาธมฺมสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

วินยาวินยํ น ชานาติ
วินยาวินยสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

ภาสิตาภาสิตํ น ชานาติ
ภาสิตาภาสิตสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

อาจิณฺณานาจิณฺณํ น ชานาติ
อาจิณฺณานาจิณฺณสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตํ น ชานาติ
ปญฺญตฺตาปญฺญตฺตสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ
อาปตฺตานาปตฺติยา อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

ลหุกครุกํ น ชานาติ
ลหุกครุกสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

สาวเสสานวเสสํ น ชานาติ
สาวเสสานวเสสสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ น ชานาติ
ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

ปุพฺพาปรํ น ชานาติ
ปุพฺพาปรสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา ‘อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานํ.

อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ
อนุสนฺธิวจนปถสฺส อโกวิโท
อนาปตฺติยา 'อาปตฺตีติ โรเปติ
ตาทิโส โจทโก ฌาเปติ อตฺตานนฺติ.

โจทนากณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

โจทนา อนุวิชฺชญฺจ[๑] อาทิ มูเลนุโปสโถ
คติ โจทนกณฺฑมฺหิ สาสนํ ปติฏฺฐาปยนฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อนุวิชฺชา จ

จูฬสงฺคามํ

๑. อนุวิชฺชกสฺส ปฏิปตฺติ

[๓๖๕] สงฺคามาวจเรน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมนฺเตน นีจ-จิตฺเตน สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ รโชหรณสเมน จิตฺเตน, อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน, เถเร ภิกฺขู อนูปขชฺชนฺเตน นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหนฺเตน ยถาปฏิรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพํ, อนานากถิเกน ภวิตพฺพํ อติรจฺฉานกถิเกน, สามํ วา ธมฺโม ภาสิตพฺโพ, ปโร วา อชฺเฌสิตพฺโพ, อริโย วา ตุณฺหีภาโว นาติมญฺญิตพฺโพ.

สงฺเฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน น อุปชฺฌาโย ปุจฺฉิตพฺโพ, น อาจริโย ปุจฺฉิตพฺโพ, น สทฺธิวิหาริโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น อนฺเตวาสิโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น สมานุปชฺฌายโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น สมานาจริยโก ปุจฺฉิตพฺโพ, น ชาติ ปุจฺฉิตพฺพา, น นามํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น โคตฺตํ ปุจฺฉิตพฺพํ, น อาคโม ปุจฺฉิตพฺโพ, น กุลปฺปเทโส ปุจฺฉิตพฺโพ, น ชาติภูมิ ปุจฺฉิตพฺพา. [ ][1] กึการณา. อตฺรสฺส เปมํ วา โทโส วา, เปเม วา สติ โทเส วา สติ[2] ฉนฺทาปิ คจฺเฉยฺย, โทสาปิ คจฺเฉยฺย, โมหาปิ คจฺเฉยฺย, ภยาปิ คจฺเฉยฺย.

สงฺเฆน อนุมเตน ปุคฺคเลน อนุวิชฺชเกน อนุวิชฺชิตุกาเมน สงฺฆครุเกน ภวิตพฺพํ โน ปุคฺคลครุเกน, สทฺธมฺมครุเกน ภวิตพฺพํ โน อามิสครุเกน, อตฺถวสิเกน ภวิตพฺพํ โน ปริสกปฺปิเยน, กาเลน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อกาเลน, ภูเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อภูเตน,

---

[1] สี.,ฉ.,เท.,อิ. เอตฺถนฺตเร ตนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ. [2] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

สณฺเหน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน ผรุเสน, อตฺถสญฺหิเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน อนตฺถสญฺหิเตน, เมตฺตจิตฺเตน อนุวิชฺชิตพฺพํ โน โทสนฺตเรน, น อุปกณฺณกชปฺปินา ภวิตพฺพํ, น ชิมฺหํ เปกฺขิตพฺพํ, น อกฺขินิกฺขนิตพฺพํ, น ภมุกํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น สีสํ อุกฺขิปิตพฺพํ, น หตฺถวิกาโร กาตพฺโพ, น หตฺถมุทฺทา ทสฺเสตพฺพา.

อาสนกุสเลน ภวิตพฺพํ นิสชฺชกุสเลน, [ ][1] ยุคมตฺตํ เปกฺขนฺเตน อตฺถํ อนุวิธิยนฺเตน สเก อาสเน นิสีทิตพฺพํ, น จ อาสนา วุฏฺฐาตพฺพํ, น วีติหาตพฺพํ, น กุมฺมคฺโค เสวิตพฺโพ, น วาจาวิกฺเขปกํ[2] ภณิตพฺพํ, อตุริเตน ภวิตพฺพํ อสาหสิเกน, [ ][1] อจณฺฑิกเตน ภวิตพฺพํ วจนกฺขเมน, เมตฺตจิตฺเตน ภวิตพฺพํ หิตานุกมฺปินา, การุณิเกน ภวิตพฺพํ หิตปริสกฺกินา, อสมฺผปฺปลาปินา ภวิตพฺพํ ปริยนฺตภาณินา, อเวรวสิเกน ภวิตพฺพํ อนสุรุตฺเตน, อตฺตา ปริคฺคเหตพฺโพ, ปโร ปริคฺคเหตพฺโพ, โจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, จุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, อธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, อธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, ธมฺมโจทโก ปริคฺคเหตพฺโพ, ธมฺมจุทิตโก ปริคฺคเหตพฺโพ, วุตฺตํ อหาเปนฺเตน อวุตฺตํ อปฺปกาเสนฺเตน โอติณฺณานิ ปทพฺยญฺชนานิ สาธุกํ อุคฺคเหตฺวา[3] ปโร ปฏิปุจฺฉิตฺวา ยถาปฏิญฺญาย กาเรตพฺโพ, เวโป ปหาเสตพฺโพ,[4] ภีรุ อสฺสาเสตพฺโพ, จณฺโฑ นิเสเธตพฺโพ, อสุจิ วิภาเวตพฺโพ, อุชุมุทฺทเวน, น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา น โทสาคติ คนฺตพฺพา, น โมหาคติ คนฺตพฺพา, น ภยาคติ คนฺตพฺพา,[5] มชฺฌตฺเตน ภวิตพฺพํ ธมฺเมสุ จ

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร ภวิตพฺพนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ. [2] สี.,ฉ.,เท.,อิ. พาหาวิกฺเขปกํ
[3] สี.,ฉ.,เท. ปริคฺคเหตฺวา [4] สี.,ฉ.,เท.,อิ. มนฺโท หาเสตพฺโพ [5] สี.,ฉ.,เท. น ฉนฺทาคตึ คนฺตพฺพํ, น โทสาคตึ คนฺตพฺพํ, น โมหาคตึ คนฺตพฺพํ, น ภยาคตึ คนฺตพฺพํ,

ปุคฺคเลสุ จ. เอวญฺจ ปน อนุวิชฺชโก อนุวิชฺชมาโน สตฺถุ เจว สาสนกโร โหติ, วิญฺญูนญฺ[๑] สพฺรหฺมจารีนญฺ ปิโย จ โหติ, มนาโป จ ครุ จ ภาวนีโย จ.

[๓๖๖] สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย โอปมฺมํ นิทสฺสนตฺถาย, อตฺโถ วิญฺญาปนตฺถาย, ปฏิปุจฺฉา จปนตฺถาย, โอกาสกมฺมํ โจทนตฺถาย, โจทนา สารณตฺถาย, สารณา สวจนียตฺถาย, สวจนียํ ปลิโพธตฺถาย, ปลิโพโธ วินิจฺฉยตฺถาย, วินิจฺฉโย สนฺตีรณตฺถาย, สนฺตีรณา[๒] ฐานาฐานคมนตฺถาย, ฐานาฐานคมนํ ทุมฺมงฺกูนญฺ ปุคฺคลานญฺ นิคฺคหตฺถาย, เปสลานญฺ ภิกฺขูนญฺ สมฺปคฺคหตฺถาย, สงฺโฆ สมฺปริคฺคหสมฺปฏิจฺฉนตฺถาย, สงฺเฆน อนุมตา ปุคฺคลา ปจฺเจกฏฺฐายิโน อวิสวาทกฏฺฐายิโน.

วินโย สวรตฺถาย, สวโร อวิปฺปฏิสารตฺถาย, อวิปฺปฏิสาโร ปามุชฺชตฺถาย, ปามุชฺชํ ปีตตฺถาย, ปีติ ปสฺสทฺธตฺถาย, ปสฺสทฺธิ สุขตฺถาย, สุขํ สมาธตฺถาย, สมาธิ ยถาภูตญาณทสฺสนตฺถาย, ยถาภูตญาณทสฺสนํ นิพฺพิทตฺถาย, นิพฺพิทา วิราคตฺถาย, วิราโค วิมุตฺตตฺถาย, วิมุตฺติ วิมุตฺติญาณทสฺสนตฺถาย, วิมุตฺติญาณทสฺสนํ อนุปาทาปรินิพฺพานตฺถาย. เอตทตฺถา กถา, เอตทตฺถา มนฺตนา, เอตทตฺถา อุปนิสา, เอตทตฺถํ โสตาวธานํ, ยทิทํ อนุปาทา จิตฺตสฺส วิโมกฺโขติ.

[๓๖๗]　　อนุโยควตฺตํ นิสามย
กุสเลน พุทฺธิมตา กตํ
สุวุตฺตํ สิกฺขาปทานุโลมิกํ
คตึ น นาเสนฺโต สมฺปรายิกํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วิญฺญูนญฺจ　　[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สนฺตีรณํ

วตฺถุ วิปตฺตี อาปตฺตี นิทานํ อาการอโกวิโท
ปุพฺพาปรํ น ชานาติ กตากตํ สเมน จ.

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ สมเถ จาปิ อโกวิโท
รตฺโต ทุฏฺโฐ จ มูฬฺโห จ ภยา โมหา จ คจฺฉติ.

น จ สญฺญตฺติกุสโล[๑] นิชฺฌตฺติยา จ อโกวิโท
ลทฺธปกฺโข อหิริโก กณฺหกมฺโม อนาทโร
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ 'อปฺปฏิกฺโขติ วุจฺจติ.

วตฺถุ วิปตฺตี อาปตฺตี นิทานํ อาการโกวิโท
ปุพฺพาปรํ ปชานาติ กตากตํ สเมน จ.

กมฺมญฺจ อธิกรณญฺจ สมเถ จาปิ โกวิโท
อรตฺโต อทุฏฺโฐ อมูฬฺโห จ ภยา โมหา น คจฺฉติ.

สญฺญตฺติยา[๒] จ กุสโล นิชฺฌตฺติยา จ โกวิโท
ลทฺธปกฺโข หิริมโน สุกฺกกมฺโม สคารโว
ส เว ตาทิสโก ภิกฺขุ 'สปฺปฏิกฺโขติ วุจฺจตีติ.

จูฬสงฺคามํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

นีจจิตฺเตน ปุจฺเฉยฺย ครุ สงฺเฆ น ปุคฺคเล
สุตฺตํ สํสนฺทนตฺถาย วินยานุคฺคเหน จ
อุทฺทานํ จูฬสงฺคาเม เอกุทฺเทสํ[๓] อิทํ กตนฺติ.

---

[๑] อิ. ปญฺญตฺติกุสโล [๒] อิ. ปญฺญตฺติยา [๓] สี.,ฉ.,เท. เอกุทฺเทโส

มหาสงฺคามํ

๑. โวหรนฺเตน ชานิตพฺพาทิ

[๓๖๘] สงฺคามาวจเรน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหรนฺเตน วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎. วิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาปตฺติ ชานิตพฺพา, นิทานํ ชานิตพฺพ๎, อากาโร ชานิตพฺโพ, ปุพฺพาปรๆ ชานิตพฺพ๎, กตากตๆ ชานิตพฺพ๎, กมฺมๆ ชานิตพฺพ๎, อธิกรณ๎ ชานิตพฺพ๎, สมโถ ชานิตพฺโพ, น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา, น โทสาคติ คนฺตพฺพา, น โมหาคติ คนฺตพฺพา. น ภยาคติ คนฺตพฺพา, สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปตพฺพ๎, นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปตพฺพ๎, เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขิตพฺพ๎, ปสาทนีเย จาเน ปสาเทตพฺพ๎, “ลทฺธ-ปกฺโขมฺหีติ ปโร ปกฺโข[๑] นาวชานิตพฺโพ, “พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุโต นาวชานิตพฺโพ, “เถรตโรมฺหีติ นวกตโร นาวชานิตพฺโพ, อสมฺปตฺตๆ น พฺยาหริตพฺพ๎,[๒] สมฺปตฺตๆ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพ๎, เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตๆ อธิกรณ๎ วูปสมฺมติ, ตถา ตๆ อธิกรณ๎ วูปสเมตพฺพ๎.

[๓๖๙] **วตฺถุ๎ ชานิตพฺพนฺ**ติ อฏฺฐปาราชิกานิ[๓] วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, เตวีสสงฺฆาทิเสสานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, เทฺวอนิยตานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, เทฺวจตฺตาฬีสนิสฺสคฺคิยานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, ทุกฺกฏานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎, ทุพฺภาสิตานิ วตฺถุ๎ ชานิตพฺพ๎.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปรปกฺโข
[๒] สี.,ฉ.,เท. พฺยาหาตพฺพ๎
[๓] เท.,อิ. อฏฺฐนฺนๆ ปาราชิกานิ, เอวมุปริปิ.

[๓๗๐] **วิปตฺติ ชานิตพฺพา**ติ สีลวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาจารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, ทิฏฺฐิวิปตฺติ ชานิตพฺพา, อาชีววิปตฺติ ชานิตพฺพา.

[๓๗๑] **อาปตฺติ ชานิตพฺพา**ติ ปาราชิกาปตฺติ ชานิตพฺพา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติ ชานิตพฺพา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาจิตฺติยาปตฺติ ชานิตพฺพา, ปาฏิเทสนียาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุกฺกฏาปตฺติ ชานิตพฺพา, ทุพฺภาสิตาปตฺติ ชานิตพฺพา.

[๓๗๒] **นิทานํ ชานิตพฺพนฺ**ติ อฏฺฐปาราชิกานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เทฺวอนิยตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, เทฺวจตฺตาฬีสนิสฺสคฺคิยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุกฺกฏานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ, ทุพฺภาสิตานํ นิทานํ ชานิตพฺพํ.

[๓๗๓] **อากาโร ชานิตพฺโพ**ติ สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพ, คโณ อาการโต ชานิตพฺโพ, ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺโพ, โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพ, จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพ.

สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพติ “ปฏิพโล นุ โข อยํ สงฺโฆ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, อุทาหุ โนติ เอวํ สงฺโฆ อาการโต ชานิตพฺโพ.

คโณ อาการโต ชานิตพฺโพติ “ปฏิพโล นุ โข อยํ คโณ อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, อุทาหุ โนติ เอวํ คโณ อาการโต ชานิตพฺโพ.

ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺโพติ “ปฏิพโล นุ โข อยํ ปุคฺคโล อิมํ อธิกรณํ วูปสเมตุ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน, อุทาหุ โนติ เอวํ ปุคฺคโล อาการโต ชานิตพฺโพ.

โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพติ “กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ปญฺจสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐาย ปรํ โจเทติ, อุทาหุ โนติ เอวํ โจทโก อาการโต ชานิตพฺโพ.

จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพติ “กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา ทฺวีสุ ธมฺเมสุ ปติฏฺฐิโต สจฺเจ จ อกุปฺเป จ, อุทาหุ โนติ เอวํ จุทิตโก อาการโต ชานิตพฺโพ.

[๓๗๔] **ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพนฺ**ติ “กจฺจิ นุ โข อยมายสฺมา วตฺถุโต วา วตฺถุํ สงฺกมติ, วิปตฺติโต วา วิปตฺตึ สงฺกมติ, อาปตฺติโต วา อาปตฺตึ สงฺกมติ, อวชานิตฺวา วา ปฏิชานาติ, ปฏิชานิตฺวา วา อวชานาติ, อญฺเญน วา อญฺญํ ปฏิจรติ, อุทาหุ โนติ เอวํ ปุพฺพาปรํ ชานิตพฺพํ.

[๓๗๕] **กตากตํ ชานิตพฺพนฺ**ติ เมถุนธมฺโม ชานิตพฺโพ, เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพํ. เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตพฺโพ.

เมถุนธมฺโม ชานิตพฺโพติ ทฺวยนฺทฺวยสมาปตฺติ ชานิตพฺพา.

เมถุนธมฺมสฺส อนุโลมํ ชานิตพฺพนฺติ ภิกฺขุ อตฺตโน มุเขน ปรสฺส องฺคชาตํ คณฺหาติ.

เมถุนธมฺมสฺส ปุพฺพภาโค ชานิตพฺโพติ วณฺโณ อวณฺโณ[๑] กายสํสคฺโค ทุฏฺฐุลฺลวาจา อตฺตกามปาริจริยา วณฺณมนุปฺปาทนํ.[๒]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. วณฺณาวณฺโณ　[๒] สี.,ฉ.,เท. วจนมนุปฺปทานํ, อิ. ธนมนุปฺปทานํ

[๓๗๖] **กมฺมํ ชานิตพฺพนฺ**ติ โสพฬส กมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ อปโลกนกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติทุติยกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ, จตฺตาริ ญตฺติจตุตฺถกมฺมานิ ชานิตพฺพานิ.

[๓๗๗] **อธิกรณํ ชานิตพฺพนฺ**ติ จตฺตาริ อธิกรณานิ ชานิตพฺพานิ, วิวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อนุวาทาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺตาธิกรณํ ชานิตพฺพํ, กิจฺจาธิกรณํ ชานิตพฺพํ.

[๓๗๘] **สมโถ ชานิตพฺโพ**ติ สตฺต สมถา ชานิตพฺพา, สมฺมุขาวินโย ชานิตพฺโพ, สติวินโย ชานิตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ชานิตพฺโพ, ปฏิญฺญาตกรณํ ชานิตพฺพํ, เยภุยฺยสิกา ชานิตพฺพา, ตสฺสปาปิยสิกา ชานิตพฺพา, ติณวตฺถารโก ชานิตพฺโพ.

๒. อคติอคนฺตพฺพา

[๓๗๙] **น ฉนฺทาคติ คนฺตพฺพา**ติ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ. อิเธกจฺโจ "อยํ เม อุปชฺฌาโย วา อาจริโย วา สทฺธิวิหาริโก วา อนฺเตวาสิโก วา สมานุปชฺฌายโก วา สมานาจริยโก วา สนฺทิฏฺโฐ วา สมฺภตฺโต วา ญาติสาโลหิโต วาติ ตสฺสานุกมฺปาย ตสฺสานุรกฺขาย อธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ "วินโยติ ทีเปติ, วินยํ "อวินโยติ ทีเปติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อปฺปญฺญตฺตํ

ตถาคเตน “ปณฺณตฺตึ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, ปณฺณตฺตึ ตถาคเตน “อปฺปณฺณตฺตึ ตถาคเตนาติ ทีเปติ, อนาปตฺตึ “อาปตฺตีติ ทีเปติ, อาปตฺตึ “อนาปตฺตีติ ทีเปติ, ลหุกํ อาปตฺตึ “ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ครุกํ อาปตฺตึ “ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปติ, สาวเสสํ อาปตฺตึ “อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อนวเสสํ อาปตฺตึ “สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปติ, ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต ขตฺตึ อุปหตึ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ, สานุวชฺโช จ[๑] วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๐] **น โทสาคติ คนฺตพฺพา**ติ โทสาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ โทสาคตึ คจฺฉติ. อิเธกจฺโจ “อนตฺถํ เม อจรีติ อาฆาตํ พนฺธติ, “อนตฺถํ เม จรตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, “อนตฺถํ เม จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, “ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺถํ อจริ, อนตฺถํ จรติ, อนตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ, “อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อตฺถํ อจริ, อตฺถํ จรติ, อตฺถํ จริสฺสตีติ อาฆาตํ พนฺธติ. อิเมหิ นวหิ อาฆาตวตฺถูหิ อาฆาโต ปฏิฆาโต กุทฺโธ โกธาภิภูโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ, ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา

---

[๑] อิ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

อาปตฺตีติ ทีเปติ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โทสาคตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ, สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติ. โทสาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ โทสาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๑] **น โมหาคติ คนฺตพฺพา**ติ โมหาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ โมหาคตึ คจฺฉติ. รตฺโต ราควเสน คจฺฉติ, ทุฏฺโฐ โทสวเสน คจฺฉติ, มูฬฺโห โมหวเสน คจฺฉติ, ปรามฏฺโฐ ทิฏฺฐิวเสน คจฺฉติ, มูฬฺโห สมฺมูฬฺโห โมหาภิภูโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ โมหาคตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ, สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติ. โมหาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ โมหาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๒] **น ภยาคติ คนฺตพฺพา**ติ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต กถํ ภยาคตึ คจฺฉติ. อิเธกจฺโจ “อยํ วิสมนิสฺสิโต วา คหนนิสฺสิโต วา พลวนิสฺสิโต วา กกฺขโฬ ผรุโส ชีวิตนฺตรายํ วา พฺรหฺมจริยนฺตรายํ วา กริสฺสตีติ ตสฺส ภยา ภีโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ, ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ. อิเมหิ

อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต พหุชนาหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ พหุชนาสุขาย พหุโน ชนสฺส อนตฺถาย อหิตาย ทุกฺขาย เทวมนุสฺสานํ. อิเมหิ อฏฺฐารสหิ วตฺถูหิ ภยาคตึ คจฺฉนฺโต ขตํ อุปหตํ อตฺตานํ ปริหรติ, สาวชฺโช จ โหติ, สานุวชฺโช จ วิญฺญูนํ, พหุญฺจ อปุญฺญํ ปสวติ. ภยาคตึ คจฺฉนฺโต เอวํ ภยาคตึ คจฺฉติ.

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา โย ธมฺมํ อติวตฺตติ
นิหียติ ตสฺส ยโส กาฬปกฺเขว จนฺทิมาติ.

๓. อคติอคมนํ

[๓๘๓] **กถํ น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ**. อธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อวินยํ "อวินโยติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, วินยํ "วินโยติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตน "อภาสิตํ อลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตน "ภาสิตํ ลปิตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนาจิณฺณํ ตถาคเตน "อนาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อาจิณฺณํ ตถาคเตน "อาจิณฺณํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "อปฺปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ปญฺญตฺตํ ตถาคเตน "ปญฺญตฺตํ ตถาคเตนาติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนาปตฺตึ "อนาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อาปตฺตึ "อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ลหุกํ

อาปตฺตึ “ลหุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ครุกำ อาปตฺตึ “ครุกา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, สาวเสสำ อาปตฺตึ “สาวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อนวเสสำ อาปตฺตึ “อนวเสสา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, ทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ; เอวำ น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๔] **กถำ น โทสาคตึ คจฺฉติ**. อธมฺมำ “อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมำ “ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โทสาคตึ คจฺฉติ; เอวำ น โทสาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๕] **กถำ น โมหาคตึ คจฺฉติ**. อธมฺมำ “อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมำ “ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น โมหาคตึ คจฺฉติ; เอวำ น โมหาคตึ คจฺฉติ.

[๓๘๖] **กถำ น ภยาคตึ คจฺฉติ**. อธมฺมำ “อธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, ธมฺมำ “ธมฺโมติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ, อทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต น ภยาคตึ คจฺฉติ; เอวำ น ภยาคตึ คจฺฉติ.

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา โย ธมฺมำ นาติวตฺตติ
อาปูรติ ตสฺส ยโส สุกฺกปกฺเขว จนฺทิมาติ.

๔. สญฺญาปนียาทิ

[๓๘๗] **กถํ สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ.** อธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ, ธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ; เอวํ สญฺญาปนีเย จาเน สญฺญาเปติ.

[๓๘๘] **กถํ นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ.** อธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ, ธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ; เอวํ นิชฺฌาปนีเย จาเน นิชฺฌาเปติ.

[๓๘๙] **กถํ เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ.** อธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ, ธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ; เอวํ เปกฺขนีเย จาเน เปกฺขติ.

[๓๙๐] **กถํ ปสาทนีเย จาเน ปสาเทติ.** อธมฺมํ "อธมฺโมติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย จาเน ปสาเทติ, ธมฺมํ "ธมฺโมติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย จาเน ปสาเทติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ "ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย จาเน ปสาเทติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ

“อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปนฺโต ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ; เอวํ ปสาทนีเย ฐาเน ปสาเทติ.

๕. ปรปกฺขาทิอวชานนํ

[๓๙๑] **กถํ “ลทฺธปกฺโขมฺหีติ ปรํ ปกฺขํ อวชานาติ.** อิเธกจฺโจ ลทฺธปกฺโข โหติ ลทฺธปริวาโร ปกฺขวา ฌาติวา[๑] “อยํ อลทฺธปกฺโข อลทฺธปริวาโร น ปกฺขวา น ฌาติวาติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ; เอวํ “ลทฺธปกฺโขมฺหีติ ปรํ ปกฺขํ อวชานาติ.

[๓๙๒] **กถํ “พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติ.** อิเธกจฺโจ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย “อยํ อปฺปสฺสุโต อปฺปาคโม อปฺปธโรติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ; เอวํ “พหุสฺสุโตมฺหีติ อปฺปสฺสุตํ อวชานาติ.

[๓๙๓] **กถํ “เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติ.** อิเธกจฺโจ เถโร โหติ รตฺตญฺญู จิรปพฺพชิโต “อยํ นวโก อปฺปญฺญาโต อปฺปสฺสุโต[๒] อปฺปกตญฺญู, อิมสฺส วจนํ อกตํ ภวิสฺสตีติ ตสฺส อวชานนฺโต อธมฺมํ “ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ “อธมฺโมติ ทีเปติ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ฌาติมา [๒] สี.,ฉ.,อิ. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ.

ฯเปฯ ทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “อทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ, อทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ “ทุฏฺฐุลฺลา อาปตฺตีติ ทีเปติ; เอวํ “เถรตโรมฺหีติ นวกตรํ อวชานาติ.

[๓๙๔] **อสมฺปตฺตํ น พฺยาหริตพฺพนฺ**ติ อโนติณฺณํ ภาสํ[๑] น โอตาเรตพฺพํ. **สมฺปตฺตํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพนฺ**ติ ยํ อตฺถาย สงฺโฆ สนฺนิปติโต โหติ, ตํ อตฺถํ ธมฺมโต วินยโต น ปริหาเปตพฺพํ.

[๓๙๕] **เยน ธมฺเมนา**ติ ภูเตน วตฺถุนา. **เยน วินเยนา**ติ โจเทตฺวา สาเรตฺวา. **เยน สตฺถุสาสเนนา**ติ ญตฺติสมฺปทาย อนุสฺสาวนสมฺปทาย, เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพนฺติ.

๖. อนุวิชฺชกสฺส อนุโยโค

[๓๙๖] อนุวิชฺชเกน โจทโก ปุจฺฉิตพฺโพ “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, กิมฺหิ นํ ฐเปสิ, สีลวิปตฺติยา ฐเปสิ, อาจารวิปตฺติยา ฐเปสิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา ฐเปสีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “สีลวิปตฺติยา วา ฐเปมิ, อาจารวิปตฺติยา วา ฐเปมิ, ทิฏฺฐิวิปตฺติยา วา ฐเปมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ชานาติ ปนายสฺมา สีลวิปตฺตึ, ชานาติ อาจารวิปตฺตึ, ชานาติ ทิฏฺฐิวิปตฺตินฺติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “ชานามิ โข อหํ อาวุโส สีลวิปตฺตึ, ชานามิ อาจารวิปตฺตึ, ชานามิ ทิฏฺฐิวิปตฺตินฺติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภารํ

โส เอวมสฺส วจนีโย “กตมา ปนาวุโส สีลวิปตฺติ. กตมา อาจารวิปตฺติ. กตมา ทิฏฺฐิวิปตฺตีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “จตฺตาริ ปาราชิกานิ เตรส สงฺฆาทิเสสา; อยํ สีลวิปตฺติ. ถุลฺลจฺจยํ ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ ทุกฺกฏํ ทุพฺภาสิตํ; อยํ อาจารวิปตฺติ. มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนฺตคฺคาหิกา ทิฏฺฐิ; อยํ ทิฏฺฐิวิปตฺตีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน ปวารณํ ฐเปสิ, ทิฏฺเฐน [ ][1] ฐเปสิ, สุเตน ฐเปสิ, ปริสงฺกาย ฐเปสีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “ทิฏฺเฐน วา ฐเปมิ, สุเตน วา ฐเปมิ, ปริสงฺกาย วา ฐเปมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปสิ, กินฺเต ทิฏฺฐํ, กินฺติ เต ทิฏฺฐํ, กทา เต ทิฏฺฐํ, กตฺถ เต ทิฏฺฐํ, ปาราชิกํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ทุกฺกฏํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปชฺชนฺโต ทิฏฺโฐ, กตฺถ จ ตฺวํ อโหสิ, กตฺถ จายํ ภิกฺขุ อโหสิ, กิญฺจ ตฺวํ กโรสิ, กิญฺจายํ ภิกฺขุ กโรตีติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย “น โข อหํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน ทิฏฺเฐน ปวารณํ ฐเปมิ, อปิจ สุเตน ปวารณํ ฐเปมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย “ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ ฐเปสิ, กินฺเต สุตํ, กินฺติ เต สุตํ, กทา เต สุตํ, กตฺถ เต สุตํ, ‘ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ, ‘ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตํ,

---

[1] สี.,ฉ.,เท. เอตฺถนฺตเร วาสทฺโท ทิสฺสติ.

'ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตฺตํ, 'ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตฺตํ, 'ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ สุตฺตํ, 'ภิกฺขุสฺส สุตฺตํ, ภิกฺขุนิยา สุตฺตํ, สิกฺขมานาย สุตฺตํ, สามเณรสฺส สุตฺตํ, สามเณริยา สุตฺตํ, อุปาสกสฺส สุตฺตํ, อุปาสิกาย สุตฺตํ, ราชูนํ สุตฺตํ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺตํ, ติตฺถิยานํ สุตฺตํ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตนฺติ. โส เจ เอวํ วเทยฺย "น โข อหํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน สุเตน ปวารณํ จเปมิ, อปิจ ปริสงฺกาย ปวารณํ จเปมีติ. โส เอวมสฺส วจนีโย "ยํ โข ตฺวํ อาวุโส อิมสฺส ภิกฺขุโน ปริสงฺกาย ปวารณํ จเปสิ, กึ ปริสงฺกสิ. กินฺติ ปริสงฺกสิ. กทา ปริสงฺกสิ. กตฺถ ปริสงฺกสิ. 'ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'ถุลฺลจฺจยํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'ปาจิตฺติยํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'ปาฏิเทสนียํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, 'ทุพฺภาสิตํ อชฺฌาปนฺโนติ ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ภิกฺขุนิยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สิกฺขมานาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณรสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, สามเณริยา สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสกสฺส สุตฺวา ปริสงฺกสิ, อุปาสิกาย สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชูนํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ราชมหามตฺตานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยานํ สุตฺวา ปริสงฺกสิ, ติตฺถิยสาวกานํ สุตฺวา ปริสงฺกสีติ.

[๓๙๗] ทิฏฺฐํ ทิฏฺเฐน สเมติ　　ทิฏฺเฐน สํสนฺทเต ทิฏฺฐํ
ทิฏฺฐํ ปฏิจฺจ น อุเปติ　　อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย　　กาตพฺพา เตน ปวารณา.

สุตฺตํ สุเตน สเมติ　　สุเตน สํสนฺทเต สุตฺตํ
สุตฺตํ ปฏิจฺจ น อุเปติ　　อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย　　กาตพฺพา เตน ปวารณา.

มุตฺ มุเตน สเมติ มุเตน สํสนฺทเต มุตฺ
มุตฺ ปฏิจฺจ น อุเปติ อสุทฺธปริสงฺกิโต
โส ปุคฺคโล ปฏิญฺญาย กาตพฺพา เตน ปวารณาติ.

๗. ปุจฺฉาวิภาโค

[๓๙๘] กินฺเต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา. กินฺติ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา. กทา เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา. กตฺถ เต ทิฏฺฐนฺติ กตมา ปุจฺฉา.

[๓๙๙] **กินฺเต ทิฏฺฐนฺ**ติ วตฺถุปุจฺฉา, วิปตฺติปุจฺฉา, อาปตฺติปุจฺฉา, อชฺฌาจารปุจฺฉา. **วตฺถุปุจฺฉา**ติ อฏฺฐปาราชิกานํ วตฺถุปุจฺฉา, เตวีสสงฺฆาทิเสสานํ วตฺถุปุจฺฉา, เทฺวอนิยตานํ วตฺถุปุจฺฉา, เทฺวจตฺตาพีสนิสฺสคฺคิยานํ วตฺถุปุจฺฉา, อฏฺฐาสีติสตปาจิตฺติยานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทฺวาทสปาฏิเทสนียานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุกฺกฏานํ วตฺถุปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตานํ วตฺถุปุจฺฉา. **วิปตฺติปุจฺฉา**ติ สีลวิปตฺติปุจฺฉา, อาจารวิปตฺติปุจฺฉา, ทิฏฺฐิวิปตฺติปุจฺฉา, อาชีววิปตฺติปุจฺฉา. **อาปตฺติปุจฺฉา**ติ ปาราชิกาปตฺติปุจฺฉา, สงฺฆาทิเสสาปตฺติปุจฺฉา, ถุลฺลจฺจยาปตฺติปุจฺฉา, ปาจิตฺติยาปตฺติปุจฺฉา, ปาฏิเทสนียาปตฺติปุจฺฉา, ทุกฺกฏาปตฺติปุจฺฉา, ทุพฺภาสิตาปตฺติปุจฺฉา. **อชฺฌาจารปุจฺฉา**ติ ทฺวยนฺทฺวยสมาปตฺติปุจฺฉา.

[๔๐๐] **กินฺติ เต ทิฏฺฐนฺ**ติ ลิงฺคปุจฺฉา, อิริยาปถปุจฺฉา, อาการปุจฺฉา, วิปฺปการปุจฺฉา. **ลิงฺคปุจฺฉา**ติ ทีฆํ วา รสฺสํ วา กณฺหํ วา โอทาตํ วา. **อิริยาปถปุจฺฉา**ติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วา. **อาการปุจฺฉา**ติ ทิหิลิงฺเค วา ติตฺถิยลิงฺเค วา ปพฺพชิตลิงฺเค วา. **วิปฺปการปุจฺฉา**ติ คจฺฉนฺตํ วา ฐิตํ วา นิสินฺนํ วา นิปนฺนํ วา.

[๔๐๑] **กทา เต ทิฏฺฐนฺ**ติ กาลปุจฺฉา, สมยปุจฺฉา, ทิวสปุจฺฉา, อุตุปุจฺฉา. **กาลปุจฺฉา**ติ ปุพฺพณฺหกาเล วา มชฺฌนฺติกกาเล วา สายณฺหกาเล วา. **สมยปุจฺฉา**ติ ปุพฺพณฺหสมเย วา มชฺฌนฺติกสมเย วา สายณฺหสมเย วา. **ทิวสปุจฺฉา**ติ ปุเรภตฺตํ วา ปจฺฉาภตฺตํ วา รตฺตึ วา ทิวา วา กาเฬ วา ชุณฺเห วา. **อุตุปุจฺฉา**ติ เหมนฺเต วา คิมฺเห วา วสฺเส[๑] วา.

[๔๐๒] **กตฺถ เต ทิฏฺฐนฺ**ติ ฐานปุจฺฉา, ภูมิปุจฺฉา, โอกาส-ปุจฺฉา, ปเทสปุจฺฉา. **ฐานปุจฺฉา**ติ ภูมิยา วา ปถวิยา วา ธรณิยา วา ชคติยา วา. **ภูมิปุจฺฉา**ติ ภูมิยา วา ปพฺพเต วา ปาสาเณ วา ปาสาเท วา. **โอกาสปุจฺฉา**ติ ปุรตฺถิเม วา โอกาเส ปจฺฉิเม วา โอกาเส อุตฺตเร วา โอกาเส ทกฺขิเณ วา โอกาเส. **ปเทสปุจฺฉา**ติ ปุรตฺถิเม วา ปเทเส ปจฺฉิเม วา ปเทเส อุตฺตเร วา ปเทเส ทกฺขิเณ วา ปเทเสติ.

มหาสงฺคามํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

วตฺถุ นิทานํ อากาโร ปุพฺพาปรํ กตากตํ
กมฺมาธิกรณญฺเจว สมโถ ฉนฺทคามิ จ.
โทสา โมหา ภยา เจว สญฺญา นิชฺฌาปเนน จ
เปกฺขา ปสาเท ปกฺโขมฺหิ สุตเถรตเรน จ.
อสมฺปตฺตญฺจ สมฺปตฺตํ ธมฺเมน วินเยน จ
สตฺถุสฺส สาสเนนาปิ มหาสงฺคามญาปนาติ.

---

[๑] สี. วสฺสาเน

กฐินเภโท

๑. กฐินอนตฺถตาทิ

[๔๐๓] กสฺส กฐินํ อนตฺถตํ. กสฺส กฐินํ อตฺถตํ. กินฺติ กฐินํ อนตฺถตํ. กินฺติ กฐินํ อตฺถตํ.

กสฺส กฐินํ อนตฺถตนฺติ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ อนตฺถารกสฺส จ, อนนุโมทกสฺส จ. อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ.

กสฺส กฐินํ อตฺถตนฺติ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กฐินํ อตฺถารกสฺส จ อนุโมทกสฺส จ. อิเมสํ ทฺวินฺนํ ปุคฺคลานํ อตฺถตํ โหติ กฐินํ.

กินฺติ กฐินํ อนตฺถตนฺติ จตุวีสติยา อากาเรหิ อนตฺถตํ โหติ กฐินํ; น อุลฺลิขิตมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น โธวนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น จีวรวิจารณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น เฉทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น พนฺธนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น โอวฏฺฏิกกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น กณฺฑุสกรณมตฺเตน[๑] อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น ทพฺหีกมฺมกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น อนุวาตกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น ปริภณฺฑกรณมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น โอวฏฺเฏยฺยกรณมตฺเตน[๒] อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น กมลมทฺทนมตฺเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น นิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น ปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น กุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กฐินํ, น สนฺนิธิกเตน อตฺถตํ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. กณฺฑุสกรณมตฺเตน [๒] สี.,ฉ.,เท. โอวทฺเธยฺยกรณมตฺเตน

โหติ กจินํ, น นิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อกปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อญฺญตฺร สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อญฺญตฺร อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อญฺญตฺร อนฺตรวาสเกน อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อญฺญตฺร ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฑลีกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, น อญฺญตฺร ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตํ โหติ กจินํ, น สมฺมา เจว[๑] อตฺถตํ โหติ กจินํ, ตญฺเจ นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ. เอวมฺปิ อนตฺถตํ โหติ กจินํ.

นิมิตฺตกมฺมํ นาม นิมิตฺตํ กโรติ “อิมินา ทุสฺเสน กจินํ อตฺถริสฺสามีติ. ปริกถา นาม ปริกถํ กโรติ “อิมาย ปริกถาย กจินทุสฺสํ นิพฺพตฺเตสฺสามีติ. กุกฺกุกตํ นาม อนาทิยทานํ วุจฺจติ. สนฺนิธิ นาม เทฺว สนฺนิธิโย กรณสนฺนิธิ จ นิจยสนฺนิธิ จ.[๒] นิสฺสคฺคิยํ นาม กยิรมาเน[๓] อรุณํ อุทฺริยติ.[๔] อิเมหิ จตุวีสติยา อาการเรหิ อนตฺถตํ โหติ กจินํ.

กินฺติ กจินํ อตฺถตนฺติ สตฺตรสหิ อาการเรหิ อตฺถตํ โหติ กจินํ; อหเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อหตกปฺเปน อตฺถตํ โหติ กจินํ, ปิโลติกาย อตฺถตํ โหติ กจินํ, ปฺสุกูเลน อตฺถตํ โหติ กจินํ, ปาปณิเกน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อนิมิตฺตกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อปริกถากเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อกุกฺกุกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อสนฺนิธิกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, อนิสฺสคฺคิเยน อตฺถตํ โหติ กจินํ, กปฺปกเตน อตฺถตํ โหติ กจินํ, สงฺฆาฏิยา อตฺถตํ โหติ

---

[๑] สี.,ฉ. สมฺมา เจ, เท. น สมฺมา เจ
[๒] สี.,ฉ.,เท. วา
[๓] อิ. กริยมาเน
[๔] สี.,ฉ.,เท. อุฏฺฐหติ

กจินำ, อุตฺตราสงฺเคน อตฺถตำ โหติ กจินำ, อนฺตรวาสเกน อตฺถตำ โหติ กจินำ, ปญฺจเกน วา อติเรกปญฺจเกน วา ตทเหว สญฺฉินฺเนน สมณฑลีกเตน อตฺถตำ โหติ กจินำ, ปุคฺคลสฺส อตฺถารา อตฺถตำ โหติ กจินำ, สมฺมา เจว อตฺถตำ โหติ กจินำ, ตญฺเจ สีมฏฺโฐ อนุโมทติ. เอวมฺปิ อตฺถตำ โหติ กจินำ. อิเมหิ สตฺตรสหิ อากาเรหิ อตฺถตำ โหติ กจินำ.

สห กจินสฺส อตฺถารา กติ ธมฺมา ชายนฺติ. สห กจินสฺส อตฺถารา ปณฺณรส ธมฺมา ชายนฺติ อฏฺ มาติกา, เทฺว ปลิโพธา, ปญฺจ อานิสำสา. สห กจินสฺส อตฺถารา อิเม ปณฺณรส ธมฺมา ชายนฺติ.

๒. กจินอนนฺตรปจฺจยาทิ

[๔๐๔] ปโยคสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุพฺพกรณสฺส ฯเปฯ ปจฺจุทฺธารสฺส, อธิฏฺฐานสฺส, อตฺถารสฺส, มาติกานญฺจ, ปลิโพธานญฺจ, วตฺถุสฺส กตเม ธมฺมา อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย, สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปุพฺพกรณำ ปโยคสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตร-ปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปโยโค ปุพฺพกรณสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุพฺพกรณำ

ปโยคสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

ปจฺจุฏฺฐาโร ปุพฺพกรณสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตร-ปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปุพฺพกรณํ ปจฺจุฏฺฐารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺจุฏฺฐาโร ปุพฺพกรณสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

อธิฏฺฐานํ ปจฺจุฏฺฐารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตร-ปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. ปจฺจุฏฺฐาโร อธิฏฺฐานสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อธิฏฺฐานํ ปจฺจุฏฺฐารสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตร-ปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย. อธิฏฺฐานํ อตฺถารสฺส ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อตฺถาโร อธิฏฺฐานสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสย-ปจฺจเยน ปจฺจโย. อตฺถาโร มาติกานญฺจ ปลิโพธานญฺจ ปุเรชาต-ปจฺจเยน ปจฺจโย. มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารสฺส ปจฺฉาชาต-ปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส อนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, สมนนฺตรปจฺจเยน ปจฺจโย, นิสฺสยปจฺจเยน ปจฺจโย, อุปนิสฺสย-ปจฺจเยน ปจฺจโย. วตฺถุ อาสานญฺจ อนาสานญฺจ ปุเรชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. อาสา จ อนาสา จ วตฺถุสฺส ปจฺฉาชาตปจฺจเยน ปจฺจโย. ปณฺณรส ธมฺมา สหชาตปจฺจเยน ปจฺจโย.

๓. ปุพฺพกรณนิทานาทิวิภาโค

[๔๐๕] ปุพฺพกรณํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ, ปจฺจุทฺธาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. อธิฏฺฐานํ กึนิทานํ, กึสมุทยํ, กึชาติกํ, กึปภวํ, กึสมฺภารํ, กึสมุฏฺฐานํ. อตฺถาโร กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. มาติกา จ ปลิโพธา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา. อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา.

ปุพฺพกรณํ ปโยคนิทานํ, ปโยคสมุทยํ, ปโยคชาติกํ, ปโยคปฺ-ปภวํ, ปโยคสมฺภารํ, ปโยคสมุฏฺฐานํ. ปจฺจุทฺธาโร ปุพฺพกรณนิทาโน, ปุพฺพกรณสมุทโย, ปุพฺพกรณชาติโก, ปุพฺพกรณปฺปภโว, ปุพฺพ-กรณสมฺภาโร, ปุพฺพกรณสมุฏฺฐาโน. อธิฏฺฐานํ ปจฺจุทฺธารนิทานํ, ปจฺจุทฺธารสมุทยํ, ปจฺจุทฺธารชาติกํ, ปจฺจุทฺธารปฺปภวํ, ปจฺจุทฺธาร-สมฺภารํ, ปจฺจุทฺธารสมุฏฺฐานํ. อตฺถาโร อธิฏฺฐานนิทาโน, อธิฏฺฐาน-สมุทโย, อธิฏฺฐานชาติโก, อธิฏฺฐานปฺปภโว, อธิฏฺฐานสมฺภาโร, อธิฏฺฐานสมุฏฺฐาโน. มาติกา จ ปลิโพธา จ อตฺถารนิทานา,

อตฺถารสมุทยา, อตฺถารชาติกา, อตฺถารปฺปภวา, อตฺถารสมฺภารา, อตฺถารสมุฏฺฐานา. อาสา จ อนาสา จ วตฺถุนิทานา, วตฺถุสมุทยา, วตฺถุชาติกา, วตฺถุปฺปภวา, วตฺถุสมฺภารา, วตฺถุสมุฏฺฐานา.

[๔๐๖] ปโยโค กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. ปุพฺพกรณํ ฯเปฯ ปจฺจุทฺธาโร. อธิฏฺฐานํ. อตฺถาโร. มาติกา จ ปลิโพธา จ. วตฺถุ. อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา.

ปโยโค เหตุนิทาโน, เหตุสมุทโย, เหตุชาติโก, เหตุปฺปภโว, เหตุสมฺภาโร, เหตุสมุฏฺฐาโน. ปุพฺพกรณํ ฯเปฯ ปจฺจุทฺธาโร. อธิฏฺฐานํ. อตฺถาโร. มาติกา จ ปลิโพธา จ. วตฺถุ. อาสา จ อนาสา จ เหตุนิทานา, เหตุสมุทยา, เหตุชาติกา, เหตุปฺปภวา, เหตุสมฺภารา, เหตุสมุฏฺฐานา.

[๔๐๗] ปโยโค กึนิทาโน, กึสมุทโย, กึชาติโก, กึปภโว, กึสมฺภาโร, กึสมุฏฺฐาโน. ปุพฺพกรณํ ฯเปฯ ปจฺจุทฺธาโร. อธิฏฺฐานํ. อตฺถาโร. มาติกา จ ปลิโพธา จ. วตฺถุ. อาสา จ อนาสา จ กึนิทานา, กึสมุทยา, กึชาติกา, กึปภวา, กึสมฺภารา, กึสมุฏฺฐานา.

ปโยโค ปจฺจยนิทาโน, ปจฺจยสมุทโย, ปจฺจยชาติโก, ปจฺจยปฺปภโว, ปจฺจยสมฺภาโร, ปจฺจยสมุฏฺฐาโน. ปุพฺพกรณํ ฯเปฯ ปจฺจุทฺธาโร. อธิฏฺฐานํ. อตฺถาโร. มาติกา จ ปลิโพธา จ. วตฺถุ. อาสา จ อนาสา จ ปจฺจยนิทานา, ปจฺจยสมุทยา, ปจฺจยชาติกา, ปจฺจยปฺปภวา, ปจฺจยสมฺภารา, ปจฺจยสมุฏฺฐานา.

[๔๐๘] ปุพฺพกรณํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ. ปุพฺพกรณํ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ; โผฏฺฐเนน วิจารเณน เฉทเนน พนฺธเนน

สิพฺพเนน รชเนน กปฺปกรเณน. ปุพฺพกรณํ อิเมหิ สตฺตหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ.

ปจฺจุทฺธาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต. ปจฺจุทฺธาโร ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต; สงฺฆาฏิยา อุตฺตราสงฺเคน อนฺตรวาสเกน.

อธิฏฺฐานํ กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ. อธิฏฺฐานํ ตีหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิตํ; สงฺฆาฏิยา อุตฺตราสงฺเคน อนฺตรวาสเกน.

อตฺถาโร กติหิ ธมฺเมหิ สงฺคหิโต. อตฺถาโร เอเกน ธมฺเมน สงฺคหิโต; วจีเภเทน.

กจินสฺส กติ มูลานิ. กติ วตฺถูนิ. กติ ภูมิโย. กจินสฺส เอกํ มูลํ สงฺโฆ. ตีณิ วตฺถูนิ; สงฺฆาฏิ อุตฺตราสงฺโค อนฺตรวาสโก. ฉ ภูมิโย; โขมํ กปฺปาสิกํ โกเสยฺยํ กมฺพลํ สาณํ ภงฺคํ.

กจินสฺส โก อาทิ, กึ มชฺเฌ, กึ ปริโยสานํ. กจินสฺส ปุพฺพกรณํ อาทิ, กิริยา มชฺเฌ, อตฺถาโร ปริโยสานํ.

[๔๐๙] กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. กติหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. ปุพฺพกรณํ น ชานาติ, ปจฺจุทฺธารํ น ชานาติ, อธิฏฺฐานํ น ชานาติ, อตฺถารํ น ชานาติ, มาติกํ น ชานาติ, ปลิโพธํ น ชานาติ, อุทฺธารํ น ชานาติ, อานิสํสํ น ชานาติ; อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล อภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ. กตเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กจินํ อตฺถริตุํ.

ปุพฺพกรณํ ชานาติ, ปจฺจุฏฺฐารํ ชานาติ, อธิฏฺฐานํ ชานาติ, อตฺถารํ ชานาติ, มาติกำ ชานาติ, ปลิโพธำ ชานาติ, อุฏฺฐารำ ชานาติ, อานิสำสำ ชานาติ; อิเมหิ อฏฺฐหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโล ภพฺโพ กจินำ อตฺถริตุำ.

[๔๑๐] กตินำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา น รูหนฺติ. กตินำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา รูหนฺติ. ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา น รูหนฺติ, ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา รูหนฺติ. กตเมสำ ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา น รูหนฺติ. นิสฺสีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมทนฺโต น วาจำ ภินฺทติ, วาจำ ภินฺทนฺโต น ปรำ วิญฺญาเปติ; อิเมสำ ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา น รูหนฺติ. กตเมสำ ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา รูหนฺติ. สีมฏฺโฐ อนุโมทติ, อนุโมทนฺโต วาจำ ภินฺทติ, วาจำ ภินฺทนฺโต ปรำ วิญฺญาเปติ; อิเมสำ ติณฺณำ ปุคฺคลานำ กจินตฺถารา รูหนฺติ.

[๔๑๑] กติ กจินตฺถารา น รูหนฺติ. กติ กจินตฺถารา รูหนฺติ. ตโย กจินตฺถารา น รูหนฺติ, ตโย กจินตฺถารา รูหนฺติ. กตเม ตโย กจินตฺถารา น รูหนฺติ. วตฺถุวิปนฺนญฺเจว โหติ กาลวิปนฺนญจ กรณวิปนฺนญจ; อิเม ตโย กจินตฺถารา น รูหนฺติ. กตเม ตโย กจินตฺถารา รูหนฺติ. วตฺถุสมฺปนฺนญฺเจว โหติ กาลสมฺปนฺนญจ กรณสมฺปนฺนญจ; อิเม ตโย กจินตฺถารา รูหนฺติ.

๔. กจินาทิชานิตพฺพวิภาโค

[๔๑๒] กจินำ ชานิตพฺพำ, กจินตฺถาโร ชานิตพฺโพ, กจินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพ, กจินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพา, กจินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพา, นิมิตฺตกมฺมำ ชานิตพฺพำ,

ปริกถา ชานิตพฺพา, กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพํ, สนฺนิธิ ชานิตพฺพา, นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพํ.

กจินํ ชานิตพฺพนฺติ เตสญฺเญว ธมฺมานํ สงฺคโห สมวาโย นามํ นามกมฺมํ นามเธยฺยํ นิรุตฺติ พฺยญฺชนํ อภิลาโป ยทิทํ กจินนฺติ.

กจินสฺส อตฺถารมาโส ชานิตพฺโพติ วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส ชานิตพฺโพ.

กจินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพาติ จตุวีสติยา อากาเรหิ กจินสฺส อตฺถารวิปตฺติ ชานิตพฺพา.

กจินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพาติ สตฺตรสหิ อากาเรหิ กจินสฺส อตฺถารสมฺปตฺติ ชานิตพฺพา.

นิมิตฺตกมฺมํ ชานิตพฺพนฺติ นิมิตฺตํ กโรติ "อิมินา ทุสฺเสน กจินํ อตฺถริสฺสามีติ.

ปริกถา ชานิตพฺพาติ ปริกถํ กโรติ "อิมาย ปริกถาย กจินทุสฺสํ นิพฺพตฺเตสฺสามีติ.

กุกฺกุกตํ ชานิตพฺพนฺติ อนาทิยทานํ ชานิตพฺพํ.

สนฺนิธิ ชานิตพฺพาติ เทฺว สนฺนิธิโย ชานิตพฺพา; กรณสนฺนิธิ จ นิจยสนฺนิธิ จ.[๑]

นิสฺสคฺคิยํ ชานิตพฺพนฺติ กยิรมาเน อรุณํ อุทฺริยติ.[๒]

กจินตฺถาโร ชานิตพฺโพติ สเจ สงฺฆสฺส กจินทุสฺสํ อุปฺปนฺนํ โหติ, สงฺเฆน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. อตฺถารเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ. อนุโมทเกน กถํ ปฏิปชฺชิตพฺพํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. วา [๒] สี.,ฉ.,เท. อุฏฺฐหติ

[๔๑๓] สงฺเฆน ญตฺติทุติเยน กมฺเมน กฐินตฺถารกสฺส ภิกฺขุโน ทาตพฺพํ. เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา ตทเหว โธวิตฺวา วิมชฺชิตฺวา วิจาเรตฺวา ฉินฺทิตฺวา สิพฺเพตฺวา รชิตฺวา กปฺปึ กตฺวา กฐินํ อตฺถริตพฺพํ. สเจ สงฺฆาฏิยา กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ โปราณิกา สงฺฆาฏิ ปจฺจุทฺธริตพฺพา, นวา สงฺฆาฏิ อธิฏฺฐาตพฺพา, “อิมาย สงฺฆาฏิยา กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา. สเจ อุตฺตราสงฺเคน กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อุตฺตราสงฺโค ปจฺจุทฺธริตพฺโพ, นโว อุตฺตราสงฺโค อธิฏฺฐาตพฺโพ, “อิมินา อุตฺตราสงฺเคน กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา. สเจ อนฺตรวาสเกน กฐินํ อตฺถริตุกาโม โหติ, โปราณโก อนฺตรวาสโก ปจฺจุทฺธริตพฺโพ, นโว อนฺตรวาสโก อธิฏฺฐาตพฺโพ, “อิมินา อนฺตรวาสเกน กฐินํ อตฺถรามีติ วาจา ภินฺทิตพฺพา. เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย “อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กฐินํ, ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร, อนุโมทถาติ. เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย “อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ, ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร, อนุโมทามาติ. เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา สมฺพหุเล ภิกฺขู อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนียา “อตฺถตํ ภนฺเต สงฺฆสฺส กฐินํ, ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร, อนุโมทถาติ. เตหิ อนุโมทเกหิ ภิกฺขูหิ เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย “อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ, ธมฺมิโก กฐินตฺถาโร, อนุโมทามาติ. เตน กฐินตฺถารเกน ภิกฺขุนา เอกํ ภิกฺขุ๎ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย “อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กฐินํ, ธมฺมิโก

กจินตฺถาโร, อนุโมทาหีติ. เตน อนุโมทเกน ภิกฺขุนา เอกํสं อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อตฺถตํ อาวุโส สงฺฆสฺส กจินํ, ธมฺมิโก กจินตฺถาโร, อนุโมทามีติ.

๕. ปุคฺคลสฺเสว กจินตฺถาโร

[๔๑๔] "สงฺโฆ กจินํ อตฺถรติ, คโณ กจินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กจินํ อตฺถรตีติ. "น สงฺโฆ กจินํ อตฺถรติ, น คโณ กจินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กจินํ อตฺถรตีติ. หญฺจิ น สงฺโฆ กจินํ อตฺถรติ, น คโณ กจินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กจินํ อตฺถรติ. สงฺฆสฺส อนตฺถตํ โหติ กจินํ, คณสฺส อนตฺถตํ โหติ กจินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กจินํ. "สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติ. "น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสตีติ. หญฺจิ น สงฺโฆ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, น คโณ ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ, ปุคฺคโล ปาติโมกฺขํ อุทฺทิสติ. สงฺฆสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อนุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ. สงฺฆสฺส สามคฺคิยา คณสฺส สามคฺคิยา ปุคฺคลสฺส อุทฺเทสา สงฺฆสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, คณสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ, ปุคฺคลสฺส อุทฺทิฏฺฐํ โหติ ปาติโมกฺขํ. เอวเมว น สงฺโฆ กจินํ อตฺถรติ, น คโณ กจินํ อตฺถรติ, ปุคฺคโล กจินํ อตฺถรติ. สงฺฆสฺส อนุโมทนาย คณสฺส อนุโมทนาย ปุคฺคลสฺส อตฺถารา สงฺฆสฺส อตฺถตํ โหติ กจินํ, คณสฺส อตฺถตํ โหติ กจินํ, ปุคฺคลสฺส อตฺถตํ โหติ กจินนฺติ.

๖. ปริโพธปญฺหาพฺยากรณ์

[๔๑๕] ปกฺกมนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปรมำ ฉิชฺชติ.

ปกฺกมนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ วิสฺสชฺชิสฺสำ
จีวรปลิโพโธ ปรมำ ฉิชฺชติ.

ตสฺส สห พหิสีมคมนา อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๑)

นิฏฺฐานนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปรมำ ฉิชฺชติ.

นิฏฺฐานนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ วิสฺสชฺชิสฺสำ
อาวาสปลิโพโธ ปรมำ ฉิชฺชติ.

จีวเร นิฏฺฐิเต จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๒)

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปรมำ ฉิชฺชติ.

สนฺนิฏฺฐานนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ
เทฺว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺติ. (๓)

นาสนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปจมํ ฉิชฺชติ.

นาสนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ
อาวาสปลิโพโธ ปจมํ ฉิชฺชติ
จีวเร นฏฺเฐ จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๔)

สวนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปจมํ ฉิชฺชติ.

สวนนฺติโก กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ
จีวรปลิโพโธ ปจมํ ฉิชฺชติ.

ตสฺส สห สวเนน อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๕)

อาสาวจฺเฉทิโก กจินฺทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปธมำ ฉิชฺชติ.

อาสาวจฺเฉทิโก กจินฺทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ วิสฺสชฺชิสฺสำ
อาวาสปลิโพโธ ปธมำ ฉิชฺชติ.

จีวราสาย อุปจฺฉินฺนาย จีวรปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๖)

สีมาติกฺกนฺติโก[๑] กจินฺทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปธมำ ฉิชฺชติ.

สีมาติกฺกนฺติโก กจินฺทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหำ วิสฺสชฺชิสฺสำ
จีวรปลิโพโธ ปธมำ ฉิชฺชติ.

ตสฺส พหิสีมคตสฺส[๒] อาวาสปลิโพโธ ฉิชฺชติ. (๗)

สหุพฺภาโร กจินฺทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. สีมาติกฺกมนนฺติโก, เอวมุปริปิ. [๒] ฉ.,เท. พหิสีเม

เอตญฺจ ตาหํ ปุจฺฉามิ
กตโม ปลิโพโธ ปจฺฉมํ ฉิชฺชติ.

สหุพฺภาโร กจินุทฺธาโร
วุตฺโต อาทิจฺจพนฺธุนา
เอตญฺจ ตาหํ วิสฺสชฺชิสฺสํ

เทฺว ปลิโพธา อปุพฺพํ อจริมํ ฉิชฺชนฺตีติ. (๘)

[๔๑๖] กติ กจินุทฺธารา สงฺฆาธีนา. กติ กจินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา. กติ กจินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา, น ปุคฺคลาธีนา. เอโก กจินุทฺธาโร สงฺฆาธีโน อนฺตรุพฺภาโร. จตฺตาโร กจินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา; ปกฺกมนนฺติโก นิฏฺฐานนฺติโก สนฺนิฏฺฐานนฺติโก สีมาติกฺกนฺติโก. จตฺตาโร กจินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา, น ปุคฺคลาธีนา; นาสนนฺติโก สวนนฺติโก อาสาวจฺเฉทิโก สหุพฺภาโร.

กติ กจินุทฺธารา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ. กติ กจินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ.[๑] กติ กจินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ, สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ. เทฺว กจินุทฺธารา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ; อนฺตรุพฺภาโร สหุพฺภาโร. ตโย กจินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ; ปกฺกมนนฺติโก สวนนฺติโก สีมาติกฺกนฺติโก. จตฺตาโร กจินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ, สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ; นิฏฺฐานนฺติโก สนฺนิฏฺฐานนฺติโก นาสนนฺติโก อาสาวจฺเฉทิโก.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุทฺธริยฺยนฺติ, เอวมุปริปิ.

กติ กจินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา. กติ กจินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธา. เทฺว กจินุทฺธารา เอกุปฺปาทา เอกนิโรธา; อนฺตรุพฺภาโร สหุพฺภาโร. อวเสสา กจินุทฺธารา เอกุปฺปาทา นานานิโรธาติ.

กจินเภโท นิฏฺฐิโต.[๑]

ตสฺสุทฺทานํ

กสฺส กินฺติ ปณฺณรส ธมฺมา นิทานเหตุปจฺจยา
สงฺคหมูลมาทิ จ อฏฺฐปุคฺคลเภทา.
ติณฺณํ ตโย ชานิตพฺพา อตฺถารอุทฺเทเสน จ
ปลิโพธาธินา สีมา จ อุปฺปาทนิโรเธน จาติ.

---

[๑] สฺยา. กจินเภทำ นิฏฺฐิตำ.

อุปาลิปญฺจกํ

๑. อนิสฺสิตวคฺโค

[๔๑๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถโข อายสฺมา อุปาลิ, เยน ภควา, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อุปาลิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพนฺติ.

"ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อุโปสถํ น ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อุโปสถํ ชานาติ, อุโปสถกมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปวารณํ น ชานาติ, ปวารณากมฺมํ[๑] น ชานาติ, ปาติโมกฺขํ น ชานาติ, ปาติโมกฺขุทฺเทสํ

---

[๑] อิ. ปวารณกมฺมํ, เอวมุปริปิ.

น ชานาติ, อูนปญฺจวสฺโส โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปวารณํ ชานาติ, ปวารณากมฺมํ ชานาติ, ปาติโมกฺขํ ชานาติ, ปาฏิโมกฺขุทฺเทสํ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, อูน-ปญฺจวสฺโส โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตา-นาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, ปญฺจวสฺโส วา โหติ อติเรกปญฺจวสฺโส วา; อิเมหิ โข อุปาลิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วตฺถพฺพนฺติ.[๑]

[๔๑๘] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

"ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, [ ][1] อนภิรตึ[2] วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ[3] วา วิโนทาเปตุํ วา,[3] อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริึ วา คิลานํ อุปฏฺฐาตุํ วา อุปฏฺฐาเปตุํ วา, อนภิรตึ วูปกาเสตุํ วา วูปกาสาเปตุํ วา, อุปฺปนฺนํ กุกฺกุจฺจํ ธมฺมโต วิโนเทตุํ วา วิโนทาเปตุํ วา, อภิธมฺเม วิเนตุํ, อภิวินเย วิเนตุํ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพํ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพํ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริึ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุํ, อาทิพฺรหฺมจริยกาย[4] สิกฺขาย วิเนตุํ, อธิสีเล วิเนตุํ, อธิจิตฺเต

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร อุปฺปนฺนนฺติ อยํ ปาโฐ ทิสฺสติ.
[2] สี.,ฉ.,เท. อนภิรตํ, เอวมุปริปิ.
[3-3] สี.,ฉ.,เท. อิเม ปาจา น ทิสฺสนฺติ, เอวมุปริปิ.
[4] สี.,ฉ.,เท. อาทิพฺรหฺมจาริยกาย, อิ. อาทิพฺรหฺมจริยิกาย, เอวมุปริปิ.

วิเนตุๆ, อธิปญฺญาย วิเนตุๆ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา น อุปสมฺปาเทตพฺพๆ, น นิสฺสโย ทาตพฺโพ, น สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพๆ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปฏิพโล โหติ อนฺเตวาสึ วา สทฺธิวิหาริๆ วา อภิสมาจาริกาย สิกฺขาย สิกฺขาเปตุๆ, อาทิพฺรหฺม-จริยกาย สิกฺขาย วิเนตุๆ, อธิสีเล วิเนตุๆ, อธิจิตฺเต วิเนตุๆ, อธิปญฺญาย วิเนตุๆ. อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อุปสมฺปาเทตพฺพๆ, นิสฺสโย ทาตพฺโพ, สามเณโร อุปฏฺฐาเปตพฺโพติ.

[๔๑๙] "กติหิ[๑] นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมๆ กาตพฺพนฺติ.

"ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมๆ กาตพฺพๆ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ พาโล จ อปกตตฺโต จ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมๆ กาตพฺพๆ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมๆ กาตพฺพๆ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิสีเล สีลวิปนฺโน โหติ, อชฺฌาจาเร อาจารวิปนฺโน โหติ, อติทิฏฺฐิยา ทิฏฺฐิวิปนฺโน โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมๆ กาตพฺพๆ.

---

[๑] อิ. กตีหิ, เอวมุปริปิ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน ทเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อุปฆาติเกน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน มิจฺฉาชีเวน สมนฺนาคโต โหติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ กาตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยำ เทติ, สามเณรำ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทก-สมฺมตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ. อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมำ กตำ โหติ, ตำ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญำ วา ตาทิสิกำ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรำ, กมฺมำ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. พุทฺธสฺส อวณฺณำ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณำ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณำ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมำ กาตพฺพนฺติ.

อนิสฺสิตวคฺโค นิฏฺฐิโต ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานำ

อุโปสถำ ปวารณำ
อาปตฺติ จ คิลานกำ
อภิสมาจารลชฺชี จ
อธิสีลทเวน จ.

อนาจารำ อุปฆาติ
มิจฺฉา อาปตฺติเมว จ
ยาย อาปตฺติยา พุทฺธสฺส
ปฐโม วคฺคสงฺคโหติ.

๒. นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค

[๔๒๐] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพนฺติ.

“ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ อาปนฺโน กมฺมกโต อุปสมฺปาเทติ, นิสฺสยํ เทติ, สามเณรํ อุปฏฺฐาเปติ, ภิกฺขุโนวาทก-สมฺมตึ สาทิยติ, สมฺมโตปิ ภิกฺขุนิโย โอวทติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ยาย อาปตฺติยา สงฺเฆน กมฺมํ กตํ โหติ, ตํ อาปตฺตึ อาปชฺชติ, อญฺญํ วา ตาทิสิกํ, ตโต วา ปาปิฏฺฐตรํ, กมฺมํ ครหติ, กมฺมิเก ครหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. พุทฺธสฺส อวณฺณํ ภาสติ, ธมฺมสฺส อวณฺณํ ภาสติ, สงฺฆสฺส อวณฺณํ ภาสติ, มิจฺฉาทิฏฺฐิโก จ โหติ, อาชีววิปนฺโน จ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, โอมทฺทการโก จ โหติ วตฺเตสุ, สิกฺขาย จ น ปริปูริการี; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน กมฺมํ น ปฏิปฺปสฺสมฺเภตพฺพนฺติ.

[๔๒๑] "สงฺคามาวจเรน ภนฺเต ภิกฺขุนา สงฺฆำ อุปสงฺกมนฺเตน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพติ.[๑]

"สงฺคามาวจเรนุปาลิ ภิกฺขุนา สงฺฆำ อุปสงฺกมนฺเตน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ. กตเม ปญฺจ. สงฺคามาวจเรนุปาลิ ภิกฺขุนา สงฺฆำ อุปสงฺกมนฺเตน นีจจิตฺเตน สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพ, รโชหรณสเมน จิตฺเตน, อาสนกุสเลน ภวิตพฺพำ นิสชฺชกุสเลน, เถเร ภิกฺขู อนุปขชฺชนฺเตน นเว ภิกฺขู อาสเนน อปฺปฏิพาหนฺเตน ยถาปฏิรูเป อาสเน นิสีทิตพฺพำ, อนานากถิเกน ภวิตพฺพำ อติรจฺฉานกถิเกน, สามำ วา ธมฺโม ภาสิตพฺโพ, ปโร วา อชฺเฌสิตพฺโพ, อริโย วา ตุณฺหีภาโว นาติมญฺญิตพฺโพ, สเจ อุปาลิ สงฺโฆ สมคฺคกรณียานิ กมฺมานิ กโรติ, ตตฺร เจ อุปาลิ ภิกฺขุโน นกฺขมติ, อปิ ทิฏฺฐาวิกมฺมำ กตฺวา อุเปตพฺพา สามคฺคี. ตำ กิสฺส เหตุ. มาหำ สงฺเฆน นานตฺโต อสฺสนฺติ. สงฺคามาวจเรนุปาลิ ภิกฺขุนา สงฺฆำ อุปสงฺกมนฺเตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ อุปฏฺฐาเปตฺวา สงฺโฆ อุปสงฺกมิตพฺโพติ.

[๔๒๒] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จาติ.

"ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, นิสฺสิตชปฺปี จ, น จ

---

[๑] อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

ภาสานุสนฺธิกุสโล โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น อุสฺสิตมนฺตี จ โหติ, น นิสฺสิตชปฺปี จ, ภาสานุสนฺธิ-กุสโล จ โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อุสฺสาเหตา โหติ, อปสาเหตา โหติ, อธมฺมํ คณฺหาติ, ธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ พหุ ภาสติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น อุสฺสาเหตา โหติ, น อปสาเหตา โหติ, ธมฺมํ คณฺหาติ, อธมฺมํ ปฏิพาหติ, สมฺผญฺจ น พหุ ภาสติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปสยฺห วตฺตา[๑] โหติ, อโนกาสกมฺมำ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺจิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนากนฺโต จ โหติ พหุชนามนาโป จ พหุชนารุจิโต จ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ปสยฺห วตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมำ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺจิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ สงฺเฆ โวหรนฺโต พหุชนกนฺโต จ โหติ พหุชนมนาโป จ พหุชนรุจิโต จาติ.

[๔๒๓] "กติ นุ โข ภนฺเต อานิสำสา วินยปริยตฺติยาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ อานิสำสา วินยปริยตฺติยา. กตเม ปญฺจ. อตฺตโน สีลกฺขนฺโธ สุคุตฺโต โหติ สุรกฺขิโต, กุกฺกุจฺจปกตานำ ปฏิสรณำ โหติ, วิสารโท สงฺฆมชฺเฌ โวหรติ, ปจฺจตฺถิเก สหธมฺเมน สุนิคฺคหีตำ นิคฺคณฺหาติ, สทฺธมฺมฏฺจิติยา ปฏิปนฺโน โหติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจานิสำสา วินยปริยตฺติยาติ.

นปฺปฏิปฺปสฺสมฺภนวคฺโค นิฏฺจิโต ทุติโย.

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปสยฺห ปวตฺตา, เอวมุปริปิ.

ตสฺสุทฺทานํ

อาปนฺโน ยาย วณฺณญฺจ อลชฺชี สงฺคาเมน จ
อุสฺสิตา อุสฺสาเทตา จ ปสยฺห ปริยตฺติยาติ.

๓. โวหารวคฺโค

[๔๒๔] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพนฺติ.

"ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, น อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, น อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา

สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณำ ชานาติ, อธิกรณ-สมุฏฺฐานำ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคำ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมำ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปสยฺห วตฺตา โหติ, อโนกาส-กมฺมำ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ปสยฺห วตฺตา โหติ, โอกาสกมฺมำ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมอปฺปฏิกมฺมำ อาปตฺตึ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตานาปตฺตึ

ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมอปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กมฺมํ น ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุ๋ น ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุ๋ น ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กมฺมํ ชานาติ, กมฺมสฺส กรณํ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุ๋ ชานาติ, กมฺมสฺส วตฺถุ๋ ชานาติ, กมฺมสฺส วูปสมํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ๋ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐ๋[๑] น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ๋ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐ๋ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ปทปจฺจาภฏฺฐ๋, เอวมุปริปิ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเยว; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ญตฺตึ น ชานาติ, ญตฺติยา กรณำ น ชานาติ, ญตฺติยา อนุสฺสาวนำ น ชานาติ, ญตฺติยา สมถำ น ชานาติ, ญตฺติยา วูปสมำ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพำ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพำ.

กตเมหิ ปญฺจหิ. ฌตฺตึ ชานาติ, ฌตฺติยา กรณํ ชานาติ, ฌตฺติยา อนุสฺสาวนํ ชานาติ, ฌตฺติยา สมถํ ชานาติ, ฌตฺติยา วูปสมํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ น โวหริตพฺพํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สงฺเฆ โวหริตพฺพนฺติ.

โวหารวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโย.

ตสฺสุทฺทานำ

อาปตฺติ อธิกรณำ　　ปสยฺหาปตฺติชานนา
กมฺมำ วตฺถุ อลชฺชี จ　　อกุสโล จ ฌตฺติยา
สุตฺตำ น ชานาติ ธมฺมำ　　ตติโย วคฺคสงฺคโหติ.

๔. ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค

[๔๒๔] "กติ นุ โข ภนฺเต อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา. กตเม ปญฺจ. อนาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, อเทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, เทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, มโนมานเสน ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา.

ปญฺจิเม อุปาลิ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา. กตเม ปญฺจ. อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ; เทสนาคามินิยา อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, อเทสิตาย อาปตฺติยา ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, น มโนมานเสน ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา.

อปเรปิ อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา. กตเม ปญฺจ. นานาสำวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, นานาสีมาย จิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, อปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, มโนมานเสน ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา.

ปญฺจิเม อุปาลิ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมา. กตเม ปญฺจ. สมาน-สำวาสกสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, สมานสีมาย จิตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, ปกตตฺตสฺส สนฺติเก ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, น จตูหิ ปญฺจหิ ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ, น มโนมานเสน ทิฏฺฐึ อาวิกโรติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ธมฺมิกา ทิฏฺฐาวิกมฺมาติ.

[๔๒๖] “กติ นุ โข ภนฺเต อธมฺมิกา ปฏิคฺคหาติ. “ปญฺจิเม อุปาลิ อธมฺมิกา ปฏิคฺคหา. กตเม ปญฺจ. กาเยน ทียมานำ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตำ, กาเยน ทียมานำ กายปฏิพทฺเธน อปฺปฏิคฺคหิตำ, กายปฏิพทฺเธน ทียมานำ กาเยน อปฺปฏิคฺคหิตำ, กายปฏิพทฺเธน ทียมานำ กายปฏิพทฺเธน อปฺปฏิคฺคหิตำ, นิสฺสคฺคิเยน ทียมานำ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา อปฺปฏิคฺคหิตำ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิคฺคหา.

ปญฺจิเม อุปาลิ ธมฺมิกา ปฏิคฺคหา. กตเม ปญฺจ. กาเยน ทียมานำ กาเยน ปฏิคฺคหิตำ, กาเยน ทียมานำ กายปฏิพทฺเธน ปฏิคฺคหิตำ, กายปฏิพทฺเธน ทียมานำ กาเยน ปฏิคฺคหิตำ, กาย-ปฏิพทฺเธน ทียมานำ กายปฏิพทฺเธน ปฏิคฺคหิตำ, นิสฺสคฺคิเยน ทียมานำ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา ปฏิคฺคหิตำ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิคฺคหาติ.

[๔๒๗] “กติ นุ โข ภนฺเต อนติริตฺตาติ. ปญฺจิเม อุปาลิ อนติริตฺตา. กตเม ปญฺจ. อกปฺปิยกตำ โหติ, อปฺปฏิคฺคหิตกตำ โหติ, อนุจฺจาริตกตำ โหติ, อหตฺถปาเส กตำ โหติ, ‘อลเมตำ สพฺพนฺติ อวุตฺตำ โหติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อนติริตฺตา.

ปญฺจิเม อุปาลิ อติริตฺตา. กตเม ปญฺจ. กปฺปิยกตำ โหติ, ปฏิคฺคหิตกตำ โหติ, อุจฺจาริตกตำ โหติ, หตฺถปาเส กตำ โหติ, ‘อลเมตำ สพฺพนฺติ วุตฺตำ โหติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อติริตฺตาติ.

[๔๒๘] “กติหิ นุ โข ภนฺเต อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตีติ. “ปญฺจหุปาลิ อากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อสนำ ปญฺญายติ, โภชนำ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส จิโต, อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหากาเรหิ ปวารณา ปญฺญายตีติ.

[๔๒๙] “กติ นุ โข ภนฺเต อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาติ. “ปญฺจิเม อุปาลิ อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา. กตเม ปญฺจ. ภิกฺขุ ปาราชิกำ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสำ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตำ สงฺโฆ สงฺฆาทิเสเสน กาเรติ, อธมฺมิกำ ปฏิญฺญาตกรณำ; ภิกฺขุ ปาราชิกำ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน ปาจิตฺติยำ ฯเปฯ ปาฏิเทสนียำ ฯเปฯ ทุกฺกฏำ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตำ สงฺโฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, อธมฺมิกำ ปฏิญฺญาตกรณำ; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสำ ปาจิตฺติยำ ฯเปฯ ปาฏิเทสนียำ ฯเปฯ ทุกฺกฏำ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ปาราชิกำ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตำ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติ, อธมฺมิกำ ปฏิญฺญาตกรณำ; ภิกฺขุ ทุกฺกฏำ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน สงฺฆาทิเสสำ ฯเปฯ ปาจิตฺติยำ ฯเปฯ ปาฏิเทสนียำ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตำ สงฺโฆ ปาฏิเทสนียเยน กาเรติ, อธมฺมิกำ ปฏิญฺญาตกรณำ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา.

ปญฺจิเม อุปาลิ ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณา. กตเม ปญฺจ. ภิกฺขุ ปาราชิกำ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ปาราชิเกน โจทิยมาโน

ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ปาราชิเกน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํ; ภิกฺขุ สงฺฆาทิเสสํ ฯเปฯ ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ ฯเปฯ ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน โหติ, ทุกฺกเฏน โจทิยมาโน ทุกฺกฏํ อชฺฌาปนฺโน ปฏิชานาติ, ตํ สงฺโฆ ทุกฺกเฏน กาเรติ, ธมฺมิกํ ปฏิญฺญาตกรณํ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ธมฺมิกา ปฏิญฺญาตกรณาติ.

[๔๓๐] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุนฺติ.

“ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส นาลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ลชฺชี จ โหติ, ปณฺฑิโต จ, ปกตตฺโต จ, วุฏฺฐานาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน จาวนาธิปฺปาโย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุนฺติ.

[๔๓๑] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉาตพฺโพติ.

“ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ๎ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐ๎ น ชานาติ,

อนุสนฺธิวจนปถำ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย น สากจฺฉาตพฺโพ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ ชานาติ, นิทานำ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐำ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถำ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ วินโย สากจฺฉาตพฺโพติ.

[๔๓๒] "กติ นุ โข ภนฺเต ปญฺหปุจฺฉาติ.[๑] "ปญฺจิมา อุปาลิ ปญฺหปุจฺฉา. กตมา ปญฺจ. มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปญฺหำ ปุจฺฉติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปญฺหำ ปุจฺฉติ, ปริภวา ปญฺหำ ปุจฺฉติ, อญฺญาตุกาโม ปญฺหำ ปุจฺฉติ, 'สเจ เม ปญฺหำ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อิจฺเจตำ กุสลำ, โน เจ เม ปญฺหำ ปุฏฺโฐ สมฺมเทว พฺยากริสฺสติ, อหมสฺส สมฺมเทว พฺยากริสฺสามีติ ปญฺหำ ปุจฺฉติ; อิมา โข อุปาลิ ปญฺจ ปญฺหปุจฺฉาติ.

[๔๓๓] "กติ นุ โข ภนฺเต อญฺญพฺยากรณาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ อญฺญพฺยากรณา. กตเม ปญฺจ. มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อญฺญำ พฺยากโรติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อญฺญำ พฺยากโรติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา[๒] อญฺญำ พฺยากโรติ, อธิมาเนน อญฺญำ พฺยากโรติ, ภูตำ อญฺญำ พฺยากโรติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อญฺญพฺยากรณาติ.

[๔๓๔] "กติ นุ โข ภนฺเต วิสุทฺธิโยติ. "ปญฺจิมา อุปาลิ วิสุทฺธิโย. กตมา ปญฺจ. นิทานำ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสำ สุเตน สาเวตพฺพำ, อยำ ปฐมา วิสุทฺธิ; นิทานำ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,อิ. ปญฺหาปุจฺฉาติ, เท. อญฺญพฺยากรณาติ, เอวมุปริปิ. [๒] โป. จิตฺตุกฺเขปา

ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ทุติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ ตติยา วิสุทฺธิ; นิทานํ อุทฺทิสิตฺวา จตฺตาริ ปาราชิกานิ อุทฺทิสิตฺวา เตรส สงฺฆาทิเสเส อุทฺทิสิตฺวา เทฺว อนิยเต อุทฺทิสิตฺวา อวเสสํ สุเตน สาเวตพฺพํ, อยํ จตุตฺถา วิสุทฺธิ; วิตฺถาเรเนว ปญฺจมี; อิมา โข อุปาลิ ปญฺจ วิสุทฺธิโยติ.

[๔๓๕] "กติ นุ โข ภนฺเต โภชนาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ โภชนา. กตเม ปญฺจ. โอทโน กุมฺมาโส สตฺตุ มจฺโฉ มํสํ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ โภชนาติ.

ทิฏฺฐาวิกมฺมวคฺโค นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

ตสฺสุทฺทานํ

ทิฏฺฐาวิกมฺมา อปเร ปฏิคฺคหา อติริตฺตา[๑]
ปวารณา ปฏิญฺญาตํ โอกาสํ สากจฺเฉน จ
ปญฺหํ อญฺญพฺยากรณา วิสุทฺธิ จาปิ โภชนาติ.

๕. อตฺตาทานวคฺโค

[๔๓๖] "โจทเกน ภนฺเต ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ.

"โจทเกนุปาลิ ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ. กตเม ปญฺจ.

---

[๑] โป. คหาติริตฺตา จ, สี.,ฉ.,เท. ปฏิคฺคหานติริตฺตา, อิ. ปฏิคฺคหา อนติริตฺตา

โจทเกนฺปาลิ ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน เอวำ ปจฺจเวกฺขิตพฺพำ ‘ปริสุทฺธกายสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมำเสน, สำวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺเธน กายสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมำเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา กายิกำ สิกฺขสฺสูติ, อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร.

ปุน จปรำ อุปาลิ โจทเกน ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน เอวำ ปจฺจเวกฺขิตพฺพำ ‘ปริสุทฺธวจีสมาจาโร นุ โขมฺหิ, ปริสุทฺเธนมฺหิ วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมำเสน, สำวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ. ปริสุทฺเธน วจีสมาจาเรน สมนฺนาคโต อจฺฉิทฺเทน อปฺปฏิมำเสน, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา วาจสิกำ สิกฺขสฺสูติ, อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร.

ปุน จปรำ อุปาลิ โจทเกน ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน เอวำ ปจฺจเวกฺขิตพฺพำ ‘เมตฺตำ นุ โข เม จิตฺตำ ปจฺจุปฏฺฐิตำ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตำ, สำวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุโน เมตฺตำ จิตฺตำ[๑] ปจฺจุปฏฺฐิตำ โหติ สพฺรหฺมจารีสุ อนาฆาตำ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร ‘อิงฺฆ ตาว อายสฺมา สพฺรหฺมจารีสุ เมตฺตำ จิตฺตำ อุปฏฺฐาเปหีติ, อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร.

ปุน จปรำ อุปาลิ โจทเกน ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน เอวำ ปจฺจเวกฺขิตพฺพำ ‘พหุสฺสุโต นุ โขมฺหิ, สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา

---

[๑] อิ. เมตฺตจิตฺตำ

สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปา เม ธมฺมา พหุสฺสุตา ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุ พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถํ สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจริยํ อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส[๑] ธมฺมา น พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร 'อิงฺฆ ตาว อายสฺมา อาคมํ ปริยาปุณสฺสูติ, อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร.

ปุน จปรํ อุปาลิ โจทเกน ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ 'อุภยานิ นุ โข เม ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, สํวิชฺชติ นุ โข เม เอโส ธมฺโม, อุทาหุ โนติ. โน เจ อุปาลิ ภิกฺขุโน อุภยานิ ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส, 'อิทํ ปนาวุโส กตฺถ วุตฺตํ ภควตาติ อิติ ปุฏฺโฐ น สมฺปาเทติ, ตสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร 'อิงฺฆ ตาว อายสฺมา วินยํ ปริยาปุณสฺสูติ, อิติสฺส ภวนฺติ วตฺตาโร. โจทเกนุปาลิ ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ.

[๔๓๗] "โจทเกน ภนฺเต ภิกฺขุนา ปรํ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ. "โจทเกนุปาลิ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ตถารูปสฺส, เอวมุปริปิ.

ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ. กตเม ปญฺจ. ‘กาเลน วกฺขามิ โน อกาเลน, ภูเตน วกฺขามิ โน อภูเตน, สณฺเหน วกฺขามิ โน ผรุเสน, อตฺถสญฺหิเตน วกฺขามิ โน อนตฺถสญฺหิเตน, เมตฺตาจิตฺโต วกฺขามิ โน โทสนฺตโรติ;[๑] โจทเกนุปาลิ ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ.

[๔๓๘] “โจทเกน ภนฺเต ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ มนสิกริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ. “โจทเกนุปาลิ ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ มนสิกริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพ. กตเม ปญฺจ. การุญฺญตา หิเตสิตา อนุกมฺปิตา[๒] อาปตฺติวุฏฺฐานตา วินยปุเรกฺขารตา; โจทเกนุปาลิ ภิกฺขุนา ปรำ โจเทตุกาเมน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตำ มนสิกริตฺวา ปโร โจเทตพฺโพติ.

[๔๓๙] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมำ การาเปนฺตสฺส นาลำ โอกาสกมฺมำ กาตุนฺติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมำ การาเปนฺตสฺส นาลำ โอกาสกมฺมำ กาตุำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล, อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคำ ทาตุำ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมำ การาเปนฺตสฺส นาลำ โอกาสกมฺมำ กาตุำ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมำ การาเปนฺตสฺส อลำ โอกาสกมฺมำ กาตุำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปริสุทฺธ-

---

[๑] โป. เมตฺตจิตฺเตน วกฺขามิ โน โทสนฺตเรนาติ.　　[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อนุกมฺปตา

กายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต, ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน โอกาสกมฺมํ การาเปนฺตสฺส อลํ โอกาสกมฺมํ กาตุนฺติ.

[๔๔๐] “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมน ภนฺเต ภิกฺขุนา กติหิ องฺเคหิ[๑] สมนฺนาคตํ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพนฺติ. “อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมนุปาลิ ภิกฺขุนา ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตํ[๒] อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ.[๓] อตฺตาทานํ อาทาตุกาเมนุปาลิ ภิกฺขุนา เอวํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, กาโล นุ โข อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ, อุทาหุ โนติ. สเจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘อกาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ, โน กาโลติ น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ.

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘กาโล อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุํ, โน อกาโลติ. เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ[๔] ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ‘ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, ภูตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ, อุทาหุ โนติ. สเจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘อภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน ภูตนฺติ. น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ.

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ ‘ภูตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อภูตนฺติ. เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตริ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กติหงฺเคหิ
[๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กตเม ปญฺจ
[๔] สี.,ฉ.,เท. อุตฺตริ, เอวมุปริปิ.

ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ 'ยํ โข อหํ อิมํ อตฺตาทานํ อาทาตุกาโม, อตฺถสญฺหิตํ นุ โข อิทํ อตฺตาทานํ, อุทาหุ โนติ. สเจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อนตฺถสญฺหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อตฺถสญฺหิตนฺติ น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ.

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อตฺถสญฺหิตํ อิทํ อตฺตาทานํ, โน อนตฺถสญฺหิตนฺติ. เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตรึ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ 'อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภเตฺต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเข, อุทาหุ โนติ. สเจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อิมํ โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน น ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภเตฺต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเขติ. น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ.

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อิมํ[๑] โข อหํ อตฺตาทานํ อาทิยมาโน ลภิสฺสามิ สนฺทิฏฺเฐ สมฺภเตฺต ภิกฺขู ธมฺมโต วินยโต ปกฺเขติ. เตนุปาลิ ภิกฺขุนา อุตฺตรึ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ 'อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชี[๒] สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณํ, อุทาหุ โนติ. สเจ อุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชี สงฺฆววตฺถานํ สงฺฆนานากรณนฺติ. น ตํ อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทาตพฺพํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อิทำ　　[๒] โป. สงฺฆราชี

สเจ ปนุปาลิ ภิกฺขุ ปจฺจเวกฺขมาโน เอวํ ชานาติ 'อิมํ โข เม อตฺตาทานํ อาทิยโต น ภวิสฺสติ สงฺฆสฺส ตโตนิทานํ ภณฺฑนํ กลโห วิคฺคโห วิวาโท สงฺฆเภโท สงฺฆราชิ สงฺฆวตฺถานํ สงฺฆนานากรณนฺติ. อาทาตพฺพํ ตं[๑] อุปาลิ อตฺตาทานํ. เอวํ ปญฺจงฺคสมนฺนาคตํ โข อุปาลิ อตฺตาทานํ อาทินฺนํ ปจฺฉาปิ อวิปฺปฏิสารกรํ ภวิสฺสตีติ.

[๔๔๑] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร[๒] โหตีติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สีลวา โหติ ปาติโมกฺขสංวรสංวุโต วิหรติ อาจารโคจรสมฺปนฺโน อณุมตฺเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวี สมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสุ; พหุสฺสุโต โหติ สุตธโร สุตสนฺนิจโย, เย เต ธมฺมา อาทิกลฺยาณา มชฺเฌกลฺยาณา ปริโยสานกลฺยาณา สาตฺถं สพฺยญฺชนํ เกวลปริปุณฺณํ ปริสุทฺธं พฺรหฺมจริยं อภิวทนฺติ, ตถารูปาสฺส ธมฺมา พหุสฺสุตา โหนฺติ ธตา[๓] วจสา ปริจิตา มนสานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิยา สุปฺปฏิวิทฺธา; อุภยานิ โข ปนสฺส ปาติโมกฺขานิ วิตฺถาเรน สฺวาคตานิ โหนฺติ สุวิภตฺตานิ สุปฺปวตฺตีนิ สุวินิจฺฉิตานิ สุตฺตโส อนุพฺยญฺชนโส; วินเย โข ปน จิโต โหติ อสංหีโร; ปฏิพโล โหติ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิเก อสฺสาเสตุं สญฺญาเปตุं นิชฺฌาเปตุं เปกฺเขตุं[๔] ปสาเทตุं; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ตं อาทาตพฺพํ [๒] โป. พหุกาโร
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ธาตา [๔] โป. เปกฺขาเปตุं

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, ปริสุทฺธาชีโว โหติ, ปณฺฑิโต โหติ พฺยตฺโต, ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐํ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อธิกรณชาตานํ ภิกฺขูนํ พหูปกาโร โหตีติ.

[๔๔๒] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพนฺติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ

ปุพฺพาปรกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ์ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐ์ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถ์ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ์ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐ์ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถ์ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยค์ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, น อาปตฺติยา[๑] วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ,

---

[๑] สี.,เท.,อิ. อาปตฺติยา น

อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณํ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ น ชานาติ, น อธิกรณสฺส[๑] วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา นานุยุญฺชิตพฺพํ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณํ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมํ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา อนุยุญฺชิตพฺพํ.

อตฺตาทานวคฺโค นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

ปริสุทฺธญฺจ กาเลน การุญฺเญ[๒] โอกาเสน จ
อตฺตาทานํ อธิกรณํ อปเรหิปิ วตฺถุญฺจ
สุตฺตํ ธมฺมํ ปุน วตฺถุญฺจ อาปตฺติ อธิกรเณน จาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อธิกรณสฺส น [๒] สี.,ฉ.,เท. การุญฺญํ

๖. ธุตงฺควคฺโค

[๔๔๓] “กติ นุ โข ภนฺเต อารญฺญกาติ.[๑] “ปญฺจิเม อุปาลิ อารญฺญกา. กตเม ปญฺจ. มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา อารญฺญโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต อารญฺญโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา[๒] อารญฺญโก โหติ, ‘วณฺณิโต[๓] พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ อารญฺญโก โหติ, อปิจ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย อารญฺญโก โหติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อารญฺญกาติ.

“กติ นุ โข ภนฺเต ปิณฺฑปาติกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต ปโสฺสกูลิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต รุกฺขมูลิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต โสสานิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต อพฺโภกาสิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต เตจีวริกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต สปทานจาริกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต เนสชฺชิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต ยถาสนฺถติกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต เอกาสนิกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต ขลุปจฺฉาภตฺติกาติ. ฯเปฯ “กติ นุ โข ภนฺเต ปตฺตปิณฺฑิกาติ. “ปญฺจิเม อุปาลิ ปตฺตปิณฺฑิกา. กตเม ปญฺจ. มนฺทตฺตา โมมูหตฺตา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ปาปิจฺโฉ อิจฺฉาปกโต ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อุมฺมาทา จิตฺตกฺเขปา ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, ‘วณฺณิโต พุทฺเธหิ พุทฺธสาวเกหีติ ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ, อปิจ อปฺปิจฺฉญฺเญว นิสฺสาย สนฺตุฏฺฐิญฺเญว นิสฺสาย สลฺเลขญฺเญว นิสฺสาย ปวิเวกญฺเญว นิสฺสาย

---

[๑] โป.,สี.,ฉ.,เท. อารญฺญิกา, เอวมุปริปิ. [๒] โป. จิตฺตุกฺเขปา
[๓] โป.,สี.,ฉ.,เท.,อิ. วณฺณิตํ, เอวมุปริปิ.

อิทมตฺถิตญฺเญว นิสฺสาย ปตฺตปิณฺฑิโก โหติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ปตฺตปิณฺฑิกาติ.

ธูตงฺควคฺโค นิฏฺฐิโต ฉฏฺโฐ.

ตสฺสุทฺทานำ

อารญฺญโก ปิณฺฑิปำสุ [ ][1] รุกฺขสุสานปญฺจมำ
อพฺโภเตจีวรญฺเจว สปทานเนสชฺชิกา
สนฺถเตกาสนญฺเจว ขลุปจฺฉาปตฺตปิณฺฑิกาติ.

๗. มุสาวาทวคฺโค

[๔๔๔] "กติ นุ โข ภนฺเต มุสาวาทาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ มุสาวาทา. กตเม ปญฺจ. อตฺถิ มุสาวาโท ปาราชิกคามี, อตฺถิ มุสาวาโท สงฺฆาทิเสสคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ถุลฺลจฺจยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ปาจิตฺติยคามี, อตฺถิ มุสาวาโท ทุกฺกฏคามีติ;[2] อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ มุสาวาทาติ.

[๔๔๕] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถำ วา ปวารณำ วา ฯเปนฺตสฺส 'อลำ ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนำ, มา กลหำ, มา วิคฺคหำ, มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถำ วา ปวารณำ วา ฯเปนฺตสฺส 'อลำ ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนำ, มา กลหำ, มา วิคฺคหำ,

---

[1] อิ. เอตฺถนฺตเร จสทฺโท ทิสฺสติ. [2] สี.,อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา จเปนฺตสฺส 'อลํ ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา จเปนฺตสฺส 'อลํ ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพา. กตเมหิ ปญฺจหิ. อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, ภณฺฑนการโก โหติ กลหการโก; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน สงฺฆมชฺเฌ อุโปสถํ วา ปวารณํ วา จเปนฺตสฺส 'อลํ ภิกฺขุ, มา ภณฺฑนํ, มา กลหํ, มา วิคฺคหํ, มา วิวาทนฺติ โอมทฺทิตฺวา สงฺเฆน อุโปสโถ วา ปวารณา วา กาตพฺพาติ.

[๔๔๖] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตานาปตฺตึ น ชานาติ, ลหุกครุกํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สาวเสสานวเสสํ อาปตฺตึ น ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ อาปตฺตึ น ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมอปฺปฏิกมฺมํ อาปตฺตึ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค น ทาตพฺโพ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตานาปตฺตึ ชานาติ, ลหุกครุกำ อาปตฺตึ ชานาติ, สาวเสสานวเสสำ อาปตฺตึ ชานาติ, ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลำ อาปตฺตึ ชานาติ, สปฺปฏิกมฺมอปฺปฏิกมฺมำ อาปตฺตึ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน อนุโยโค ทาตพฺโพติ.

[๔๔๗] "กติหิ นุ โข ภนฺเต อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตีติ. "ปญฺจหุปาลิ อากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชิตา, อญฺญาณตา, กุกฺกุจฺจปกตตา, อกปฺปิเย กปฺปิยสญฺญิตา, กปฺปิเย อกปฺปิยสญฺญิตา; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อทสฺสเนน, อสฺสวเนน, ปสุตฺตตา,[๑] ตถาสญฺญี, สติสมฺโมสา; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหากาเรหิ ภิกฺขุ อาปตฺตึ อาปชฺชตีติ.

[๔๔๘] "กติ นุ โข ภนฺเต เวราติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ เวรา. กตเม ปญฺจ. ปาณาติปาโต, อทินฺนาทานำ, กาเมสุ มิจฺฉาจาโร, มุสาวาโท, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานำ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจ เวราติ.

"กติ นุ โข ภนฺเต เวรมณิโยติ. "ปญฺจิมา อุปาลิ เวรมณิโย. กตมา ปญฺจ. ปาณาติปาตา เวรมณี, อทินฺนาทานา เวรมณี,

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ปสุตฺตกตา

กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี, มุสาวาทา เวรมณี, สุราเมรยมชฺช-ปมาทฏฺฐานา เวรมณี; อิมา โข อุปาลิ ปญฺจ เวรมณิโยติ.

[๔๔๙] "กติ นุ โข ภนฺเต พฺยสนานีติ. "ปญฺจิมานิ อุปาลิ พฺยสนานิ. กตมานิ ปญฺจ. ญาติพฺยสนํ, โภคพฺยสนํ, โรคพฺยสนํ, สีลพฺยสนํ, ทิฏฺฐิพฺยสนํ; อิมานิ โข อุปาลิ ปญฺจ พฺยสนานีติ.

"กติ นุ โข ภนฺเต สมฺปทาติ. "ปญฺจิมา อุปาลิ สมฺปทา. กตมา ปญฺจ. ญาติสมฺปทา, โภคสมฺปทา, อาโรคฺยสมฺปทา, สีลสมฺปทา, ทิฏฺฐิสมฺปทา. อิมา โข อุปาลิ ปญฺจ สมฺปทาติ.

มุสาวาทวคฺโค นิฏฺฐิโต สตฺตโม.

ตสฺสุทฺทานํ

มุสาวาโท จ โอมทฺทิ อปเรหิ อนุโยโค จ
อาปตฺติญฺจ อปเรหิ เวรา เวรมณีปิ จ
พฺยสนํ สมฺปทา เจว สตฺตโม วคฺคสงฺคโหติ.

๘. ภิกฺขุนีโอวาทวคฺโค

[๔๕๐] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพนฺติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆน. กตเมหิ ปญฺจหิ. วิวริตฺวา กายํ ภิกฺขุนีนํ ทสฺเสติ, อูรุ ทสฺเสติ, องฺคชาตํ ทสฺเสติ, อุโภ อํสกูเฏ ทสฺเสติ, โอภาสติ คิหี สมฺปโยเชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมํ กาตพฺพํ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆน.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมำ กาตพฺพำ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆน. กตเมหิ ปญฺจหิ. ภิกฺขุนีนำ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนำ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนำ อนาวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ เภเทติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมำ กาตพฺพำ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆน.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมำ กาตพฺพำ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆน. กตเมหิ ปญฺจหิ. ภิกฺขุนีนำ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนำ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนีนำ อนาวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขุนิโย อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขู ภิกฺขุนีหิ สมฺปโยเชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตสฺส ภิกฺขุโน ภิกฺขุนีสงฺเฆเนว กมฺมำ กาตพฺพำ, อวนฺทิโย โส ภิกฺขุ ภิกฺขุนีสงฺเฆนาติ.

[๔๕๑] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมำ กาตพฺพนฺติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมำ กาตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วิวริตฺวา กายำ ภิกฺขูนำ ทสฺเสติ, อูรุำ ทสฺเสติ, องฺคชาตำ ทสฺเสติ, อุโภ อำสกูเฏ ทสฺเสติ, โอภาสติ คิหี สมฺปโยเชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมำ กาตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมำ กาตพฺพำ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ภิกฺขูนำ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนำ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนำ อนาวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ เภเทติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมำ กาตพฺพำ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ภิกฺขูนํ อลาภาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนตฺถาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขูนํ อนาวาสาย ปริสกฺกติ, ภิกฺขู อกฺโกสติ ปริภาสติ, ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูหิ สมฺปโยเชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคตาย ภิกฺขุนิยา กมฺมํ กาตพฺพนฺติ.

[๔๕๒] "กตีหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, จาวนาธิปฺปาโย วตฺตา โหติ, โน วุฏฺฐานาธิปฺปาโย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อปริสุทฺธกายสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธวจีสมาจาโร โหติ, อปริสุทฺธาชีโว โหติ, พาโล โหติ อพฺยตฺโต, น ปฏิพโล อนุยุญฺชิยมาโน อนุโยคํ ทาตุํ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนํ อกฺโกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สํสคฺเคน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนํ โอวาโท น ฯเปฯ พฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น ฯเปตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, ภณฺฑนการโก จ โหติ กลหการโก, สิกฺขาย จ น ปริปูริการี; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น ฯเปตพฺโพติ.

[๔๕๓] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น คเหตพฺโพติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น คเหตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กายิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, วาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, กายิกวาจสิเกน อนาจาเรน สมนฺนาคโต โหติ, ภิกฺขุนีนำ อกฺโกสกปริภาสโก โหติ, ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สำสฏฺโฐ วิหรติ อนนุโลมิเกน สำสคฺเคน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น คเหตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น คเหตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อลชฺชี จ โหติ, พาโล จ, อปกตตฺโต จ, คมิโก วา โหติ คิลาโน วา; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา ภิกฺขุนีนำ โอวาโท น คเหตพฺโพติ.

[๔๕๔] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉาตพฺโพติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเขน ปญฺญาขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ,

น อเสเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, น อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ. อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉาตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อเสเขน สีลกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน สมาธิกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ; อเสเขน ปญฺญาขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ, อเสเขน วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน สมนฺนาคโต โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉาตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น อตฺถปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น ธมฺมปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น ปฏิภาณปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, น ยถาวิมุตฺตं จิตฺตं ปจฺจเวกฺขติ;[๑] อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ น สากจฺฉาตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉาตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อตฺถปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ธมฺมปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ปฏิภาณปฏิสมฺภิทาปตฺโต โหติ, ยถาวิมุตฺตं จิตฺตं ปจฺจเวกฺขติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคเตน ภิกฺขุนา สทฺธึ สากจฺฉาตพฺโพติ.

ภิกฺขุนีโอวาทวคฺโค นิฏฺฐิโต อฏฺฐโม.

---

[๑] สี.,ฉ. ปจฺจเวกฺขิตา, เอวมุปริปิ.

ตสฺสุทฺทานํ

ภิกฺขุนีเหว กาตพฺพํ　　อปเรหิ ตถา ทุเว
ภิกฺขุนีนํ ตโย กมฺมา　　น จเปตพฺโพ[๑] เทฺว ทุกา
น คเหตพฺโพ เทฺว วุตฺตา　　สากจฺฉาสุ[๒] จ เทฺว ทุกาติ.

๙. อุพฺพาหิกวคฺโค

[๔๕๕] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น อตฺถกุสโล โหติ, น ธมฺมกุสโล โหติ, น นิรุตฺติกุสโล โหติ, น พฺยญฺชนกุสโล โหติ, น ปุพฺพาปรกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อตฺถกุสโล โหติ, ธมฺมกุสโล โหติ, นิรุตฺติกุสโล โหติ, พฺยญฺชนกุสโล โหติ, ปุพฺพาปรกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. โกธโน โหติ โกธาภิภูโต, มกฺขี โหติ มกฺขาภิภูโต, ปลาสี โหติ ปลาสาภิภูโต, อิสฺสุกี โหติ อิสฺสาภิภูโต, สนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อาธานคฺคาหี ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี;

---

[๑] โป. จเปตพฺพํ, สี.,ฉ.,เท. จเปตพฺพา　　[๒] โป. สากจฺฉา

อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น โกธโน โหติ น โกธาภิภูโต, น มกฺขี โหติ น มกฺขาภิภูโต, น ปลาสี โหติ น ปลาสาภิภูโต, น อิสฺสุกี โหติ น อิสฺสาภิภูโต, อสนฺทิฏฺฐิปรามาสี โหติ อนาธานคฺคาหี สุปฺปฏินิสฺสคฺคี; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กุปฺปติ, พฺยาปชฺชติ, ปติตฺถียติ, โกปึ ชเนติ, อกฺขโม โหติ อปฺปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น กุปฺปติ, น พฺยาปชฺชติ, น ปติตฺถียติ, น โกปึ ชเนติ, ขโม โหติ ปทกฺขิณคฺคาหี อนุสาสนึ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ปสาเรตา[๑] โหติ โน สาเรตา, อโนกาสกมฺมํ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, น ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, น ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ.

---

[๑] โป. อปสาเรตา, เอวมุปริปิ.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สาเรตา โหติ โน ปสาเรตา, โอกาสกมฺมํ การาเปตฺวา วตฺตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา โจเทตา โหติ, ยถาธมฺเม ยถาวินเย ยถาปตฺติยา กาเรตา โหติ, ยถาทิฏฺฐิยา พฺยากตา โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย น สมฺมนฺนิตพฺโพ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อุพฺพาหิกาย สมฺมนฺนิตพฺโพติ.

[๔๕๖] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ น ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ฐานาฐานกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. สุตฺตํ ชานาติ, สุตฺตานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ฐานาฐานกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ น ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ น ชานาติ, วินยํ น ชานาติ, วินยานุโลมํ น ชานาติ, น จ ปุพฺพาปรกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ธมฺมํ ชานาติ, ธมฺมานุโลมํ ชานาติ, วินยํ ชานาติ, วินยานุโลมํ ชานาติ, ปุพฺพาปรกุสโล จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ๎ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐํ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถํ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววา สงฺขํ คจฺฉติ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ

สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุๆ ชานาติ, นิทานๆ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏฺฐๆ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถๆ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานๆ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคๆ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมๆ น ชานาติ, น อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานๆ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคๆ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมๆ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณๆ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานๆ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคๆ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมๆ น ชานาติ, น อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘พาโลเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณๆ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานๆ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคๆ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมๆ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ‘ปณฺฑิโตเตฺววสงฺขं คจฺฉตีติ.

อุพฺพาหิกวคฺโค นิฏฺฐิโต นวโม.

ตสฺสุทฺทานํ

อนตฺถกุสโล[๑] เจว โกธโน กุปฺปตี[๒] จ โย
ปสาเรตา ฉนฺทาคติ[๓] น กุสโล ตเถว จ.
สุตฺตํ ธมฺมญฺจ วตฺถุญฺจ อาปตฺติ[๔] อธิกรณํ[๕]
เทฺว เทฺว ปกาสิตา สพฺเพ กณฺหสุกฺกํ วิชานถาติ.

๑๐. อธิกรณวูปสมวคฺโค

[๔๕๗] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุนฺติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ น ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ น ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ น ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ น ชานาติ, น อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อาปตฺตึ ชานาติ, อาปตฺติสมุฏฺฐานํ ชานาติ, อาปตฺติยา ปโยคํ ชานาติ, อาปตฺติยา วูปสมํ ชานาติ, อาปตฺติยา วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. น อตฺถกุสโล [๒] อิ. กุปฺปติ [๓] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ฉนฺทาคตึ
[๔] ฉ.,มหา. อาปตฺตึ [๕] โป. อธิกรณา

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณำ น ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานำ น ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคำ น ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมำ น ชานาติ, น อธิกรณสฺส[๑] วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อธิกรณำ ชานาติ, อธิกรณสมุฏฺฐานำ ชานาติ, อธิกรณสฺส ปโยคำ ชานาติ, อธิกรณสฺส วูปสมำ ชานาติ, อธิกรณสฺส วินิจฺฉยกุสโล โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, ลชฺชี จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อปฺปสฺสุโต จ โหติ;

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อธิกรณสฺส น

อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, พหุสฺสุโต จ โหติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ์ น ชานาติ, นิทานํ น ชานาติ, ปญฺญตฺตึ น ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏ์ฐ์ จ น ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถ์ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. วตฺถุ์ ชานาติ, นิทานํ ชานาติ, ปญฺญตฺตึ ชานาติ, ปทปจฺฉาภฏ์ฐ์ ชานาติ, อนุสนฺธิวจนปถ์ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อกุสโล จ โหติ วินเย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, กุสโล จ โหติ วินเย; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลํ อธิกรณํ วูปสเมตุํ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, ปุคฺคลครุ โหติ โน สงฺฆครุ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆครุ โหติ โน ปุคฺคลครุ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อามิสครุ โหติ โน สทฺธมฺมครุ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ นาลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สทฺธมฺมครุ โหติ โน อามิสครุ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อลं อธิกรณำ วูปสเมตุ๋.

[๔๕๘] “กติหิ นุ โข ภนฺเต อากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชตีติ. “ปญฺจหุปาลิ อากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ. กตเมหิ ปญฺจหิ. กมฺเมน, อุทฺเทเสน, โวหรนฺโต, อนุสฺสาวเนน, สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหากาเรหิ สงฺโฆ ภิชฺชตีติ.

"สงฺฆราชีติ[๑] ภนฺเต วุจฺจติ. กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต สงฺฆราชิ โหติ โน จ สงฺฆเภโท. กิตฺตาวตา จ ปน สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จาติ. "ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา อาคนฺตุกานํ ภิกฺขูนํ อาคนฺตุกวตฺตํ, เอวํ สุปฺปญฺญตฺเต โข อุปาลิ มยา สิกฺขาปเท, อาคนฺตุกา ภิกฺขู อาคนฺตุกวตฺเต น วตฺตนฺติ; เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท. ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา อาวาสิกานํ ภิกฺขูนํ อาวาสิกวตฺตํ, เอวํ สุปฺปญฺญตฺเต โข อุปาลิ มยา สิกฺขาปเท, อาวาสิกา ภิกฺขู อาวาสิกวตฺเต น วตฺตนฺติ; เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท. ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา ภิกฺขูนํ ภตฺตคฺเค ภตฺตคฺควตฺตํ ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปฏิรูปํ อคฺคาสนํ อคฺโคทกํ อคฺคปิณฺฑํ, เอวํ สุปฺปญฺญตฺเต โข อุปาลิ มยา สิกฺขาปเท, นวา ภิกฺขู ภตฺตคฺเค เถรานํ ภิกฺขูนํ อาสนํ ปฏิพาหนฺติ; เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท. ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา ภิกฺขูนํ เสนาสเน เสนาสนวตตํ ยถาวุฑฺฒํ ยถารตฺตํ ยถาปฏิรูปํ, เอวํ สุปฺปญฺญตฺเต โข อุปาลิ มยา สิกฺขาปเท, นวา ภิกฺขู เถรานํ ภิกฺขูนํ เสนาสนํ ปฏิพาหนฺติ; เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชิ โหติ, โน จ สงฺฆเภโท. ปญฺญตฺเตตํ อุปาลิ มยา ภิกฺขูนํ อนฺโตสีมาย เอกํ อุโปสถํ เอกํ ปวารณํ เอกํ สงฺฆกมฺมํ เอกํ กมฺมากมฺมํ, เอวํ สุปฺปญฺญตฺเต โข อุปาลิ มยา สิกฺขาปเท, ตตฺเถว อนฺโตสีมาย อาเวณิภาวํ[๒] กริตฺวา คณํ พนฺธิตฺวา อาเวณิ[๓] อุโปสถํ กโรนฺติ, อาเวณิ ปวารณํ กโรนฺติ, อาเวณิ สงฺฆกมฺมํ กโรนฺติ, อาเวณิ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. สงฺฆราชิ สงฺฆราชีติ. [๒] สี.,ฉ.,เท. อาเวนิภาวํ, เอวมุปริปิ.
[๓] มหา. อาเวณึ, เอวมุปริปิ.

กมฺมากมฺมานิ กโรนฺติ; เอวมฺปิ โข อุปาลิ สงฺฆราชิ เจว โหติ สงฺฆเภโท จาติ.

อธิกรณวูปสมวคฺโค นิฏฺฐิโต ทสโม.

ตสฺสุทฺทานำ

อาปตฺติ อธิกรณำ ฉนฺทา อปฺปสฺสุเตน จ
วตฺถุญฺจ อกุสโล จ ปุคฺคโล อามิเสน จ
ภิชฺชติ สงฺฆราชิ จ สงฺฆเภโท ตเถว จาติ.

๑๑. สงฺฆเภทกวคฺโค

[๔๕๙] "กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉติ. "ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยำ 'อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยำ 'อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺฐึ อุทฺเทเสน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺจึ โวหรนฺโต; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺจึ อนุสฺสาวเนน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ทิฏฺจึ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโฐ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย ขนฺตึ กมฺเมน ฯเปฯ วินิธาย ขนฺตึ อุทฺเทเสน ฯเปฯ วินิธาย ขนฺตึ โวหรนฺโต ฯเปฯ วินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ วินิธาย ขนฺตึ

สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยำ 'อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย รุจึ กมฺเมน ฯเปฯ วินิธาย รุจึ อุทฺเทเสน ฯเปฯ วินิธาย รุจึ โวหรนฺโต ฯเปฯ วินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ วินิธาย รุจึ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโ อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโ อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยำ 'อวินโยติ ทีเปติ, วินิธาย สญฺญำ กมฺเมน ฯเปฯ วินิธาย สญฺญำ อุทฺเทเสน ฯเปฯ วินิธาย สญฺญำ โวหรนฺโต ฯเปฯ วินิธาย สญฺญำ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ วินิธาย สญฺญำ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก อาปายิโก เนรยิโก กปฺปฏฺโ อเตกิจฺโฉติ.

สงฺฆเภทวคฺโค นิฏฺจิโต เอกาทสโม.

ตสฺสุทฺทานำ

วินิธาย ทิฏฺจึ กมฺเมน อุทฺเทเสน[๑] โวหเรน จ
อนุสฺสาวเน สลาเกน ปญฺเจเต ทิฏฺจินิสฺสิตา
ขนฺติ รุจิ จ สญฺญา จ[๒] ตโย เต ปญฺจธา นยาติ.

---

[๑] มหา. อุทฺเทเสน [๒] สี.,ฉ.,เท. ขนฺตี รุจี จ สญฺญญฺจ, เอวมุปริปิ.

๑๒. ทุติยสงฺฆเภทกวคฺโค

[๔๖๐] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺจึ กมฺเมน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺจึ อุทฺเทเสน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยํ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺจึ โวหรนฺโต; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ.

อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยำ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺจึ อนุสฺสาวเนน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยำ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ทิฏฺจึ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยำ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย ขนฺตึ กมฺเมน ฯเปฯ อวินิธาย ขนฺธึ อุทฺเทเสน ฯเปฯ อวินิธาย ขนฺตึ โวหรนฺโต ฯเปฯ อวินิธาย ขนฺตึ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ อวินิธาย ขนฺตึ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยำ ‘วินโยติ ทีเปติ, วินยำ ‘อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย รุจึ กมฺเมน ฯเปฯ อวินิธาย รุจึ อุทฺเทเสน ฯเปฯ อวินิธาย รุจึ

โวหรนฺโต ฯเปฯ อวินิธาย รุจึ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ อวินิธาย รุจึ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ.

อปเรหิปิ อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉ. กตเมหิ ปญฺจหิ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมํ 'ธมฺโมติ ทีเปติ, ธมฺมํ 'อธมฺโมติ ทีเปติ, อวินยํ 'วินโยติ ทีเปติ, วินยํ 'อวินโยติ ทีเปติ, อวินิธาย สญฺญํ กมฺเมน ฯเปฯ อวินิธาย สญฺญํ อุทฺเทเสน ฯเปฯ อวินิธาย สญฺญํ โวหรนฺโต ฯเปฯ อวินิธาย สญฺญํ อนุสฺสาวเนน ฯเปฯ อวินิธาย สญฺญํ สลากคาเหน; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สงฺฆเภทโก น อาปายิโก น เนรยิโก น กปฺปฏฺโฐ น อเตกิจฺโฉติ.

ทุติยสงฺฆเภทวคฺโค นิฏฺฐิโต ทุวาทสโม.

ตสฺสุทฺทานํ

อวินิธาย ทิฏฺฐึ กมฺเมน อุทฺเทเสน[๑] โวหเรน จ
อนุสฺสาวเน สลาเกน ปญฺเจเต ทิฏฺฐินิสฺสิตา
ขนฺติ รุจิ จ สญฺญา จ ตโย เต ปญฺจธา นยาติ.[๒]

เหฏฺฐิเม กณฺหปกฺขมฺหิ สมวีสติ วิธี ยถา
ตเถว สุกฺกปกฺขมฺหิ สมวีสติ ชานถาติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. อุทฺเทเส [๒] สี.,ฉ.,เท. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

๑๓. อาวาสิกวคฺโค

[๔๖๑] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ, ยถาภตำ นิกฺขิตฺโต, เอวำ นิรเยติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตำ นิกฺขิตฺโต, เอวำ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกำ ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตำ นิกฺขิตฺโต, เอวำ นิรเย.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตำ นิกฺขิตฺโต, เอวำ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, สงฺฆิกำ น ปุคฺคลิกปริโภเคน ปริภุญฺชติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต อาวาสิโก ภิกฺขุ ยถาภตำ นิกฺขิตฺโต, เอวำ สคฺเคติ.

[๔๖๒] “กติ นุ โข ภนฺเต อธมฺมิกา วินยพฺยากรณาติ. “ปญฺจิเม อุปาลิ อธมฺมิกา วินยพฺยากรณา. กตเม ปญฺจ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ปริณาเมติ; ธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ปริณาเมติ; อวินยำ ‘วินโยติ ปริณาเมติ; วินยำ ‘อวินโยติ ปริณาเมติ; อปฺปญฺญตฺตำ ปญฺญาเปติ, ปญฺญตฺตำ สมุจฺฉินฺทติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อธมฺมิกา วินยพฺยากรณา. ปญฺจิเม อุปาลิ ธมฺมิกา วินยพฺยากรณา. กตเม ปญฺจ. อิธุปาลิ ภิกฺขุ อธมฺมำ ‘อธมฺโมติ ปริณาเมติ; ธมฺมำ ‘ธมฺโมติ ปริณาเมติ; อวินยำ ‘อวินโยติ ปริณาเมติ; วินยำ ‘วินโยติ ปริณาเมติ; อปฺปญฺญตฺตำ น ปญฺญาเปติ, ปญฺญตฺตำ น สมุจฺฉินฺทติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ ธมฺมิกา วินยพฺยากรณาติ.

[๔๖๓] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเยติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐํ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก, ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเย.

ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ, น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต ภตฺตุทฺเทสโก, ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเคติ.

[๔๖๔] “กติหิ นุ โข ภนฺเต องฺเคหิ สมนฺนาคโต เสนาสน-ปญฺญาปโก ฯเปฯ ภณฺฑาคาริโก ฯเปฯ จีวรปฏิคฺคาหโก ฯเปฯ จีวรภาชโก ฯเปฯ ยาคุภาชโก ฯเปฯ ผลภาชโก ฯเปฯ ขชฺชภาชโก อปฺปมตฺตกวิสฺสชฺชโก ฯเปฯ สาฏิยคาหาปโก ฯเปฯ ปตฺตคาหาปโก อารามิกเปสโก ฯเปฯ สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเยติ. “ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก, ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเย. กตเมหิ ปญฺจหิ. ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, โทสาคตึ คจฺฉติ, โมหาคตึ คจฺฉติ, ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ น ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ นิรเย. ปญฺจหุปาลิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเค. กตเมหิ ปญฺจหิ. น ฉนฺทาคตึ คจฺฉติ, น โทสาคตึ คจฺฉติ,

น โมหาคตึ คจฺฉติ, น ภยาคตึ คจฺฉติ, เปสิตาเปสิตํ ชานาติ; อิเมหิ โข อุปาลิ ปญฺจหงฺเคหิ สมนฺนาคโต สามเณรเปสโก ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต, เอวํ สคฺเคติ.

อาวาสิกวคฺโค นิฏฺฐิโต เตรสโม.

ตสฺสุทฺทานํ

อาวาสิกพฺยากรณา　　ภตฺตเสนาสนานิ[๑] จ
ภณฺฑจีวรคาโห จ　　จีวรสฺส จ ภาชโก.
ยาคุ ผลํ ขชฺชกญฺจ　　อปฺปสาฏิยคาหโก
ปตฺตอารามิกา[๒] เจว　　สามเณเรน เปสโกติ.

๑๔. กจินตฺถารวคฺโค

[๔๖๕] "กติ นุ โข ภนฺเต อานิสํสา กจินตฺถาเรติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ อานิสํสา กจินตฺถาเร. กตเม ปญฺจ. อนามนฺตจาโร, อสมาทานจาโร, คณโภชนํ, ยาวทตฺถจีวรํ, โย จ ตตฺถ จีวรุปฺปาโท, โส เนสํ ภวิสฺสติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อานิสํสา กจินตฺถาเรติ.

[๔๖๖] "กติ นุ โข ภนฺเต อาทีนวา มุฏฺฐจสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทำ โอกฺกมโตติ.[๓] "ปญฺจิเม อุปาลิ อาทีนวา มุฏฺฐจสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทำ โอกฺกมโต. กตเม ปญฺจ. ทุกฺขำ สุปติ, ทุกฺขำ ปฏิพุชฺฌติ, ปาปกำ สุปินำ ปสฺสติ, เทวตา น

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. ภตฺตุเสนาสนานิ, อิ. ภตฺตุทฺเทสเสนาสนานิ
[๒] สี.,ฉ.,เท. ปตฺโต อารามิโก　　[๓] อิ. โอกฺกมยโตติ.

รกฺขนฺติ, อสุจิ มุจฺจติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อาทีนวา มุฏฺฐสฺสติสฺส อสมฺปชานสฺส นิทฺทำ โอกฺกมโต. ปญฺจิเม อุปาลิ อานิสำสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทำ โอกฺกมโต. กตเม ปญฺจ. สุขำ สุปติ, สุขำ ปฏิพุชฺฌติ, น ปาปกำ สุปินำ ปสฺสติ, เทวตา รกฺขนฺติ, อสุจิ น มุจฺจติ; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อานิสำสา อุปฏฺฐิตสฺสติสฺส สมฺปชานสฺส นิทฺทำ โอกฺกมโตติ.

[๔๖๗] “กติ นุ โข ภนฺเต อวนฺทิยาติ. ปญฺจิเม อุปาลิ อวนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. อนฺตรฆรำ ปวิฏฺโฐ อวนฺทิโย, รจฺฉำ คโต[๑] อวนฺทิโย, โอตมสิโก อวนฺทิโย, อสมนฺนาหรนฺโต อวนฺทิโย, สุตฺโต อวนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา.

อปเรปิ อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. ยาคุปาเน อวนฺทิโย, ภตฺตคฺเค อวนฺทิโย, เอกาวตฺโต อวนฺทิโย, อญฺญาวิหิโต อวนฺทิโย, นคฺโค อวนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา.

อปเรปิ อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. ขาทนฺโต อวนฺทิโย, ภุญฺชนฺโต อวนฺทิโย, อุจฺจารำ กโรนฺโต อวนฺทิโย, ปสฺสาวำ กโรนฺโต อวนฺทิโย, อุกฺขิตฺตโก อวนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา.

อปเรปิ อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. ปุเร อุปสมฺปนฺเนน ปจฺฉา อุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, อนุปสมฺปนฺโน อวนฺทิโย, นานาสำวาสโก วุฑฺฒตโร อธมฺมวาที อวนฺทิโย, มาตุคาโม อวนฺทิโย, ปณฺฑโก อวนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. รจฺฉคโต

อปเรปิ อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. ปาริวาสิโก อวนฺทิโย, มูลาย ปฏิกสฺสนารโห อวนฺทิโย, มานตฺตารโห อวนฺทิโย, มานตฺตจาริโก อวนฺทิโย, อพฺภานารโห อวนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ อวนฺทิยาติ.

[๔๖๘] "กติ นุ โข ภนฺเต วนฺทิยาติ. "ปญฺจิเม อุปาลิ วนฺทิยา. กตเม ปญฺจ. ปจฺฉา อุปสมฺปนฺเนน ปุเร อุปสมฺปนฺโน วนฺทิโย, นานาสංวาสโก วุฑฺฒตโร ธมฺมวาที วนฺทิโย, อาจริโย วนฺทิโย, อุปชฺฌาโย วนฺทิโย, สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย ตถาคโต อรหं สมฺมาสมฺพุทฺโธ วนฺทิโย; อิเม โข อุปาลิ ปญฺจ วนฺทิยาติ.

[๔๖๙] "นวกตเรน ภนฺเต ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน กติ ธมฺเม อชฺฌตฺตं อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพาติ. "นวกตเรนุปาลิ ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตं อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา. กตเม ปญฺจ. นวกตเรนุปาลิ ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน เอกंสं อุตฺตราสงฺคं กริตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา อุโภหิ ปาณิตเลหิ ปาทานิ ปริสมฺพาหนฺเตน เปมญฺจ คารวญฺจ อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพา; นวกตเรนุปาลิ ภิกฺขุนา วุฑฺฒตรสฺส ภิกฺขุโน ปาเท วนฺทนฺเตน อิเม ปญฺจ ธมฺเม อชฺฌตฺตं อุปฏฺฐาเปตฺวา ปาทา วนฺทิตพฺพาติ.

กจินตฺถารวคฺโค นิฏฺฐิโต จุทฺทสโม.

ตสฺสุทฺทานํ

กจินตฺถารนิทฺทา จ อนฺตรยาคุขาทเน
ปุเร จ ปาริวาสิ จ วนฺเทยฺโย วนฺทิตพฺพกนฺติ.

อุปาลิปญฺจกํ นิฏฺฐิตํ.

เตสํ วคฺคานํ อุทฺทานํ

อนิสฺสิเตน กมฺมญฺจ โวหาราวิกมฺเมน จ
โจทนา จ ธุตงฺคา จ มุสา ภิกฺขุนิเมว จ.

อุพฺพาหิกาธิกรณํ เภทกา ปญฺจมา ปุเร
อาวาสิกา กจินญฺจ จุทฺทสา สุปฺปกาสิตาติ.

อตฺถาปตฺติสมุฏฺฐานํ

[๔๗๐] อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อจิตฺตโก อาปชฺชติ อจิตฺตโก วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ สจิตฺตโก อาปชฺชติ สจิตฺตโก วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ กุสลจิตฺโต อาปชฺชติ อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อกุสลจิตฺโต อาปชฺชติ อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติ. อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ กุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ อกุสลจิตฺโต วุฏฺฐาติ, อตฺถาปตฺติ อพฺยากตจิตฺโต อาปชฺชติ อพฺยากตจิตฺโต วุฏฺฐาติ.

๑. ปาราชิกํ

ปฐมํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ปฐมํ ปาราชิกํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

ทุติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ทุติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

ตติยํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ตติยํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

จตุตฺถํ ปาราชิกํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. จตุตฺถํ ปาราชิกํ ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

จตฺตาโร ปาราชิกา นิฏฺฐิตา.

๒. สงฺฆาทิเสโส

[๔๗๑] อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. อุปกฺกมิตฺวา อสุจึ โมเจนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

มาตุคาเมน สทฺธึ กายสංสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. มาตุคาเมน สทฺธึ กายสංสคฺคํ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ โอภาสนฺตสฺส[๑] สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. มาตุคามํ ทุฏฺฐุลฺลาหิ วาจาหิ

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. โอภาเสนฺตสฺส

โอภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณนฺ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. มาตุคามสฺส สนฺติเก อตฺตกามปาริจริยาย วณฺณนฺ ภาสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

สญฺจริตฺตนฺ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. สญฺจริตฺตนฺ สมาปชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐาติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐาติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐาติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. สญฺญาจิกาย กุฏึ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. มหลฺลกํ วิหารํ การาเปนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

ภิกฺขุ๋ อณฺณภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสๆ เลสมตฺตๆ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธๆเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ภิกฺขุ๋ อณฺณภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสๆ เลสมตฺตๆ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธๆเสนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ ฯเปฯ

สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

เภทานุวตฺตกานๆ ภิกฺขูนๆ ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺตานๆ สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. เภทานุวตฺตกานๆ ภิกฺขูนๆ ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺตานๆ สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยๆ สมนุภาสนาย นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตสฺส สงฺฆาทิเสโส

เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ.

เตรส สงฺฆาทิเสสา นิฏฺฐิตา.

[๔๗๒] ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐาติ. อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรนฺตสฺส ทุกฺกฏํ เอเกน สมุฏฺฐาเนน สมุฏฺฐาติ; กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐาติ น วาจโต.

เสขิยา นิฏฺฐิตา.

๓. ปาราชิกาทิ

[๔๗๓] จตฺตาโร ปาราชิกา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตฺตาโร ปาราชิกา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

เตรส สงฺฆาทิเสสา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. เตรส สงฺฆาทิเสสา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา

วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

เทฺว อนิยตา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. เทฺว อนิยตา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. ตึส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. เทฺวนวุติ ปาจิตฺติยา ฉหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา วาจโต สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. จตฺตาโร ปาฏิเทสนียา จตูหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ

วาจโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น จิตฺตโต, สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ.

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา กติหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ. ปญฺจสตฺตติ เสขิยา ตีหิ สมุฏฺฐาเนหิ สมุฏฺฐหนฺติ; สิยา กายโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น วาจโต, สิยา วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺติ น กายโต, สิยา กายโต จ วาจโต จ จิตฺตโต จ สมุฏฺฐหนฺตีติ.

อตฺถาปตฺติสมุฏฺฐานำ นิฏฺฐิตำ.

ตสฺสุทฺทานำ

อจิตฺตกุสลา[๑] เจว　　สมุฏฺฐานญฺจ สพฺพถา
ยถาธมฺเมน ญาเยน　　สมุฏฺฐานำ วิชานถาติ.

---

[๑] อิ. อจิตฺตกุสโล

ทุติยคาถาสงฺคณิกํ

๑. กายิกาทิอาปตฺติ

[๔๗๔] กติ อาปตฺติโย กายิกา กติ วาจสิกา กตา
ฉาเทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย กติ สํสคฺคปจฺจยา.

ฉ อาปตฺติโย กายิกา ฉ วาจสิกา กตา
ฉาเทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย ปญฺจ สํสคฺคปจฺจยา.

อรุณุคฺเค กติ อาปตฺติโย กติ ยาวตติยกา
กเตฑฺฒ อฏฺฐวตฺถุกา กตีหิ สพฺพสงฺคโห.

อรุณุคฺเค ติสฺโส อาปตฺติโย เทฺว ยาวตติยกา
เอเกฑฺฒ อฏฺฐวตฺถุกา เอเกน สพฺพสงฺคโห.

วินยสฺส กติ มูลานิ ยานิ พุทฺเธน ปญฺญตฺตา
วินยครุกา กติ วุตฺตา ทุฏฺฐุลฺลฉาทนา กติ.

วินยสฺส เทฺว มูลานิ ยานิ พุทฺเธน ปญฺญตฺตา
วินยครุกา เทฺว วุตฺตา เทฺว ทุฏฺฐุลฺลฉาทนา.

คามนฺตเร กติ อาปตฺติโย กติ นทีปารปจฺจยา
กติมสฺสุ ถุลฺลจฺจยํ กติมสฺสุ ทุกฺกฏา.

คามนฺตเร จตสฺโส อาปตฺติโย จตสฺโส นทีปารปจฺจยา
เอกมสฺส ถุลฺลจฺจยํ นวมสฺสุ ทุกฺกฏา.

กติ วาจสิกา รตฺตึ กติ วาจสิกา ทิวา
ททมานสฺส กติ อาปตฺติโย ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส กิตฺตกา.

เทฺว วาจสิกา รตฺตึ เทฺว วาจสิกา ทิวา
ททมานสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย จตฺตาโร จ ปฏิคฺคเห.

๒. เทสนาคามินิยาทิอาปตฺติ

[๔๗๕] กติ เทสนาคามินิโย กติ สปฺปฏิกมฺมา กตา
กเตตฺถ อปฺปฏิกมฺมา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

ปญฺจ เทสนาคามินิโย ฉ สปฺปฏิกมฺมา กตา
เอเกตฺถ อปฺปฏิกมฺมา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

วินยครุกา กติ วุตฺตา กายวาจสิกานิ จ
กติ วิกาเล ธญฺญรสา[๑] กติ ฌตฺติจตุตฺถเน สมฺมติ.

วินยครุกา เทฺว วุตฺตา กายวาจสิกานิ จ
เอโก วิกาเล ธญฺญรโส เอกา ฌตฺติจตุตฺถเน สมฺมติ.

ปาราชิกา กายิกา กติ กติ สำวาสกภูมิโย[๒]
กตินญฺจ รตฺติจฺเฉโท ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา กติ.

ปาราชิกา กายิกา เทฺว เทฺว สำวาสกภูมิโย
ทฺวินฺนญฺจ รตฺติจฺเฉโท ปญฺญตฺตา ทฺวงฺคุลา ทฺเว.

กตตฺตานำ วธิตฺวาน กติหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ
กเตตฺถ ปรมาปตฺติกา ฌตฺติยา กรณา กติ.

เทฺว อตฺตานำ วธิตฺวาน ทฺวีหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ
เทฺวตฺถ ปรมาปตฺติกา ฌตฺติยา กรณา ทฺเว.

ปาณาติปาเต กติ อาปตฺติโย วาจา ปาราชิกา กติ
โอภาสนา กติ วุตฺตา สญฺจริตฺเตน วา กติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,มหา. ธญฺญรโส [๒] อิ. สำวาสภูมิโย, เอวมุปริปิ.

ปาณาติปาเต ติสฺโส อาปตฺติโย วาจา ปาราชิกา ตโย
โอภาสนา ตโย วุตฺตา สญฺจริตฺเตน วา ตโย.

กติ ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา กติ กมฺมาน[๑] สงฺคหา
นาสิตกา กติ วุตฺตา กตินํ เอกวาจิกา.

ตโย ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา ตโย กมฺมาน สงฺคหา
นาสิตกา ตโย วุตฺตา ติณฺณนฺนํ เอกวาจิกา.

อทินฺนาทาเน กติ อาปตฺติโย กติ เมถุนปจฺจยา
ฉินฺทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย กติ ฉฑฺฑิตปจฺจยา.

อทินฺนาทาเน ติสฺโส อาปตฺติโย จตสฺโส เมถุนปจฺจยา
ฉินฺทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย ปญฺจ ฉฑฺฑิตปจฺจยา.

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมึ ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา
กเตตฺถ นวกา วุตฺตา กตินํ จีวเรน จ.

ภิกฺขุโนวาทกวคฺคสฺมึ ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตา
จตุเรตฺถ นวกา วุตฺตา ทฺวินฺนํ จีวเรน จ.

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา ปาฏิเทสนิยา กติ
ภุญฺชนฺตามกธญฺเญน ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กติ.

ภิกฺขุนีนญฺจ อกฺขาตา อฏฺ ปาฏิเทสนิยา กตา
ภุญฺชนฺตามกธญฺเญน ปาจิตฺติเยน ทุกฺกฏา กตา.

คจฺฉนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย จิตสฺส วาปิ กิตฺตกา
นิสินฺนสฺส กติ อาปตฺติโย นิปนฺนสฺสาปิ กิตฺตกา.[๒]

คจฺฉนฺตสฺส จตสฺโส อาปตฺติโย จิตสฺส วาปิ ตตฺตกา[๓]
นิสินฺนสฺส จตสฺโส อาปตฺติโย นิปนฺนสฺสาปิ ตตฺตกา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. กมฺมานํ, เอวมุปริปิ. [๒] อิ. กิตฺติกา [๓] อิ. ตตฺติกา, เอวมุปริปิ.

๓. ปาจิตฺติยำ

[๔๗๖] กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต.

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต.

กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต.

นว ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต.

กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
กติวาจาย เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
เอกวาจาย เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
กติวาจาย เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

นว ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
เอกวาจาย เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
กิญฺจ[๑] กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

---

[๑] อิ. กิญฺจิ

ปญฺจ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
วตฺถุ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

กติ ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
กิญฺจ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

นว ปาจิตฺติยานิ สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
วตฺถุ กิตฺเตตฺวา เทเสยฺย วุตฺตา อาทิจฺจพนฺธุนา.

ยาวตติยเก กติ อาปตฺติโย กติ โวหารปจฺจยา
ขาทนฺตสฺส กติ อาปตฺติโย กติ โภชนปจฺจยา.

ยาวตติยเก ติสฺโส อาปตฺติโย ฉ โวหารปจฺจยา
ขาทนฺตสฺส ติสฺโส อาปตฺติโย ปญฺจ โภชนปจฺจยา.

สพฺพา ยาวตติยกา กติ ฐานานิ คจฺฉนฺติ
กตินญฺเจว อาปตฺติ กตินฺนํ อธิกรเณน จ.

สพฺพา ยาวตติยกา ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉนฺติ
ปญฺจนฺนญฺเจว อาปตฺติ ปญฺจนฺนํ อธิกรเณน จ.

กตินฺนํ วินิจฺฉโย โหติ กตินฺนํ วูปสเมน จ
กตินญฺเจว อนาปตฺติ กติหิ ฐาเนหิ โสภติ.

ปญฺจนฺนํ วินิจฺฉโย โหติ ปญฺจนฺนํ วูปสเมน จ
ปญฺจนฺนญฺเจว อนาปตฺติ ตีหิ ฐาเนหิ โสภติ.

กติ กายิกา รตฺตึ กติ กายิกา ทิวา
นิชฺฌนฺตสฺส[๑] กติ อาปตฺติ กติ ปิณฺฑปาตปจฺจยา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท. นิชฺฌายนฺตสฺส, เอวมุปริปิ.

เทฺว กายิกา รตฺตี เทฺว กายิกา ทิวา
นิชฺฌนฺตสฺส เอกา อาปตฺติ เอกา ปิณฺฑปาตปจฺจยา.

กตานิสำเส สมฺปสฺสำ ปเรสำ สทฺธาย เทสเย
อุกฺขิตฺตกา กติ วุตฺตา กติ สมฺมาปวตฺตนา.[๑]

อฏฺฐานิสำเส สมฺปสฺสำ ปเรสำ สทฺธาย เทสเย
อุกฺขิตฺตกา ตโย วุตฺตา เตจตฺตาฬีส สมฺมาวตฺตนา.

กติฐาเน มุสาวาโท กติ ปรมนฺติ วุจฺจติ
กติ ปาฏิเทสนียา กตินำ เทสนาย จ.

ปญฺจฐาเน มุสาวาโท จุทฺทส ปรมนฺติ วุจฺจติ
ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา จตุนฺนำ เทสนาย จ.

กตงฺคิโก มุสาวาโท กติ อุโปสถงฺคานิ
กติ ทูเตยฺยงฺคานิ กติ ติตฺถิยวตฺตนา.

อฏฺฐงฺคิโก มุสาวาโท อฏฺฐ อุโปสถงฺคานิ
อฏฺฐ ทูเตยฺยงฺคานิ อฏฺฐ ติตฺถิยวตฺตนา.

กติวาจิกา อุปสมฺปทา กตินำ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพำ
กตินำ อาสนำ ทาตพฺพำ ภิกฺขุโนวาทโก กติหิ.

อฏฺฐวาจิกา อุปสมฺปทา อฏฺฐนฺนำ ปจฺจุฏฺฐาตพฺพำ
อฏฺฐนฺนำ อาสนำ ทาตพฺพำ ภิกฺขุโนวาทโก อฏฺฐหิ.

กตินำ เฉชฺชำ โหติ กตินำ ถุลฺลจฺจยำ
กตินญฺเจว อนาปตฺติ สพฺเพสำ เอกวตฺถุกา.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมฺมาวตฺตนา.

เอกสฺส เฉชฺชํ โหติ จตุนฺนํ ถุลฺลจฺจยํ
จตุนฺนญฺเจว อนาปตฺติ สพฺเพสํ เอกวตฺถุกา.

กติ อาฆาตวตฺถูนิ กติหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ
กเตตฺถ ปจฺจมาปตฺติกา ฌตฺติยา กรณา กติ.

นว อาฆาตวตฺถูนิ นวหิ สงฺโฆ ภิชฺชติ
นเวตฺถ ปจฺจมาปตฺติกา ฌตฺติยา กรณา นว.

๔. อวนฺทนียปุคฺคลาทิ

[๔๗๗] กติ ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา อญฺชลิสามิเจน จ
กตินํ ทุกฺกฏํ โหติ กติ จีวรธารณา.

ทส ปุคฺคลา นาภิวาเทตพฺพา อญฺชลิสามิเจน จ
ทสนฺนํ ทุกฺกฏํ โหติ ทส จีวรธารณา.

กตินํ วสฺสํ วุตฺถานํ ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ
กตินํ สนฺเต ทาตพฺพํ กตินญฺเจว น ทาตพฺพํ.

ปญฺจนฺนํ วสฺสํ วุตฺถานํ ทาตพฺพํ อิธ จีวรํ
สตฺตนฺนํ สนฺเต ทาตพฺพํ โสพฺภสนฺนํ น ทาตพฺพํ.

กติสตํ รตฺติสตํ อาปตฺตี[๑] ฉาทยิตฺวาน
กติ รตฺติโย วสิตฺวาน มุจฺเจยฺย ปาริวาสิโก.

ทสสตํ รตฺติสตํ อาปตฺตี ฉาทยิตฺวาน
ทส รตฺติโย วสิตฺวาน มุจฺเจยฺย ปาริวาสิโก.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อาปตฺติโย, เอวมุปริปิ.

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ สพฺเพ[๑] อธมฺมิกา กติ.

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ สพฺเพ[๑] อธมฺมิกา กตา.

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ สพฺเพ ว ธมฺมิกา กติ.

จตสฺโส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ สพฺเพ ว ธมฺมิกา กตา.

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติ.

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา
ปญฺจ อธมฺมิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ ธมฺมิกา อธมฺมิกา กติ.

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
จมฺปายำ วินยวตฺถุสฺมึ เอเกตฺถ ธมฺมิกา กตา
ตโย อธมฺมิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา.

ยำ เทสิตำ[๒] อนนฺตชิเนน ตาทินา
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. สพฺเพว [๒] สี.,ฉ.,เท.,มหา. เทสิตนนฺตชิเนน, อิ. เทสิตา

กเตฺถ สมฺมติ[๑] วินา สมเถหิ
ปุจฺฉามิ ตํ พฺรูหิ วิภงฺคโกวิท.

ยํ เทสิตํ อนนฺตชิเนน ตาทินา
อาปตฺติกฺขนฺธานิ วิเวกทสฺสินา
เอเกตฺถ สมฺมติ วินา สมเถหิ
เอตนฺเต อกฺขามิ วิภงฺคโกวิท.

กติ อาปายิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ[๒] สุโณม เต.

ฉอูนทิยฑฺฒสตา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
อาปายิกา เนรยิกา กปฺปฏฺฐา สงฺฆเภทกา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ นาปายิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

อฏฺฐารส นาปายิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ อฏฺฐกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

อฏฺฐารสฏฺฐกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมฺมนฺติ [๒] สี.,ฉ.,เท. วินยานิ, เอวมุปริปิ.

๕. โสพสกมฺมาทิ

[๔๗๘] กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

โสพส กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ กมฺมโทสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

ทฺวาทส กมฺมโทสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

จตสฺโส กมฺมสมฺปตฺติโย วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

ฉ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

จตฺตาริ กมฺมานิ วุตฺตานิ พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ ปาราชิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

อฏฺฐ ปาราชิกา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

เตวีส สงฺฆาทิเสสา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ อนิยตา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

เทฺว อนิยตา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

เทฺวจตฺตาฬีส นิสฺสคฺคิยา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ ปาจิตฺติยา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

อฏฺฐาสีติสตํ ปาจิตฺติยา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ ปาฏิเทสนียา วุตฺตา พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยํ ปฏิชานนฺตสฺส วิสยานิ สุโณม เต.

ทฺวาทส ปาฏิเทสนียา วุตฺตา　　พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยำ ปฏิชานนฺตสฺส　　วิสยานิ สุโณหิ เม.

กติ เสขิยา วุตฺตา　　พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยำ ปฏิชานนฺตสฺส　　วิสยานิ สุโณม เต.

ปญฺจสตฺตติ เสขิยา วุตฺตา　　พุทฺเธนาทิจฺจพนฺธุนา
วินยำ ปฏิชานนฺตสฺส　　วิสยานิ สุโณหิ เม.

ยาว สุปุจฺฉิตำ ตยา　　ตาว[๑] สุวิสฺสชฺชิตำ มยา
ปุจฺฉาวิสฺสชฺชนาย วา　　นตฺถิ กิญฺจิ อสุตฺตกนฺติ.

ทุติยคาถาสงฺคณิกำ นิฏฺฐิตำ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. ยาว

เสทโมจนคาถา

๑. อวิปฺปวาสปญฺหา

[๔๗๙] อสำวาโส ภิกฺขูหิ[๑] ภิกฺขุนีหิ จ
สมฺโภโค เอกจฺโจ ตหึ น ลพฺภติ
อวิปฺปวาเสน อนาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อวิสฺสชฺชิตำ[๒] อเวภงฺคิยำ ปญฺจ วุตฺตา มเหสินา
วิสฺสชฺชนฺตสฺส ปริภุญฺชนฺตสฺส อนาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ทส ปุคฺคเล น วทามิ เอกาทส วิวชฺชิย
วุฑฺฒำ วนฺทนฺตสฺส อาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น อุกฺขิตฺตโก น จ ปน ปาริวาสิโก
น สงฺฆภินฺโน น จ ปน ปกฺขสงฺกนฺโต
สมานสำวาสกภูมิยา ฐิโต
กถำ นุ สิกฺขาย อสาธารโณ สิยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อุเปติ ธมฺมำ ปริปุจฺฉมาโน
กุสลำ อตฺถุปสญฺหิตำ
น ชีวติ น มโต น นิพฺพุโต

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. ภิกฺขูหิ จ [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อวิสฺสชฺชิยำ

ตํ ปุคฺคลํ กตมํ วทนฺติ พุทฺธา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อุพฺภกฺขเก น วทามิ อโธนาภึ[๑] วิวชฺชิย
เมถุนธมฺมปจฺจยา กถํ ปาราชิโก สิยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ
อเทสิตวตฺถุกํ ปมาณาติกนฺตํ
สารมฺภํ อปริกฺกมนํ อนาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ภิกฺขุ สญฺญาจิกาย กุฏึ กโรติ
เทสิตวตฺถุกํ ปมาณิกํ
อนารมฺภํ สปริกฺกมนํ อาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น กายิกํ กิญฺจิ ปโยคมาจเร
น จาปิ วาจาย ปเร ภเณยฺย
อาปชฺเชยฺย ครุกํ เฉชฺชวตฺถุ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น กายิกํ วาจสิกญฺจ กิญฺจิ
มนสาปิ สนฺโต น กเรยฺย ปาปึ
โส นาสิโต กินฺติ สุนาสิโต ภเว
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

---

[๑] อิ. อโธนาภิ

อนาลปนฺโต มนุเชน เกนจิ
วาจา คิรํ โน จ ปเร ภเณยฺย
อาปชฺเชยฺย วาจสิกํ น กายิกํ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

สิกฺขาปทา พุทฺธวเรน วณฺณิตา
สงฺฆาทิเสสา จตุโร ภเวยฺยุ
อาปชฺเชยฺย เอกปฺปโยเคน สพฺเพ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อุโภ เอกโต อุปสมฺปนฺนา
อุภินฺนํ หตฺถโต จีวรํ ปฏิคฺคณฺเหยฺย
สิยา อาปตฺติโย นานา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

จตุโร ชนา สํวิธาย ครุภณฺฑํ อวหรุ๑
ตโย ปาราชิกา เอโก น ปาราชิโก
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

๒. ปาราชิกาทิปญฺหา

[๔๘๐] อิตฺถี จ อพฺภนฺตเร สิยา ภิกฺขุ จ พหิทฺธา สิยา
ฉิทฺทํ ตสฺมึ ฆเร นตฺถิ เมถุนธมฺมปจฺจยา
กถํ ปาราชิโก สิยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

---

๑ สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. อวาหรุ

เตลํ มธุ๎ ผาณิตญฺจาปิ สปฺปึ
สามํ คเหตฺวาน นิกฺขิเปยฺย
อวีติวตฺเต สตฺตาเห
สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

นิสฺสคฺคิเยน อาปตฺติ สุทฺธเกน ปาจิตฺติยํ
อาปชฺชนฺตสฺส เอกโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ภิกฺขู สิยา วีสติยา สมาคตา
กมฺมํ กเรยฺยุ๎ สมคฺคสญฺญิโน
ภิกฺขุ สิยา ทฺวาทสโยชเน ฐิโต
กมฺมญฺจ ตํ กุปฺเปยฺย วคฺคปจฺจยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ปทวีติหารมตฺเตน วาจาย ภณิเตน จ
สพฺพานิ ครุกานิ สปฺปฏิกมฺมานิ
จตุสฏฺฐิ อาปตฺติโย อาปชฺเชยฺย เอกโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

นิวตฺโถ อนฺตรวาสเกน ทิคุณํ สงฺฆาฏึ ปารุโต
สพฺพานิ ตานิ นิสฺสคฺคิยานิ โหนฺติ.
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น จาปิ ญตฺติ น จ ปน กมฺมวาจา
น เจหิ ภิกฺขูติ ชิโน อโวจ

สรณคมนมฺปิ น ตสฺส อตฺถิ
อุปสมฺปทา จสฺส อกุปฺปา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อิตฺถึ หเน น มาตรํ ปุริสญฺจ น ปิตรํ หเน
หเนยฺย อนริยํ มนฺโท เตน จานนฺตรํ ผุเส
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อิตฺถึ หเน จ มาตรํ ปุริสญฺจ ปิตรํ หเน
มาตรํ ปิตรํ หนฺตฺวา น เตนานนฺตรํ ผุเส
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อโจทยิตฺวา อสารยิตฺวา
อสมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ
กตญฺจ กมฺมํ สุกตํ ภเวยฺย
การโก จ สงฺโฆ อนาปตฺติโก สิยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

โจทยิตฺวา สารยิตฺวา
สมฺมุขีภูตสฺส กเรยฺย กมฺมํ
กตญฺจ กมฺมํ อกตํ ภเวยฺย
การโก จ สงฺโฆ สาปตฺติโก สิยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ฉินฺทนฺตสฺส อาปตฺติ ฉินฺทนฺตสฺส อนาปตฺติ
ฉาเทนฺตสฺส อาปตฺติ ฉาเทนฺตสฺส อนาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

สจฺจํ ภณนฺโต ครุกํ มุสา จ ลหุ ภาสโต
มุสา ภณนฺโต ครุกํ สจฺจญฺจ ลหุ ภาสโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

๓. ปาจิตฺติยาทิปญฺหา

[๔๘๑] อธิฏฺฐิตํ รชนาย รตฺตํ
กปฺปกตมฺปิ สนฺตํ
ปริภุญฺชนฺตสฺส อาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อตฺถงฺคเต สุริเย ภิกฺขุ มํสานิ ขาทติ
น อุมฺมตฺตโก น จ ปน ขิตฺตจิตฺโต
น จาปิ โส เวทนฏฺโฏ[๑] ภเวยฺย
น จสฺส โหติ อาปตฺติ
โส จ ธมฺโม สุคเตน เทสิโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น รตฺตจิตฺโต น จ ปน เถยฺยจิตฺโต
น จาปิ โส ปรํ มรณาย เจตยิ
สลากํ เทนฺตสฺส โหติ เฉชฺชํ
ปฏิคฺคณฺหนฺตสฺส ถุลฺลจฺจยํ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. เวทนาฏฺโฏ

น จาปิ อารญฺญกำ สาสงฺกสมฺมตำ
น จาปิ สงฺเฆน สมฺมติ ทินฺนา
น จสฺส กจินำ อตฺถตำ ตตฺเถว จีวรำ
นิกฺขิปิตฺวา คจฺเฉยฺย อฑฺฒโยชนำ
ตสฺเสว[๑] อรุณำ อุคฺคจฺฉนฺตสฺส อนาปตฺติ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

กายิกานิ น วาจสิกานิ
สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

วาจสิกานิ น กายิกานิ
สพฺพานิ นานาวตฺถุกานิ
อปุพฺพำ อจริมำ อาปชฺเชยฺย เอกโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ติสฺสิตฺถิโย เมถุนำ ตำ น เสเว
ตโย ปุริเส ตโย จ[๒] อนริยปณฺฑเก
น จาจเร เมถุนำ พฺยญฺชนสฺมึ
เฉชฺชำ สิยา เมถุนธมฺมปจฺจยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

---

[๑] สี.,ฉ.,มหา. ตตฺเถว, เท. ตเถว [๒] ฉ. จสทฺโท น ทิสฺสติ.

มาตรํ จีวรํ ยาเจ โน จ สงฺฆสฺส[1] ปริณตํ
เกนสฺส โหติ อาปตฺติ อนาปตฺติ จ ญาตเก
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

กุทฺโธ อาราธโก โหติ กุทฺโธ โหติ ครหิโย
อถ โก นาม โส ธมฺโม เยน กุทฺโธ ปสํสิโย
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

ตุฏฺโฐ อาราธโก โหติ ตุฏฺโฐ โหติ ครหิโย
อถ โก นาม โส ธมฺโม เยน ตุฏฺโฐ ครหิโย
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

สงฺฆาทิเสสํ ถุลฺลจฺจยํ
ปาจิตฺติยํ ปาฏิเทสนียํ
ทุกฺกฏํ อาปชฺเชยฺย เอกโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อุโภ ปริปุณฺณวีสติวสฺสา อุภินฺนํ
เอกุปชฺฌาโย เอกาจริโย เอกา กมฺมวาจา
เอโก อุปสมฺปนฺโน เอโก อนุปสมฺปนฺโน
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อกปฺปกตํ นปิ รชนาย รตฺตํ
เตน นิวตฺโถ เยน กามํ วเชยฺย
น จสฺส โหติ อาปตฺติ
โส จ ธมฺโม สุคเตน เทสิโต
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

---

[1] สี.,ฉ.,เท. สงฺเฆ

น เทติ นปฺปฏิคฺคณฺหาติ
ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ
อาปชฺชติ ครุกํ น ลหุกํ
ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

น เทติ นปฺปฏิคฺคณฺหาติ
ปฏิคฺคโห เตน น วิชฺชติ
อาปชฺชติ ลหุกํ น ครุกํ
ตญฺจ ปริโภคปจฺจยา
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

อาปชฺชติ ครุกํ สาวเสสํ
ฉาเทติ อนาทริยํ ปฏิจฺจ
น ภิกฺขุนี โน จ ผุเสยฺย วชฺชํ
ปญฺหา เมสา กุสเลหิ จินฺติตา.

เสทโมจนคาถา[๑] นิฏฺฐิตา.

ตสฺสุทฺทานํ

อสัวาโส อวิสฺสชฺชิ ทส จ อนุกฺขิตฺตโก
อุเปติ ธมฺมํ อุพฺภกฺขํ[๒] ตโต สญฺญาจิกา จ เทฺว

---

[๑] อิ. เสทโมจกคาถา, เท. อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ. [๒] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อุพฺภกฺขกํ

น กายิกญฺจ ครุกํ น กายิกํ สุนาสิตํ[๑]
อนาลปนฺโต สิกฺขา จ อุโภ จ จตุโร ชนา.

อิตฺถี เตลญฺจ นิสฺสคฺคิ ภิกฺขู จ ปทวีติโย
นิวตฺโถ จ น จ ญตฺติ น มาตรํ ปิตรํ หเน

อโจทยิตฺวา โจทยิตฺวา ฉินฺทนฺตํ สจฺจเมว จ
อธิฏฺฐิตญฺจตฺถงฺคเต น รตฺตํ น จารญฺญกํ

กายิกา วาจสิกา จ[๒] ติสฺสิตฺถี จาปิ มาตรํ
กุทฺโธ อาราธโก ตุฏฺโฐ สงฺฆาทิเสสกา[๓] อุโภ

อกปฺปกตํ น เทติ น เทตาปชฺชเต[๔] ครุ
เสทโมจนิกา คาถา ปญฺหา วิญฺญูวิภาวิตาติ.[๕]

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. น วาจสิกํ [๒] อิ. กายิกวาจสิกา [๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สงฺฆาทิเสสา จ
[๔] สี.,ฉ. น เทตาปชฺชตี, เท. น เทตาปชฺชตี, อิ. น เทตาปชฺชติ
[๕] สี.,ฉ.,เท. วิญฺญูหิ วิภาวิตาติ.

ปญฺจวคฺโค

๑. กมฺมวคฺโค

[๔๘๒] จตฺตาริ กมฺมานิ อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติย-กมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ. อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ กตีหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ. อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วา.

[๔๘๓] กถํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. สมฺมุขากรณียํ กมฺมํ อสมฺมุขา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปฏิปุจฺฉากรณียํ กมฺมํ อปฺปฏิปุจฺฉา กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปฏิญฺญาย กรณียํ กมฺมํ อปฺปฏิญฺญาย กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. สติวินยารหสฺส อมูฬฺหวินยํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อมูฬฺห-วินยารหสฺส ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ตสฺสปาปิยสิกากมฺมารหสฺส ตชฺชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ตชฺชนียกมฺมารหสฺส นิยสฺสกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. นิยสฺสกมฺมารหสฺส ปพฺพาชนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส ปฏิสารณียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปฏิสารณียกมฺมารหสฺส อุกฺเขปนียกมฺมํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส ปริวาสํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปริวาสารหํ มูลาย ปฏิกสฺสติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. มูลาย ปฏิกสฺสนารหสฺส มานตฺตํ เทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. มานตฺตารหํ อพฺเภติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อพฺภานารหํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อนุโปสเถ อุโปสถํ กโรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อปวารณาย ปวาเรติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๘๔] กถํ ฌตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ปญฺจหากาเรหิ ฌตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; วตฺถุ๎ น ปรามสติ, สงฺฆ๎ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ฌตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ฌตฺตึ ฐเปติ. อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ฌตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๘๕] กถํ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; วตฺถุ๎ น ปรามสติ, สงฺฆ๎ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ. อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๘๖] กถํ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. เอกาทสหากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม ฐิโต สีมํ สมฺมนฺนติ, นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุทฺเท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อชฺโฌตฺถรติ. อิเมหิ เอกาทสหากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๘๗] กถํ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ทฺวาทสหากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. ปญฺจวคฺคกรเณ

กมฺเม ฯเปฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺเม ฯเปฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. อิเมหิ ทฺวาทสหากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๘๘] จตุวคฺคกรเณ กมฺเม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห. ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม ปญฺจ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห. ทสวคฺคกรเณ กมฺเม ทส ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห.

[๔๘๙] จตฺตาริ กมฺมานิ; อปโลกนกมฺมํ ญตฺติกมฺมํ ญตฺติทุติย-กมฺมํ ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ. อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ กตีหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ. อิมานิ จตฺตาริ กมฺมานิ ปญฺจหากาเรหิ วิปชฺชนฺติ; วตฺถุโต วา ญตฺติโต วา อนุสฺสาวนโต วา สีมโต วา ปริสโต วา.

[๔๙๐] กถํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ปณฺฑกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. เถยฺยสวาสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ติตฺถิยปกฺกนฺตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ติรจฺฉานคตํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. มาตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ปิตุฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อรหนฺตฆาตกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. ภิกฺขุนีทูสกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. สงฺฆเภทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. โลหิตุปฺปาทกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อุภโตพฺยญฺชนกํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. อูนวีสติวสฺสํ ปุคฺคลํ อุปสมฺปาเทติ, วตฺถุวิปนฺนํ อธมฺมกมฺมํ. เอวํ วตฺถุโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๙๑] กถํ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, ญตฺตึ น ปรามสติ, ปจฺฉา วา ญตฺตึ ฐเปติ. อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ ญตฺติโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๙๒] กถํ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; วตฺถุํ น ปรามสติ, สงฺฆํ น ปรามสติ, ปุคฺคลํ น ปรามสติ, สาวนํ หาเปติ, อกาเล วา สาเวติ. อิเมหิ ปญฺจหากาเรหิ อนุสฺสาวนโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๙๓] กถํ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. เอกาทสหากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; อติขุทฺทกํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อติมหตึ สีมํ สมฺมนฺนติ, ขณฺฑนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, ฉายานิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, อนิมิตฺตํ สีมํ สมฺมนฺนติ, พหิสีเม จิโต สีมํ สมฺมนฺนติ,

นทิยา สีมํ สมฺมนฺนติ, สมุทฺเท สีมํ สมฺมนฺนติ, ชาตสฺสเร สีมํ สมฺมนฺนติ, สีมาย สีมํ สมฺภินฺทติ, สีมาย สีมํ อชฺโฌตฺถรติ. อิเมหิ เอกาทสหากาเรหิ สีมโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๙๔] กถํ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ. ทฺวาทสหากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ; จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. จตุวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม. ฯเปฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺเม. ฯเปฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อนาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อนาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม ยาวติกา ภิกฺขู กมฺมปฺปตฺตา เต อาคตา โหนฺติ, ฉนฺทารหานํ ฉนฺโท อาหโฏ โหติ, สมฺมุขีภูตา ปฏิกฺโกสนฺติ. อิเมหิ ทฺวาทสหากาเรหิ ปริสโต กมฺมานิ วิปชฺชนฺติ.

[๔๙๕] อปโลกนกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติทุติยกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กติ ฐานานิ คจฺฉติ. อปโลกนกมฺมํ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติกมฺมํ นว ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติทุติยกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ. ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ.

[๔๙๖] อปโลกนกมฺมํ กตมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ. โอสารณํ นิสฺสารณํ ภณฺฑุกมฺมํ พฺรหฺมทณฺฑํ กมฺมลกฺขณญฺเญว ปญฺจมํ. อปโลกนกมฺมํ อิมานิ ปญฺจ ฐานานิ คจฺฉติ.

ญตฺติกมฺมํ กตมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติ. โอสารณํ นิสฺสารณํ อุโปสถํ ปวารณํ สมฺมตึ ทานํ ปฏิคฺคหํ ปจฺจุกฺกฑฺฒนํ กมฺมลกฺขณญฺเญว นวมํ. ญตฺติกมฺมํ อิมานิ นว ฐานานิ คจฺฉติ.

ญตฺติทุติยกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ. โอสารณํ นิสฺสารณํ สมฺมตึ ทานํ อุทฺธรณํ เทสนํ กมฺมลกฺขณญฺเญว สตฺตมํ. ญตฺติทุติยกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ.

ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ กตมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ. โอสารณํ นิสฺสารณํ สมฺมตึ ทานํ นิคฺคหํ สมนุภาสนํ กมฺมลกฺขณญฺเญว สตฺตมํ. ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ อิมานิ สตฺต ฐานานิ คจฺฉติ.

[๔๙๗] จตุวคฺคกรเณ กมฺเม จตฺตาโร ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห. ปญฺจวคฺคกรเณ กมฺเม. ฯเปฯ ทสวคฺคกรเณ กมฺเม ฯเปฯ วีสติวคฺคกรเณ กมฺเม วีสติ ภิกฺขู ปกตตฺตา กมฺมปฺปตฺตา, อวเสสา ปกตตฺตา ฉนฺทารหา, ยสฺส สงฺโฆ กมฺมํ กโรติ, โส เนว กมฺมปฺปตฺโต, นปิ ฉนฺทารโห, อปิจ กมฺมารโห.

กมฺมวคฺโค นิฏฺฐิโต ปฐโม.

๒. อตฺถวสวคฺโค

[๔๙๘] เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สํวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ

ปณฺณตฺตํ; คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปจฺเฉทาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ; อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตํ; สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ สิกฺขาปทํ ปณฺณตฺตนฺติ.[๑]

อตฺถวสวคฺโค นิฏฺฐิโต ทุติโย.

๓. ปณฺณตฺติวคฺโค

[๔๙๙] เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ปาติโมกฺขํ ปณฺณตฺตํ ฯเปฯ ปาติโมกฺขุทฺเทโส ปณฺณตฺโต. ปาติโมกฺขฏฺฐปนํ ปณฺณตฺตํ. ปวารณา ปณฺณตฺตา. ปวารณาฐปนํ ปณฺณตฺตํ. ตชฺชนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. นิยสฺสกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ปพฺพาชนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ปฏิสารณียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. อุกฺเขปนียกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ปริวาสทานํ ปณฺณตฺตํ. มูลาย ปฏิกสฺสนา ปณฺณตฺตา. มานตฺตทานํ ปณฺณตฺตํ. อพฺภานํ ปณฺณตฺตํ. โอสารณียํ ปณฺณตฺตํ. นิสฺสารณียํ ปณฺณตฺตํ. อุปสมฺปทา ปณฺณตฺตา.[๒] อปโลกนกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ญตฺติกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ญตฺติทุติยกมฺมํ ปณฺณตฺตํ. ญตฺติจตุตฺถกมฺมํ ปณฺณตฺตนฺติ.

ปณฺณตฺติวคฺโค นิฏฺฐิโต ตติโย.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ. [๒] สี.,ฉ. อุปสมฺปทำ ปณฺณตฺตํ.

๔. อปฺปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตวคฺโค

[๕๐๐] อปฺปญฺญตฺเต ปญฺญตฺตํ. ปญฺญตฺเต อนุปฺปญฺญตฺตํ. สมฺมุขาวินโย ปญฺญตฺโต. สติวินโย ปญฺญตฺโต. อมูฬฺหวินโย ปญฺญตฺโต. ปฏิญฺญาตกรณํ ปญฺญตฺตํ. เยภุยฺยสิกา ปญฺญตฺตา. ตสฺสปาปิยสิกา ปญฺญตฺตา. ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; สงฺฆสุฏฺฐุตาย, สงฺฆผาสุตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต.

เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; ทุมฺมงฺกูนํ ปุคฺคลานํ นิคฺคหาย, เปสลานํ ภิกฺขูนํ ผาสุวิหาราย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สำวราย, สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ เวรานํ สำวราย, สมฺปรายิกานํ เวรานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ วชฺชานํ สำวราย, สมฺปรายิกานํ วชฺชานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต.

เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปญฺญตฺโต; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ ภยานํ สำวราย, สมฺปรายิกานํ ภยานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานำ

ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต; ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ สวราย, สมฺปรายิกานํ อกุสลานํ ธมฺมานํ ปฏิฆาตาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต; คิหีนํ อนุกมฺปาย, ปาปิจฺฉานํ ปกฺขุปจฺเฉทาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย, ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต. เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโต; สทฺธมฺมฏฺฐิติยา, วินยานุคฺคหาย. อิเม เทฺว อตฺถวเส ปฏิจฺจ ตถาคเตน สาวกานํ ติณวตฺถารโก ปณฺณตฺโตติ.

อปฺปณฺณตฺเต ปณฺณตฺตวคฺโค นิฏฺฐิโต จตุตฺโถ.

๕. นวสงฺคหวคฺโค

[๕๐๑] นว สงฺคหา; วตฺถุสงฺคโห วิปตฺติสงฺคโห อาปตฺติสงฺคโห นิทานสงฺคโห ปุคฺคลสงฺคโห ขนฺธสงฺคโห สมุฏฺฐานสงฺคโห อธิกรณ-สงฺคโห สมถสงฺคโห.[๑]

อธิกรเณ สมุปฺปนฺเน สเจ อุโภ อตฺถปจฺจตฺถิกา[๒] อาคจฺฉนฺติ, อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ[๓] อาโรจาเปตพฺพํ. อุภินฺนมฺปิ วตฺถุ อาโรจาเปตฺวา

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ.,มหา. สมถสงฺคโหติ　[๒] อิ. อตฺตปจฺจตฺถิกา　[๓] สี.,ฉ.,อิ. วตฺถุ

อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญา โสตพฺพา, อุภินฺนมฺปิ ปฏิญฺญํ สุตฺวา อุโภปิ วตฺตพฺพา "อมฺหากํ อิมสฺมึ อธิกรเณ วูปสมิเต[๑] อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสถาติ.[๒] สเจ อาหํสุ อุโภปิ ตุฏฺฐา ภวิสฺสามาติ, สงฺเฆน ตํ อธิกรณํ ปฏิจฺฉิตพฺพํ.[๓] สเจ อลชฺชิสฺสนฺนา โหติ ปริสา, อุพฺพาหิกาย วูปสเมตพฺพํ. สเจ พาลสฺสนฺนา โหติ ปริสา, วินยธโร ปริเยสิตพฺโพ. เยน ธมฺเมน เยน วินเยน เยน สตฺถุสาสเนน ตํ อธิกรณํ วูปสมฺมติ, ตถา ตํ อธิกรณํ วูปสเมตพฺพํ.

วตฺถุ[๔] ชานิตพฺพํ, โคตฺตํ ชานิตพฺพํ, นามํ ชานิตพฺพํ, อาปตฺติ ชานิตพฺพา.

"เมถุนธมฺโมติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. "ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

"อทินฺนาทานนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. "ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

"มนุสฺสวิคฺคโหติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. "ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

"อุตฺตริมนุสฺสธมฺโมติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. "ปาราชิกนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

"สุกฺกวิสฏฺฐีติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. "สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

---

[๑] เท. วูปสเมปิ
[๒] ทยฺ. ภวิสฺสถาปิ.
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สมฺปฏิจฺฉิตพฺพํ.
[๔] อิ. วตฺถุ, เอวมุปริปิ.

“กายสํสคฺโคติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“ทุฏฺฐุลฺลวาจาติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“อตฺตกามนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“สญฺจริตฺตนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“สญฺญาจิกาย กุฏึ การาปนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“มหลฺลกํ วิหารํ การาปนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“ภิกฺขุ อมูลเกน ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“ภิกฺขุ อญฺญภาคิยสฺส อธิกรณสฺส กิญฺจิ เทสํ เลสมตฺตํ อุปาทาย ปาราชิเกน ธมฺเมน อนุทฺธํสนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“สงฺฆเภทกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“เภทกานุวตฺตกานํ ภิกฺขูนํ ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“ทุพฺพจสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

“กุลทูสกสฺส ภิกฺขุโน ยาวตติยํ สมนุภาสนาย นปฺปฏิ-นิสฺสชฺชนนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “สงฺฆาทิเสโสติ นามญฺเจว อาปตฺติ จ.

ฯเปฯ อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กรณนฺติ วตฺถุญฺเจว โคตฺตญฺจ. “ทุกฺกฏนฺติ นามญฺเจว อาปตฺติ จาติ.

นวสงฺคหวคฺโค นิฏฺฐิโต ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

อปโลกนํ ญตฺติ จ[๑] ทุติยํ จตุตฺเถน จ
วตฺถุ ญตฺติ อนุสฺสาวนํ สีมาปริสเมว จ

สมฺมุขา ปฏิปุจฺฉา จ ปฏิญฺญา วินยารโห
วตฺถุสงฺฆปุคฺคลญฺจ ญตฺตี ปจฺฉา ญตฺตี จเป.[๒]

วตฺถุสงฺฆปุคฺคลญฺจ สาวนํ จ อกาลิกํ[๓]
อติขุทฺทา[๔] มหนฺตา จ ขณฺฑจฺฉายา นิมิตฺตกา.

---

[๑] อิ. อปโลกนญตฺติ จ

[๒] สี.,ฉ.,เท. ญตฺตี น ปจฺฉา ญตฺติ จ. อิ. ญตฺตีนํ ปจฺฉา ญตฺติ จ

[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. สาวนํ อกาเลน จ [๔] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อติขุทฺทกา

พหินทีสมุทฺเท จ ชาตสฺสเร จ ภินฺนติ
อชฺโฌตฺถรติ สีมาย จตุปญฺจวคฺคิกา.[๑]

ทสวีสติวคฺคา จ อนาหฏา จ อาหฏา
กมฺมปฺปตฺตา ฉนฺทารหา กมฺมารหา จ ปุคฺคลา.

อปโลกนํ ปญฺจฏฺฐานํ ญตฺติ จ นวฐานิกา
ญตฺติทุติยํ สตฺตฏฺฐานํ จตุตฺถา สตฺตฐานิกา.

สุฏฺฐุ ผาสุ ทุมฺมงฺกูนํ[๒] เปสลา จาปิ อาสวา
เวรวชฺชภยญฺเจว อกุสลญฺจ คีหินํ.[๓]

ปาปิจฺฉา อปฺปสนฺนานํ ปสนฺนา ธมฺมจปนา
วินยานุคฺคหา เจว ปาติโมกฺขุทฺเทเสน จ.

ปาติโมกฺขญฺจ จปนา ปวารณญฺจ จปนํ
ตชฺชนียา นิยสฺสญฺจ ปพฺพาชปฏิสารณี.[๔]

อุกฺเขปนปริวาสํ มูลํ มานตฺตพฺภานกํ[๕]
โอสารณํ นิสฺสารณํ ตเถว อุปสมฺปทา.

อปโลกนํ ญตฺติ จ[๖] ทุติยญฺจ จตุตฺถกํ
อปฺปญฺญตฺเตนุปญฺญตฺตํ สมฺมุขาวินโย สติ.

อมูฬฺหปฏิเยภุยฺย ปาปิยติณวตฺถารกํ
วตฺถุ วิปตฺติ อาปตฺติ นิทานํ ปุคฺคเลน จ.

---

[๑] มหา. จตุ ปญฺจ จ วคฺคิกา.
[๒] สี.,ฉ.,เท. สุฏฺฐุ ผาสุ จ ทุมฺมงฺกุ, อิ. สุฏฺฐุ ผาสุ จ ทุมฺมงฺกูนํ.
[๓] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อกุสลํ คิหีนญฺจ
[๔] สี.,ฉ.,เท. ปพฺพาชนีย ปฏิสารณี, อิ. ตชฺชนิยา นิสฺสยญฺจ ปพฺพาชนิยปฏิสารณี.
[๕] สี.,ฉ.,เท.,อิ. มูลมานตฺตอพฺภานํ
[๖] สี.,ฉ.,เท.,อิ. อปโลกนญตฺติ จ

ขนฺธา เจว สมุฏฺฐานา อธิกรณเมว จ
สมถา สงฺคหา เจว นามา อาปตฺติกา[๑] ตถาติ.

ปริวาโร นิฏฺฐิโต.

ปริวารปาลิ นิฏฺฐิตา.[๒]

ปุพฺพาจริยมคฺคญฺจ ปุจฺฉิตฺวา ว ตหึ ตหึ
ทีปนาโม มหาปญฺโญ สุตธโร วิจกฺขโณ
อิมํ วิตฺถารสงฺเขปํ สชฺฌามคฺเคน มชฺฌิเม
จินฺตยิตฺวา ลิขาเปสิ สิสฺสกานํ สุขาวหํ.

ปริวารนฺติ ยํ วุตฺตํ สพฺพํ วตฺถุ สลกฺขณํ
อตฺถํ อตฺเถน สทฺธมฺเม ธมฺมํ ธมฺเมน ปญฺญตฺเต
สาสนํ ปริวาเรสิ ชมฺพูทีปวฺ สาคโร.

ปริวารํ อชานนฺโต กุโต ธมฺมวินิจฺฉยํ
วิปตฺติ วตฺถุ ปญฺญตฺติ อนุปฺปญฺญตฺติ ปุคฺคโล
เอกโต อุภโต เจว โลกปณฺณตฺติวชฺชโต
ยสฺส ชายติ วิมติ ปริวาเรน ฉิชฺชติ.

จกฺกวตฺติ มหาเสเน มิคมชฺเฌว เกสรี
รวิ รสิปริกิณฺโณ จนฺโท ตารคเณ ยถา
พฺรหฺมา พฺรหฺมปริสาย คณมชฺเฌว นายโก
เอวํ สทฺธมฺมวินโย ปริวาเรน โสภตีติ.

---

[๑] สี.,ฉ.,เท.,อิ. นามอาปตฺติกา [๒] สี. ปริวารปาฬิ นิฏฺฐิตา, อิ. ปริวาโร นิฏฺฐิโต.

วินยปิฎเก
ปริวารปาลิยา
ปทานุกฺกโม

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[อ]	
อกฏฺานุธมฺเมน	๑๒๒/๕๐,๑๗๑/๙๓
อกตๆ	๓๙๓/๓๙๘
อกปฺปกตๆ	๔๘๑/๕๐๗
อกปฺปิย	๒๙๕/๒๔๖,๓๓๐/๓๓๒, ๓๓๑/๓๓๔
อกปฺปิยสญฺญิตา	๒๙๕/๒๔๖, ๔๔๗/๔๕๓
อกปฺปิยสญฺญี	๒๘๐/๒๓๒,๒๘๑/๒๓๓
อกมฺมาสานิ	๒๗๔/๒๒๕
อกรณๆ	๒๗๑/๒๒๑
อกสิรลาภี	๓๒๗/๓๒๒-๓๒๓
อกๆสุ	๑๕๖/๗๓
อกาล	๓๕๙/๓๗๕,๔๔๐/๔๔๔
อกาลจีวรๆ	๒๖/๑๘-๑๙,๑๖๒/๗๙, ๒๓๐/๑๗๔
อกาลญฺญู	๓๓๐/๓๓๑
อกาลอจฺฉินฺเท	๒๕๙/๒๑๒
อกิจฺฉลาภี	๓๒๗/๓๒๒-๓๒๓
อกิตฺตยี	๓๓๖/๓๔๕
อกิริยโต	๓๒๑/๒๘๐
อกิริยา	๒๗๑/๒๒๑
อกุกฺกุกเตน	๔๐๓/๔๐๕
อกุปฺปา	๔๘๐/๕๐๔
อกุปฺเป	๓๖๓/๓๘๐
อกุสล	๓๐๓/๒๕๔-๔๕๕
อกุสลกมฺมปถา	๓๓๐/๓๓๐
อกุสลจิตฺโต	๓๒๓/๒๙๐,๔๗๐/๔๘๑
อกุสลมูล	๓๒๓/๒๖๙
อกุสลเหตู	๒๙๓/๒๔๕
อกฺโกสกปริภาสก	๓๓๑/๓๓๔, ๔๕๒/๔๕๖
อกฺโกสจณฺฑี	๒๕๙/๒๑๒
อกฺโกสติ	๓๒๓/๒๙๓,๔๕๐/๔๕๕
อกฺโกสนฺติยา	๒๒๓/๑๕๔
อกฺโกสวตฺถูนิ	๓๓๐/๓๓๒
อกฺโกสา	๓๒๒/๑๘๖
อกฺโกสาธิปฺปาโย	๑๖๑/๗๘,๑๙๔/๑๒๒
อกฺโกสึสุ	๒๒๓/๑๕๔
อกฺขโม	๔๕๔/๔๖๐

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อกฺขาตา	๒๘๓/๒๓๕
อกฺขามิ	๒๘๓/๒๓๕
อกฺขายิเต	๑๕๗/๗๕,๑๘๗/๑๐๙
อกฺขิ	๓๖๕/๓๘๖
อโกวิโท	๓๕๙/๓๗๖
อขณฺฑานิ	๒๗๔/๒๒๕
อคารวา	๒๗๑/๒๒๐-๒๒๑,๓๒๖/๓๑๘
อคิลาโน	๑๗๘/๑๐๒,๒๘๗/๒๔๐, ๓๒๓/๒๙๑
อคฺคปิณฺฑำ	๔๕๘/๔๖๘
อคฺคพีชำ	๓๒๕/๓๑๖
อคฺคาสนำ	๔๕๘/๔๖๘
อคฺคิ	๓๓๑/๓๓๔
อคฺคิทฑฺฒำ	๓๒๕/๓๐๘
อคฺคิปริจิตำ	๓๒๕/๓๑๖
อคฺโคทกำ	๔๕๘/๔๖๘
อคฺฆนกำ	๑๕๘/๗๕,๑๙๓/๑๑๙
องฺคชาตำ	๑๕๗/๗๕,๑๘๗/๑๐๙
องฺคหีโน	๓๒๒/๒๘๔,๓๒๕/๓๐๘
องฺคุลิ	๒๕๘/๒๑๑
องฺคุลิปโตทก	๑๐๕/๔๕,๑๙๔/๑๒๐
อจณฺฑิกเตน	๓๖๕/๓๘๖
อจริ	๓๓๘๐/๓๙๐
อจริมำ	๔๑๕/๔๑๖

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อจิตฺตโก	๓๒๔/๒๙๙,๔๗๐/๔๘๑
อจฺจโย	๓๓๙/๓๕๑
อจฺเจกำ	๒๖๒/๒๑๕
อจฺเจกจีวรำ	๕๑/๒๗,๑๖๔/๘๒
อจฺฉริยา	๓๓๒๘/๓๒๗
อจฺฉวสำ	๓๒๕/๓๐๘
อจฺฉินฺทานิ	๒๗๔/๒๒๕
อจฺฉินฺเทน	๔๓๖/๔๔๑
อจฺฉินฺทติ	๑๖๔/๘๒,๒๓๐/๑๗๔
อจฺฉินฺทนฺตสฺส	๔๘/๒๖
อจฺฉินฺทนฺติยา	๒๑๗/๑๓๖
อจฺฉินฺทนฺตี	๒๓๐/๑๗๔
อจฺฉินฺทนฺโต	๑๖๔/๘๒
อจฺฉินฺทิ	๔๘/๒๖,๒๑๗/๑๓๖
อจฺฉินฺเท	๒๕๙/๒๑๒
อจฺฉินฺเน	๑๖๔/๘๒,๒๓๐/๑๗๔
อจฺฉุปนฺตำ	๑๕๗/๗๕,๑๘๗/๑๐๙
อเจลกสฺส	๙๔/๔๑,๑๖๙/๘๙
อชกฺขายิตำ	๓๒๕/๓๐๘
อชานนฺโต	๓๒๔/๓๐๐
อชฺชุณฺโห	๓๓/๒๑,๑๐๐/๔๓
อชฺฌตฺตำ	๒๗๒-๒๗๓/๒๒๒-๒๒๔
อชฺฌาจริตุำ	๓๒๒/๒๘๕
อชฺฌาจารปุจฺฉา	๓๙๙/๔๐๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อชฺฌาจาเร	๓๒๓/๒๙๔,๓๒๖/๓๒๐
อชฺฌาปชฺชนฺโต	๓๖๐/๓๗๗-๓๗๘
อชฺฌาปนฺน	๒๐๓/๑๓๐, ๒๔๗/๒๙๕,๓๖๐/๓๗๘
อชฺฌาราเม	๑๔๙/๕๙,๑๗๔/๙๗
อชฺฌุปคมนำ	๓๕๓/๓๖๘
อชฺเฌสติ	๓๒๕/๓๐๗
อชฺเฌสิตพฺโพ	๓๖๕/๓๘๕
อชฺโฌกาเส	๖๗/๓๒,๑๖๖/๘๕
อชฺโฌตฺถรติ	๔๘๖/๕๑๑
อชฺโฌหาเร	๑๖๗-๑๖๘/๘๗-๘๙
อญฺชลิสามิเจน	๔๗๗/๔๙๔
อญฺชลึ	๓๓๕/๓๔๒,๔๑๓/๔๑๓
อญฺญำ (พฺยากโรติ)	๔๓๓/๔๓๙
อญฺญเจตาปนา	๒๖๐/๒๑๓
อญฺญถตฺตำ	๓๒๕/๓๑๕
อญฺญถาวาโท	๓๑๔/๒๗๐,๓๔๘/๓๖๓
อญฺญทตฺถิ	๒๑๗/๑๓๗
อญฺญทตฺถิเกน	๒๑๗/๑๓๗-๑๓๘
อญฺญพฺยากรณา	๔๓๓/๔๓๙
อญฺญภาคิย	๑๖/๑๒,๒๙๘/๒๔๙, ๓๐๐/๒๕๑
อญฺญมญฺญ	๕-๖/๖
อญฺญวาทเก	๖๕/๓๒,๑๖๖/๘๕
อญฺญาณตา	๒๙๕/๒๔๖,๔๔๗/๔๕๓
อญฺญาตกำ	๒๙-๓๑/๑๙-๒๐
อญฺญาตโก	๓๓๙/๓๕๒
อญฺญาติกาย	๒๗-๒๘/๑๙,๔๐/๒๓
อญฺญาตุกาโม	๔๓๒/๔๓๙
อญฺญาย	๒๕๙/๒๑๒
อญฺญาวิหิโต	๔๖๗/๔๗๘
อญฺญุทฺทิสิเกน	๒๑๗/๑๓๗-๑๓๘
อญฺเญนญฺญำ	๖๕/๓๒,๑๖๖/๘๕
อฏฺฐำ	๒๐๖/๑๓๑-๑๓๒, ๒๒๙/๑๗๒
อฏฺฐกรณปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๖, ๒๕๐/๒๐๒
อฏฺฐปริโยสาเน	๒๒๙/๑๗๒, ๒๕๐/๒๐๒
อฏฺฐวตฺถุกา	๒๐๕/๑๓๑,๔๗๔/๔๘๘
อฏฺฐวาจิกา	๓๒๘/๓๒๗
อฏฺฐิมยำ	๑๓๙/๕๕,๑๗๓/๙๕
อฑฺฒโยชนำ	๔๘๑/๕๐๖
อฑฺฒุฑฺฒสตานิ	๓๓๕/๓๔๒
อติกฺกนฺตมานุสเกน	๓๒๗/๓๒๔
อติกฺกาเมติ	๑๖๓/๘๑,๑๖๖/๘๕, ๑๖๙/๙๐
อติกฺกาเมนฺตสฺส	๒๔/๑๘,๒๖/๑๘

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อติกฺกาเมนฺติยา	๒๒๐/๑๔๖
อติกฺกาเมนฺโต	๑๖๒/๗๙
อติกฺกาเมสิ	๓๙/๒๓,๒๒๐/๑๔๗
อติกฺกาเมสุ	๒๖/๒๙
อติขุทฺทกํ	๔๘๖/๕๑๑
อติทิฏฺฐิยา	๓๒๓/๒๙๔,๓๒๖/๓๒๐, ๔๑๙/๔๒๓
อติภาริโก	๗๒/๓๔
อติมญฺญิตพฺโพ	๔๒๑/๔๒๗
อติมหตึ	๔๙๓/๕๑๓
อติรจฺฉานกถิเกน	๓๖๕/๓๘๕, ๔๒๑/๔๒๗
อติริตฺตา	๓๒๘/๓๒๗,๔๒๗/๔๓๗
อติเรกจตุกฺกสปรมํ	๒๑๗/๑๓๘, ๒๓๐/๑๗๕
อติเรกจีวรํ	๒๔/๑๘,๑๖๒/๗๙
อติเรกฉกฺขตฺตุํ	๓๓/๒๑,๑๖๒/๘๐
อติเรกฉารตฺตํ	๕๒/๒๗
อติเรกติกฺขตฺตุํ	๓๓/๒๑,๑๖๒/๘๐
อติเรกติรตฺตํ	๑๐๒/๔๔,๑๖๙/๙๐
อติเรกทสวสฺโส	๓๒๖/๓๑๙-๓๒๑
อติเรกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ	๒๑๘/๑๔๐, ๒๓๑/๑๗๖
อติเรกปญฺจเกน	๔๐๓/๔๐๕
อติเรกปญฺจมาสกํ	๑๕๘/๗๕, ๑๙๓/๑๑๙
อติเรกปญฺจวสฺโส	๓๒๕/๓๑๓, ๔๑๗/๔๒๐
อติเรกปตฺตํ	๔๔/๒๕,๑๖๔/๘๑
อติเรกมาสกํ	๑๕๘/๗๕
อติเรกมาเส	๔๗/๒๕-๒๖,๑๖๔/๘๒
อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ	๒๑๗/๑๓๙
อติโรจติ	๓/๔
อตฺตกามํ	๕๐๑/๕๒๑
อตฺตกามปาริจริยา	๓๗๕/๓๙๑
อตฺตกามปาริจริยาย	๑๑/๑๑,๑๖๑/๗๗
อตฺตกามินึ	๒๕๙/๒๑๒
อตฺตโน	๕๓/๒๗,๑๑๑/๔๖
อตฺตมนา	๓๒๕/๓๐๙
อตฺตาทานึ	๔๔๐/๔๔๔
อตฺตานึ	๑๙/๑๓
อตฺถงฺคต	๗๕/๓๕,๘๓/๓๘
อตฺถตึ	๔๘๑/๕๐๖
อตฺถปจฺจตฺถิก	๔๔๑/๔๔๖,๕๐๑/๕๑๙
อตฺถปฏิสมภิทาปตฺโต	๔๕๔/๔๕๘
อตฺถรณึ	๒๖๓/๒๑๖
อตฺถรติ	๔๑๔/๔๑๔
อตฺถรามิ	๔๑๓๓/๔๑๓

ปทานุกฺกโม	ปฬิเพ/องฺเก
อตฺถริตุ	๔๐๙/๔๑๐
อตฺถริตพฺพ	๔๑๓/๔๑๓
อตฺถริตุกาโม	๔๑๓/๔๑๓
อตฺถริสฺสามิ	๔๐๓/๔๐๕
อตฺถวสิเกน	๓๖๕/๓๘๕
อตฺถวเส	๑/๒,๒/๓,๗/๗
อตฺถสญฺหิเตน	๔๓๗/๔๔๓
อตฺถาย	๙๒/๔๐
อตฺถารกสฺส	๔๐๓/๔๐๔
อตฺถารเกน	๔๑๒/๔๑๒
อตฺถารชาติกา	๔๐๕/๔๐๙
อตฺถารนิทานา	๔๐๕/๔๐๘
อตฺถารปฺปภวา	๔๐๕/๔๐๙
อตฺถารมาโส	๔๑๑/๔๑๑,๔๑๒/๔๑๒
อตฺถารวิปตฺติ	๔๑๑/๔๑๑,๔๑๒/๔๑๒
อตฺถารสมุฏฺฐานา	๔๐๕/๔๐๙
อตฺถารสมุทยา	๔๐๕/๔๐๙
อตฺถารสมฺปตฺติ	๔๑๑/๔๑๑, ๔๑๒/๔๑๒
อตฺถารสมฺภวา	๔๐๕/๔๐๙
อตฺถารสฺส	๔๐๔/๔๐๖
อตฺถารา	๔๐๓/๔๐๕
อตฺถาโร	๔๐๕/๔๐๘
อเตกิจฺโฉ	๓๒๓/๒๙๗,๓๒๘/๓๒๗
อถูลฺลวชฺชา	๓๒๑/๒๘๐
อทำสุ	๑๒๗/๕๑
อทาสิ	๗๘/๓๖
อทินฺนำ	๔,๙๓/๔๐,๑๕๘/๗๕
อทินฺนาทานำ	๔๔๘/๔๕๕
อทุกฺขมสุขเวทนาสมงฺคี	๓๒๓/๒๙๐
อทุฏฺฐุลฺลา	๒๗๕/๒๒๖,๓๒๑/๒๘๐
อทฺธานนาวำ	๒๖๕/๒๑๗
อทฺธานหีโน	๓๒๒/๒๘๒,๓๒๕/๓๐๘
อทฺธาเนน	๒๖๕/๒๑๗
อเทสนาคามินี	๓๒๑/๒๘๐
อเทสิตวตฺถุกำ	๒๗๗/๒๒๙
อโทโส	๒๙๓/๒๔๕,๔๙๔/๒๔๖
อธกฺขกำ	๑๖๑/๗๗,๑๙๔/๑๒๐
อธกฺขคามาวสฺสุตา	๒๕๘/๒๑๑
อธมฺมกมฺมำ	๔๘๓/๕๑๐
อธมฺมจุทิตโก	๓๒๑/๒๘๑
อธมฺมโจทโก	๓๒๑/๒๘๑,๓๕๙/๓๗๕
อธมฺมทิฏฺฐิ	๒๙๓/๒๔๕,๓๒๕/๓๐๗
อธมฺมวาที	๔๖๗/๔๗๘
อธมฺเม	๒๗๕/๒๒๖,๓๒๔/๓๐๖
อธิกรณ	๑/๑,๒/๒,๗/๗,๑๖/๑๒
อธิกรณการโก	๓๒๓/๒๙๒
อธิกรณนิโรธำ	๓๒๕/๓๑๐

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อธิกรณนิโรธคามินี	๓๒๕/๓๑๐
อธิกรณสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙
อธิกรณสมุฏฺฐานำ	๔๒๔/๔๓๐
อธิกรณสมุทยำ	๓๒๕/๓๑๐
อธิจิตฺเต	๔๑๘/๔๒๒
อธิฏฺฐหนฺโต	๑๖๖/๘๖
อธิฏฺฐานำ	๔๐๔/๔๐๗,๔๐๕/๔๐๘
อธิฏฺฐานนิทาโน	๔๐๕/๔๐๘
อธิฏฺฐานุโปสโถ	๓๒๓/๒๙๖, ๓๒๕/๓๑๖
อธิฏฺเจติ	๑๖๖/๘๖
อธิปญฺญาย	๔๑๘/๔๒๓
อธิปาติโมกขำ	๑/๒,๒/๓,๗/๗
อธิมาเนน	๔๓๓/๔๙๓
อธิวาสนา	๓๕๓/๓๖๘
อธิสีเล	๓๒๖/๓๒๐,๔๑๘/๔๒๒
อโธชานุมณฺฑลำ	๒๒๘/๑๗๐, ๒๔๖/๑๙๓
อโธนาภึ	๔๗๙/๕๐๑
อนชฺฌาปตฺติ	๒๗๑/๒๒๐
อนญฺญาย	๒๔๘/๑๙๘
อนติริตฺต	๘๘/๓๙,๑๖๘/๘๘
อนตฺตมน	๔๘/๒๖,๗๐/๓๓,๑๒๗/๕๑
อนตฺถตำ	๔๐๓/๔๐๕,๔๑๔/๔๑๔

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อนตฺถาย	๒๗๒/๒๒๒
อนตฺถารกสฺส	๔๐๓/๔๐๔
อนธิฏฺฐานำ	๓๒๕/๓๐๗
อนนุญฺญาต	๒๒๕/๑๖๒,๒๗๐/๒๑๙
อนนุโมทกสฺส	๔๐๓/๔๐๕
อนนฺตชิเนน	๔๗๗/๔๙๕
อนนฺตทสฺสินา	๒๘๓/๒๓๕
อนนฺตรปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖
อนนฺตรายิกา	๓๒๑/๒๘๐
อนปทาโน	๓๒๓/๒๙๒
อนปโลเกตฺวา	๒๔๘/๑๙๘
อนภิรตึ	๓๒๖/๓๒๐,๔๑๘/๔๒๒
อนภิรโต	๓๒๕/๓๑๖
อนวชฺชปญฺญตฺติ	๓๒๑/๒๘๐
อนวสฺสว	๒๗๒-๒๗๓/๒๒๒-๒๒๕
อนวสฺสุโต	๒๑๒/๑๓๔
อนวเสสา	๒๗๕/๒๒๖
อนสุรุตฺเตน	๓๖๕/๓๘๖
อนาคเต	๑๖๑/๗๗
อนาฆาตำ	๔๓๖/๔๔๑
อนาจาเรน	๔๑๙/๔๔
อนาจิณฺณำ	๒๗๕/๒๒๖,๓๑๔/๒๗๐
อนาทิยิตฺวา	๓๖/๒๒,๓๘,๑๑๑/๔๖
อนาทริ	๒๕๙/๒๑๒

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อนาทริย	๑๐๗/๔๕,๑๕๐/๖๐, ๓๒๒/๒๘๖
อนาทิกโร	๓๒๑/๒๘๑
อนาทิยทานำ	๔๐๓/๔๐๕
อนานากถิเกน	๓๖๕/๓๘๖, ๔๒๑/๔๒๗
อนาปตฺติ	๓๒๗/๓๒๒
อนาปตฺติกรา	๓๒๑/๒๘๐
อนาปตฺติโก	๔๘๐/๕๐๔
อนาปุจฺฉา	๖๗/๓๒,๙๙/๔๓
อนามนฺตจาร	๓๒๕/๓๐๗
อนาโรจนา	๓๒๓/๒๙๒,๓๒๔/๓๐๑
อนาโรปิเต	๑๖๖/๘๕
อนาสวำ	๓๒๗/๓๒๒
อนาสา	๔๐๔/๔๐๘
อนาสิตโก	๓๒๑/๒๘๑
อนาหเฏ	๑๕๔/๖๗,๑๗๙/๑๐๒
อนิจฺจา	๒๕๗/๒๑๐
อนิจฺจาปตฺติโก	๓๒๑/๒๘๑
อนิมิตฺตำ	๔๘๖/๕๑๑
อนิมิตฺตกเตน	๔๐๓/๔๐๕
อนิยโต	๒๑-๒๓/๑๔-๑๖
อนิสฺสคฺคิเยน	๔๐๓/๔๐๕
อนิสฺสชฺชิตฺวา	๒๓๕/๑๘๒
อนิสฺสิเตน	๓๒๕/๓๑๓
อนีหตำ	๓๔๑/๓๕๕
อนุกมฺปตา	๔๓๙/๔๔๓
อนุกมฺปาย	๔๙๘/๕๑๗
อนุกฺขิตฺตโก	๓๒๑/๒๘๑,๔๘๑/๕๐๘
อนุกฺขิปนฺโต	๓๕๙/๓๗๔
อนุจฺจาริตกตำ	๔๒๗/๔๓๖
อนุฏฺฐิตาย	๓๓๑/๓๓๔
อนุทธำเสสุ	๑๕/๑๒,๑๒๙/๕๒
อนุทฺธริตฺวา	๖๗-๖๘/๓๒,๑๖๖/๘๕
อนุทฺธำสนปจฺจยา	๑๙๒/๑๑๖, ๑๙๔/๑๒๒
อนุทฺธำสนา	๓๓๕/๓๔๓
อนุทฺธำเสติ	๑๖๕/๘๓,๑๗๒/๙๔
อนุทฺธำเสนฺตสฺส	๑๔/๑๒,๑๖/๑๒
อนุทฺธำเสนฺโต	๑๖๑/๗๗-๗๘
อนุปขชฺช	๖๙/๓๓,๙๖/๔๒
อนุปวาทกา	๓๒๗/๓๒๔
อนุปสมฺปนฺน	๕๗/๒๙
อนุปาทา	๓๖๖/๓๘๗
อนุปฺปณฺณตฺติ	๑/๑,๒/๒,๔/๕
อนุปฺปนฺนปณฺณตฺติ	๑/๑,๒/๒,๔/๕
อนุพนฺธนา	๒๖๑/๒๑๔
อนุพนฺธนฺตี	๒๒๔/๒๓๗

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อนุพนฺธิสฺสสิ	๒๒๕/๑๖๑
อนุพลปฺปทานํ	๓๑๕/๒๗๐
อนุพฺยญฺชนโส	๓๐๗/๓๑๒,๓๒๖/๓๒๑
อนุภณนา	๓๑๕/๒๗๐,๓๔๘/๓๖๓
อนุมตา	๓๖๖/๓๘๗
อนุโมทก	๔๐๓/๔๐๔,๔๑๒/๔๑๒, ๔๑๓/๔๑๓
อนุโมทติ	๔๐๓/๔๐๕-๔๐๖
อนุโมทาย	๔๑๔/๔๑๔
อนุยุญฺชสฺสุ	๓๕๙/๓๗๓
อนุยุญฺชิตพฺพํ	๔๔๒/๔๔๗-๔๔๘
อนุยุญฺชิยมาโน	๖๕/๓๒,๔๓๙/๔๔๓
อนุโยควตฺตํ	๓๕๙/๓๗๓
อนุโยโค	๓๒๓/๒๙๖,๓๒๔/๓๐๕
อนุลฺลปนา	๓๑๕/๒๗๐,๓๔๘/๓๖๓
อนุวตฺตกา	๑๘/๑๓,๑๙๒/๑๑๗
อนุวตฺติ	๒๐๔/๑๓๑,๒๔๗/๙๖
อนุวทติ	๒๙๑/๒๔๕
อนุวทนา	๓๑๕/๒๗๐,๓๔๘/๓๖๓
อนุวสิตฺวา	๘๔/๓๘
อนุวสฺสํ	๓๗/๒๒,๑๖๓/๘๑
อนุวาตกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
อนุวาทำ	๒๗๓/๒๒๔
อนุวาทมูล	๒๗๑/๒๒๐,๒๗๓/๒๒๓
อนุวาทาธิกรณำ	๒๗๕/๒๒๖, ๒๙๑/๒๔๕
อนุวาทาธิกรณปจฺจยา	๒๘๙/๒๔๑
อนุวิจฺจ	๓๒๕/๓๑๕
อนุวิชฺชโก	๓๕๙/๓๗๓,๓๖๐/๓๗๗
อนุวิชฺชมาโน	๓๖๖/๓๘๗
อนุวิชฺชิตพฺพำ	๓๖๕/๓๘๕
อนุวิชฺชิตุกาเมน	๓๖๕/๓๘๕
อนุวิธิยนฺเตน	๓๖๕/๓๘๖
อนุสนฺธิวจนปถำ	๓๒๕/๓๑๑, ๓๓๐/๓๓๐
อนุสมฺปวงฺกตา	๓๑๕/๒๗๐, ๓๔๘/๓๖๓,๓๕๖/๓๗๐
อนุสฺสาวน	๔๒๔/๔๓๓,๔๕๘/๔๖๗, ๔๘๒/๕๑๐
อนุสฺสาวนสมฺปทาย	๓๙๕/๓๙๙
อนฺตคฺคาหิกา	๓๓๐/๓๓๐,๓๖๐/๓๗๗
อนฺตรฆร	๕๒/๒๗,๑๔๖/๕๘
อนฺตรามุตฺตโก	๓๒๓/๒๙๑
อนฺตรายำ	๒๒๐/๑๔๐,๒๓๓/๑๗๙
อนฺตรายิกา	๓๒๑/๒๘๑,๓๓๑/๓๓๔
อนฺตราวุชฺชกิริยา	๓๒๑/๒๘๑
อนฺตรุฬฺภาโร	๔๑๖/๔๘๑
อนฺเต	๓๖/๒๒

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อนฺเตปุรํ	๑๗๓/๙๕
อนฺเตวาสิโก	๓๒๔/๓๐๓
อนฺเตวาสี	๓๒๖/๓๒๐
อนฺโตรฏฺเฐ	๒๒๑/๑๔๙,๒๓๔/๑๘๐
อนฺโตวสฺสํ	๒๒๑/๑๕๐,๒๓๔/๑๘๑
อนฺโตสีมาย	๓๒๓/๒๙๒,๓๒๔/๓๐๔
อนฺธกาเร	๒๒๖/๑๖๖
อนฺวฑฺฒมาสํ	๒๖๑/๒๑๔
อเนกวิหิตํ	๓๒๗/๓๒๓
อโนกาสกตํ	๒๓๙/๑๘๘
อโนกาสกมฺมํ	๔๒๒/๔๒๙, ๔๒๔/๔๓๑,๔๕๕/๔๖๐
อโนกาเส	๑๖๑/๗๗,๒๖๔/๑๘๘
อโนตฺตปฺปี	๓๒๗/๓๒๖
อโนทิสฺส	๑๗๑/๙๒
อปกตตฺโต	๓๒๓/๒๙๔-๒๙๕
อปนิธิเต	๑๗๐/๙๑
อปนิเธ	๒๕๙/๒๑๒
อปนิเธติ	๑๗๐/๙๑
อปนิเธนฺโต	๑๗๐/๙๑
อปนิเธสุํ	๑๑๓/๔๗
อปรกุสโล	๓๒๕/๓๑๑,๓๓๐/๓๓๑
อปรชฺชติ	๓๓๙/๓๕๑
อปราปตฺติ	๓๒๑/๒๘๐
อปรามฏฺฐานิ	๒๗๔/๒๒๕
อปริกถากเตน	๔๐๓/๔๐๕
อปริกฺกมนํ	๒๗๗/๒๒๙,๔๗๙/๕๐๑
อปริปูโร	๓๒๒/๒๘๔,๓๒๕/๓๐๘
อปริสุทฺธกายสมาจาโร	๔๓๙/๔๔๓, ๔๔๕/๔๕๒
อปริสุทฺธวจีสมาจาโร	๔๓๙/๔๔๓, ๔๔๕/๔๕๒
อปริสุทฺธาชีโว	๔๓๙/๔๔๓,๔๔๕/๔๕๒
อปโลกนกมฺมํ	๓๑๗/๒๑๗,๓๒๒/๒๘๓
อปโลกนโต	๒๙๖/๒๔๗
อปสาเทตา	๔๒๒/๔๒๘
อปายํ	๓๒๕/๓๑๕,๓๒๗/๓๒๔
อปุพฺพํ	๔๑๕/๔๑๖
อปฺปกตญฺญู	๓๙๓/๓๙๘
อปฺปกเตน	๔๐๓/๔๐๕
อปฺปจฺจุทฺธารกึ	๑๑๒/๔๗
อปฺปณฺณตฺตึ	๒๗๕/๒๒๖,๓๑๔/๒๗๐
อปฺปฏิกมฺม	๓๒๑/๒๘๑,๓๒๒/๒๘๔
อปฺปฏิกุโกสนา	๓๕๓/๓๖๘
อปฺปฏิจฺฉนฺนปริวาโส	๓๒๒/๒๘๒, ๓๒๔/๒๙๙
อปฺปฏิจฺฉนฺนมานตฺตึ	๓๒๓/๒๙๒, ๓๒๔/๓๐๑

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อปฺปฏินิสฺสคฺเค	๓๒๒/๒๘๔
อปฺปฏินิสฺสชฺชนฺโต	๑๖๑/๗๒
อปฺปฏินิสฺสฏฺเฐน	๑๒๒/๕๐,๑๗๑/๙๓
อปฺปฏิปุจฺฉา	๔๘๓/๕๐๑
อปฺปฏิมํเสน	๔๓๖/๔๔๑
อปฺปฏิวิภตฺตโภคี	๒๗๔/๒๒๕
อปฺปฏิสํวิทิต	๑๗๓/๙๕,๑๗๔/๙๗
อปฺปติสฺโส	๒๗๒/๒๒๒
อปฺปทกฺขิณคฺคาหี	๔๕๕/๔๖๐
อปฺปทีเป	๒๑๘/๑๔๒,๒๓๒/๑๗๗
อปฺปธโร	๓๙๒/๓๙๘
อปฺปมตฺตเกน	๔๕/๒๕
อปฺปมาณิกาโย	๒๒๐/๑๔๕
อปฺปมาเท	๒๗๑/๒๒๑
อปฺปวาริโต	๓๑/๒๐,๓๓/๒๑,๑๖๒/๘๐
อปฺปสนฺนา	๒/๓,๓๒๕/๓๑๕
อปฺปสฺสุโต	๓๒๗/๓๒๖,๓๙๒/๓๙๘
อปฺปาคโม	๓๙๒/๓๙๘
อปฺปิจฺฉํ	๓๒๕/๓๑๒
อปฺปิจฺฉตา	๓๒๓/๒๙๐
อผาสุ	๒๒๑/๑๔๘,๒๓๔/๑๘๐
อพีชํ	๓๒๕/๓๑๖
อพฺภนฺตรปริโภโค	๓๒๒/๒๘๖
อพฺภาจิกฺขนฺติ	๓๓๖/๓๔๖

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อพฺภาน	๓๓๒/๓๓๖,๓๖๔/๓๘๐
อพฺภานตฺถาย	๓๖๔/๓๘๐
อพฺภานารโห	๔๖๗/๔๗๙
อพฺภุคฺคจฺฉติ	๓๒๕/๓๑๕
อพฺภุตา	๓๒๘/๓๒๗
อพฺภุสฺสหนตา	๓๑๕/๒๗๐,๓๔๘/๓๖๓
อพฺภูตธมฺมา	๓๒๘/๕๑๐
อพฺเภติ	๔๘๓/๕๑๐
อพฺโภกาสิกา	๔๔๓/๔๕๐
อพฺยตฺโต	๓๒๓/๒๙๒-๒๙๓
อพฺยากต	๓๐๓/๒๕๔
อพฺยากตจิตฺโต	๓๒๓/๒๙๐
อพฺยากตเหตู	๒๙๓/๒๔๕
อภพฺพา	๓๒๒/๒๘๔-๒๘๕
อภพฺพาปตฺติโก	๓๒๑/๒๘๑
อภาสิตํ	๒๗๕/๒๒๖
อภิกฺขุกาวาเสน	๒๖๓/๒๑๖
อภิกฺขุเก	๒๒๓/๑๕๕,๒๓๖/๑๘๓
อภิณฺหทสฺสนํ	๓๒๕/๓๑๖
อภิณฺหาปตฺติโก	๓๒๑/๒๘๑
อภิธมฺเม	๒๕๗/๒๑๐,๓๒๖/๓๒๐
อภิธมฺเม	๔๑๘/๔๒๒
อภินิปฺผาทิเต	๑๖๒/๘๐
อภินิปฺผาเทติ	๑๖๒/๘๐

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อภินิปฺผาเทนฺต	๓๓/๒๑,๑๖๒
อภินิสีทติ	๑๖๖/๘๖
อภินิสีทนฺติยา	๒๑๙/๑๔๓
อภิรูหติ	๑๖๗/๘๗
อภิรูหนฺโต	๑๖๗/๘๗
อภิรูหึสุ	๘๑/๓๗
อภิรูหฺเห	๑๖๗/๘๗
อภิลาโป	๔๑๒/๔๑๒
อภิวาทนารโห	๓๒๔/๓๐๓
อภิวินเย	๓๒๖/๓๒๐,๔๑๘/๔๒๒
อภิวินโย	๑/๒,๒/๓,๗/๗,๘/๘
อภิสนิสีทิ	๗๑/๓๓,๒๑๙/๑๔๔
อภิสปติ	๒๓๒/๑๗๘
อภิสปนฺติยา	๒๑๙/๑๔๔
อภิสปิ	๒๑๙/๑๔๔
อภิสมาจาริกาย	๔๑๘/๔๒๒
อภิหฏฺฐุ	๘๙/๓๙,๑๖๘/๘๘
อภิหรติ	๔๒๘/๔๓๗
อภูตํ	๑๖๐/๗๖,๑๖๕/๘๓,๑๙๑/๑๑๒
อมตฺตญฺญุตา	๓๒๓/๒๙๐
อมูลเกน	๑๕/๑๒,๑๒๙/๕๒
อมูลา	๒๕๙/๒๑๒
อมูหฺหวินย	๒๗๕/๒๒๗,๔๘๓/๕๑๐
อโมโห	๒๙๓/๒๔๖
อรญฺเญ	๓๒๔/๓๐๔
อรหนฺตฆาตกํ	๔๙๐/๕๑๓
อรหนฺติโย	๒๐๒/๑๓๐
อรหนฺโต	๒/๓,๘/๘,๒๒/๑๖
อริย	๒๗๔/๒๒๖,๓๒๗/๓๒๔, ๓๖๕/๓๘๕
อริยปุคฺคลา	๓๒๒/๒๘๕
อริยมคฺคํ	๓๓๙/๓๕๑
อริยโวหารา	๓๒๔/๓๐๐
อรุณา	๓๒๒/๒๘๘
อรุณุคฺคมนา	๒๓๖/๑๘๓
อรุณุคฺเค	๓๒๒/๑๘๓
อโรคสมฺปทา	๓๒๕/๓๐๘
อลํ	๒๒๖/๑๖๗,๓๒๓/๒๙๕
อลงฺกมฺมนิเย	๒๒/๑๕
อลงฺการํ	๒๖๓/๒๑๖
อลชฺชิตา	๒๙๕/๒๔๖,๔๔๗/๔๕๓
อลชฺชิปุคฺคโล	๓๕๙/๓๗๔
อลชฺชี	๓๒๓/๒๙๔-๒๙๕,๓๒๔/๓๐๕
อลชฺชุสฺสนฺนา	๕๐๑/๕๒๐
อลปิตํ	๒๗๕/๒๒๖,๓๑๔/๒๗๐
อโลโภ	๒๙๓/๒๔๕
อวคณฺฑการกํ	๑๗๙/๑๐๓
อวจนียํ	๑๙/๑๓,๑๙๒/๑๑๗

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อวชานิ	๕๔/๒๘
อวณฺณํ	๑๖๑/๗๖,๓๒๓/๒๙๔
อวนฺทิยา	๓๓๐/๓๓๓,๓๓๑/๓๓๔
อวสฺสุตา	๑๙๔/๑๒๐,๒๐๒/๑๒๘
อวหรติ	๒๘๒/๒๓๔
อวาหรฺ	๔๘๐/๕๐๒
อวิกปฺปนา	๓๒๕/๓๐๗
อวินโย	๒๗๕/๒๒๖,๓๑๔/๒๗๐
อวินิจฺฉิตํ	๓๔๑/๓๕๕
อวินิธาย	๔๖๐/๔๗๒
อวิปฺปฏิสารกรํ	๔๔๐/๔๔๖
อวิปฺปวาสสมฺมติยา	๓๓๒/๓๓๖
อวิปฺปวาเสน	๔๗๙/๕๐๐
อวิรูฬฺหิ	๓๓๘/๓๕๐
อวิวาทาย	๒๗๔/๒๒๕
อวิสฺสชฺชะนียานิ	๓๒๕/๓๐๘
อวิสฺสชฺชิ	๔๘๑/๕๐๘
อวิสฺสชฺชิตํ	๔๗๙/๕๐๐
อวูปสนฺตํ	๓๔๑/๓๕๕
อเวภงฺคิย	๓๒๕/๓๐๘,๔๗๙/๕๐๐
อเวรวสิเกน	๓๖๕/๓๘๖
อสกฺกจฺจํ	๑๗๗/๑๐๑
อสงฺกจฺฉิกา	๒๒๖/๑๖๖,๒๓๙/๑๘๘
อสงฺกมนียา	๓๒๓/๒๙๗

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อสตฺถิกา	๒๒๑/๑๔๙,๒๓๔/๑๘๐
อสทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒
อสนํ	๔๒๘/๔๓๗
อสนฺตํ	๑๖๐/๗๖,๑๖๕/๘๓,๑๙๑/๑๑๒
อสนฺตุฏฺฐิตา	๓๒๓/๒๙๐
อสนฺนิธิกเตน	๔๐๓/๔๐๕
อสพลานิ	๒๗๔/๒๒๕
อสมนฺนาหรนฺโต	๔๖๗/๔๖๘
อสมาทานจาโร	๔๖๕/๔๗๗
อสมฺผปฺปลาปินา	๓๖๕/๓๘๖
อสมฺมต	๗๔/๓๕,๘๓/๓๘,๒๒๔/๑๕๗
อสมฺมูฬฺโห	๓๒๕/๓๑๕,๓๓๑/๓๓๔
อสมฺโมหกรณฏฺฐานํ	๒๗๐/๒๑๙
อสลฺเลขตา	๓๒๓/๒๙๐
อสวโร	๒/๓,๘/๘
อสวาโส	๔๗๙/๕๐๐,๔๘๑/๕๐๘
อสสยา	๖/๖,๒๐๕/๑๓๑
อสหีโร	๔๔๑/๔๔๖
อสาธารณปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
อสาธารณา	๒๗๙/๒๔๘
อสาหสิเกน	๓๖๕/๓๘๖
อสิกฺขิตสิกฺขํ	๒๒๔/๑๕๗-๑๕๘
อสุจิโมจนปจฺจยา	๑๙๔/๑๒๐
อสุจึ	๘/๗,๑๖๑/๗๖

ปทานุกฺกโม	ปฏฺเพ/องฺเก
อสุตฺตกํ	๔๗๘/๔๙๙
อสฺสทฺโธ	๓๒๗/๓๒๖
อสฺสาเสตุ	๔๔๑/๔๔๖
อเสเขน	๓๒๖/๓๑๙
อหตกปฺเปน	๔๐๓/๔๐๕
อหตฺถปาเส	๔๒๗/๔๓๗
อหเตน	๔๐๓/๔๐๕
อหิตาย	๒๗๒/๒๒๒
อหิริโก	๓๒๗/๓๒๖
[อา]	
อากงฺขมาโน	๓๒๓/๒๙๒
อาการโกวิโท	๓๖๗/๓๘๘
อาการปุจฺฉา	๔๐๐/๔๐๒
อากาโร	๓๖๘/๓๘๙,๓๗๓/๓๙๐
อากาเส	๒๒๓/๑๕๕
อากาโส	๓๓๙/๓๕๓
อาคจฺฉติ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
อาคจฺฉนฺติ	๓๓๕/๓๔๒
อาคต	๑๖๑/๗๗,๓๒๒/๒๘๖, ๔๘๗/๕๑๑
อาคนฺตุกวตฺตํ	๔๕๘/๔๖๘
อาคนฺตุโก	๓๒๔/๓๐๒
อาคมํ	๔๓๖/๔๔๒
อาคเมถ	๑๐๐/๔๓
อาคเมหิ	๓๓/๒๑
อาคโม	๓๖๕/๓๘๕
อาคาริกสฺส	๒๒๐/๑๔๗
อาคาพฺหาย	๓๒๓/๒๙๓
อาฆาต	๓๘๐/๓๙๓
อาฆาตปฏิวินยา	๓๒๙/๓๒๘, ๓๐๐/๓๒๙
อาฆาตวตฺถูนิ	๓๒๙/๓๒๘,๓๐๐/๓๒๙
อาจมนปาทุกา	๓๒๓/๒๙๗
อาจริยปรมฺปรา	๓๒๕/๓๑๑
อาจริโย	๓๒๔/๓๐๓
อาจารโคจรสมฺปนฺโน	๓๒๗/๓๒๒
อาจารทิฏฺฐิยา	๓๕๙/๓๗๖
อาจารทิฏฺฐิยา	๓๕๙/๓๗๖
อาจารวิปตฺติ	๒๒/๑๕,๒๓/๑๗, ๒๗๑/๒๒๑
อาจารวิปตฺติปจฺจยา	๒๘๕/๒๓๘
อาจารวิปตฺติปุจฺฉา	๓๙๙/๔๐๒
อาจารวิปนฺโน	๓๒๓/๒๙๔,๓๒๖/๓๒๐
อาจาริยกิจฺจํ	๓๕๘/๓๗๑
อาจิณฺณํ	๒๗๕/๒๒๖,๓๑๔/๒๗๐
อาจิณฺณานาจิณฺณํ	๓๖๔/๓๘๒
อาชีวการณา	๒๘๗/๒๓๙

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อาชีววิปตฺติ	๒๗๑/๒๒๑,๓๒๔/๓๐๒
อาชีววิปตฺติปจฺจยา	๒๘๗/๒๓๙
อาชีววิปตฺติปุจฺฉา	๓๙๙/๔๐๒
อาชีววิปนฺโน	๔๑๙/๔๒๓
อาชีวเหตุ	๒๘๗/๒๓๙
อาชีเวน	๓๕๙/๓๗๖
อาณตฺติ	๓๒๕/๓๐๘
อาทาตพฺพํ	๔๔๐/๔๔๔
อาทาตุกาเมน	๔๔๐/๔๔๔
อาทาย	๓๒๖/๓๑๙
อาทิ	๓๓๒/๓๓๖
อาทิกโร•	๓๒๑/๒๘๑
อาทิกลฺยาณา	๓๒๗/๓๒๓
อาทิจฺจพนฺธุนา	๔๑๕/๔๑๕-๔๑๘
อาทินฺเน	๒๓๑/๑๗๖
อาทิพฺรหฺมจริยกาย	๓๒๖/๓๒๐, ๔๑๘/๔๒๒
อาทิยติ	๑๕๘/๗๕
อาทิยนปจฺจยา	๑๘๙/๑๑๒
อาทิยนฺติยา	๒๑๘/๑๔๐
อาทิยนฺโต	๑๕๘/๗๕
อาทิยมาโน	๔๔๐/๔๔๕
อาทิยิ	๕/๕,๑๘๙/๑๑๒
อาทิยิตฺวา	๓๖/๒๒

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อาทิสฺส	๑๖๑/๗๖-๗๗
อาทีนวา	๓๒๕/๓๑๕
อาธานคฺคหี	๒๗๒/๒๒๓-๒๒๔, ๔๕๕/๔๕๙
อานนฺตริกานิ	๓๒๕/๓๐๗
อานิสํสา	๓๒๖/๓๑๘,๓๒๗/๓๒๖, ๓๒๘/๓๒๘
อาปชฺชติ	๑๕๗-๑๕๘/๗๕
อาปชฺชนฺตสฺส	๓๑/๒๐
อาปชฺชนฺโต	๑๒๒/๘๐
อาปชฺชิ	๓๑/๒๐,๕๐/๒๗
อาปชฺชิสุ	๑๓๒/๕๓
อาปณิกํ	๓๒๕/๓๐๘
อาปตฺตาธิกรณํ	๒/๒,๘/๘
อาปตฺตาธิกรณปจฺจยา	๒๙๐/๒๔๒
อาปตฺตานาปตฺตึ	๓๒๕/๓๑๑, ๔๑๗/๔๒๑
อาปตฺติ	๑๕๗-๑๕๘/๗๕
อาปตฺติกรา	๓๒๑/๒๘๐
อาปตฺติกฺขนฺธ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
อาปตฺตินานตฺตตา	๓๒๔/๓๐๒
อาปตฺตินิโรธํ	๓๒๕/๓๑๐,๓๓๐/๓๓๐
อาปตฺตินิโรธคามินึ	๓๒๕/๓๑๐, ๓๓๐/๓๓๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อาปตฺติพหุโล	๓๒๓/๒๙๒-๒๙๓
อาปตฺติโย	๑๕๗/๗๕
อาปตฺติวุฏฺฐานตา	๔๓๘/๔๔๓
อาปตฺติสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙
อาปตฺติสนฺทสฺสนา	๓๒๔/๓๐๔
อาปตฺติสภาคตา	๓๒๔/๓๐๒
อาปตฺติสมุฏฺฐานานำ	๑/๑,๒/๒
อาปตฺติสมุทยำ	๓๒๕/๓๑๐,๓๓๐/๓๓๐
อาปนฺเน	๑๖๒/๘๐
อาปาณโกฏิกำ	๒/๓,๘/๘
อาปาทิ	๓๒๓/๒๙๗
อาปายิกา	๓๒๓/๒๙๖,๔๗๗/๔๙๖
อาภฏฺ	๑/๒,๒/๓
อาภิเจตสิกานำ	๓๒๗/๓๒๒-๓๒๓
อาภิสมาจาริกาย	๓๒๖/๓๒๐
อาภิเสกิกำ	๓๒๕/๓๐๘
อามกธญฺญำ	๒๑๘/๑๔๑, ๓๒๗/๓๒๒,๒๓๑/๑๗๖
อามสติ	๑๖๑/๗๖,๑๙๔/๑๒๐
อามิสำ	๕๘/๑๔๖,๒๑๑/๑๓๓, ๒๔๘/๑๙๘
อามิสครุ	๔๕๗/๔๖๗
อามิสครุเกน	๓๖๕/๓๘๕
อามิสเหตุ	๗๗/๓๖,๘๓/๓๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อารญฺญเกสุ	๑๔๙/๕๙,๑๗๔/๙๗-๙๘
อารญฺญิกงฺคำ	๓๘/๒๓
อารติ	๒๗๑/๒๒๐
อารทฺธวิริโย	๓๒๖/๓๒๐,๓๒๗/๓๒๖
อารพฺภ	๑/๑,๒/๒,๔/๕
อาราธโก	๔๘๑/๕๐๗
อาราปเถ	๑๖๗/๘๗
อาราม	๑๔๙/๕๙,๒๓๕/๑๘๑, ๒๒๒/๑๕๐,๒๖๑/๒๑๔
อารามกุโกสจณฺฑี	๒๒๖/๑๖๗
อารามิกเปสโก	๔๖๔/๔๗๖
อาโรจิเต	๑๖๕/๘๔
อาโรเจติ	๑๖๕/๘๔
อาโรเจนฺโต	๑๖๕/๘๔
อาโรเจสุ	๖๒/๓๑
อาโรเจสิ	๒๐๓/๑๓๐
อาโรปิเต	๑๖๖/๘๕
อาโลปำ	๑๕๓/๖๗,๑๗๘/๑๐๒
อาวสถำ	๒๒๒/๑๕๒,๒๓๕/๑๘๒
อาวสถจีวรำ	๒๒๒/๑๕๒,๒๓๕/๑๘๒
อาวสถปิณฺฑำ	๗๔/๓๘,๑๖๘/๘๗
อาวาสปลิโพโธ	๓๒๒/๒๘๕
อาวาสิกวตฺตำ	๔๕๘/๔๖๘
อาวาสิโก	๓๒๔/๓๐๒

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อาวิกโรติ	๔๒๕/๔๓๕-๔๓๖
อาวุธปาณิสฺส	๑๕๕/๗๐,๑๘๐/๑๐๔
อาเวณิ	๔๕๘/๔๖๘
อาเวณิภาวํ	๔๕๘/๔๖๘
อาสนกุสเลน	๓๖๕/๓๘๕, ๔๒๑/๔๒๗
อาสนารโห	๓๒๔/๓๐๓
อาสนฺทิ	๒๒๖/๑๖๗,๒๖๓/๒๑๖
อาสเน	๒๒/๑๕,๙๗/๔๒
อาสวานำ	๒/๓,๘/๘
อาสา	๔๐๔/๔๐๘
อาสาวจฺเฉทิโก	๔๑๕/๔๑๗, ๔๑๖/๔๑๘
อาสีสมานรูโป	๓๓๕/๓๔๒
อาเสวิตาย	๓๓๑/๓๓๔
อาห	๓๕๙/๓๗๓
อาหจฺจปาทกำ	๗๑/๓๓,๑๖๖/๘๖
อาหจฺจปิณฺฑโภชนำ	๒๖๓/๒๑๕
อาหโฏ	๔๘๗/๕๑๑-๕๑๒
อาหรนฺตสฺส	๙๓/๔๐
อาหเรสิ	๙๓/๔๑
อาหำสุ	๕๐๑/๕๒๐
อาหารำ	๙๓/๔๐
อาหารำ	๙๓/๔๐,๑๖๘/๘๙

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
[อิ]	
อิจฺฉาปกโต	๑๖๐/๗๖,๑๖๕/๘๓
อิจฺฉาม	๓๔/๒๒
อิตฺถนฺนา	๒๒๘/๑๗๑
อิตฺถาลงฺการำ	๒๒๖/๑๖๔
อิตฺถิโย	๓๓๐/๓๓๒
อิตฺถี	๔๘๐/๕๐๒,๕๐๔
อิตฺถีทานำ	๓๒๕/๓๐๙
อิริยาปถปุจฺฉา	๔๐๐/๔๐๒
อิสฺสาภิภูโต	๔๕๕/๔๕๙-๔๖๐
อิสฺสุกี	๒๗๒/๒๒๓-๒๒๔, ๔๕๕/๔๕๙-๔๖๐
อุกฺกฏโจ	๓๒๒/๑๘๖
อุกฺกุฏิกาย	๑๕๒/๖๔,๑๗๗/๑๐๑
อุกฺโกฏนำ	๓๔๑/๓๕๔
อุกฺโกฏนกำ	๓๔๑/๓๕๕
อุกฺโกฏา	๓๔๐/๓๕๔,๓๔๑/๓๕๕
อุกฺโกฏิเต	๑๗๑/๙๒
อุกฺโกเฏติ	๑๗๑/๙๒
อุกฺโกเฏนฺตา	๓๔๑/๓๕๔
อุกฺโกเฏนฺโต	๑๗๑/๙๒
อุกฺโกเฏสุำ	๑๑๖/๔๘
อุกฺขิตฺตำ	๒๐๔/๑๓๑,๒๑๐/๑๓๓
อุกฺขิตฺตกาย	๑๕๐/๖๑,๑๗๕/๙๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุกฺขิตฺตโก	๓๒๑/๒๘๑
อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา	๒๒๘/๑๗๑, ๒๔๙/๒๐๒
อุกฺขิปติ	๓๒๒/๒๘๔
อุกฺขิปิตพฺโพ	๓๒๘/๓๒๗
อุกฺเขปนียกมฺมํ	๓๒๓/๒๙๓
อุกฺเขปนียกมฺมารหสฺส	๔๘๓/๕๑๐
อุคฺคจฺฉนฺตสฺส	๔๘๑/๕๐๖
อุคฺคณฺหนฺตสฺส	๑๓๗/๕๕
อุคฺคณฺหนฺโต	๑๗๓/๙๕
อุคฺคณฺหาติ	๓๒๕/๓๑๐
อุคฺคเหตฺวา	๓๒๕/๓๑๐
อุคฺคเหสิ	๑๓๗/๕๕
อุคฺคิรติ	๑๗๒/๙๔
อุคฺคิรนฺตสฺส	๑๒๘/๕๒
อุคฺคิรึสุ	๑๒๘/๕๒
อุคฺคิเร	๒๕๘/๒๑๑
อุจฺจารํ	๑๕๖/๗๒,๑๘๑/๑๐๕
อุจฺจาริตกตํ	๔๒๘/๔๓๗
อุจฺจาสทฺทา	๑๕๑/๖๒,๑๗๖/๙๙
อุจฺเจ	๑๕๖/๗๒
อุชุมคฺคานุสาริโน	๓๓๙/๓๕๓
อุชุมทฺทเวน	๓๖๕/๓๘๖
อุชุชคฺฆิกาย	๑๕๑/๖๒,๑๗๖/๙๙
อุชุชวุชฺชเว	๒๓๕/๑๘๑
อุชุณเป	๒๕๙/๒๑๒
อุชุฌานสญฺญี	๑๗๘/๑๐๒
อุชุฌาปนเก	๖๖/๓๒
อุชุฌาปิเต	๑๖๖/๘๕
อุชุฌาเปติ	๑๖๖/๘๕,๒๓๒/๑๗๘
อุชุฌาเปนฺติยา	๒๑๙/๑๔๔
อุชุฌาเปนฺตี	๒๓๒/๑๗๘
อุชุฌาเปนฺโต	๑๖๖/๘๕
อุชุฌาเปสุ	๖๖/๓๒
อุชุฌาเปสิ	๒๑๙/๑๔๔
อุชุฌิตฺวา	๓๘/๒๓
อุตุปุจฺฉา	๔๐๑/๔๐๓
อุตฺตราสงฺค	๔๐๓/๔๐๕, ๔๐๘/๔๑๐,๔๑๓/๔๑๓
อุตฺตริฉปฺปญฺจวาจาหิ	๖๐/๓๐, ๓๒๕/๓๑๕
อุตฺตริทฺวิรตฺตติรตฺตํ	๕๘/๒๙,๑๖๕/๘๔
อุตฺตริมนุสฺสธมฺม	๖/๕,๖๑/๓๐
อุตฺตรึ	๓๓๑/๓๓๔
อุตฺตเร	๔๐๒/๔๐๓
อุทก	๑๐๖/๔๕,๑๑๕/๔๘, ๑๕๖/๗๔,๒๑๘/๑๔๐
อุทกทนฺตโปณึ	๒๒๙/๑๗๒,๒๕๐/๒๐๓

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุทกปฏิจฺฉาทิ	๓๒๓/๒๙๑
อุทกสาฏิกาย	๒๒๐/๑๔๕
อุทกสุทฺธิกํ	๒๑๘/๑๔๐,๒๓๑/๑๗๖
อุทปาทึ	๓๒๗/๓๒๔
อุทฺทานํ	๓๒๑/๒๘๒
อุทฺทาลนกํ	๓๓๗/๓๔๗
อุทฺทิฏฺฐํ	๔๑๔/๔๑๔
อุทฺทิฏฺฐานุทฺทิฏฺฐํ	๔๖๓/๔๗๖
อุทฺทิสติ	๔๑๔๑/๔๑๔
อุทฺทิสนฺติ	๒๕๗/๒๑๑
อุทฺทิสิตฺวา	๓๒๕/๓๑๖
อุทฺเทส	๑/๑,๒/๒,๗/๗
อุทฺธรณํ	๔๙๖/๕๑๕
อุทฺธริยนฺติ	๔๑๖/๔๑๘
อุทฺธารํ	๔๐๙/๔๑๐
อุทฺริยติ	๔๐๓/๔๐๕,๔๑๒/๔๑๒
อุนฺทูรกฺขายิตํ	๓๒๕/๓๐๘
อุปกณฺณกชปฺปินา	๓๖๕/๓๘๖
อุปกฺกมติ	๑๖๑/๗๖,๑๙๔/๑๒๐
อุปกฺกมิตฺวา	๑๖๑/๗๖
อุปคมนํ	๓๕๓/๓๖๘
อุปฆาติกา	๓๒๒/๒๘๕
อุปฆาติเกน	๓๒๓/๒๙๔,๔๑๙/๔๒๔
อุปจิกกฺขายิกํ	๓๒๕/๓๐๘
อุปจิกฺขายิกํ	๓๒๕/๓๐๘
อุปจินนฺติ	๓๒๕/๓๐๙
อุปจฺฉินฺนาย	๔๑๕/๔๑๗
อุปชฺฌายกิจฺจํ	๓๕๘/๓๗๑
อุปชฺฌาโย	๓๒๔/๓๐๒
อุปฏฺฐเปติ	๒๓๖/๑๘๓
อุปฏฺฐาตุ๎	๓๒๖/๓๒๐,๔๑๘/๔๒๒
อุปฏฺฐาปนาย	๒๒๑/๑๔๘-๑๔๙, ๒๓๔/๑๘๐
อุปฏฺฐาเปตพฺโพ	๓๒๖/๓๑๙
อุปฏฺฐาเปติ	๓๒๓/๑๙๔
อุปฏฺฐาเปตุ๎	๓๒๖/๓๒๐,๔๑๘/๔๒๒
อุปฏฺฐาเปนฺติยา	๒๒๑/๑๔๘
อุปฏฺฐาเปสิ	๒๒๑/๑๔๘
อุปฏฺฐิตสฺสติ	๓๒๖/๓๒๐,๓๒๗/๓๒๖
อุปฏฺเฐนฺตี	๒๓๔/๑๘๐
อุปณฺณกํ	๓๖๔/๓๘๑
อุปติฏฺฐนฺติยา	๒๑๘/๑๔๐
อุปติฏฺฐนฺตี	๒๓๑/๑๗๖
อุปติฏฺฐิ	๒๑๘/๑๔๑
อุปทหติ	๑๗๒/๙๔
อุปทหนฺตสฺส	๑๓๑/๕๒
อุปทหนฺโต	๑๗๒/๙๔
อุปทหิเต	๑๗๒/๙๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุปทหึสุ	๑๓๐/๕๒
อุปนาหึ	๒๗๒/๒๒๒,๒๗๓/๒๒๓
อุปนิสา	๓๖๖/๓๘๗
อุปนิสฺสยปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖
อุปนิสฺสิตํ	๓๑๘-๓๑๙/๒๗๒-๒๗๔
อุปปชฺชติ	๓๒๕/๓๐๙
อุปปชฺชมาเน	๓๒๗/๓๒๔
อุปริโคปฺผเก	๑๗๐/๙๑
อุปริเวหาสกุฏิยา	๗๑/๓๓,๑๖๖/๘๖
อุปลาปิเต	๑๗๑/๙๓
อุปลาเปติ	๑๗๑/๙๓
อุปลาเปนฺตสฺส	๑๒๓/๕๐
อุปลาเปนฺโต	๑๗๑/๙๓
อุปลาเปสุ	๑๒๓/๕๐
อุปวทติ	๓๒๕/๓๑๕
อุปวาทกา	๓๒๗/๓๒๔
อุปสงฺกมนฺเตน	๓๖๕/๓๘๕
อุปสงฺกมิตพฺโพ	๓๖๕/๓๘๕
อุปสงฺกมิตฺวา	๓๑/๒๐
อุปสมฺปชฺช	๓๒๗/๓๒๒-๓๒๓
อุปสมฺปทา	๓๒๐/๒๗๕,๓๒๒/๒๘๘
อุปสมฺปทากมฺมสฺส	๓๓๒/๓๓๖
อุปสมฺปนฺนํ	๑๖๕/๘๓,๒๘๘/๒๔๑
อุปสมฺปนฺนสฺส	๑๖๕/๘๔
อุปสมฺปนฺโน	๔๖๗/๔๗๘
อุปสมฺปาทิเต	๑๗๑/๙๒
อุปสมฺปาเทตพฺพ	๓๒๒/๒๘๔, ๓๒๓/๒๙๖
อุปสมฺปาเทติ	๑๗๑/๙๒,๓๒๓/๑๙๔
อุปสมฺปาเทนฺตสฺส	๑๑๘/๔๙
อุปสมฺปาเทนฺโต	๑๗๑/๙๒
อุปสมฺปาเทสุ	๑๑๘/๔๙
อุปสหรติ	๑๖๕/๘๔
อุปสหรึสุ	๕๖/๒๙
อุปสฺสยํ	๒๒๑/๑๔๙,๒๓๔/๑๘๐
อุปสฺสุตึ	๑๓๑/๕๒-๕๓,๑๗๒/๙๔
อุปหตํ	๓๗๙/๓๙๓-๓๙๔
อุปหตินฺทฺริโย	๓๖๔/๓๘๑
อุปาทาย	๑๖/๑๒
อุปาสก	๓๓/๒๑,๕๗/๒๙,๓๒๔/๓๐๒
อุปาสิกา	๓๒๔/๓๐๒
อุปาหนารุพฺหสฺส	๑๕๖/๗๐,๑๘๑/๑๐๔
อุปฺปชฺชติ	๑๕๙/๗๕
อุปฺปชฺชนฺติ	๒๕๗/๒๑๐
อุปฺปเถน	๑๕๖/๗๒,๑๘๑/๑๐๕
อุปฺปนฺน	๓๒๕/๓๐๙,๓๒๖/๓๒๐
อุปฺปาเทนฺตสฺส	๑๓๐/๕๐
อุโปสถ	๓๒๒/๑๘๓,๓๒๓/๒๙๕

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
อุโปสถกมฺมํ	๓๒๕/๓๑๓-๓๑๔
อุโปสถงฺคานิ	๓๒๘/๓๒๗
อุพฺพาหิกาย	๓๓๐/๓๓๒, ๔๔๕/๔๕๙-๔๖๐
อุพฺภกฺขกํ	๒๒๘/๑๗๐,๒๔๖/๑๙๓
อุพฺภชานุมณฺฑลํ	๑๖๑/๗๗, ๑๙๔/๑๒๐
อุพฺภตํ	๒๖๒/๒๑๕
อุพฺภาราย	๓๒๘/๓๒๗
อุพฺภิทํ	๓๒๒/๒๘๖
อุภโต	๒๕๗/๒๑๐
อุภโตปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
อุภโตพฺยญฺชนกํ	๔๙๐/๕๑๓
อุภโตสงฺเฆ	๒๒๓/๑๕๕,๒๓๖/๑๘๓
อุภยานิ	๓๒๕/๓๑๒
อุภินฺนํ	๒๖๐/๒๑๓
อุมฺมงฺโค	๓๓๕/๓๔๒
อุมฺมตฺตโก	๔๘๑/๕๐๕
อุมฺมทฺทาเปติ	๒๓๙/๑๘๗
อุมฺมทฺทาเปนฺติยา	๒๒๖/๑๖๔
อุมฺมทฺทาเปนฺตี	๒๓๙/๑๘๗
อุมฺมทฺทาเปสุ	๒๒๖/๑๖๔
อุมฺมทฺทิเต	๒๓๙/๑๘๗
อุมฺมาทา	๓๒๕/๓๑๒-๓๑๓,๔๓๓/๔๓๙
อุมฺมารํ	๑๖๙/๙๐,๑๗๓/๙๕
อุยฺยานํ	๒๒๒/๑๕๐-๑๕๑,๒๓๕/๑๘๑
อุยฺยุตฺตํ	๑๐๑/๔๓,๑๖๙/๙๐
อุยฺโยชนปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๙, ๒๕๐/๒๐๓
อุยฺโยชิเต	๑๖๙/๘๙
อุยฺโยเชติ	๑๖๙/๘๙
อุยฺโยเชนฺตสฺส	๙๕/๔๑
อุยฺโยเชนฺติยา	๒๑๒/๑๓๔
อุยฺโยเชนฺตี	๒๒๙/๑๗๓
อุยฺโยเชนฺโต	๑๖๙/๘๙
อุยฺโยเชสิ	๙๕/๔๒,๒๔๘/๑๙๙
อุยฺโยธิ	๒๖๓/๒๑๕
อุยฺโยธิกํ	๑๐๓/๔๔,๑๖๙/๙๐
อุลฺลปติ	๑๖๐/๗๖,๑๖๕/๘๓
อุลฺลปนปจฺจยา	๑๙๑/๑๑๒
อุลฺลปนฺโต	๑๖๐/๗๖
อุลฺลิขิตมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
อุสภาทานํ	๓๒๕/๓๐๙
อุสูยวาทิกา	๒๐๗/๑๓๒,๓๕๐/๒๐๒
อุสูยา	๒๖๒/๒๑๕
อุสฺสาเทตา	๔๒๒/๔๒๘
อุสฺสิตมนฺตี	๔๒๒/๔๒๗-๔๒๘
อุสฺสุกฺกํ	๒๒๐/๑๔๕-๑๔๖,๒๒๑/๑๔๘

ปทานุกฺกโม	ปฏิเพ/องฺเก
อูนทสวสฺโส	๓๒๓/๒๙๐
อูนทฺวาทสวสฺส	๒๒๔/๑๕๗, ๒๒๕/๑๖๐,๒๓๗/๑๘๔
อูนทฺวาทสสมฺมตา	๒๕๙/๒๑๒
อูนปญฺจพนฺธเนน	๔๕/๒๕,๑๖๔/๘๒
อูนปญฺจมาสกำ	๑๕๘/๗๕
อูนปญฺจวสฺโส	๓๒๓/๒๙๐,๓๒๕/๓๑๓
อูนพนฺธนวสฺสิกาสุตฺตำ	๒๖๐/๒๑๓
อูนมาสกำ	๑๕๗/๗๕
อูนวีสติวสฺสำ	๑๑๘/๔๙,๒๓๘/๑๘๕
อูนสำวาสนาสนา	๒๕๙/๒๑๒
อูเน	๓๒๔/๓๐๑
อูรุ	๔๕๐/๔๕๔

[เอ]

เอกตฺถรณปาปุรณ	๒๒๑/๑๔๘, ๒๓๔/๑๘๐
เอกตฺถา	๓๕๔/๓๖๘
เอกโตปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
เอกทฺธานมคฺคำ	๘๐/๓๖,๑๑๙/๔๙
เอกนิโรธา	๔๑๖/๔๑๘
เอกปิณฺเฑ	๑๖๑/๗๗,๑๙๔/๑๒๑
เอกปฺปโยเคน	๔๗๙/๕๐๒
เอกมญฺเจ	๒๒๑/๑๔๘,๒๓๔/๑๘๐
เอกรตฺตำ	๒๕/๑๘
เอกวตฺถุกา	๔๗๖/๔๙๓
เอกวาจิกา	๔๗๕/๔๙๐
เอกสมุฏฺฐานา	๒๕๘/๒๑๑
เอกา	๒/๒,๔/๕
เอกาจริโย	๔๘๑/๕๐๗
เอกาทสมนูนกา	๒๖๗/๒๑๘
เอกาวตฺโต	๔๖๗/๔๗๘
เอกาสนิกา	๓๒๕/๓๑๓,๔๔๓/๔๕๐
เอกีภาวาย	๒๗๔/๒๒๕
เอกุปชฺฌาโย	๔๘๑/๕๐๗
เอกุปฺปาทา	๔๑๖/๔๑๘
เอเกน	๒/๒,๘/๘
เอเกเนกา	๒๑๙/๑๔๒-๑๔๓,
เอโก เอกาย	๒๒/๑๕
เอรณฺฑกเตลำ	๓๒๕/๓๐๘
เอวำโคตฺโต	๓๒๗/๓๒๔
เอวำทิฏฺฐิ	๓๒๓/๒๙๖
เอวำนาโม	๓๒๗/๓๒๔
เอวมาหาโร	๓๒๗/๓๒๔
เอวำวณฺโณ	๓๒๗/๓๒๔
เอวำวาที	๓๒๓/๒๙๖
เอวำสุขทุกฺขปฏิสำวาที	๓๒๓/๓๒๔
เอหิ	๙๕/๔๑-๔๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
เอพกโลมานำ	๓๕-๓๖/๒๒
เอพกโลมานิ	๓๙-๔๐/๒๓
[โอ]	
โอกาส	๑๖๑/๗๘,๒๑๙/๑๔๒
โอกาสกมฺมำ	๓๒๓/๒๙๕,๓๖๒/๓๗๙
โอกาสปุจฺฉา	๔๐๒/๔๐๓
โอกฺกนฺตมตฺเต	๒๒๘/๑๗๑, ๒๔๙/๒๐๒
โอคุณฺจิตสีสสฺส	๑๕๖/๗๑,๑๘๐/๑๐๕
โอคุณฺจิเตน	๑๕๒/๖๔
โอคุณฺจิโต	๑๕๖/๗๓,๑๗๗/๑๐๐
โอฏฺฐนิลฺเลหกำ	๑๕๕/๖๙,๑๘๐/๑๐๔
โอฏฺโจ	๑๕๖/๗๔
โอตมสิโก	๔๖๗/๔๗๘
โอตาเรตพฺพำ	๓๙๔/๓๙๙
โอตาโร	๓๒๕/๓๑๖
โอติณฺณจิตฺตสฺส	๓๒๕/๓๑๖
โอติณฺณานิ	๓๖๕/๓๘๖
โอติณฺณาโนติณฺณำ	๓๖๓/๓๘๐
โอตฺตปฺปี	๓๒๗/๓๒๖,๓๒๖/๓๒๐, ๓๒๖/๓๒๐
โอทน	๑๕๓/๖๖,๑๗๘/๑๐๒, ๔๓๕/๔๔๐
โอทาตานำ	๓๖/๒๒,๑๖๓/๘๐
โอทิสฺส	๑๕๙/๗๕,๑๙๓/๑๑๙
โอปมฺมำ	๓๖๖/๓๘๗
โอปาตำ	๑๕๙/๗๕,๑๙๓/๙๒
โอภาสนปจฺจยา	๑๙๒/๑๑๔, ๑๙๔/๑๒๑
โอภาสนฺตสฺส	๑๐/๑๐,๔๗๑/๔๘๒
โอภาสิ	๑๐/๑๑,๑๙๒/๑๑๕
โอมทฺทการโก	๔๒๐/๔๒๖
โอมทฺทิตฺวา	๑๕๓/๖๖,๑๗๘/๑๐๒
โอมสติ	๑๖๕/๘๓,๒๘๘/๒๔๑
โอมสนฺเตน	๑๕๓/๖๕
โอมสนฺโต	๑๖๕/๘๓
โอมสเปสุณา	๒๕๙/๒๑๒
โอมสวาท	๕๕/๒๙,๑๖๑/๗๘, ๑๙๔/๑๒๒
โอมสิตฺวา	๑๗๘/๑๐๑
โอมสึสุ	๕๕/๒๙
โอรมตฺตเกน	๓๒๓/๒๙๗
โอเรน	๒๖๓/๒๑๕
โอเรนฑฺฒมาสำ	๑๑๐/๔๖,๑๗๐/๙๑
โอลมฺเพนฺต	๑๕๐/๖๐,๑๗๕/๙๘
โอวฏฺฏิกกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
โอวฏฺเฏยฺยกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔

ปทานุกฺกโม	ปฬเพ/องฺเก
โอวทติ	๑๗๖/๘๖
โอวทนฺตสฺส	๗๔/๓๓๕
โอวทนฺติ	๗๗/๓๖
โอวทนฺโต	๑๗๖/๘๖
โอวทิ	๗๕/๓๕
โอวทิเต	๑๖๗/๘๖
โอวทีสุ	๗๔/๓๕
โอวาท	๒๒๓/๑๕๕,๒๓๖/๑๘๓, ๒๕๘/๒๑๑,๓๓๕/๓๔๔
โอสารณำ	๓๒๒/๒๘๕,๔๙๖/๕๑๕
โอสารณปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๘, ๒๕๐/๒๐๓
โอสารณา	๓๒๒/๒๘๕
โอสารณีย์	๔๙๙/๕๑๗
โอสาเร	๒๖๑/๒๑๔
โอสาเรติ	๓๒๒/๒๘๔-๒๘๕
โอสาเรนฺติยา	๒๑๐/๑๓๓
โอสาเรนฺตี	๒๒๙/๑๗๒
โอสาเรสิ	๒๑๐/๑๓๓,๒๔๘/๑๙๘

[ก]

กกฺขโฬ	๓๘๒/๓๙๔
กจิน	๒๖๒/๒๑๕,๔๐๓/๔๐๔-๔๐๕, ๔๐๙/๔๑๐
กจินกำ	๓๒๐/๒๗๖
กจินตฺถาร	๓๒๕/๓๐๙, ๔๑๐-๔๑๑/๔๑๑
กจินทุสฺสำ	๔๐๓/๔๐๕
กจินผาสุปสฺสยำ	๒๕๙/๒๑๒
กจินุทฺธาร	๒๒๐/๑๔๗,๒๓๓/๑๗๙
กจินุพฺภารา	๓๒๘/๓๒๘
กณฺฑุปฺปฏิจฺฉาทึ	๑๗๓/๙๖
กณฺฑูสกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
กณฺหกมฺโม	๓๖๗/๓๘๘
กณฺหสุกฺกา	๓๓๐/๓๓๓
กณฺหำ	๔๐๐/๔๐๒
กตปริโยสิตำ	๗๒/๓๔
กตาติริตฺตำ	๓๒๕/๓๐๙
กติมำเสสุ	๔๗๔/๔๘๘
กตฺโถคธำ	๑/๑,๒/๒,๗/๗
กถลา	๓๒๓/๒๙๗
กนฺตติ	๒๓๕/๑๘๑
กนฺตนฺติยา	๒๒๒/๑๕๑
กนฺตึสุ	๒๒๒/๑๕๑
กปฺปกเตน	๔๐๓/๔๐๕
กปฺปฏฺฐ	๓๒๓/๒๙๗,๔๕๙/๔๗๑
กปฺปติ	๓๒๓/๒๙๗,๓๒๔/๓๐๔
กปฺปาสิกำ	๔๐๘/๔๑๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
กปฺปิย	๒๙๕/๒๔๖,๓๒๕/๓๐๙, ๓๓๑/๓๓๔
กปฺปิยสญฺญิตา	๒๙๕/๒๔๖
กปฺปิยสญฺญี	๒๗๗/๒๒๙
กปฺเปนฺโต	๑๖๕/๘๔
กปฺเปสิ	๙๖/๔๒
กพฬำ	๑๗๘/๑๐๒
กพฬาวจฺเฉทกำ	๑๗๙/๑๐๓
กมฺพลำ	๔๐๘/๔๑๐
กมฺม	๑๓๒/๕๓,๒๕๙/๒๑๒, ๒๙๖/๒๔๗,๓๒๒/๒๘๔
กมฺมกโต	๔๒๐/๔๒๖
กมฺมกฺขนฺธกำ	๓๒๐/๒๗๗
กมฺมโทสา	๔๗๗/๔๙๕
กมฺมปฺปตฺตา	๔๘๗/๕๑๑
กมฺมลกฺขณำ	๔๙๖/๕๑๕
กมฺมวาจา	๒๔๙/๒๐๒,๒๘๖/๒๓๙
กมฺมวาจาปริโยสาเน	๑๖๑/๗๘
กมฺมสมฺปตฺติโย	๔๗๗/๔๙๕
กมฺมารโห	๔๘๘/๕๑๒
กมฺมิเก	๔๑๙/๔๒๕
กยวิกฺกยำ	๔๓/๒๔,๑๖๓/๘๑
กรณำ	๔๒๔/๔๓๐
กรณทุกฺกฏโก	๓๒๕/๓๐๘
กรณปจฺจยา	๑๙๖/๑๒๔,๒๔๘/๑๙๖
กรณสนฺนิธิ	๔๐๓/๔๐๕
กรณียตา	๓๕๘/๓๖๔,๓๑๗/๒๗๑
กลหการโก	๓๑๔/๒๗๐
กลหชาตานำ	๕๖/๒๙,๑๓๑/๕๒
กลโห	๓๑๔/๒๗๐
กลฺยาณธมฺโม	๓๒๔/๓๐๒
กลฺยาโณ	๓๒๕/๓๑๕
กามสงฺกปฺปพหุโล	๓๒๕/๓๑๕
กายกมฺมำ	๒๗๔/๒๒๕
กายจิตฺเตน	๒๕๙/๒๑๓
กายโต	๒/๒,๔/๕,๕/๖
กายปฏิพทฺธำ	๑๖๑/๗๖,๑๙๔/๑๒๐
กายปฺปจาลกำ	๑๗๖/๑๐๐
กายพนฺธนำ	๑๑๓/๔๗,๑๗๐/๙๑
กายมนา	๒๖๐/๒๑๓
กายมานสิกา	๒๕๘/๒๑๑
กายสำสคฺคำ	๙/๑๐,๑๖๑/๗๖
กายิกา	๒๕๙/๒๑๓,๒๘๓/๒๓๖
กาเยน	๑๖๑/๗๖,๑๙๔/๑๒๐
การกสงฺฆำ	๒๒๙/๑๗๒,๒๔๘/๑๙๘
การาปนปจฺจยา	๑๙๒/๑๑๕
การาปิเต	๑๖๓/๘๐
การาเปติ	๑๖๑/๗๗,๑๖๓/๘๐

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
การาเปตฺวา	๑๖๑/๗๘
การาเปนฺโต	๑๖๓/๘๐
การาเปสุ	๑๙๓/๑๑๖
การุญฺญตา	๔๓๘/๔๔๓
กาเรตา	๔๒๒/๔๒๘
กาลกโต	๓๒๕/๓๐๘
กาลจีวรํ	๒๑๗/๑๓๖,๒๓๐/๑๗๔
กาลญฺญู	๓๒๕/๓๑๑
กาลปุจฺฉา	๔๐๑/๔๐๓
กาโล	๔๔๐/๔๔๔
กาฬโลณํ	๓๒๒/๒๘๖
กาเฬ	๓๒๓/๒๙๐-๒๙๑
กิจฺจํ	๒๙๑/๒๔๕,๒๙๖/๒๔๗
กิจฺจยตา	๓๑๗/๒๗๑,๓๔๘/๓๖๔
กิจฺจาธิกรณํ	๒๗๕/๒๒๖
กิจฺจาธิกรณปจฺจยา	๒๙๑/๒๔๓
กิจฺฉา	๓๓๙/๓๕๒
กิตฺติสทฺโท	๓๒๕/๓๑๕
กิริยโต	๓๒๑/๒๘๐
กิริยา	๓๓๓/๓๓๖
กีฬติ	๑๗๐/๙๑
กีฬาเปนฺโต	๑๗๕/๙๘
กีฬีสุ	๑๐๖/๔๕
กีชาติกํ	๓๔๒/๓๕๖
กึนิทานํ	๓๔๒/๓๕๖
กึปภวํ	๓๔๒/๓๕๖
กึสมุฏฺฐานํ	๓๔๒/๓๕๖
กึสมุทยํ	๓๔๒/๓๕๖
กึสมฺภารํ	๓๔๒/๓๕๖
กุกฺกุเตน	๔๐๓/๔๐๔
กุกฺกุจฺจํ	๑๓๐/๕๒,๑๗๒/๙๔
กุกฺกุจฺจปกตตา	๒๙๕/๒๔๖
กุกฺกุจฺจปกตานํ	๓๒๕/๓๑๖
กุกฺกุจฺจายติ	๓๒๒/๒๘๗
กุกฺกุจฺจายิตพฺพํ	๓๒๒/๒๘๗
กุฏึ	๑๓/๑๑,๑๖๑/๗๗
กุทฺโท	๓๘๐/๓๙๓
กุปิต	๔๘/๒๖,๗๐/๓๓,๒๑๔/๑๓๔
กุมารกสฺสฏฺฐจิ	๒๒๕/๑๖๑
กุมารีภูตํ	๒๒๕/๑๕๙
กุมฺมคฺคํ	๓๖๔/๓๘๑
กุมฺมาโส	๔๓๕/๔๔๐
กุล	๘๕/๓๘,๙๖/๔๒,๒๑๙/๑๔๓, ๒๒๓/๑๕๔
กุลทูสก	๒๐/๑๓,๑๙๒/๑๑๗
กุลมจฺฉรี	๒๒๖/๑๖๗
กุลานุทฺทยตาย	๓๒๓/๒๙๗
กุสล	๓๐๓/๒๕๔-๒๕๕,๔๒๔/๔๓๓

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
กุสลจิตฺโต	๓๒๓/๒๙๐,๔๗๐/๔๘๑
กุสลมูล	๓๒๓/๒๙๖
กุสลเหตุ	๒๙๓/๒๔๕
กุสาวหาโร	๓๒๕/๓๐๘
กุสีโต	๓๒๗/๓๒๖
โกจฺฉ	๑๖๖/๘๕
โกธโน	๒๗๒/๒๒๒,๒๗๓/๒๒๓
โกธาภิภูโต	๓๘๐/๓๙๓,๔๕๕/๔๕๙
โกวิโท	๓/๔
โกสการเก	๓๔/๒๒
โกสิยมิสฺสกำ	๓๔/๒๒
โกสิยา	๒๖๐/๒๑๓
โกเสยฺยำ	๔๐๘/๔๑๐

[ข]

ขณฺฑนิมิตฺตำ	๔๘๖/๕๑๑
ขณฺเฑน	๔๕/๒๕
ขตำ	๓๗๙/๓๙๓
ขนติ	๑๕๙/๗๕
ขนนฺตสฺส	๖๓/๓๑
ขนนฺโต	๑๖๕/๘๔
ขนึสุ	๖๓/๓๑
ขนฺตี	๔๖๐/๔๗๐
ขนฺธกา	๒๕๗/๒๑๐
ขนฺธพีชำ	๓๒๕/๓๑๖
ขนฺธสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙
ขโม	๔๕๕/๔๖๐
ขมฺภำ	๑๕๖/๗๓
ขมฺภกโต	๑๗๗/๑๐๐
ขยา	๓๒๗/๓๒๒
ขลิตำ	๓๓๙/๓๕๒
ขลุปจฺฉาภตฺติกา	๔๔๓/๔๕๐
ขาท	๒๑๒/๑๓๔
ขาทนียำ	๘๘/๓๙,๑๖๘/๘๘
ขาทนฺติ	๒๓๑/๑๗๕
ขาทนฺติยา	๒๑๘/๑๓๙
ขาทิสฺสามิ	๑๖๘/๘๘
ขายิเต	๑๕๗/๗๕
ขาริยมยำ	๓๒๒/๒๘๖
ขียติ	๑๗๒/๙๔-๙๕
ขียนเก	๖๖/๓๒
ขียนธมฺมำ	๑๓๒/๕๓
ขียิเต	๑๗๒/๙๔
ขีรำ	๑๕๕/๖๘,๒๒๗/๑๖๙
ขุทฺทกวตฺถุกำ	๓๒๐/๒๗๗
ขุเสตุกาโม	๒๘๑/๒๓๓
เขฬำ	๑๕๖/๗๓
โขมำ	๔๐๘/๔๑๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[ค]	
คณนูปคา	๓๒๑/๒๘๒
คณโภชน	๘๕/๓๘,๑๖๘/๘๘
คณมชฺเฌ	๓๒๔/๓๐๑
คณวิกาเล	๒๖๓/๒๑๕
คณฺจิกา	๓๓๑/๓๓๔
คณฺฑี	๒๒๓/๑๕๖
คณฺหนฺติ	๓๓๖/๓๔๖
คณฺหาติ	๓๗๕/๓๙๑,๔๒๒/๔๒๘
คโณ	๓๒๓/๓๔๖
คณี	๒๒๓/๑๕๔
คตปฏิยาคตํ	๓๒๕/๓๐๘
คทฺรภาวสํ	๓๒๕/๓๐๘
คนฺถิตา	๒๕๗/๒๑๐
คนฺธวณฺณเกน	๒๒๖/๑๖๔
คนฺธวาสิตํ	๒๖๓/๒๑๖
คพฺภํ	๒๒๘/๑๗๑
คพฺภินี	๒๒๖/๑๖๗
คพฺภินีวคฺโค	๒๓๗/๑๘๕
คมนปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๘
คมิโก	๓๒๔/๓๐๒
คมิยจิตฺตํ	๓๒๕/๓๐๙
ครหนฺติ	๓๒๕/๓๑๕
ครหิโย	๔๘๑/๕๐๗
ครุกรโณ	๒๗๔/๒๒๕-๒๒๖
ครุกา	๒๗๕/๒๒๖
ครุปาปุรณํ	๒๑๗/๓๘
ครุภณฺฑา	๔๗๙/๕๐๒
คหณี	๑๙๔/๑๒๐,๒๒๘/๑๗๐
คหนิสฺสิโต	๓๒๘/๓๙๔
คหปตานี	๒๙/๑๙
คหปติกา	๓๑/๒๐
คหปตี	๒๙/๑๙
คามา	๙๖/๔๑-๔๒
คามนฺตรา	๒๐๙/๑๓๓
คารวา	๒๗๑/๒๒๐
คิมฺหาเน	๔๗/๒๕-๒๖
คิมฺเห	๓๒๓/๒๙๑
คิรี	๔๗๙/๕๐๒
คิรคฺคจริยา	๓๓๕/๓๔๔
คิลาโน	๓๒๓/๒๙๑
คิหิคตํ	๒๒๔/๑๕๗
คิหินิยา	๒๒๖/๑๖๕,๒๓๙/๑๘๘
คิหิปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๑/๒๘๑
คิหิลิงฺเค	๔๐๐/๔๐๒
คิหิเวยฺยาวจฺจํ	๒๓๕/๑๘๑
คิหิสํสคฺเคหิ	๓๒๓/๒๙๒
คิหิสํสฏฺโฐ	๓๒๓/๒๙๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
คีตํ	๒๑๘/๑๔๒,๒๓๑/๑๗๗
คูโถ	๓๒๔/๓๐๑
คูพฺหโก	๓๒๓/๒๙๐
โคขายิกํ	๓๒๕/๓๐๘
โคจริยานํ	๓๖/๒๒,๑๖๓/๘๐
โคตฺตํ	๓๖๕/๓๘๕
[จ]	
จกฺขุนา	๓๒๗/๓๒๔
จกฺขุภูตา	๒๕๗/๒๑๐
จณฺฑีกตา	๒๒๓/๑๕๔
จณฺฑี	๒๓๘/๑๘๖
จณฺโฑ	๓๖๔/๓๘๑
จตุฏฺฐานิกํ	๒๗๐/๒๑๙
จตุวคฺคกรเณ	๔๘๗/๕๑๑
จปุจปุการกํ	๑๕๔/๖๘
จมฺเปยฺยกํ	๓๒๐/๒๗๖
จมฺมสญฺญุตฺตํ	๓๒๐/๒๗๕
จาตุทฺทสิโก	๓๒๓/๒๙๖
จาริตฺตํ	๙๙/๔๓
จาวนาธิปฺปาโย	๑๖๑/๗๗
จิตฺตกมฺมทานํ	๓๒๕/๓๐๙
จิตฺตกฺเขปา	๔๔๓/๔๓๙
จิตฺตคารกา	๒๒๖/๑๖๗
จิตฺตโต	๒/๒,๔/๕
จิตฺตสมฺโมหนฏฺฐานํ	๓๓๙/๓๕๑
จิตฺตาคารํ	๒๒๒/๑๕๐
จินฺติตา	๒๕๗/๒๑๑
จิรปพฺพชิโต	๓๙๓/๓๙๘
จีวรํ	๒๘/๑๙
จีวรกาลสมยํ	๕๑/๒๗
จีวรปลิโพโธ	๔๑๕/๔๑๕
จีวรภาชกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
จีวรลาภํ	๒๒๐/๑๔๖
จีวรวิจารณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
จีวรวิภงฺคํ	๒๒๐/๑๔๖
จีวรสงฺกมนียํ	๒๒๐/๑๔๖
จีวรสญฺญุตฺตํ	๓๒๐/๒๗๖
จีวราวสถํ	๒๒๖/๑๖๗
จีวราสาย	๔๑๕/๔๑๗
จีวรุปฺปาโท	๔๖๕/๔๗๗
จุทิตโก	๓๒๑/๒๘๑
เจตาปิเต	๒๓๐/๑๗๔
เจตาเปติ	๑๖๔/๘๒
เจตาเปตฺวา	๒๑๗/๑๓๗
เจตาเปนฺตสฺส	๔๕/๒๕
เจตาเปนฺติยา	๒๓๐/๑๗๔
เจตาเปนฺตี	๒๓๐/๑๗๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
เจตาเปนฺโต	๑๖๔/๘๒
เจติยรุกฺขํ	๑๔/๑๒
เจเตติ	๑๖๑/๗๖
เจเตยฺย	๓๒๓/๒๙๓
เจโตวิมุตฺตึ	๓๒๗/๓๒๒
โจทโก	๓๒๑/๒๘๑
โจทนาย	๓๓/๒๑
โจทนาวตฺถู	๓๒๓/๒๙๐
โจเทตา	๔๒๒/๔๒๘
โจรีวุฏฺฐาปนํ	๒๖๙/๒๑๙
โจรึ	๒๒๙/๑๗๒

[ฉ]

ฉฑฺเฑติ	๒๓๑/๑๗๖
ฉฑฺเฑนฺโต	๑๘๐/๑๐๔
ฉฑฺเฑสิ	๒๑๘/๑๔๑
ฉตฺตํ	๒๖๓/๒๑๖
ฉตฺตปาณิสฺส	๑๕๖/๗๔
ฉตฺตุปาหนํ	๒๒๖/๑๖๖
ฉนฺทํ	๑๗๒/๙๔
ฉนฺทคามิตา	๑๙๒/๑๑๘
ฉนฺทคามินิโย	๒๑๔/๑๓๕
ฉนฺทาคตึ	๓๒๔/๓๐๕
ฉนฺทารห	๔๘๗/๕๑๑,๔๘๘/๕๑๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ฉพฺพสฺสานิ	๒๖๐/๒๑๓
ฉมายํ	๑๕๖/๗๑
ฉาทาเปสิ	๗๒/๓๔
ฉายานิมิตฺตํ	๔๘๖/๕๑๑
ฉาริกา	๓๒๔/๓๐๑
เฉชฺชํ	๔๗๖/๔๙๓
เฉชฺชวตฺถุ	๔๗๙/๕๐๑
เฉทนกา	๓๒๕/๓๐๗
เฉทนกานิ	๓๓๗/๓๔๗
เฉทนมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
เฉทาเปสิ	๑๔/๑๒,๑๙๒/๑๑๖

[ช]

ชคติยา	๔๐๒/๔๐๓
ชตุมฏฺฐก	๑๙๓/๑๑๙,๒๑๘/๑๔๐
ชนปทจาริกํ	๒๕/๑๘
ชนปเทสุ	๓๒๔/๓๐๔
ชนฺตาฆรปฏิจฺฉาทิ	๓๒๓/๒๙๑
ชปฺเปติ	๓๖๔/๓๘๑
ชหาติ	๓๒๔/๓๐๑
ชาตึ	๒๒๓/๑๕๖
ชาตสฺสเร	๔๘๖/๕๑๑
ชาติมยึ	๓๒๒/๒๘๖
ชาติโย	๓๒๗/๓๒๓

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ชาติสตํ	๓๒๗/๓๒๔
ชาติสตสหสฺสํ	๓๒๗/๓๒๔
ชาติสหสฺสํ	๓๒๗/๓๒๔
ชานํ	๕๓/๒๗,๘๒/๓๗
ชานตา	๑/๑,๒๔๗/๑๙๕
ชานิตพฺพา	๓๒๑/๒๘๐
ชายติ	๒๖๘/๒๑๘
ชายนฺติ	๒๕๙/๒๑๓
ชายเร	๒๖๐/๒๑๓
ชิโน	๔๘๐/๕๐๓
ชิมฺหํ	๓๖๕/๓๘๖
ชิวฺหานิจฺฉารกํ	๑๕๔/๖๗
ชีวิตนฺตราโย	๓๒๔/๓๐๓
ชีวิตา	๕/๖
ชุณฺเห	๓๒๓/๒๙๐
โชตึ	๑๐๙/๔๖

[ฌ]

ฌตฺติกมฺมํ	๓๑๗/๒๗๑
ฌตฺติจตุตฺถกมฺมํ	๓๑๗/๒๗๑
ฌตฺติทุติยกมฺมํ	๓๑๗/๒๗๑
ฌตฺติยา	๑๖๑/๗๘
ญาติพฺยสนํ	๓๒๕/๓๐๘
ญาติวา	๓๙๑/๓๙๘
ญาติสมฺปทา	๓๒๕/๓๐๘
ญาติสาโลหิโต	๓๗๙/๓๙๒
ญายติ	๒๕๗/๒๑๐

[ต]

ตกฺกรสฺส	๒๗๔/๒๒๖
ตชฺชนียกมฺมํ	๔๘๓/๕๑๐,๔๙๙/๕๑๗
ตณฺหามูลกา	๓๒๙/๓๒๘
ตถาคตปฺปเวทิโต	๓๒๓/๒๙๑
ตถาคตา	๒๖๗/๒๑๘
ตถาคเตน	๒๗๕/๒๒๖
ตถาคโต	๔๖๘/๔๗๙
ตถานาสิตํ	๑๒๓/๕๐
ตถาวาทินา	๑๒๒/๕๐
ตถาสญฺญี	๔๔๗/๔๕๓
ตนฺตวาย	๔๙-๕๐/๒๖
ตพฺภาคิยา	๒๙๘/๒๔๔
ตลฆาตกํ	๒๑๘/๑๔๐
ตลมฏฺฐํ	๒๕๘/๒๑๑
ตลสตฺติกํ	๑๒๘/๕๒
ตสฺสปาปิยสิกา	๒๗๕/๒๒๗
ตสฺสปาปิยสิกากมฺมํ	๔๘๓/๕๑๐
ตาลวตฺถุสมูปมา	๓๓๘/๓๕๐
ตาโล	๓๓๘/๓๕๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ติกโภชนํ	๓๒๓/๒๙๗
ติจีวเรน	๒๕/๑๘
ติณํ	๗๓/๓๔
ติณวตฺถารเกน	๒๒/๑๕
ติตฺถิยปกฺกนฺตกํ	๔๙๐/๕๑๓
ติตฺถิยลิงฺเค	๔๐๐/๔๐๒
ติตฺถิยวตฺตนา	๔๗๖/๔๙๓
ติตฺถิยวตฺตานิ	๓๒๘/๓๒๗
ติตฺถิยสาวกานํ	๓๖๐/๓๗๘
ติปุมยํ	๓๒๒/๒๘๕
ติเปฏกี	๓/๔
ติโยชนํ	๓๙/๒๓
ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคโห	๑๗๑/๙๒
ติรจฺฉานคตสฺส	๑๖๑/๗๗
ติรจฺฉานคโต	๑๗๑/๙๒
ติรจฺฉานวิชฺชํ	๒๒๑/๑๕๓
ติโรกุฑฺเฑ	๒๑๘/๑๔๑
ติโรรฏฺเฐ	๒๒๑/๑๕๐
ติลเตลํ	๓๒๕/๓๐๘
ตุฏฺโฐ	๔๘๑/๕๐๗
ตุณฺหีภาโว	๔๒๑/๔๒๗
ตุริโต	๓๕๙/๓๗๓
ตุลํ	๓๖/๒๒,๑๖๓/๘๐
ตุวฏฺ	๓๓๑/๓๓๔
ตุวฏฺเฏนฺติโย	๒๓๔/๑๘๐
ตุวฏฺเฏนฺตีนํ	๒๒๑/๑๔๘
ตุวฏฺเฏสุ	๒๒๑/๑๔๘
ตูลํ	๒๖๐/๒๑๓
ตูโลนทฺธํ	๑๗๓/๙๖
เตจีวริกา	๔๔๓/๔๕๐
เตลํ	๒๒๗/๑๖๗,๒๔๐/๑๘๙
เตวาจิกาปวารณา	๓๒๓/๒๘๙

[ถ]

ถุลฺลกุมารีโคจโร	๓๒๕/๓๐๘
ถุลฺลจฺจยาปตฺติกฺขนฺเธน	๑๘๗/๑๐๙
ถุลฺลวชฺชา	๓๒๑/๒๘๑
ถูปจีวรํ	๓๒๕/๓๐๘
ถูปโต	๑๕๓/๖๖
ถูปีกตํ	๑๕๒/๖๕
เถยฺยจิตฺโต	๔๘๑/๕๐๕
เถยฺยเทสนโจรี	๒๕๗/๒๑๑
เถยฺยสงฺขาตํ	๑๕๘/๗๕
เถยฺยสตฺเถน	๑๑๙/๔๙
เถยฺยสฺวาสกํ	๔๙๐/๕๑๓
เถยฺยาวหาโร	๓๒๕/๓๐๘
เถโร	๓/๔
โถกํ	๓๖/๒๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[ท]	
ทตฺวา	๔๘/๒๖
ทธึ	๒๒๗/๑๖๙
ทนฺตมยํ	๑๗๓/๙๕
ทวกมฺยตา	๒๘๑/๒๓๓
ทเวน	๓๒๓/๒๙๔
ทสวคฺโค	๓๓๐/๓๓๒
ทสวสฺโส	๓๒๓/๒๘๙
ทสาหํ	๒๔/๑๘
ทสฺสถ	๓๔/๒๒
ทสฺสนาย	๑๐๑/๔๓
ทพฺหีกมฺมกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
ทาเปตฺวา	๙๕/๔๑
ทารูนิ	๔/๕
ทิคุณํ	๔๘๐/๕๐๓
ทิฏฺฐธมฺมิกานํ	๒/๓
ทิฏฺฐวาทิตา	๓๒๔/๒๙๙
ทิฏฺฐานุคตึ	๓๒๕/๓๐๙
ทิฏฺฐาวิกมฺมํ	๔๒๑/๔๒๗
ทิฏฺฐิ	๒๗๔/๒๒๖
ทิฏฺฐิคตํ	๓๒๖/๓๒๐
ทิฏฺฐิพฺยสนํ	๓๒๕/๓๐๘
ทิฏฺฐิยา	๑๒๑/๔๙
ทิฏฺฐิวิเสน	๓๘๑/๓๙๔
ทิฏฺฐิวิปตฺติ	๒๗๑/๒๒๑
ทิฏฺฐิวิปตฺติปจฺจยา	๒๘๖/๒๓๙
ทิฏฺฐิวิปนฺโน	๓๒๓/๒๙๔
ทิฏฺฐิสมฺปทา	๓๒๕/๓๐๘
ทิฏฺฐิสามญฺญคโต	๒๗๔/๒๒๖
ทินฺนํ	๓๒๕/๓๐๙
ทิวสปุจฺฉา	๔๐๑/๔๐๓
ทิสฺสนฺติ	๓๒๓/๒๙๐
ทิสฺสเร	๒๕๗/๒๑๑
ทีเปติ	๒๗๕/๒๒๗
ทุกฺกฏาปตฺติกฺขนฺเธน	๒๔๒/๑๙๑
ทุกฺกรํ	๒๕๗/๒๑๐
ทุกฺขกฺขยาย	๒๗๔/๒๒๖
ทุกฺขเวทนาสมงฺคี	๓๒๓/๒๙๐
ทุกฺขหานึ	๒๕๗/๒๑๐
ทุกฺขานตฺตา	๒๕๗/๒๑๐
ทุกฺขาย	๒๗๒/๒๒๒
ทุกฺขิตํ	๒๒๑/๑๔๘
ทุคฺคตึ	๓๒๕/๓๑๕
ทุคฺคเต	๓๒๗/๓๒๔
ทุคฺคหิเตน	๒๓๒/๑๗๘
ทุฏฺฐุลฺลํ	๖๒/๓๑
ทุฏฺฐุลฺลจฺฉาทนา	๔๗๔/๔๘๘
ทุฏฺฐุลฺลวาจา	๕๐๑/๕๒๑

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ทุฏฺฐุลฺลาทุฏฺฐุลฺลํ	๓๒๕/๓๑๑	ทูราสทา	๓๓๘/๓๕๐
ทุฏฺฐุลฺลาหิ	๑๐/๑๐	ทฺวงฺคุลา	๔๗๕/๔๘๙
ทุติยิกา	๒๕๙/๒๑๒	ทฺวยนฺทฺวยสมาปตฺติ	๓๗๕/๓๙๑
ทุนฺนิสฺสาริโต	๓๒๒/๒๘๕	ทฺวารทานสิพฺพินี	๒๖๐/๒๑๓
ทุนฺนีหตํ	๓๔๑/๓๕๕	ทฺวิตฺติปตฺตปูเร	๘๗/๓๙
ทุปฺปญฺโญ	๓๒๗/๓๒๖	ทฺวิสมุฏฺฐานิกา	๒๖๒/๒๑๕
ทุปฺปฏินิสฺสคฺคี	๒๗๒/๒๒๓	เทวมนุสฺสานํ	๒๗๒/๒๒๒
ทุปฺปฏิวิโนทิยา	๓๒๕/๓๐๙	เทสํ	๑๖/๑๒
ทุปฺปธํสิโย	๓/๔,๘/๙	เทสนํ	๔๙๖/๕๑๕
ทุพฺพจสฺส	๑๙/๑๓	เทสนาคามินี	๓๒๑/๒๘๑
ทุพฺพโจ	๑๖๑/๗๘	เทสนิกา	๒๖๓/๒๑๕
ทุพฺพณฺณกรณานํ	๑๑๑/๔๖	เทสยนฺติ	๒๕๗/๒๑๐
ทุพฺพณฺเณ	๒๖๓/๒๑๕	เทสิตํ	๔๗๗/๔๙๕
ทุพฺพลํ	๒๕๙/๒๑๒	เทสิตวตฺถุกํ	๔๗๙/๕๐๑
ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย	๒๒๐/๑๔๗	เทเสนฺติ	๑๕๗/๒๑๘
ทุมฺมงฺกูนํ	๒/๓,๘/๘	เทเสนฺโต	๑๘๑/๑๐๔
ทุวินิจฺฉิตํ	๓๔๑/๓๕๕	เทฺววาจิกา	๓๒๓/๒๙๖
ทุวูปสนฺตํ	๓๔๑/๓๕๕	โทวจสฺสํ	๓๓๕/๓๔๔
ทุสฺสีลา	๓๒๔/๓๐๒	โทสคามิตา	๒๐/๑๓
ทุสฺเสน	๔๐๓/๔๐๕	โทสคามินิโย	๒๑๔/๑๓๕
ทูตเกน	๒๖๐/๒๑๓	โทสนฺตโร	๓๕๙/๓๗๕
ทูตงฺคา	๓๒๘/๓๒๘	โทสาคตึ	๓๒๔/๓๐๕
ทูเตยฺยงฺคานิ	๓๒๘/๓๒๗	โทสาริโต	๓๒๒/๒๘๕
ทูปธาริเตน	๒๑๙/๑๔๔	โทโส	๒๙๓/๒๔๕

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
[ธ]	
ธญฺญรโส	๔๗๕/๔๘๙
ธตา	๓๒๗/๓๒๓
ธมฺมกมฺเม	๓๒๓/๓๒๙
ธมฺมกาโม	๒๕๗/๒๑๐
ธมฺมโจทโก	๓๒๑/๒๘๑
ธมฺมทิฏฺฐิ	๒๙๓/๒๔๕
ธมฺมปฏิสมฺภิทาปตฺโต	๔๕๔/๔๕๘
ธมฺมราเชน	๒๖๙/๒๑๙
ธมฺมลทฺธา	๒๗๔/๒๒๕
ธมฺมวินโย	๓๒๓/๒๙๑
ธมฺมสมฺมุขตา	๓๕๓/๓๖๘
ธมฺมาธมฺมสฺส	๓๖๔/๓๘๒
ธมฺมานุโลมํ	๔๒๔/๔๓๔
ธมฺมิกานํ	๑๓๒/๕๓
ธมฺโม	๒๗๔/๒๒๕-๒๒๖
ธรณิยา	๔๐๒/๔๐๓
ธาเรติ	๑๗๙/๒๓๓
ธาเรนฺติ	๑/๒,๒/๓
ธาเรนฺติยา	๒๒๐/๑๔๖
ธาเรสุ	๒๔/๑๘
ธาเรสิ	๒๒๖/๑๖๔
ธุรนิกฺเขเป	๒๐๔/๑๓๑
ธุวฏฺฐานิยา	๓๒๓/๒๙๗

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
โธวนํ	๒๖๐/๒๑๓
โธวนมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
โธวาปิเต	๑๖๒/๗๙
โธวาเปติ	๑๖๒/๗๙
โธวาเปนฺตสฺส	๒๗/๑๙
โธวาเปนฺโต	๑๖๒/๗๙
โธวาเปสุ	๔๐/๒๓
โธวาเปสิ	๒๗/๑๙
[น]	
นขปริจิตํ	๓๒๕/๓๑๖
นคฺคา	๒๒๐/๑๔๕
นคฺโคทกา	๒๒๖/๑๖๖
นจฺจํ	๒๑๘/๑๔๒
นจฺจนา	๒๖๓/๒๑๕
นทีปารปจฺจยา	๔๗๔/๔๘๘
นปฺปฏินิสฺสชฺชนปจฺจยา	๑๙๔/๑๒๒
นวํ	๓๖/๒๒
นวกานิ	๓๒๙/๓๒๙
นวมํเสหิ	๓๒๙/๓๒๘
นาคา	๓/๔-๕
นานตฺโต	๔๒๑/๓๒๗
นานปฺปการกา	๒๖๐/๒๑๓
นานากรณํ	๓๐๖/๒๕๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
นานาพฺยญฺชนา	๓๕๔/๓๖๘	นิจยสนฺนิธิ	๔๐๓/๔๐๕
นานาวาโท	๓๑๔/๒๗๐	นิจฺฉยา	๒๕๗/๒๑๐
นานาสำวาสก	๓๒๑/๒๘๑	นิชฺฌาเปตุ	๔๔๑/๔๔๖
นานาสีมาย	๔๒๕/๔๓๕	นิฏฺฐานำ	๓๓๓/๓๓๖
นามำ	๓๖๕/๓๘๕	นิฏฺฐานนฺติโก	๔๑๕/๔๑๕
นามกมฺมำ	๔๑๒/๔๑๒	นิทานำ	๓๒๕/๓๑๑,๓๑๖
นามเธยฺยำ	๔๑๒/๔๑๒	นิทานปริยาปนฺนำ	๒/๒,๘/๗
นามมตฺตำ	๒๕๗/๒๑๐	นิทานสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๒
นาวำ	๑๖๗/๘๗	นิทาโนคธำ	๒/๒,๘/๗
นาสนนฺติโก	๔๑๕/๔๑๖	นิปชฺชติ	๑๖๕/๘๔
นาสิตโก	๓๒๑/๒๘๑	นิปชฺชนฺติ	๒๓๔/๑๘๐
นิกามลาภี	๓๒๗/๓๒๒	นิพฺพฏฺฏีชำ	๓๒๓/๓๑๖
นิกฺกฑฺฒติ	๑๖๖/๘๕	นิพฺพานำ	๒๕๗/๒๑๐
นิกฺกฑฺฒนำ	๒๕๙/๒๑๒	นิมนฺตนา	๒๖๒/๒๑๕
นิกฺกฑฺฒนฺตสฺส	๗๐/๓๓	นิมนฺติต	๘๖/๓๙,๙๙/๔๓
นิกฺกฑฺฒนฺติยา	๒๒๑/๑๔๙	นิมิตฺตำ	๔๐๓/๔๐๕
นิกฺกฑฺฒนฺตี	๒๓๔/๑๘๐	นิมิตฺตกเตน	๔๐๓/๔๐๓
นิกฺกฑฺฒิ	๒๒๑/๑๔๙	นิมิตฺตกมฺมำ	๔๐๓/๔๐๕
นิกฺกฑฺฒิสุ	๗๐/๓๓	นิยตา	๓๒๑/๒๘๑
นิกฺขิตฺโต	๔๖๑/๔๗๕	นิยสฺสกมฺมำ	๓๒๓/๒๙๒,๔๘๓/๕๑๐
นิกฺขิปิตฺวา	๒๒๐/๑๔๖	นิยฺยาติ	๒๗๔/๒๒๖
นิคมำ	๑๖๙/๘๙	นิยฺยานิกา	๒๗๔/๒๒๖
นิคฺคณฺหาติ	๓๒๕/๓๑๗	นิรงฺกโต	๓๓๙/๓๕๑
นิคฺคหาย	๒/๓,๘๑๘	นิรเยน	๒๑๙/๑๔๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
นิรุชฺฌนฺติ	๓๒๔/๓๐๑
นิรุตฺติ	๔๑๒/๔๑๒
นิรุตฺติปฏิสมฺภิทาปตฺโต	๔๕๔/๔๕๘
นิรุตฺติสตานิ	๓๓๔/๓๔๐
นิวาเสนฺโต	๑๗๕/๙๘
นิสชฺชํ	๒๒/๑๕
นิสชฺชกุสเลน	๓๖๕/๓๘๕
นิสินฺนสฺส	๑๕๖/๗๑
นิสีทติ	๑๖๗/๘๗
นิสีทนํ	๑๑๓/๔๗,๑๗๐/๙๑
นิสีทนกณฺฑุ	๒๖๐/๒๑๓
นิสีทนสนฺถตํ	๓๘/๒๓
นิสฺสชฺชิตฺวา	๓๓๙/๓๕๑
นิสฺสยปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖
นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิ	๓๒๖/๓๑๙
นิสฺสโย	๓๒๒/๒๘๔
นิสฺสารณํ	๓๒๒/๒๘๕
นิสฺสารณียํ	๔๙๙/๕๑๗
นิสฺสาเรติ	๓๒๒/๒๘๕
นิสฺสิตชปฺปี	๔๒๒/๔๒๗
นิสฺสีมฏฺโฐ	๔๐๓/๔๐๕
นีจจิตฺเตน	๓๖๕/๓๘๕
นีจาสเน	๒๖๑/๒๑๔
นีเจ	๑๕๖/๗๒
นีหตาธิกรณํ	๑๑๖/๔๘
นีหนิตพฺพํ	๓๔๑/๓๕๕
นฺหานํ	๒๖๓/๒๑๖
นฺหานปริโยสาเน	๑๗๐/๙๑
นฺหายนา	๒๖๓/๒๑๕
นฺหายนฺตสฺส	๑๑๐/๔๖
นฺหายีสุ	๑๑๐/๔๖
เนตฺติธมฺมานุโลมิกํ	๒๗๐/๒๑๙
เนรยิกา	๓๒๓/๒๙๖
เนสชฺชิกา	๔๔๓/๔๕๐

[ป]

ปกตตฺโต	๔๓๐/๔๓๘
ปกาเสสุ	๓/๕
ปกฺกมนนฺติโก	๔๑๕/๔๑๕
ปกฺกมนฺตสฺส	๖๗/๓๒
ปกฺกมนฺติยา	๒๑๙/๑๔๓
ปกฺกมนฺโต	๑๖๖/๘๕
ปกฺกมึสุ	๒๕/๑๘
ปกฺกามิ	๑๓๓/๕๓
ปกฺขมานตฺตํ	๓๒๒/๒๘๖
ปกฺขลฺลกํ	๓๒๒/๒๘๖
ปกฺขวา	๓๙๑/๓๙๘
ปกฺขสงฺกนฺโต	๓๒๕/๓๐๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปกฺขิปนฺตสฺส	๑๕๔/๖๗	ปญฺจมาสํ	๑๕๘/๗๕
ปกฺขิปนฺโต	๑๗๙/๑๐๒	ปญฺจมาสกํ	๑๙๓/๑๑๙
ปกฺขุปจฺเฉทาย	๔๙๘/๕๑๗	ปญฺจวสฺโส	๓๒๓/๒๙๐
ปจฺถ	๓๔/๒๒	ปญฺจสติกํ	๓๒๐/๒๗๘
ปจาลนา	๑๕๖/๗๓	ปญฺจาหิกํ	๒๒๐/๑๔๖
ปจฺจกฺขาย	๓๒๕/๓๑๖	ปญฺญตฺตํ	๑-๒/๑-๓
ปจฺจตฺถิเก	๓๒๕/๓๑๗	ปญฺญตฺติ	๑-๒/๑-๓
ปจฺจนฺติเม	๓๒๔/๓๐๔	ปญฺญวา	๓๒๖/๓๒๐
ปจฺจยสมุทยํ	๓๔๒/๓๕๗	ปญฺญาขนฺเธน	๓๒๖/๓๑๙
ปจฺจาจิกฺขนา	๒๖๑/๒๑๔	ปญฺญาเปตุํ	๓๐๖/๒๕๙
ปจฺจาจิกฺขามิ	๒๑๓/๑๓๔	ปญฺญาเปติ	๒๓๖/๑๘๓
ปจฺจาหรติ	๑๖๑/๗๗	ปญฺญาวิมุตฺตึ	๓๒๗/๓๒๒
ปจฺจุกฺกฑฺฒนํ	๔๙๖/๕๑๕	ปฏิกสฺสนารห	๔๖๘/๔๗๙,๔๘๓/๕๑๐
ปจฺจุทฺธาร	๔๐๔/๔๐๖-๔๐๗	ปฏิกาตุํ	๓๒๓/๒๙๓
ปจฺจุทฺธารนิทานํ	๔๐๕/๔๐๘	ปฏิกุโกสติ	๓๒๒/๒๘๕
ปจฺจุปฏฺฐานารโห	๓๒๔/๓๐๓	ปฏิกุโกสนา	๓๒๒/๒๘๕
ปจฺจุปฏฺฐิตํ	๒๗๔/๒๒๕	ปฏิกฺขิปา	๓๒๓/๒๙๗
ปจฺเจกฏฺฐาเน	๓๒๓/๒๙๕	ปฏิคฺคณฺหนฺต	๒๘/๑๙
ปจฺฉโต	๑๕๖/๗๔	ปฏิคฺคณฺหาติ	๑๖๑/๗๗
ปจฺฉากตา	๒๑๔/๑๓๔	ปฏิคฺคหิตํ	๓๒๔/๓๐๔
ปจฺฉาชาตปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖	ปฏิคฺคเหตฺวา	๒๖/๑๘
ปจฺฉาภตฺตํ	๙๙/๔๓	ปฏิคฺคเหสุ	๘๗/๓๙
ปจฺฉิมโก	๓๒๓/๒๙๑	ปฏิคฺคเหสิ	๒๘/๑๙
ปจฺฉิมา (ชนตา)	๓๒๕/๓๐๙	ปฏิคฺคโห	๒๖๐/๒๑๓

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปฏิฆาตาย	๒/๓,๘/๘	ปฏิปนฺเน	๑๖๗/๘๗
ปฏิจรติ	๑๖๖/๘๕	ปฏิปุจฺฉา	๑๖๖/๓๘๗
ปฏิจรนฺโต	๑๖๖/๘๕	ปฏิปุจฺฉากรณียํ	๔๘๓/๕๑๐
ปฏิจริ	๖๕/๓๒	ปฏิปฺปสฺสทฺธิยา	๓๓๒/๓๓๖
ปฏิจฺจ	๑/๒,๒/๓	ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ	๓๒๔/๓๐๑
ปฏิจฺฉนฺนปริวาโส	๓๒๓/๒๙๒	ปฏิพโล	๓๒๖/๓๒๐
ปฏิจฺฉนฺนมานตฺตํ	๓๒๓/๒๙๒	ปฏิพาหติ	๒๓๓/๑๗๙
ปฏิจฺฉนฺนาวหาโร	๓๒๕/๓๐๘	ปฏิพาหนฺติยา	๒๒๐/๑๔๖
ปฏิจฺฉนฺเน	๒๒/๑๕,๙๗/๔๒	ปฏิพาหิ	๒๒๐/๑๔๗
ปฏิจฺฉาทนปจฺจยา	๒๔๙/๒๐๑	ปฏิพุชฺฌติ	๓๓๑/๓๓๔
ปฏิจฺฉาเทติ	๒๒๘/๑๗๑	ปฏิพุทฺโธ	๓๒๔/๒๙๙
ปฏิจฺฉาเทนฺตสฺส	๑๑๗/๔๘	ปฏิภาณํ	๓๒๕/๓๐๙
ปฏิจฺฉาเทนฺตี	๒๒๘/๑๗๑	ปฏิภาณปฏิสมฺภิทาปตฺโต	๔๕๔/๔๕๘
ปฏิจฺฉาเทนฺโต	๑๗๑/๙๒	ปฏิเยกฺกํ	๓๕๙/๓๗๓
ปฏิจฺฉาเทสิ	๑๑๗/๔๘	ปฏิวิชานนฺตสฺส	๑๖๐/๗๖
ปฏิโจเทสิ	๒๔๗/๑๙๕	ปฏิวิรติ	๒๗๑/๒๒๐
ปฏิชานิ	๕๔/๒๘	ปฏิสนฺถาเร	๒๗๑/๒๒๑
ปฏิญฺญา	๕๐๑/๕๒๐	ปฏิสรณํ	๓๒๕/๓๑๖
ปฏิญฺญาตกรเณน	๒/๓	ปฏิสารณียกมฺมํ	๓๒๓/๒๙๓
ปฏินิสฺสชฺชติ	๒๘๖/๒๓๙	ปฏิเสวติ	๑๕๗/๗๕
ปฏินิสฺสชฺชิตุํ	๓๒๓/๒๙๓	ปฏิเสวนปจฺจยา	๑๘๘/๑๑๑
ปฏิปชฺชติ	๑๖๗/๘๗	ปฏิเสวนฺโต	๑๕๗/๗๕
ปฏิปชฺชึสุ	๘๐/๓๖	ปฏิเสวิ	๒/๒
ปฏิปตฺติ	๑/๒,๒/๓	ปรมปาราชิเก	๑๕๐/๖๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปจมาปตฺติกา	๓๒๙/๓๒๘	ปตฺเตน	๔๕/๒๕
ปจมิกา	๒๕๘/๒๑๑	ปทปจฺฉาภฏฺจ	๔๒๔/๔๓๐
ปจวี	๖๓/๓๑,๔๐๒/๔๐๓	ปทวีติหารมตฺเตน	๔๘๐/๕๐๓
ปจวีขเณ	๒๕๙/๒๑๒	ปทโส	๕๗/๒๙
ปณีตํ	๒๖๕/๒๑๗	ปเทสปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒
ปณีตโภชนานิ	๙๒/๔๐	ปเทสปุจฺฉา	๔๐๒/๔๐๓
ปณฺฑกโคจโร	๓๒๕/๓๐๘	ปปติตฺวา	๑๕๙/๗๕
ปณฺฑกสฺส	๑๖๑/๗๗	ปปติเต	๑๕๙/๗๕
ปณฺฑิตโจทโก	๓๕๙/๓๗๖	ปพฺพชิตลิงฺเค	๔๐๐/๔๐๒
ปณฺฑิโต	๓/๓	ปพฺพาชนียกมฺมํ	๔๘๓/๕๑๐
ปณฺฑุปลาโส	๓๓๘/๓๕๐	ปพฺพาชนียกมฺมกตา	๒๐/๑๓
ปณฺณตฺติ	๒๕๗/๒๑๐	ปพฺพาชนียกมฺมารหสฺส	๔๘๓/๕๑๐
ปณฺณรสิโก	๓๒๓/๒๙๖	ปมาณาติกฺกนฺตํ	๑๗๓/๙๖
ปติฏฺฐาติ	๓๒๔/๓๐๑	ปโยคชาติกํ	๔๐๕/๔๐๘
ปติตฺถียติ	๔๕๕/๔๖๐	ปโยคนิทานํ	๔๐๕/๔๐๘
ปตฺตํ	๔๕/๒๕	ปโยคปฺปภวํ	๔๐๕/๔๐๘
ปตฺตคาหาปกสมฺมติยา	๓๓๒/๓๓๖	ปโยคสมุฏฺฐานํ	๔๐๕/๔๐๘
ปตฺตคาหาปโก	๔๖๔/๔๗๖	ปโยคสมุทยํ	๔๐๕/๔๐๘
ปตฺตโจวนํ	๑๘๐/๑๐๔	ปโยคสมฺภารํ	๔๐๕/๔๐๘
ปตฺตนิลฺเลหกํ	๑๘๐/๑๐๔	ปโยเค	๑๖๑/๗๖
ปตฺตปริยาปนฺนมตฺตํ	๒๗๔/๒๒๕	ปโยเชนฺโต	๓๒๔/๓๐๓
ปตฺตเภสชฺชํ	๒๖๒/๒๑๕	ปรกฺกมิ	๑๗/๑๒
ปตฺตสญฺญี	๑๕๖/๗๓	ปรจิตฺตํ	๓๒๕/๓๐๙
ปตฺตสนฺนิจยํ	๒๑๗/๑๓๖	ปรปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปรปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒	ปริปุจฺฉามิ	๑๒๔/๕๑
ปรมฺปรภตฺตํ	๓๓๕/๓๔๓	ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ	๒๓๗/๑๘๕
ปรมฺปรโภชเน	๘๖/๓๘	ปริปูรณปจฺจยา	๒๔๗/๑๙๖
ปรมฺปรา	๒๖๒/๒๑๕	ปริปูริการี	๒๗๒/๒๒๒
ปรมฺปราภฏฺ	๒/๓,๘/๘	ปริปูโร	๓๒๒/๒๘๔
ปรมฺมุขา	๓๒๔/๓๐๐	ปริพฺพาชเกน	๔๓/๒๔
ปรวาจาย	๓๒๔/๒๙๙	ปริพฺพาชิกาย	๙๔/๔๑
ปรามฏฺโจ	๓๘๑/๓๙๔	ปริภณฺฑกรณมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
ปรามสติ	๔๘๔/๕๑๑	ปริภวา	๔๓๒/๔๓๙
ปริกถา	๔๐๓/๔๐๔	ปริภาสโก	๓๖๔/๓๘๑
ปริกถากเตน	๔๐๓/๔๐๔	ปริภาสติ	๓๒๓/๒๙๓
ปริกปฺปาวหาโร	๓๒๕/๓๐๘	ปริภาสนฺติยา	๒๒๓/๑๕๔
ปริกฺขารา	๓๒๔/๓๐๐	ปริโภคา	๓๒๙/๓๒๙
ปริกฺขาเรน	๒๑๗/๑๓๗	ปริโภชนียํ	๒๓๖/๑๘๓
ปริกฺเขปปั	๑๗๓/๙๕	ปริมณฺฑลํ	๑๕๖/๗๓
ปริคูหติ	๓๕๙/๓๗๔	ปริมทฺทาเปนฺตี	๒๓๙/๑๘๗
ปริจิตา	๓๒๗/๓๒๓	ปริมทฺทาเปสุ	๒๒๖/๑๖๔
ปริณตํ	๕๓/๒๗	ปริยนฺตภาณินา	๓๖๕/๓๘๖
ปริณาเมน	๒๕๙/๒๑๒	ปริยาทินฺนจิตฺโต	๓๒๓/๒๙๗
ปริณาเมนฺตสฺส	๕๓/๒๗	ปริยาปนฺนํ	๑/๑,๒/๒
ปริณาเมยฺย	๒๕๙/๒๑๒	ปริยาปุณํ	๒๒๖/๑๖๗
ปริณาเมสุ	๕๓/๒๗	ปริยาปุณนฺติยา	๒๒๒/๑๕๓
ปริปติ	๗๒/๓๔	ปริยาปุณิสุ	๒๒๒/๑๕๓
ปริปาจิตํ	๘๓/๓๘	ปริเยสิสุ	๔๗/๒๖

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปริวฏฺเฏตฺวา	๒๑๗/๑๓๖	ปวาเรนฺติยา	๒๒๓/๑๕๕
ปริวาสทานํ	๔๙๙/๕๑๗	ปวาเรนฺโต	๑๖๘/๘๘
ปริวาสารหํ	๔๘๓/๕๑๐	ปวาเรสุ	๒๒๓/๑๕๕
ปริวาโส	๓๖๔/๓๘๐	ปวาเรสิ	๘๙/๓๙
ปริเวณํ	๒๓๖/๑๘๓	ปวิเวกํ	๓๒๕/๓๑๓
ปริสกฺกติ	๔๕๐/๔๕๕	ปวิสิสฺสาม	๑๖๗/๘๙
ปริสงฺกสิ	๓๖๐/๓๗๘	ปวิสึสุ	๒๒๓/๑๕๓
ปริสงฺกาย	๓๖๐/๓๗๘	ปเวเสติ	๑๕๗/๗๕
ปริสโต	๔๘๒/๕๑๐	ปสนฺนานํ	๒/๓,๘/๘
ปริสุทฺธกายสมาจาโร	๔๓๖/๔๔๑	ปสยฺหปวตฺตา	๔๒๓/๔๒๙
ปริสุทฺธวจีสมาจาโร	๔๓๖/๔๔๑	ปสยฺหาวหาโร	๓๒๕/๓๐๘
ปลาสาภิภูโต	๔๕๕/๔๕๙	ปสสิโย	๔๘๑/๕๐๗
ปลาสี	๒๗๒/๒๒๓	ปสาเข	๒๒๓/๑๕๖
ปลิโพธา	๓๒๒/๒๘๕	ปสาทาย	๓/๒,๘/๘
ปลุลงฺกํ	๒๒๒/๑๕๑	ปสาเรตา	๔๕๕/๔๖๐
ปลุลตฺถิกานิสินฺนสฺส	๑๕๖/๗๔	ปสีทนฺติ	๓๒๕/๓๑๕
ปลุลตฺถิกาย	๑๕๖/๗๑	ปสุกูลานิ	๓๓๐/๓๓๒
ปวตฺตินึ	๒๒๔/๑๕๘	ปสุกูลิกงฺคํ	๓๘/๒๓
ปวารณา	๒๖๑/๒๑๔	ปสุกูลิกา	๔๔๓/๔๕๐
ปวารณากมฺมํ	๓๒๕/๓๑๓	ปสุตฺตกตา	๔๔๘/๔๕๓
ปวารณาฐปนํ	๔๙๙/๕๑๗	ปสุตฺโต	๓๒๔/๒๙๙
ปวารโณวาทา	๒๒๖/๑๖๗	ปสฺสตา	๑/๑,๒/๒
ปวาริตา	๘๘/๓๙	ปสฺสาวํ	๑๕๖/๗๒-๗๓
ปวาเรตพฺพํ	๒๓๒/๒๙๕	ปสฺสาวปาทุกา	๓๒๓/๒๙๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปสฺสาวมคฺคํ	๑๖๑/๗๖	ปาปณิเกน	๔๐๓/๔๐๕
ปหเฏ	๑๗๒/๙๔	ปาปธมฺมา	๓๒๔/๓๐๒
ปหานํ	๒๗๒/๒๒๒	ปาปมิตฺตตา	๓๒๓/๒๗๙
ปหารํ	๑๒๗/๕๑	ปาปสมาจาโร	๓๒๓/๒๙๓
ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ	๒๓/๑๗	ปาปิกาย	๑๒๑/๔๙
ปาจิตฺติยาปตฺติกฺขนฺโธ	๒๓/๑๗	ปาปิจฺฉตา	๓๒๓/๒๙๗
ปาฏิกงฺขา	๓๓๑/๓๓๔	ปาปิจฺโฉ	๑๖๐/๗๖
ปาฏิเทสนี	๒๖๕/๒๑๗	ปาปิฏฺฐตรํ	๔๑๙/๔๒๕
ปาณิตเลหิ	๔๖๙/๔๗๙	ปาเปสุ	๒๐/๑๓
ปาตพฺยตํ	๓๒๓/๒๙๖	ปามุชฺชํ	๓๖๖/๓๘๗
ปาติโมกฺขํ	๑/๒,๒/๓	ปายนฺตี	๒๒๔/๑๕๖,๒๓๗/๑๘๔
ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ	๓๒๒/๒๘๖	ปารมี	๒๕๗/๒๑๐
ปาติโมกฺขสังวรสังวุโต	๓๒๗/๓๒๒	ปาราชิกาปตฺติขนฺโธ	๒/๒
ปาติโมกฺขุทฺเทสานํ	๑/๑,๒/๒	ปาริวาสิกํ	๓๒๐/๒๗๗
ปาเตติ	๑๖๖/๘๕	ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน	๒๒๕/๑๖๒
ปาเตนฺโต	๑๖๖/๘๕	ปาริวาสิโก	๔๖๗/๔๗๙
ปาทำ	๑๕๐/๖๑	ปาริสุทฺธิ	๓๒๕/๓๑๖
ปาทมูสนิกา	๓๒๓/๒๙๘	ปาริสุทฺธิอุโปสโถ	๓๒๓/๒๙๖
ปาทุกา	๓๒๓/๒๙๗	ปาริสุทฺธิอุโปสโถ	๓๒๕/๓๑๖
ปาทุการูพฺหสฺส	๑๕๖/๗๐	ปารุปนฺโต	๑๗๕/๙๘
ปาทุกุปาหนา	๒๖๗/๒๑๘	ปารุปิ	๒๒๐/๑๔๖
ปานียํ	๒๓๖/๑๘๓	ปาสาทิกสุตฺตนิยํ	๓๒๕/๓๐๙
ปานียถาลกํ	๑๘๐/๑๐๔	ปิณฺฑาเกน	๒๒๖/๑๖๔
ปาปกสฺส	๒๗๒/๒๒๒	ปิฏกำ	๓/๔-๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปิณฺฑปาตํ	๘๒/๓๗	ปุถุสิลา	๓๓๘/๓๕๐
ปิณฺฑปาติกงฺคํ	๓๘/๒๓	ปุนกมฺมาย	๑๗๑/๙๒
ปิณฺฑปาติกสฺส	๓๒๕/๓๐๗	ปุพฺพกรณํ	๔๐๔/๔๐๗
ปิณฺฑปาติกา	๓๒๕/๓๑๓	ปุพฺพกรณนิทาโน	๔๐๕/๔๐๘
ปิณฺฑาย	๑๖๙/๘๙	ปุพฺพกุสโล	๓๒๕/๓๑๑
ปิณฺฑุเขปกํ	๑๗๙/๑๐๓	ปุพฺพงฺคมํ	๒๙๒/๒๔๕
ปิณฺเฑ	๑๖๑/๗๗	ปุพฺพณฺหสมเย	๔๐๑/๔๐๓
ปิตุฆาตกํ	๔๙๐/๕๑๓	ปุพฺพาปตฺติ	๓๒๑/๒๘๐
ปิยกรโณ	๒๗๔/๒๒๕	ปุพฺพาปรกุสโล	๔๒๔/๔๓๔
ปิโลติกาย	๔๐๓/๔๐๕	ปุพฺพูปปริปาจิตา	๒๕๘/๒๑๑
ปิวิ	๑๐๕/๔๕	ปุพฺเพนิวาสํ	๓๒๗/๓๒๓
ปีจุ	๖๗/๓๒	ปุราณจีวรํ	๒๗/๑๙
ปุคฺคลครุ	๔๕๗/๔๖๗	ปุราณทุติยิกาย	๒/๒
ปุคฺคลสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙	ปุราณสนฺถตสฺส	๓๘/๒๓
ปุคฺคลสฺส	๓๒๔/๓๐๑	ปุริมโก	๓๒๓/๒๙๑
ปุคฺคลา	๔๗๕/๔๙๐	ปุริสปุคฺคลสฺส	๑๙๔/๑๒๐
ปุคฺคลาธีนา	๔๑๖/๔๑๘	ปุริสปุคฺคโล	๒๑๒/๑๓๔
ปุคฺคลิกปริโภเคน	๔๖๑/๔๗๕	ปุริสสัสฺสฏฺฐจุ	๒๒๕/๑๖๑
ปุคฺคลิเกน	๒๓๐/๑๗๕	ปุเรชาตปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖
ปุจฺฉนา	๒๖๔/๒๑๖	ปุเรภตฺตํ	๙๙/๔๓
ปุจฺฉิสฺสํ	๓๒๐/๒๗๕	ปูรยิตฺวาน	๒๕๗/๒๑๐
ปุถุชนกลฺยาณิกา	๒๐๒/๑๓๐	ปูวปจฺจยโชติ	๒๖๐/๒๑๓
ปุถุชฺชนกลฺยาณกา	๒/๓,๘/๘	ปูเว	๘๗/๓๙,๑๖๘/๘๘
ปุถุชฺชนา	๓๒๒/๒๘๕	เปโต	๑๗๑/๙๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
เปสลานํ	๒/๓,๘/๘
เปสิตาเปสิตํ	๔๖๔/๔๗๖
เปสุญฺญํ	๑๖๕/๘๔,๓๒๒/๒๘๖
โปกฺขรณึ	๒๓๕/๑๘๑
[ผ]	
ผรุเสน	๓๕๙/๓๗๕
ผรุโส	๓๘๒/๓๙๔
ผลํ	๓๒๕/๓๑๖
ผพฺพีชํ	๓๒๕/๓๑๖
ผาณิตํ	๒๒๗/๑๖๘
ผาสุวิหาราย	๒/๓,๘/๘
[พ]	
พนฺธนมตฺเตน	๔๐๓/๔๐๔
พลวนิสฺสิโต	๓๘๒/๓๙๔
พหิสีมาย	๓๒๓/๒๙๒
พหิสีเม	๔๘๖/๕๑๑
พหุชนกนฺโต	๔๒๒/๔๒๘-๔๒๙
พหุชนากนฺโต	๔๒๒/๔๒๗-๔๒๘
พหุชนมนาโป	๔๒๒/๔๒๘-๔๒๙
พหุชนามนาโป	๔๒๒/๔๒๗-๔๒๘
พหุชนรุจิโต	๔๒๒/๔๒๘-๔๒๙
พหุชนารุจิโต	๔๒๒/๔๒๗-๔๒๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
พหุชนาสุขาย	๒๗๒/๒๒๒
พหุชนาหิตาย	๒๗๒/๒๒๒
พหุลีกตาย	๓๓๑/๓๓๔
พหุสฺสุโต	๓/๔,๓๒๖/๓๒๐
พาลโจฑโก	๓๕๙/๓๗๕
พาลุสฺสนฺนา	๕๐๑/๕๒๐
พาโล	๓๒๓/๒๙๐,๒๙๒
พาหุปฺปจาลกํ	๑๗๖/๑๐๐
พุทฺธจนฺเท	๒๕๗/๒๑๐
พุทฺธญาเณน	๒๖๕/๒๑๗
พุทฺธาทิจฺเจ	๒๕๗/๒๑๐
พุทฺธิมตา	๓๕๙/๓๗๓
พฺยญฺชนํ	๑๕๓/๖๖
พฺยญฺชนโส	๓๒๖/๓๒๑
พฺยตฺตํ	๑๒๔/๕๑
พฺยตฺโต	๔๓๔/๔๔๔
พฺยากตา	๔๒๒/๔๒๙
พฺยาหรนฺโต	๑๗๙/๑๐๓
พฺยาหเร	๑๕๖/๗๔
พฺยูเห	๒๑๙/๑๔๓,๒๓๒/๑๗๗
พฺรหฺมจริยํ	๓๒๓/๒๙๖
พฺรหฺมจริยนฺตราโย	๓๒๔/๓๐๓
พฺรหฺมจริเยน	๒๑๙/๑๔๔
พฺรหฺมจาริปฏิญฺโญ	๓๒๓/๒๙๖

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
พฺรหฺมทณฺฑำ	๔๙๖/๕๑๕	ภยาคติ	๓๒๔/๓๐๕
พฺรูหิ	๒๘๓/๒๓๕	ภยานำ	๔๙๘/๕๑๖
		ภสฺสการโก	๓๒๓/๒๙๒
[ภ]		ภาคิยา	๓๑๙/๒๗๔
ภคินี	๓๕๕/๓๖๙	ภาชาเปนฺตี	๒๓๐/๑๗๔
ภงฺคำ	๔๐๘/๔๑๐	ภานุสนฺธิกุสโล	๔๒๒/๔๒๘
ภชนฺติ	๑๘๒/๑๐๖	ภาวนีโย	๓๖๕/๓๘๗
ภฏฺโฐ	๓๓๙/๓๕๑	ภาวิตาย	๓๓๑/๓๓๔
ภณติ	๑๖๐/๗๖	ภาสปริยนฺตำ	๓๒๕/๓๑๐
ภณนฺโต	๑๖๗/๘๖	ภาสิตำ	๓๗๙/๓๙๒
ภณฺฑำ	๒๘๒/๒๓๔	ภิกฺขุ	๑๕/๑๒
ภณฺฑนำ	๓๑๔/๒๗๐	ภิกฺขุนี	๑๖๗/๘๗
ภณฺฑนการโก	๓๒๓/๒๙๒	ภิกฺขุนีโคจโร	๓๒๕/๓๐๘
ภณฺฑนชาตานำ	๑๓๑/๕๒	ภิกฺขุนีทูสกำ	๔๙๐/๕๑๓
ภณฺฑนฺตา	๕๕/๒๙	ภิกฺขุนีปริปาจิตำ	๘๒/๓๗
ภณฺฑุกมฺมำ	๔๙๖/๕๑๕	ภิกฺขุนูปสฺสยำ	๗๖/๓๕
ภตฺตคฺควตฺตำ	๔๕๘/๔๖๘	ภิกฺขุโนวาทกสมฺมติ๋	๔๑๙/๔๒๕
ภตฺตคฺเค	๔๖๗/๔๗๘	ภิกฺขุเปสุญฺเญ	๕๖/๒๙
ภตฺตุทฺเทสกงฺคานิ	๔๖๓/๔๗๖	ภินฺเนน	๔๕/๒๕
ภพฺพาปตฺติโก	๓๒๑/๒๘๑	ภิยฺโยภาวาย	๒/๓,๘/๘
ภมุกำ	๓๖๕/๓๙๖	ภิสึ	๖๗/๓๒
ภยคามิตา	๒๐/๑๓	ภีรุ	๓๖๕/๓๘๖
ภยคามินิโย	๒๑๔/๓๑๕	ภึสา	๒๕๙/๒๑๒
ภยทสฺสาวี	๓๒๗/๓๒๒	ภึสาปิเต	๑๗๐/๙๑

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ภีสาเปติ	๑๗๐/๙๑	เภโท	๒๐/๑๔
ภีสาเปนฺตสฺส	๑๐๘/๔๖	เภสชฺชานิ	๔๖/๒๕
ภีสาเปนฺโต	๑๗๐/๙๑	โภคพฺยสนำ	๓๒๕/๓๐๘
ภีสาเปสุำ	๑๐๘/๔๖	โภคสมฺปทา	๓๒๕/๓๐๘
ภุญฺชนปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๘	โภชนปริโยสาเน	๑๖๘/๘๘
ภุญฺชนฺโต	๑๗๙/๑๐๒	โภชนียำ	๑๖๘/๘๘
ภุญฺชิสฺสามิ	๒๒๙/๑๗๒		
ภุญฺชึสุ	๒๒๗/๑๖๘	**[ม]**	
ภุตฺตาวี	๘๘/๓๙	มกฺขาภิภูโต	๔๕๕/๔๕๙
ภูตำ	๑๖๕/๘๓	มกฺขี	๒๗๒/๒๒๓
ภูตคามำ	๑๖๖/๘๕	มคฺคโกวิทา	๓/๕
ภูตคามปาตพฺยตาย	๖๔/๓๑	มงฺกุกตฺตุกาโม	๒๘๑/๒๓๓
ภูตสำวิชาเนน	๒๕๗/๒๑๑	มจฺฉำ	๒๒๗/๑๖๙
ภูมิ	๒๙๒/๒๔๕	มจฺฉรายติ	๒๓๖/๑๘๓
ภูมิคโต	๓๒๒/๒๘๒	มจฺฉรายนฺติยา	๒๒๓/๑๕๔
ภูมิปุจฺฉา	๔๐๒/๔๐๓	มจฺฉรายนฺตี	๒๓๖/๑๘๓
เภทกรวตฺถูนิ	๒๗๑/๒๒๐	มจฺฉรายิ	๒๒๓/๑๕๔
เภทกานุวตฺติกา	๒๔๙/๒๐๒	มจฺฉริเต	๒๓๖/๑๘๓
เภทานุวตฺตกานำ	๑๘/๑๓	มจฺฉรี	๒๕๙/๒๑๒
เภทาเปติ	๒๓๖/๑๘๔	มจฺฉวสำ	๓๒๕/๓๐๘
เภทาเปนฺติยา	๑๘/๑๓	มชฺชำ	๑๐๔/๔๕,๑๗๐/๙๐
เภทาเปนฺตี	๒๓๖/๑๘๔	มชฺชทานำ	๓๒๕/๓๐๙
เภทาเปสิ	๒๒๓/๑๕๖	มชฺฌนฺติกสมเย	๔๐๑/๔๐๓
เภทาย	๑๗/๑๒	มชฺฌิเม	๓๒๔/๓๐๔

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
มญฺจํ	๖๗/๓๒	มหาโจรา	๓๒๕/๓๐๘
มญฺญมาโน	๙๔/๔๑	มหาปญฺญา	๓/๔
มณฺฑลํ	๑๕๖/๗๓	มหาสทฺทํ	๑๗๖/๙๙
มติกมฺมํ	๓๕๙/๓๗๓	มหิจฺฉตา	๓๒๓/๒๙๐
มตฺตํ	๓๐/๒๐	มาติกา	๒๕๗/๒๑๐
มตฺตการิตา	๓๒๒/๒๘๖	มาตุคาเมน	๙/๑๐
มตฺติกา	๗๓/๓๔	มาตุคาโม	๓๒๓/๒๙๑
มตฺถกจฺฉินฺโน	๓๓๘/๓๕๐	มาตุฆาตกํ	๔๙๐/๕๑๓
มทฺทเวน	๓๖๕/๓๘๖	มานตฺตํ	๔๘๓/๕๑๐
มธุ	๒๒๗/๑๖๘	มานตฺตจาริโก	๔๖๗/๔๗๙
มธุกเตลํ	๓๒๕/๓๐๘	มานตฺตทานํ	๔๙๙/๕๑๗
มนสานุเปกฺขิตา	๓๒๗/๓๒๒	มานตฺตารโห	๔๖๗/๔๗๙
มนุสฺสวิคฺคหํ	๑๕๙/๗๕	มานสิกา	๒๘๓/๒๓๖
มนฺตนา	๓๖๖/๓๘๗	มายาวี	๒๗๒/๒๒๓
มนฺตา	๓๒๓/๒๙๑	มาลา	๒๕๗/๒๑๐
มนฺทตฺตา	๔๓๒/๔๓๙	มาสํ	๒๖/๑๘
มนฺโท	๔๘๐/๔๐๕	มิจฺฉตฺตา	๓๓๐/๓๓๐
มโนกมฺมํ	๒๗๔/๒๒๕	มิจฺฉาชีเวน	๓๒๓/๒๙๔
มมายิตพฺโพ	๓๒๔/๓๐๐	มิจฺฉาทิฏฺฐิ	๓๒๓/๒๙๑
มริสฺสติ	๑๕๗/๗๕	มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา	๓๒๗/๓๒๔
มํสํ	๒๒๗/๑๖๙	มิจฺฉาทิฏฺฐิกา	๓๒๘/๓๒๔
มหลฺลกํ	๑๔/๑๒	มุขทฺวารํ	๙๓/๔๐
มหากถี	๓/๔	มุจฺจติ	๑๖๑/๗๖
มหาคุณํ	๒๕๗/๒๑๐	มุฏฺฐสฺสติ	๓๒๗/๓๒๖

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
มุฏฺฐสฺสติสฺส	๔๖๖/๔๗๗
มุตวาทิตา	๓๒๔/๒๙๙
มุตฺตำ	๓๒๔/๓๐๑
มุยฺหติ	๒๗๐/๒๑๙
มุสา	๓๒๒/๒๘๒
มูลพีชำ	๓๒๕/๓๑๖
มูลานิ	๒๙๒/๒๔๕
มูลาย	๔๘๓/๕๑๐
มูลายปฏิกสฺสนา	๔๙๙/๕๑๗
เมตฺตจิตฺโต	๓๕๙/๓๗๕
เมตฺตาย	๓๓๑/๓๓๔
เมถุนำ	๒/๒
เมถุนธมฺโม	๕๐๑/๕๒๐
เมธกำ	๓๑๔/๒๗๐
เมธาวี	๓/๔,๑๐/๑๐
โมจนปจฺจยา	๑๙๒/๑๑๓
โมเจนฺโต	๑๖๑/๗๖
โมเจสิ	๑๙๒/๑๑๓
โมมูหตฺตา	๔๓๒/๔๓๙
โมหคามิตา	๒๐/๑๓
โมหคามินิโย	๒๑๔/๑๓๕
โมหนเก	๑๒๖/๕๑
โมหปารุตา	๓๓๖/๓๔๖
โมหาคตึ	๓๒๔/๓๐๕
โมเหติ	๑๗๒/๙๔
โมเหนฺโต	๑๗๒/๙๔
โมเหสุ	๑๒๖/๕๑
โมโห	๒๙๓/๒๔๕

[ย]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ยกฺโข	๑๗๑/๙๒
ยถากถำ	๓๑๕/๒๗๐
ยถากมฺมูปเค	๓๒๗/๓๒๔
ยถาฆายำ	๒๕๗/๒๑๑
ยถาทิฏฺจิยา	๔๒๒/๔๒๙
ยถาธมฺมำ	๑๑๖/๔๘
ยถาปฏิรูปี	๔๕๘/๔๖๘
ยถาปตฺติยา	๔๒๒/๔๒๘
ยถาภตำ	๔๖๓/๔๗๖
ยถารตฺตำ	๔๕๘/๔๖๘
ยถาวินเย	๔๒๒/๔๒๘
ยถาวุฑฺฒำ	๔๕๘/๔๖๘
ยถาสนฺถติกา	๔๔๓/๔๕๐
ยาคุปาเน	๔๖๗/๔๗๘
ยาคุภาชกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
ยานำ	๒๖๓/๒๑๖
ยานคตสฺส	๑๕๖/๗๑
ยานเสยฺยาคตสฺส	๑๕๖/๗๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ยานีกตาย	๓๓๑/๓๓๔
ยามกาลิกํ	๓๒๔/๓๐๑
ยายนฺตี	๒๓๙/๑๘๗
ยาวกาลิกํ	๓๒๔/๓๐๑
ยาวชีวิกํ	๓๒๔/๓๐๑
ยาวตติยํ	๑๖๑/๗๘
ยาวตติยกา	๓๒๘/๓๒๗
ยาวทตฺถจีวรํ	๔๖๕/๔๗๗
ยุคมตฺตํ	๓๖๕/๓๘๖
เยภุยฺยสิกา	๒๗๕/๒๒๗
เยภุยฺเยน	๑๕๗/๗๕
[ร]	
รจฺฉํ	๔๖๗/๔๗๘
รโชหรณสเมน	๓๖๕/๓๘๕
รตนํ	๑๗๓/๙๕
รตฺตจิตฺโต	๔๘๑/๕๐๕
รตฺตญฺญู	๓๙๓/๓๙๘
รตฺตนฺธกาเร	๒๑๙/๑๔๒
รตฺติ	๒๖๖/๒๑๗
รตฺติจฺเฉโท	๓๒๒/๒๘๖
รตฺติสตํ	๔๗๗/๔๙๔
รถิกาย	๒๒๖/๑๖๖
รถิยาย	๒๑๙/๑๔๓
รโห	๒๒/๑๕
รโหนิสชฺชาย	๓๒๕/๓๑๕
ราโค	๓๒๕/๓๐๙
ราชนฺเตปุรปฺปเวสเน	๓๓๐/๓๓๒
ราชมหามตฺตานํ	๓๖๐/๓๗๘
ราชาคารํ	๒๒๒/๑๕๐
ริญฺจนฺติ	๒๖๐/๒๑๓
รุกฺขํ	๖๔/๓๑
รุกฺขมูลิกา	๔๔๓/๔๕๐
รุจิ	๔๕๙/๔๗๑
รุหิตํ	๒๓๖/๑๘๔
รูปิกา	๒๖๐/๒๑๓
รูปิยํ	๔๑/๒๔
รูปิยจฺฉฑฺฑกสมฺมติยา	๓๓๒/๓๓๖
รูปิยสํโวหารํ	๔๒/๒๔
รูหนฺติ	๔๑๐/๔๑๑
โรคพฺยสนํ	๓๒๕/๓๐๘
โรทติ	๒๓๒/๑๗๘
โรทิ	๒๑๙/๑๔๕
โรมกํ	๓๒๒/๒๘๖
[ล]	
ลชฺชีสุ	๓๕๙/๓๗๔
ลทฺธสมาปตฺติกสฺส	๓๒๒/๒๘๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ลปิตํ	๒๗๕/๒๒๖
ลพฺภติ	๓๐๔/๒๕๕
ลพฺภา	๓๐๖/๒๕๙
ลสุณํ	๒๑๘/๑๓๙
ลสุณุตฺติฏฺเจ	๒๖๓/๒๑๕
ลหุกครุกํ	๓๒๕/๓๑๑
ลหุปาปุรณํ	๒๑๗/๑๓๙
ลาภา	๒๗๔/๒๒๕
ลิขิตา	๑๘๗/๑๑๐
ลิงฺคปาตุภาเวน	๓๒๔/๓๐๑
ลิงฺคปุจฺฉา	๔๐๐/๔๐๒
ลิมฺปาเปสิ	๗๒/๓๔
เลฑฺฑุปาตํ	๑๖๖/๘๕
เลสมตฺตํ	๑๖/๑๒
โลกกิ	๓๒๕/๓๐๙
โลกหิเตน	๒๘๓/๒๓๕
โลโภ	๒๙๓/๒๔๕
โลมํ	๒๑๘/๑๔๐
โลหิตุปฺปาทกิ	๔๙๐/๕๑๓

[ว]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วคฺคกมฺมํ	๓๒๔/๓๐๑
วคฺควาทกา	๒๐/๑๓
วจนํ	๑/๒,๒/๓
วจนีโย	๓๐๖/๒๙๕
วจีกมฺมํ	๒๗๔/๒๒๕
วจฺจปาทุกา	๓๒๓/๒๙๗
วจฺจมคฺคํ	๑๖๑/๗๖
วชฺชปฏิจฺฉาทิกา	๒๒๘/๑๗๑
วชฺชปฺปฏิจฺฉาทนปจฺจยา	๒๔๗/๑๙๕
วชฺชานิ	๔๙๘/๕๑๖
วชฺชานุวตฺติคหณา	๒๖๑/๒๑๔
วณฺณิ	๖/๖
วตฺตติ	๒/๓
วตฺตมานาย	๑๓๓/๕๓
วตฺเตสุ	๔๒๐/๔๒๖
วตฺถปฏิจฺฉาทิ	๓๒๓/๒๙๑
วตฺถพฺพิ	๓๒๒/๒๘๘
วตฺถุกตาย	๓๓๑/๓๓๔
วตฺถุนานตฺตตา	๓๒๔/๓๐๒
วตฺถุปุจฺฉา	๓๙๙/๔๐๒
วตฺถุวิปนฺโน	๓๒๒/๒๘๔
วตฺถุสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙
วตฺถุสนฺทสฺสนา	๓๒๔/๓๐๔
วตฺถุสภาคตา	๓๒๔/๓๐๒
วตฺถุสฺมิ	๑/๑,๒/๒
วทติ	๒๓๒/๑๗๘
วทิตฺวา	๒๑๙/๑๔๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วมฺเภตุกาโม	๒๘๑/๒๓๓	วาสิตเกน	๒๒๖/๑๖๔
วรานิ	๓๓๐/๓๓๓	วิกปฺปี	๑๖๒/๘๐
วสติ	๑๖๐/๗๖	วิกปฺเปตฺวา	๑๑๒/๔๗
วสนฺตสฺส	๑๐๒/๔๔	วิกาเล	๒๓๒/๒๘๙
วสาเตลํ	๓๒๕/๓๐๘	วิคฺคหุตฺตรึ	๒๕๙/๒๑๒
วสึสุ	๑๐๒/๔๔	วิคฺคโห	๓๑๔/๒๗๐
วสฺสํ (วุตฺถาย)	๒๒๑/๑๕๐	วิฆาสํ	๒๑๘/๑๔๑
วสฺสิกสาฏิกํ	๑๔๔/๕๗	วิญฺญตฺติ	๒๖๐/๒๑๓
วสฺสิกสาฏิกจีวรํ	๔๗/๒๖	วิญฺญตฺตุตฺตริ	๒๖๐/๒๑๓
วสฺสิกา	๒๖๐/๒๑๓	วิญฺญาตวาทิตา	๓๒๔/๒๙๙
วสฺสูปนายิกํ	๓๒๐/๒๗๕	วิญฺญาปิเต	๒๓๐/๑๗๔
วหนฺติ	๓๒๓/๒๙๑	วิญฺญาเปติ	๑๖๒/๗๙
วาจโต	๒/๒,๔/๕	วิญฺญาเปตฺวา	๘๕/๓๘
วาจยีสุ	๓/๔	วิญฺญาเปนฺติยา	๒๑๗/๑๓๖
วาจสิกา	๒๘๓/๒๓๕	วิญฺญาเปนฺโต	๑๖๒/๗๙
วาจาจิตฺตา	๒๕๙/๒๑๓	วิญฺญาเปสิ	๒๙/๒๐
วาจาย	๓๒๔/๒๙๙	วิญฺญาเปสุ	๔๕/๒๕
วาเจติ	๑๖๕/๘๔	วิญฺญุปสตฺถานิ	๒๗๔/๒๒๕
วาเจนฺติยา	๒๒๒/๑๕๓	วิญฺญู	๒๗๐/๒๑๙
วาเจสุ	๕๗/๒๙	วิญฺญูวิภาวิตา	๔๘๑/๕๐๙
วาทิตํ	๒๑๘/๑๔๒	วิตฺถาริตา	๒๒๗/๑๗๐
วายเมยฺยาถ	๒๗๒/๒๒๒	วิตฺถาเรน	๓๒๕/๓๑๒
วายาเปติ	๑๖๔/๘๒	วิทตฺถิโย	๓๒๖/๓๑๙
วายาเปสุ	๔๙/๒๖	วิทิตํ	๓๒๕/๓๐๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วิธมานา	๓๒๙/๓๒๘	วิปฺปการปุจฺฉา	๔๐๐/๔๐๒
วิธวโคจโร	๓๒๕/๓๐๗	วิปฺปวสนฺตสฺส	๒๕/๑๘
วิธวาโคจโร	๓๒๕/๓๐๗	วิปฺปวสนฺโต	๑๖๒/๗๙
วิธูปเนน	๒๑๘/๑๔๐	วิปฺปวาโส	๓๒๓/๒๙๒
วินยครุกา	๔๗๔/๔๘๘	วิภงฺคํ	๒๕๙/๒๑๒
วินยญฺญู	๓/๕	วิภงฺคโกวิท	๒๘๓/๒๓๕
วินยธรํ	๑๒๔/๕๑	วิภตฺติ	๒/๓
วินยธรปญฺจเมน	๓๒๕/๓๐๙	วิมุตฺติกฺขนฺเธน	๓๒๖/๓๑๙
วินยปุเรกฺขารตา	๔๓๘/๔๔๓	วิมุตฺติญาณทสฺสนกฺขนฺเธน	๓๒๖/๓๑๙
วินยานุคฺคหาย	๒/๓,๘/๘	วิรติ	๒๗๑/๒๒๐
วินยานุโลมํ	๔๒๔/๔๓๔	วิโรจนฺติ	๓๒๓/๒๙๑
วินโย	๑/๒,๒/๓	วิลิขิตมตฺเตน	๔๕/๒๕
วินิจฺฉยกถาย	๑๓๓/๕๓	วิวฏกเต	๑๕๗/๗๕
วินิจฺฉยกุสโล	๓๓๐/๓๓๑	วิวฏโก	๓๒๓/๒๙๐
วินิปาตํ	๓๒๕/๓๑๕	วิวฏานิ	๓๒๓/๒๙๑
วินิพฺภุชิตฺวา	๓๐๖/๒๕๙	วิวฏฏกปฺเป	๓๒๗/๓๒๔
วินีตวตฺถูนิ	๒๗๑/๒๒๐	วิวณฺเณติ	๑๗๒/๙๓
วิเนตุํ	๓๒๖/๓๒๐	วิวณฺเณนฺตสฺส	๑๒๕/๕๑
วิโนเทตุํ	๓๒๖/๓๒๐	วิวณฺเณสุ	๑๒๕/๕๑
วิปจฺจตาย	๓๑๔/๒๗๐	วิวทติ	๒๙๒/๒๔๕
วิปชฺชนฺติ	๔๘๓/๕๑๐	วิวริตฺวา	๑๗๕/๙๘
วิปตฺติ	๑/๑-๒	วิวาทการโก	๓๒๓/๒๙๒
วิปตฺติสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙	วิวาทนิทานํ	๓๔๒/๓๕๖
วิปฺปกตจีวรํ	๓๒๖/๓๑๙		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วิวาทมูลานิ	๒๗๒/๒๒๒	วิหรึสุ	๒๑๕/๑๓๕
วิวาทาธิกรณํ	๓๒๔/๓๐๒	วิหารํ	๑๔/๑๒
วิวาทาธิกรณปจฺจยา	๒๘๘/๒๔๑	วิหารวตฺถุ	๑๔/๑๓
วิวาทาปนฺนานํ	๑๓๑/๕๒	วิหาโร	๗๒/๓๔
วิวาโท	๒๗๒/๒๒๒	วิเหสเก	๖๕/๓๒
วิวิธํ	๒๕๗/๒๑๐	วีถา	๓๓๑/๓๓๔
วิเวกทสฺสินา	๒๘๓/๒๓๕	วีมํสติ	๑๖๑/๗๗
วิเวเจตุ	๓๒๖/๓๒๐	วีสติวคฺคกรเณ	๔๘๗/๕๑๒
วิสมนิสฺสิโต	๓๘๒/๓๙๔	วุจฺจมาโน	๑๙/๑๓
วิสยานิ	๔๗๘/๔๙๗	วุฏฺฐาติ	๓๒๔/๒๙๙
วิสฺสฏฺฐา	๓๐๖/๒๕๙	วุฏฺฐานุ	๓๒๖/๓๒๐
วิสาณมยุ	๑๗๓/๙๕	วุฏฺฐานาธิปฺปาโย	๔๓๐/๔๓๘
วิสารโท	๓๒๕/๓๑๖	วุฏฺฐาปนปจฺจยา	๒๔๘/๑๙๗
วิสิพฺพาเปตฺวา	๒๒๐/๑๔๕	วุฏฺฐาปนสมฺมติ	๓๓๐/๓๓๓
วิสิพฺเพ	๒๖๑/๒๑๔	วุฏฺฐาปิตุ	๒๒๔/๑๕๘
วิสิพฺเพตฺวา	๒๒๐/๑๔๕	วุฏฺฐาเปติ	๒๓๗/๑๘๔
วิสิพฺเพนฺตสฺส	๑๐๙/๔๖	วุฏฺฐาเปนฺติยา	๒๒๔/๑๕๖
วิสิพฺเพสุ	๑๐๙/๔๖	วุฏฺฐาเปสุ	๒๒๔/๑๕๖
วิสุสชฺชิสฺสสุ	๓๒๐/๒๗๕	วุฏฺฐาเปสิ	๒๔๘/๑๙๗
วิสุสาโส	๓๒๕/๓๑๖	วุฑฺฒตโร	๔๖๗/๔๗๘
วิเสสาธิคเมน	๓๒๓/๒๙๗	วูปกาสาเปนฺติ	๒๒๔/๑๕๖
วิหรถ	๒๑๖/๑๓๕	วูปกาสาเปสิ	๒๒๔/๑๕๙
วิหริ	๒๔๘/๑๙๗	วูปกาเสตุ	๓๒๖/๓๒๐
วิหริตฺถ	๒๑๖/๒๓๕	วูปกาเสนฺติ	๒๓๗/๑๘๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วูปกาเสสิ	๒๒๔/๑๕๙
วูปสมาย	๒๒๒/๑๕๒
วูปสมฺมติ	๓๐๕/๒๕๗
วูปสเมนฺติยา	๒๒๒/๑๕๒
วูปสเมสิ	๒๒๒/๑๕๒
วูปสเมหิ	๒๒๒/๑๕๒
เวจิตสีสสฺส	๑๕๖/๗๑
เวทนา	๑๙๓/๑๑๙
เวทนาฏฺโฏ	๔๘๑/๕๐๕
เวโป	๓๖๕/๓๘๕
เวมติกา	๒๒๘/๑๗๑
เวยฺยาวจฺจํ	๒๖๓/๒๑๖
เวรมณี	๒๗๑/๒๒๐
เวรานํ	๔๙๘/๑๕๖
เวลาอนติกฺกโม	๒๗๑/๒๒๐
เวสิยาโคจโร	๓๒๕/๓๐๗
เวหาสกุฏิยา	๑๖๖/๘๖
เวหาสคโต	๓๒๒/๒๘๒
โวโรปนปจฺจยา	๑๙๐/๑๑๒
โวโรเปนฺโต	๑๕๙/๗๕
โวโรเปสุ	๕/๖
โวโรเปสิ	๑๑๔/๔๘
โวสานํ	๓๒๓/๒๙๗
โวสาสนฺติยา	๑๔๗/๕๘
โวสาสารณฺณเกน	๒๖๒/๒๑๕
โวหริตพฺโพ	๓๒๓/๒๙๕
โวหาโร	๓๑๔/๒๗๐

[ส]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สกจิตฺตํ	๓๒๕/๓๐๙
สกณฺณชปฺปโก	๓๒๓/๒๙๐
สกพเพน	๑๗๙/๑๐๓
สกวาจาย	๓๒๔/๒๙๙
สกฺกจฺจํ	๑๕๖/๗๓
สกฺขรา	๓๒๓/๒๙๗
สคารโว	๓๖๗/๓๘๘
สคฺคํ	๓๒๕/๓๐๙
สงฺกมนี	๒๖๒/๒๑๕
สงฺกมนียํ	๒๒๖/๑๖๖
สงฺการํ	๒๑๘/๑๔๑
สงฺกิลิฏฺจิตฺตา	๓๒๓/๓๑๖
สงฺขตา	๒๕๗/๒๑๐
สงฺขิตฺตา	๒๒๗/๑๗๐
สงฺเขปี	๒๗๐/๒๑๙
สงฺคหาย	๒๗๔/๒๒๕
สงฺคหิต	๑๘๓/๑๐๗
สงฺคามาวจเรน	๓๖๕/๓๘๕
สงฺฆครุ	๔๕๗/๔๖๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สงฺฆครุเกน	๓๖๕/๓๘๕
สงฺฆนานากรณํ	๔๔๐/๔๔๕
สงฺฆผาสุตาย	๒/๓,๘/๘
สงฺฆภินฺโน	๔๗๙/๕๐๐
สงฺฆเภทำ	๓๒๐/๒๗๘
สงฺฆเภทกสฺส	๑๗/๑๒
สงฺฆเภทโก	๑๖๑/๗๘
สงฺฆเภทาย	๑๘/๑๓
สงฺฆมชฺเฌ	๖๕/๓๒
สงฺฆราชิ	๔๔๐/๔๔๕
สงฺฆเร	๒๖๕/๒๑๗
สงฺฆวตฺถานำ	๔๔๐/๔๔๕
สงฺฆสมฺมติ	๓๒๓/๒๙๕
สงฺฆสุฏฺฐุตาย	๒/๓,๘/๘
สงฺฆอุโปสโถ	๓๒๓/๒๙๖
สงฺฆาฏิจารำ	๒๓๓/๑๗๙
สงฺฆาฏิวารำ	๒๓๓/๑๗๙
สงฺฆาณิ	๒๒๖/๑๖๗
สงฺฆาทิเสสาปตฺติกฺขนฺโธ	๘/๘
สงฺฆาธีนา	๔๑๖/๔๑๘
สงฺฆิกำ	๕๓/๒๗
สงฺโฆ	๒๙๖/๒๔๗,๓๑๔/๒๗๐
สจิตฺตโก	๓๒๔/๒๙๙
สญฺจริตฺต	๑๒/๑๑
สญฺจริตฺตานุภาสำ	๒๕๗/๒๑๑
สญฺจรี	๒๖๐/๑๒๓
สญฺจิจฺจ	๑๑๔/๔๘,๑๕๙/๗๕
สญฺชานีสุ	๑๑๑/๔๖
สญฺญำ	๔๕๙/๔๗๑
สญฺญตฺติโย	๓๒๙/๓๒๙
สญฺญาจิกา	๑๓/๑๑
สญฺญาจิเกน	๒๑๗/๑๓๗
สญฺญาวิโมกฺขา	๓๒๒/๒๘๘
สโจ	๒๗๒/๒๒๓
สณฺเหน	๔๓๗/๔๔๓
สติวินยารหสฺส	๔๘๓/๕๑๐
สติวินโย	๒๗๕/๒๒๗
สติสมฺโมสา	๒๙๕/๒๔๖
สตฺตรสวคฺคิยา	๙๐/๔๐
สตฺตสติกำ	๓๒๐/๒๗๘
สตฺตาหำ	๔๖/๒๕
สตฺตาหกรณีเยน	๓๒๗/๓๒๒
สตฺตาหกาลิกำ	๓๒๔/๓๐๑
สตฺตุ	๔๓๕/๔๔๐
สตฺถปริจิตำ	๓๒๕/๓๑๖
สตฺถปาณิสฺส	๒๕๕/๗๐
สตฺถอาวุธปาณินำ	๑๕๖/๗๔
สตฺถุสาสนำ	๓๒๕/๓๐๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สตฺถุสาสเนน	๒๑๐/๑๓๓	สนฺทิฏฺโฐ	๓๗๙/๓๙๒
สทฺทา	๒๖๑/๒๑๔	สนฺนิจยํ	๒๖๒/๒๑๕
สทฺธมฺมครุ	๔๕๗/๔๖๗	สนฺนิฏฺฐานนฺติโก	๔๑๕/๔๑๕
สทฺธมฺมครุเกน	๓๖๕/๓๘๕	สนฺนิธิ	๒๖๓/๒๑๕
สทฺธมฺมฏฺฐิติยา	๒/๓,๘/๘	สนฺนิธิกเตน	๔๐๓/๔๐๔
สทฺธมฺมปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒	สนฺนิธิการกํ	๙๑/๔๐
สทฺธมฺมวสโกวิโท	๓/๔	สปทานจาริกา	๔๔๓/๔๕๐
สทฺธมฺโม	๒๕๗/๒๑๐	สปริกฺขารปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒
สทฺธิวิหาริโก	๓๒๔/๓๐๒	สปริโส	๘๕/๓๘
สทฺธิวิหารึ	๓๒๖/๓๒๐	สปุคฺคลปฏิสญฺญุตฺตา	๓๒๒/๒๘๒
สทฺโธ	๓๒๖/๓๒๐	สปฺปฏิกมฺมอปฺปฏิกมฺมํ	๔๒๔/๔๓๑
สนิทานํ	๓๒๐/๒๗๙	สปฺปฏิกมฺมา	๓๒๑/๒๘๐
สนิทฺเทสํ	๓๒๐/๒๗๙	สปฺปฏิภเย	๒๓๔/๑๘๑
สนฺตํ	๙๙/๔๓	สปฺปาณกํ	๗๓/๓๔,๑๑๕/๔๘
สนฺตรุตฺตเรน	๒๕/๑๘	สปฺปึ	๒๒๗/๑๘๖
สนฺติฏฺฐนฺติยา	๒๑๙/๑๔๒	สพฺพตฺถปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒
สนฺตีรณา	๓๖๖/๓๘๗	สพฺพปจฺจนฺติเมสุ	๓๒๕/๓๐๙
สนฺตุฏฺฐิตา	๓๒๓/๒๙๐	สพฺพภูตานุกมฺปโก	๒๕๗/๒๑๐
สนฺตุฏฺฐึ	๓๒๕/๓๑๒	สพฺพสงฺขารา	๒๕๗/๒๑๐
สนฺถตํ	๓๔/๒๑	สพฺพหตฺถึ	๑๕๖/๗๔
สนฺถตสมฺมติยา	๓๓๒/๓๓๖	สพฺรหฺมเก	๒๕๗/๒๑๐
สนฺถราเปตฺวา	๒๑๙/๑๔๒	สพฺรหฺมจารี	๒๗๔/๒๒๕
สนฺถริตฺวา	๖๗/๓๒	สภตฺโต	๙๙/๔๓
สนฺทิฏฺฐิปรามาสี	๒๗๒/๒๒๓	สภยานเก	๓๓๙/๓๕๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สภาคธมฺมานำ	๒๕๗/๒๑๐	สมาทหิตฺวา	๑๐๙/๔๖
สภิกฺขุกำ	๒๒๓/๑๕๓	สมาทาย	๒/๓
สโภชเน	๙๖/๔๒	สมาทิสติ	๒๗๘/๒๓๐
สมคฺคกมฺมำ	๓๒๔/๓๐๒	สมาธิกฺขนฺเธน	๓๒๖/๓๑๙
สมคฺคกรณียานิ	๔๒๑/๔๒๗	สมาธิสำวตฺตนิกานิ	๒๗๔/๒๒๕
สมคฺคสฺส	๑๗/๑๒	สมานวสฺสิกา	๓๒๓/๒๙๖
สมคฺเคน	๑๓๔/๕๓	สมานสำวาสกภูมิยา	๔๗๙/๕๐๐
สมชฺชทานำ	๓๒๕/๓๐๙	สมานสำวาสโก	๓๒๑/๒๘๐
สมณจีวร	๒๒๐/๑๔๗	สมานสีมาย	๔๒๕/๔๓๖
สมณทุเทสำ	๑๒๓/๕๐	สมานาจริยกิจฺจำ	๓๕๘/๓๗๑
สมณฑลิกเตน	๔๐๓/๔๐๕	สมานุปชฺฌายกิจฺจำ	๓๕๘/๓๗๑
สมติตฺติกำ	๑๕๖/๗๓	สมาปชฺชนปจฺจยา	๑๙๒/๑๑๔
สมถสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙	สมาปชฺชนฺโต	๑๖๑/๗๖
สมถา	๒๗๑/๒๒๐	สมาปชฺชิ	๙/๑๐
สมนนฺตรปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖	สมาปชฺชึสุ	๔๒/๒๔
สมนุปสฺเสยฺยาถ	๒๗๒/๒๒๒	สมุกฺกฏฺจปทานำ	๓๒๐/๒๗๕
สมนุภาสนาย	๑๒๑/๔๙	สมุกฺกำสา	๓๒๔/๓๐๖
สมนุภาสิยมาโน	๑๖๑/๗๘	สมุฏฺจหนฺติ	๑๘๔/๑๐๗
สมยปุจฺฉา	๔๐๑/๔๐๓	สมุฏฺจาติ	๑/๑,๒/๒
สมวาโย	๔๑๒/๔๑๒	สมุฏฺจานนยา	๒๕๖/๒๐๙
สมสูปี	๑๕๖/๗๓	สมุฏฺจานสงฺคโห	๕๐๑/๕๑๙
สมาจารำ	๓๒๐/๒๗๘	สมุฏฺจานาธิกรณา	๑๘๗/๑๑๐
สมาทเปตา	๓๒๖/๓๑๙	สมุฏฺจาเนหิ	๑/๑,๒/๒
สมาทหติ	๑๗๐/๙๑	สมุฏฺจาเปติ	๓๑๔/๒๖๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สมุทฺทเผณโก	๓๒๓/๒๙๗	สมฺมุขากรณียํ	๔๘๓/๕๑๐
สมุทฺเท	๔๗๖/๕๑๑	สมฺมุขาวินโย	๒๙๖/๒๔๗
สมฺปชานมุสา	๑๖๕/๘๓	สโมธานปริวาโส	๓๒๔/๓๐๑
สมฺปชานมุสาวาเท	๕๔/๒๘	สโมธานมานตฺตํ	๓๒๔/๓๐๑
สมฺปตฺติ	๑/๒,๒/๓	สยนคตสฺส	๑๕๖/๗๑
สมฺปโยเชติ	๔๕๑/๔๕๕	สรณคมนํ	๔๘๐/๕๐๔
สมฺปรายิกานํ	๒/๓,๘/๘	สลากคาหา	๓๒๓/๒๙๐
สมฺผํ	๔๒๒/๔๒๘	สลฺลปนฺโต	๕๔/๒๘
สมฺพหุลา	๕/๖	สลฺเลขํ	๓๒๕/๓๑๒
สมฺพาเธ	๒๓๑/๑๗๖	สลฺเลขตา	๓๒๓/๒๙๐
สมฺภตฺโต	๓๗๙/๓๙๒	สวจนียํ	๓๒๓/๒๙๕
สมฺภุณฺชติ	๑๗๑/๙๓	สำวฏฺฏกปฺเป	๓๒๗/๓๒๔
สมฺภุณฺชีสุ	๑๒๒/๕๐	สำวฏฺฏวิวฏฺฏกปฺเป	๓๒๗/๓๒๔
สมฺโภโค	๔๗๙/๕๐๐	สำวตฺตติ	๒๗๔/๒๒๕
สมฺมชฺชติ	๒๓๖/๑๘๓	สวนนฺติโก	๔๑๕/๔๑๖
สมฺมตา	๒๘๖/๒๑๘	สำวราย	๒/๓,๘/๘
สมฺมติ	๑/๑,๒/๓	สำวาสกภูมิโย	๔๗๕/๔๘๙
สมฺมโต	๔๑๙/๔๒๕	สำวาสปฏิกฺเขโป	๓๒๔/๓๐๔
สมฺมนฺติ	๑๘๖/๑๐๘	สำวาสาย	๒๓๖/๑๘๓
สมฺมนฺนติ	๔๘๖/๕๑๑	สำวิทหิตฺวา	๒๗๙/๒๓๑
สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา	๓๒๗/๓๒๔	สำวิธาย	๘๐/๓๖
สมฺมาทิฏฺฐิกา	๓๒๗/๓๒๔	สำสคฺเคหิ	๓๒๓/๒๙๔
สมฺมาวตฺตนา	๓๓๓/๓๓๗	สำสคฺโค	๓๒๕/๓๑๖
สมฺมาสมฺพุทฺเธน	๑/๑,๒/๒	สำสฏฺฐา	๒๑๕/๑๓๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สํสนฺทเต	๓๙๗/๔๐๒	สาทิยนปจฺจยา	๒๔๗/๑๙๕
สสิตฺถกํ	๑๘๐/๑๐๔	สาทิยนฺตี	๒๒๘/๑๗๐
สหชาตปจฺจเยน	๔๐๔/๔๐๖	สาทิยิ	๒๐๒/๑๒๘
สหชีวินี	๒๒๖/๑๖๗	สาธารณปญฺญตฺติ	๑/๑,๒/๒
สหตฺถา	๑๖๙/๘๙	สาธารณโภคี	๒๗๔/๒๒๕
สหธมฺมิกํ	๑๙/๑๓	สาธารณา	๒๙๗/๒๔๘
สหธมฺมิกวิเลขา	๒๕๙/๒๑๒	สาธุปูชิโต	๓/๔
สหธมฺเมน	๓๒๕/๓๑๗	สานุวชฺโช	๓๘๐/๓๙๔
สหราเปติ	๒๓๑/๑๗๖	สาปตฺติโก	๔๘๐/๕๐๔
สหราเปสุ	๒๑๘/๑๔๐	สามํ	๔๘/๒๖
สหวาโส	๓๒๓/๒๙๒	สามคฺคี	๓๒๓/๒๙๖
สหสา	๗๑/๓๓	สามคฺคีอุโปสโถ	๓๒๓/๒๙๖
สหเสยฺยํ	๕๙/๓๐	สามเณรสฺส	๑๑๒/๔๗
สหาโย	๓๕๕/๓๖๙	สามเณริยา	๑๑๒/๔๗
สหุพฺภาโร	๔๑๕/๔๑๗	สามเณรี	๓๖๒๑๖
สอุทฺเทสํ	๓๒๗/๓๒๔	สามเณโร	๓๒๓/๒๙๖
สากจฺฉา	๓๒๓/๒๙๖	สามนฺตา	๓๘/๒๓
สากจฺฉาตพฺโพ	๔๓๑/๔๓๘	สามิเก	๒๓๒/๗๗
สากจฺฉิตพฺโพ	๓๒๓/๒๙๖	สามิสํ	๑๕๖/๗๔
สาฏิกา	๒๖๐/๒๑๓	สามีจิปฏิกฺเขโป	๓๒๔/๓๐๔
สาฏิยคาหาปกสมฺมติยา	๓๓๒/๓๓๖	สามีจิโย	๓๒๖/๓๑๘
สาณํ	๔๐๘/๔๑๐	สามุทฺทํ	๓๒๒/๒๘๖
สาติสารํ	๓๒๒/๒๘๕	สายณฺหสมเย	๔๐๑/๔๐๓
สาทิยติ	๑๙๔/๑๒๐	สารณา	๓๖๖/๓๘๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สารณีเยา	๒๗๑/๒๒๐	สิกฺขาเปตุ	๓๒๖/๓๒๐
สารมฺภ	๒๗๗/๒๒๙	สิกฺขิตสิกฺขา	๑/๒,๒/๓
สาเรตา	๔๕๕/๔๖๐	สิกฺขิสฺสามิ	๑๒๔/๕๑
สาวชฺชปณฺณตฺติ	๓๒๑/๒๘๐	สิกฺเข	๒๕๗/๒๑๐
สาวชฺโช	๓๘๐/๓๙๔	สิงฺฆาตเก	๒๓๒/๑๗๗
สาวนำ	๔๘๕/๕๑๑	สิญฺจติ	๑๖๖/๘๖
สาวเสสา	๓๒๑/๒๘๐	สิญฺจนำ	๒๕๙/๒๑๒
สาวเสสานวเสสำ	๔๑๗/๔๒๑	สิญฺจนฺโต	๑๖๖/๘๖
สาวเสสาวเสสำ	๓๒๕/๓๑๑	สิญฺจึสุ	๗๓/๓๔
สาเวตพฺพำ	๔๓๔/๔๓๙	สิตฺถาวการกำ	๑๔๔/๘๖
สาสงฺกำ	๒๖๒/๒๑๕	สินฺธวำ	๓๒๒/๒๘๖
สาสงฺกสมฺมเต	๒๓๔/๑๘๑	สิพฺพาปนาย	๒๒๐/๑๔๕
สาสนกโร	๓๖๕/๓๘๗	สิพฺเพติ	๑๖๗/๘๗
สาสปเตลำ	๓๒๕/๓๐๘	สิพฺเพนฺติยา	๒๒๐/๑๔๕
สิกฺกาสมฺมติ	๓๒๓/๒๙๗	สิพฺเพนฺโต	๑๖๗/๘๗
สิกฺขติ	๒/๓	สิพฺเพสิ	๗๙/๓๖
สิกฺขมานาย	๑๑๒/๔๗	สิสฺโส	๓/๔
สิกฺขา	๒๕๙/๒๑๒	สีมโต	๔๘๒/๕๑๐
สิกฺขากาเมสุ	๒/๓,๘/๘	สีมาติกฺกมนนฺติโก	๔๑๕/๔๑๗
สิกฺขาปทำ	๓๓๐/๓๓๒	สีลกฺขนฺโธ	๓๒๕/๓๑๖
สิกฺขาปทานิ	๓๓๐/๓๓๐	สีลพฺยสนำ	๓๒๕/๓๐๘
สิกฺขาปทานุโลมิกำ	๓๕๙/๓๗๓	สีลวา	๓๒๔/๓๐๒
สิกฺขาปเท	๑๒๔/๕๑	สีลวิปตฺติ	๒/๒,๑๘๘/๑๑
สิกฺขาปเทสุ	๒/๓,๘/๘	สีลวิปตฺติยา	๒๘๔/๒๓๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สีลวิปนฺโน	๓๒๓/๒๙๔	สุตฺตโต	๔๖๗/๔๗๘
สีลสมฺปทา	๓๒๕/๓๐๘	สุตฺตนตํ	๒๕๗/๒๑๐
สีลสามญฺญคโต	๒๗๔/๒๒๕	สุตฺตโส	๓๒๖/๓๒๑
สีลานิ	๒๗๔/๒๒๕	สุตฺตานุโลมํ	๔๒๔/๔๓๔
สีสจฺฉินฺโน	๓๓๘/๓๕๐	สุตฺตุทฺเทโส	๓๒๓/๒๙๖
สีสปฺปจาลกํ	๑๗๖/๑๐๐	สุเตน	๓๒๕/๓๑๖
สีสมยํ	๓๒๒/๒๘๕	สุทฺธกาฬกานํ	๓๕/๒๒
สีโห	๒๕๗/๒๑๐	สุทฺธเทฺวภาคา	๒๖๐/๒๑๓
สุกฺกกมฺโม	๓๖๗/๓๘๘	สุทฺธนฺตปริวาโส	๓๒๓/๒๙๒
สุกฺกวิสฏฺฐิ	๕๐๑/๕๒๐	สุทฺธิกา	๒๕๘/๒๑๑
สุกฺกสํสคฺโค	๒๕๘/๒๑๑	สุนิคฺคหิตํ	๓๒๕/๓๑๗
สุกฺกานิ	๓๓๐/๓๓๒	สุนิสฺสาริโต	๓๒๒/๒๘๕
สุขเวทนาสมงฺคี	๓๒๓/๒๙๐	สุปญฺญตฺตา	๒๓/๑๗
สุขาวหํ	๒๕๗/๒๑๐	สุปุจฺฉิตํ	๔๗๘/๔๙๙
สุคตจีวรปฺปมาณํ	๑๗๓/๙๖	สุปฺปฏิวิทฺธา	๓๒๗/๓๒๓
สุคตวิทตฺถึ	๓๘/๒๓	สุปฺปวตฺตีนิ	๓๒๖/๓๒๑
สุคตึ	๓๒๕/๓๐๙	สุเปสโล	๒๕๗/๒๑๐
สุคเต	๓๒๗/๓๒๖	สุมนสิกตา	๓๓๐/๓๓๑
สุคุตฺโต	๓๒๕/๓๑๖	สุยฺยนฺติ	๓๒๓/๒๙๔
สุตธโร	๓๒๗/๓๒๓	สุรกฺขิโต	๓๒๕/๓๑๖
สุตวาทิตา	๓๒๔/๒๙๙	สุรา	๒๖๓/๒๑๕
สุตสนฺนิจโย	๓๙๒/๓๙๘	สุราเมรยปาเน	๑๐๔/๔๕
สุตฺตํ	๒๒๒/๑๕๑	สุริยมณฺฑลํ	๓๒๓/๒๙๑
สุตฺตกนฺตนา	๒๖๓/๒๑๖	สุริเย	๗๕/๓๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สุรุสุรุการกํ	๑๔๕/๖๘
สุวณฺเณ	๓๒๗/๓๒๔
สุวินิจฺฉิตานิ	๓๒๖/๓๒๑
สุวิภตฺตานิ	๓๒๖/๓๒๑
สุวิสุสชฺชิตํ	๔๗๘/๔๙๙
สุสมารทฺธาย	๓๓๑/๓๓๔
สุสํวุโตกฺขิตฺตจกฺขุ	๑๔๖/๗๓
สุสุกาวสํ	๓๒๕/๓๐๘
สูกรวสํ	๓๒๕/๓๐๘
สูจิ	๒๖๐/๒๑๓
สูจิฆรํ	๑๑๓/๔๗
สูปี	๒๘๗/๒๔๐
สูปธาริตา	๓๓๐/๓๒๙
สูปวิญฺญาปเนน	๒๖๖/๒๑๗
สฺวาคตานิ	๓๒๖/๓๒๑
เสกฺขสมฺมเตสุ	๑๗๔/๙๗
เสกฺขา	๒/๓,๘/๘
เสตุฆาโต	๒๗๑/๒๒๐
เสทโมจนิกา	๔๘๑/๕๐๙
เสนํ	๑๐๑/๔๓
เสนาสนคิลายนา	๓๒๓/๒๙๘
เสนาสเนสุ	๑๗๔/๙๗
เสยฺยํ	๖๘/๓๓
เสยฺยา	๒๖๓/๒๑๕
เสยฺยาปลฺลตฺถิกาย	๒๖๗/๒๑๘
โสกาวสฺสํ	๒๓๘/๑๘๖
โสตาวธานํ	๓๖๖/๓๘๗
โสสานิกํ	๓๒๕/๓๐๘
โสสานิกา	๔๔๓/๔๕๐
โสสาริโต	๓๒๒/๒๘๕
โสสฺสามิ	๑๗๒/๙๔

[ห]

หญฺจิ	๔๑๔/๔๑๔
หตฺถึ	๑๕๐/๖๑
หตฺถโต	๒๘/๑๙
หตฺถนิทฺธูนกํ	๑๕๔/๖๘
หตฺถนิลฺเลหกํ	๑๕๕/๖๙
หตฺถปาสํ	๑๗๒/๙๔
หตฺถมุทฺทา	๓๖๕/๓๘๖
หตฺถวิกาโร	๓๖๕/๓๘๖
หเน	๔๘๐/๕๐๔
หนฺตฺวา	๔๘๐/๕๐๔
หราเปสิ	๒๑๘/๑๔๐
หริเต	๑๕๖/๗๓
หสํ	๒๕๘/๒๑๑
หสนฺตา	๑๕๑/๖๒
หสฺสธมฺเม	๑๐๖/๔๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
หสฺสาธิปฺปาโย	๓๓๖/๓๔๖	หิเตสี	๓๕๙/๓๗๓
หาเปติ	๔๘๕/๕๑๑	หิริมโน	๓๖๗/๓๘๘
หาสิเต	๑๗๐/๙๐	หิริมา	๓๒๖/๓๒๐
หาเสติ	๑๗๐/๙๐	หีนาย	๓๒๕/๓๑๖
หาเสนฺโต	๑๗๐/๙๐	หีเนน	๒๘๑/๒๓๓
หาเสสุ	๑๐๕/๔๕	หีโน	๓๒๒/๒๘๖
หิตปริสกฺกินา	๓๖๕/๓๘๖	เหฏฺฐาโคปฺผเก	๑๗๐/๙๑
หิตานุกมฺปินา	๓๖๕/๓๘๖	เหตุนิทานำ	๓๔๒/๓๕๖
หิตาย	๓๓๕/๓๔๒	เหตู	๒๙๒/๒๔๕
หิเตสิตา	๔๓๘/๔๔๓	เหมนฺเต	๓๒๓/๒๙๑

วินยปิฎเก
ปริวารปาลิยา
อสาธารณนามานิ

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
องฺคีรโส (พุทฺโธ ภควา)	๒๕๗/๒๑๐
อจิรวติยา (นทิยํ)	๑๐๖/๔๕
อนุรุทฺโธ (เถโร อาทิกมฺมิโก)	๕๙/๓๐
อภโย (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
อริฏฺโฐ (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
อริฏฺโฐ (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๑๒/๔๙,๑๒๑/๔๙,๑๒๒/๕๐, ๒๐๔/๑๓๑,๒๔๘/๑๙๖
อสฺสชิปุนพฺพสุกา (เทฺว ภิกฺขู อาทิกมฺมิกา)	๒๐/๑๓,๑๙๒/๑๑๘
อานนฺโท (เถโร อาทิกมฺมิโก)	๙๔/๔๑,๑๓๖/๕๕
อาพวิกา (ภิกฺขู อาทิกมฺมิกา)	๑๓/๑๑,๖๓/๓๑,๖๔/๓๑, ๑๙๒/๑๑๖
อาพวิยา (อาพวีนครํ, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานํ)	๑๓/๑๑,๓๔/๒๑, ๕๘/๒๙,๖๓/๓๑,๖๔/๓๑, ๗๓/๓๔,๑๙๒/๑๑๕
อิฏฺฐิโย (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓, ๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
อุตฺติโย (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓, ๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
อุทายิ (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๙-๑๒/๑๐-๑๑,๒๒/๑๕,๒๓/๑๖, ๒๗-๒๘/๑๙,๖๐/๓๐,๗๙/๓๖, ๘๓/๓๗,๑๑๔/๔๘,๑๙๒/๑๑๔-๑๑๕
อุปติสฺโส (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
อุปนนฺโท สกฺยปุตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๒๙/๑๙, ๓๑-๓๓/๒๐-๒๑,๔๑/๒๔,๔๒/๒๔, ๔๘/๒๖,๕๐/๒๖-๒๗, ๙๕-๙๙/๔๒-๔๓,๑๑๒/๔๗,๑๔๐/๕๖
อุปาลิ (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓, ๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุปาลิ (เถโร อาทิวินยธโร)	๓/๓,๔๑๗-๔๖๙/๔๒๐-๔๗๙
กณฺฏกํ (สามเณโร)	๑๒๓/๕๐
กาฬสุมโน (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
โกสมฺพิกํ (ขนฺธกํ)	๓๒๐/๒๗๖
โกสมฺพิยา (โกสมฺพีนครํ, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานํ)	๑๔/๑๒,๑๙/๑๓, ๖๕/๓๒,๗๒/๓๔,๑๐๔/๔๕, ๑๐๗/๔๕,๑๒๔/๕๑,๑๕๕/๖๘, ๑๙๒/๑๑๖-๑๑๗,๓๓๕/๓๔๓-๓๔๔
เขโม (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
จณฺฑกาลี (ภิกฺขุนี อาทิกมฺมิกา)	๒๑๓-๒๑๔/๑๓๔,๒๑๙/๑๔๔-๑๔๕, ๒๒๑/๑๔๙,๒๒๕/๑๖๐,๒๔๘/๑๙๙, ๓๓๓๖/๓๔๗
จมฺปายํ (จมฺปานครํ)	๔๗๗/๔๙๕
จูฬาเทโว (เถโร อนุวินยธโร)	๕/๕
จูฬนาโค (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
จูฬปนฺถโก (เถโร อาทิกมฺมิโก)	๗๕/๓๕
จูฬาภโย (เถโร)	๓/๕
ฉนฺโน (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๑๔/๑๒, ๑๙/๑๓,๖๕/๓๒,๗๒/๓๔, ๑๐๗/๔๕,๑๒๔/๕๑,๑๙๒/๑๑๖-๑๑๗
ฉพฺพคฺคิยา (ภิกฺขุนิโย อาทิกมฺมิกา)	๒๐๕/๑๓๑,๒๑๗/๑๓๖, ๒๑๘/๑๔๐,๑๔๒,๒๒๐/๑๔๕, ๒๒๒/๑๕๑,๑๕๓,๒๒๓/๑๕๓-๑๕๕, ๒๒๖/๑๖๓-๑๖๔,๒๒๗/๑๖๘-๑๖๙, ๒๔๗/๑๙๖,๒๔๘/๒๐๐
ฉพฺพคฺคิยา (ภิกฺขู อาทิกมฺมิกา)	๒๔/๑๘,๓๐/๒๐, ๓๓๔-๓๖/๒๒,๔๐/๒๓,๔๒/๒๔, ๔๔-๔๕/๒๕,๔๗/๒๖,๔๙/๒๖, ๕๓/๒๗,๕๕-๕๗/๒๙, ๖๒/๓๑,๖๙-๗๐/๓๓,๗๔/๓๕, ๗๖/๓๕,๗๗/๓๖,๘๐/๓๖,๘๑/๓๗, ๘๔/๓๘,๙๒/๔๐,๑๐๐-๑๐๑/๔๓, ๑๐๒-๑๐๓/๔๔,๑๐๕/๔๕,๑๐๘/๔๖, ๑๑๓/๔๗,๑๑๕-๑๑๖/๔๘, ๑๒๒-๑๒๓/๕๐,๑๒๕-๑๒๗/๕๑, ๑๒๘-๑๓๐/๕๒,๑๓๑-๑๓๒/๕๓, ๑๓๔-๑๓๕/๕๔,๑๓๘/๕๕, ๑๔๑-๑๔๓/๕๖,๑๔๔/๕๗,๑๔๗/๕๘, ๑๕๐/๖๐-๖๑,๑๕๑/๖๒-๖๓, ๑๕๒/๖๔,๑๕๓/๖๖,๑๕๕/๖๙, ๑๕๖/๗๓,๑๙๒/๑๑๘
ชมฺพุทีปา (มหาปเทโส)	๓/๔-๕

นามานุกฺกโม ปพฺเพ/องฺเก

เชตวเน (สาวตฺถิยํ สงฺฆวิหาโร) ๔๑๗/๔๒๐

ตมฺพปณฺณิยา (สีหลทีปี) ๓/๔-๕,๘/๙, ๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๒๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐

ติสฺสทตฺโต (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

ติสฺโส (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔-๕

ถุลฺลจฺจยา (ลหุกาปตฺติ) ๑๖๑/๗๘, ๑๙๔/๑๒๒,๒๒๘/๑๗๑, ๒๒๙/๑๗๒-๑๗๓, ๒๕๐/๒๐๓-๒๐๔,๒๗๑/๒๒๑, ๒๙๑//๒๔๓,๓๒๒/๒๘๔

ถุลฺลนนฺทา (ภิกฺขุนี อาทิกมฺมิกา) ๒๐๓/๑๓๐,๒๐๔/๑๓๑, ๒๐๗-๒๐๘/๑๓๒,๒๑๐/๑๓๓, ๒๑๖/๑๓๕,๒๑๗-๒๑๘/๑๓๖-๑๓๙, ๒๑๙/๑๔๓,๒๒๐/๑๔๕-๑๔๗, ๒๒๑/๑๔๘-๑๔๙,๒๒๒/๑๕๒-๑๕๓, ๒๒๓/๑๕๔,๒๒๔/๑๕๘-๑๕๙, ๒๒๕/๑๖๑-๑๖๒,๒๔๗/๑๙๕-๑๙๖, ๒๔๘/๑๙๖-๒๐๐

ทพฺพํ มลฺลปุตฺตํ (อมูลกปาราชิเกน อนุทฺธํสิตตฺเถโร) ๑๕-๑๖/๑๒, ๖๖/๓๒,๑๙๒/๑๑๖

นามานุกฺกโม ปพฺเพ/องฺเก

ทาสโก (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๓, ๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐

ทีโฆ (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

ทีฆสุมโน (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

ทุกฺกฏํ (ลหุกาปตฺติกฺขนฺโธ) ๑๕๐-๑๕๖/๖๐-๗๓

เทวทตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก) ๑๗/๑๒,๑๘/๑๓,๘๒/๓๗, ๘๕/๓๘,๑๙๒/๑๑๗

ปาจิตฺติยํ (ลหุกาปตฺติกฺขนฺโธ) ๕๔-๑๔๕/๒๘-๕๗

ปาฏิเทสนียํ (ลหุกาปตฺติกฺขนฺโธ) ๑๔๖/-๑๔๗/๕๘-๕๙

ปุสฺสเทโว (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

ธนิโย กุมฺภการปุตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก) ๔/๕,๑๘๙/๑๑๒

ธมฺมปาลิโต (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

นาโค (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔,๘/๙

นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตยํ (อาปตฺติ) ๒๔-๕๓/๑๘-๒๘

ปาราชิกํ (ครุกาปตฺติ) ๑-๒/๑-๓,๔-๖/๕-๖

ปุปฺผนาโม (เถโร อนุวินยธโร) ๓/๔

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปุสฺสเทโว (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
ปุสฺสนาโม (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๕
พุทฺธรกฺขิโต (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔,๘/๙
ภทฺทนาโม (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓
มหานาโค (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
มหานาเมน (มหานาโม สกฺโก)	๑๐๐/๔๓
มหาสิโว (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔
มหินฺโท (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓,๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
เมตฺติยภุมฺมชกา (เทฺว ภิกฺขู อาทิกมฺมิกา)	๑๕-๑๖/๑๒, ๖๖/๓๒,๑๙๒/๑๑๖
โมคฺคลีปุตฺโต (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓,๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
ราชคเห (ราชคหนครํ, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานานิ)	๔/๕, ๑๕-๑๘/๑๒-๑๓,๒๘/๑๙,๔๑/๒๔, ๔๙/๒๖,๖๖/๓๒,๘๒/๓๗,๘๕/๓๘, ๙๐/๔๐,๙๙/๔๓,๑๑๐/๔๖,๑๑๘/๔๙, ๑๓๔/๕๓,๑๔๗/๕๘,๑๘๙/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๖-๑๑๗,๒๑๘/๑๔๒, ๒๒๑/๑๕๐,๒๒๕/๑๖๒, ๓๓๕/๓๔๓-๓๔๔
เวลฏฺฐสีโส (เถโร อาทิกมฺมิโก)	๙๓/๔๐
เวสาลิยา (เวสาลีนครํ, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานานิ)	๒/๒,๕/๕,๖/๖, ๒๔/๑๘,๓๕/๒๒,๖๑/๓๐, ๘๖/๓๘,๙๓/๔๐,๙๔/๔๑, ๑๘๘/๑๑๑,๑๙๐-๑๙๑/๑๑๒, ๒๒๓/๑๕๔,๓๓๕/๓๔๓-๓๔๔
สกฺเกสุ (สกฺกชนปโท, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานานิ)	๔๐/๒๓,๔๕/๒๕, ๗๖/๓๕,๗๖/๓๕,๑๐๐/๔๓, ๑๓๙/๕๕,๑๔๙/๕๙,๒๑๘/๑๔๐, ๒๒๓/๑๕๕,๓๓๕/๓๔๓-๓๔๔
สกฺยมุนี (พุทฺโธ ภควา)	๒๕๗/๒๑๐
สงฺฆาทิเสโส (ครุกาปตฺติกฺขนฺโธ)	๗-๘/๖-๘,๙-๒๐/๑๐-๑๔
สตฺตรสวคฺคิยา (ภิกฺขู อาทิกมฺมิกา)	๖๘/๓๓
สมฺพโล (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓,๘/๙,๒๒/๑๖, ๑๘๘/๑๑๒,๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สาคโต (เถโร อาทิกมฺมิโก)	๑๐๔/๔๕
สาวตฺถิยา (สาวตฺถีนครํ, สิกฺขาปท-ปญฺญตฺติฏฺฐานํ)	๙-๑๒/๑๐, ๒๐/๑๓,๒๒/๑๕,๒๓/๑๖,๒๗/๑๙, (น เกวลํ) ๓๓๕/๓๔๓-๓๔๔
สิคฺคโว (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓, ๘/๙,๒๒/๑๖,๑๘๘/๑๑๒, ๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
สุทินฺโน กลนฺทปุตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๒/๒,๑๘๘/๑๑๑
สุนฺทรีนนฺทา (ภิกฺขุนี อาทิกมฺมิกา)	๒๐๒/๑๒๘,๒๑๑/๑๓๓, ๒๔๗/๑๙๕,๒๘๑/๑๙๘
สุมโน (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๔,๘/๙
เสยฺยสโก (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๘/๗,๑๙๒/๑๑๓
โสณโก (เถโร อนุวินยธโร)	๓/๓,๘/๙,๒๒/๑๖, ๑๘๘/๑๑๒,๑๙๒/๑๑๔,๒๐๒/๑๓๐
หตฺถโก สกฺยปุตฺโต (ภิกฺขุ อาทิกมฺมิโก)	๕๔/๒๘

วินยปิฎเก
ปริวารปาลิยา
ธมฺมปฺปเภโท

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
[เอกกำ]	
กจินุทฺธาโร สงฺฆาธีโน	๔๑๖/๔๑๘
[ทุกำ]	
อกฺโกสา	๓๒๒/๒๘๖
อตฺถวสา	๔๙๘/๕๑๗
อนาทริยานิ	๓๒๒/๒๘๖
อาปตฺติอาปชฺชนาการา	๓๒๒/๒๘๖
อาปตฺติโย	๑๖๒/๗๙,๑๖๓/๘๑
อาปตฺติวุฏฺฐานาการา	๓๒๒/๒๘๖
อุปฺปาติกา	๓๒๒/๒๘๕
อุโปสถา	๓๒๒/๒๘๓
โอสารณา	๓๒๒/๒๘๕
กจินสฺส ปลิโพธา	๓๒๒/๒๘๕
กจินสฺส อปลิโพธา	๓๒๒/๒๘๕
กจินุทฺธารา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ	๔๑๖/๔๑๘
กมฺมโทสา	๓๒๒/๒๘๓
กมฺมวตฺถูนิ	๓๒๒/๒๘๓
กมฺมสมฺปตฺติโย	๓๒๒/๒๘๓
กมฺมานิ	๓๒๒/๒๘๓
คณโภชนปฺปสวาการา	๓๒๒/๓๘๖
จีวรสฺส อธิฏฺฐานา	๓๒๒/๒๘๖
จีวรานิ	๓๒๒/๒๘๕
โจทนา	๓๒๒/๒๘๕
ถุลฺลจฺจยา	๓๒๒/๒๘๔
ทุกฺกฏา	๓๒๒/๒๘๔
ทุพฺภาสิตา	๓๒๒/๒๘๔
นานาสำวาสกภูมิโย	๓๒๒/๒๘๔
นิสฺสารณา	๓๒๒/๒๘๕
ปฏิกฺโกสนา	๓๒๒/๒๘๕
ปฏิกฺเขปา	๓๒๒/๒๘๔
ปฏิคฺคหา	๓๒๒/๒๘๕
ปฏิญฺญา	๓๒๒/๒๘๕
ปฏิญฺญาตกรณสฺส มูลานิ	๓๕๓/๓๖๘
ปตฺตสฺส อธิฏฺฐานา	๓๒๒/๒๘๕
ปตฺตา	๓๒๒/๒๘๕
ปริโภคา	๓๒๒/๒๘๖

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
ปริวาสา	๓๒๒/๒๘๖
ปวารณา	๓๒๒/๒๘๘
ปาจิตฺติยา	๓๒๒/๒๘๔
ปาฏิเทสนียา	๓๒๒/๒๘๔
ปาราชิกา	๓๒๒/๒๘๔
ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา	๓๒๒/๒๘๔
ปุคฺคลา ปณฺฑิตา	๓๒๒/๒๘๖-๒๘๗
ปุคฺคลา พาลา	๓๒๒/๒๘๖-๒๘๗
ปุคฺคลา ภพฺพา	๓๓๒/๒๘๔-๒๘๕
ปุคฺคลา อภพฺพา	๓๒๒/๒๘๔-๒๘๕
ปุคฺคลานำ น นิสฺสโย ทาตพฺโพ	๓๒๒/๒๘๔
ปุคฺคลานำ นิสฺสาย น วตฺถพฺพำ	๓๒๒/๒๘๔
ปุคฺคลานำ อาสวา วฑฺฒนฺติ	๓๒๒/๒๘๗-๒๘๘
ปุคฺลานำ อาสวา น วฑฺฒนฺติ	๓๒๒/๒๘๗-๒๘๘
เปสุญฺญาการา	๓๒๒/๒๘๖
มณฺฑลานิ	๓๒๒/๒๘๕
มานตฺตา	๓๒๒/๒๘๖
โลณานิ	๓๒๒/๒๘๖
วสฺสูปนายิกา	๓๒๐/๒๗๕
วิกปฺปา	๓๒๒/๒๘๖
วินยสฺส สลฺเลขา	๓๒๒/๒๘๖
วินยา	๓๒๒/๒๘๖
วิปตฺติโย	๒๗๘/๒๓๐
เวนยิกา	๓๒๒/๒๘๖
สงฺฆภิชฺชนาการา	๓๒๒/๒๘๔
สงฺฆาทิเสสา	๓๒๒/๒๘๔
สมานสำวาสกภูมิโย	๓๒๒/๒๘๔

[ติกำ]

อกุสลมูลานิ	๓๒๓/๒๙๖
อนุญฺญาตา	๓๒๓/๒๙๐
อาปตฺติอาปชฺชนาการา	๓๒๓/๒๙๒
อาปตฺติวุฏฺฐานาการา	๓๒๓/๒๙๒
อาปายิกา	๓๒๓/๒๙๖
อุโปสถา	๓๒๓/๒๙๖
กจินุทฺธารา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ	๔๑๖/๔๑๘
กมฺมารหภิกฺขุโน องฺคานิ	๓๒๓/๒๙๒-๒๙๓
กุเลสุ ติกโภชนปญฺญตฺติยา อตฺถวสา	๓๒๓/๒๙๗
กุสลมูลานิ	๓๒๓/๒๙๖
โจทนาวตฺถูนิ	๓๒๓/๒๙๐

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
ฉาทนา	๓๒๓/๒๙๑
ทุจฺจริตานิ	๓๒๓/๒๙๗
ปญฺญตฺติโย	๓๒๓/๒๙๐
ปฏิกฺเขปา	๓๒๓/๒๙๐
ปฏิจฺฉนฺนานิ	๓๒๓/๒๙๑
ปฏิจฺฉาทิโย	๓๒๓/๒๙๑
ปริวารา	๓๒๓/๒๙๖
ปริวาสา	๓๒๓/๒๙๒
ปวารณา	๓๒๓/๒๙๖
ปาติโมกฺขฏฺฐปนานิ	๓๒๓/๒๙๒
ปาทฆสนิโย	๓๒๓/๒๙๗
ปาริวาสิกสฺส ภิกฺขุโน รตฺติจฺเฉทา	๓๒๓/๒๙๒
มานตฺตา	๓๒๓/๒๙๒
วิวฏานิ	๓๒๓/๒๙๑
สมฺมติโย	๓๒๓/๒๙๗
สลากคาหา	๓๒๓/๒๙๐
สุจริตานิ	๓๒๓/๒๙๗
เสนาสนคาหา	๓๒๓/๒๙๑

[จตุกฺกํ]

อคติคมนานิ	๓๒๔/๓๐๕
อธิกรณานิ	๒๗๕/๒๒๖,๓๒๔/๓๐๒
อนริยโวหารา	๓๒๔/๒๙๙
อนาปตฺติวสฺสจฺเฉทปจฺจยา	๓๒๔/๓๐๓
อริยโวหารา	๓๒๔/๓๐๐
อาปตฺติยาปชฺชนาการา	๓๒๔/๓๐๑
อาปตฺติวุฏฺฐานาการา	๓๒๔/๓๐๑
กจินุทฺธารา เนว สงฺฆาธีนา น ปุคฺคลาธีนา	๔๑๖/๔๑๘
กจินุทฺธารา ปุคฺคลาธีนา	๔๑๖/๔๑๘
กจินุทฺธารา สิยา อนฺโตสีมาย อุทฺธริยนฺติ สิยา พหิสีมาย อุทฺธริยนฺติ	๔๑๖/๔๑๘
กมฺมานิ	๓๒๔/๓๐๑,๔๘๒/๕๑๐
โจทนา	๓๒๔/๓๐๑,๓๐๗
ปฏิคฺคหิตปริโภคา	๓๒๔/๓๐๑
ปริกฺขารา	๓๒๔/๓๐๐
ปริวาสา	๓๒๔/๓๐๑
ปริสทูสนา	๓๒๔/๓๐๒
ปริสโสภณา	๓๒๔/๓๐๒
มหาวิกฏานิ	๓๒๔/๓๐๑
มานตฺตจาริกสฺส รตฺติจฺเฉทา	๓๒๔/๓๐๑
มานตฺตา	๓๒๔/๓๐๑
วจีทุจฺจริตานิ	๓๒๔/๓๐๓
วจีสุจริตานิ	๓๒๔/๓๐๓
วิปตฺติโย	๒๗๑/๒๒๑,๓๒๔/๓๐๖

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
สมุฏฺฐานานิ	๒๔๓/๑๙๑,๒๔๘/๑๙๗
สมฺมุขาวินยสฺส มูลานิ	๓๕๓/๓๖๘
[ปญฺจกํ]	
อกปฺปิยานิ น ปริภุญฺชิตพฺพานิ	๓๒๕/๓๐๙
อญฺญพฺยากรณา	๔๓๓/๔๓๙
อเตกิจฺฉภิกฺขุองฺคานิ	๔๕๙/๔๖๙
อติริตฺตา	๔๒๗/๔๓๗
อธมฺมิกวินยพฺยากรณา	๔๖๒/๔๗๕
อธมฺมิกปฏิคฺคหา	๔๒๖/๔๓๖
อธมฺมิกปฏิญฺญาตกรณา	๔๒๙/๔๓๗
อนติริตฺตา	๔๒๗/๔๓๓๖
อนิสฺสิเตน วสิตุํ ภพฺพภิกฺขุนิยา องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๔-๓๑๕
อนิสฺสิเตน วสิตุํ ภพฺพภิกฺขุโน องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๓-๓๑๔
อนุสฺสาวนโต กมฺมวิปชฺชนากาโร	๔๘๕/๕๑๑
อปาสาทิกาทีนวา	๓๒๕/๓๑๘
อปุญฺญทานานิ	๓๒๕/๓๐๙
อพฺโภกาสิกา	๓๒๕/๓๑๓
อวนฺหิยปุคฺคลา	๔๖๗/๔๗๘
อวหารา	๓๒๕/๓๐๘
อาปตฺติกฺขนฺธา	๒๕๒/๒๐๕
อาปตฺติโย	๑๖๕/๘๔
อาปตฺติอาปชฺชนากาโร	๔๔๗/๔๔๗
อารญฺญกา	๔๔๓/๔๕๐
อารญฺญิกา	๓๒๕/๓๑๒
อารามิกเปสกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
อาวาสิกสฺส องฺคานิ	๔๖๑/๔๗๕
อุปสมฺปาเทตุํ นิสฺสยํ ทาตุํ สามเณรํ อุปฏฺฐาเปตุํ อยุตฺตภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๑๘/๔๒๒-๒๔๓
อุปฺปนฺนา ทุปฺปฏิวิโนทนิยา	๓๒๕/๓๐๙
อุปฏฺฐิตสฺสตินิทฺโทกฺกมนานิสํสา	๔๖๖/๔๗๘
อุสฺสงฺกิตปริสงฺกิตภิกฺขุโน องฺคานิ	๓๒๕/๓๐๗
เอกาสนิกา	๓๒๕/๓๑๓
กจินตฺถารานิสํสา	๔๖๕/๔๗๗
กปฺปิยานิ ปริภุญฺชิตพฺพานิ	๓๒๕/๓๐๙
กมฺมารหภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๑๙/๔๒๓-๔๒๕
กมฺมวิปชฺชนากาโร	๔๘๒/๕๑๐
กมฺมานุปกากาโร	๓๒๕/๓๐๗

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
กมฺมุปกาการา	๓๒๕/๓๐๗
กมฺเมน นปฺปฏิปฺปสฺสมฺเภภตพฺพภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๒๐/๔๒๖-๔๒๗
กุลุปกาทีนวา	๓๒๕/๓๑๕,๓๑๘
ขชฺชภาชกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
ขลุปจฺฉาภตฺติกา	๓๒๕/๓๑๓
จีวรปฏิคฺคาหกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
ฐานานิ	๔๙๖/๕๑๕
เตจีวริกา	๓๒๕/๓๑๓
เตลานิ	๓๒๕/๓๐๘
ธมฺมิกทิฏฺฐาวิกมฺมา	๔๒๕/๔๓๕
ธมฺมิกปฏิญฺญากรณา	๔๒๙/๔๓๖
ธมฺมิกวินยพฺยากรณา	๔๖๒/๔๗๕
นิสฺสยปฏิปฺปสฺสทฺธิโย	๓๒๕/๓๐๘
นานิสฺสิเตน วสิตุ๎ ภพฺพภิกฺขุนิยา องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๔-๓๑๕
นานิสฺสิเตน วสิตุ๎ ภพฺพภิกฺขุโน องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๓-๓๑๔
เนสชฺชิกา	๓๒๕/๓๑๓
ปณฺฑิตภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๕๖/๔๖๒-๔๖๓
ปณฺฑิโตติ สงฺขํ คตวินยธรสฺส องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๐-๓๑๒
ปญฺหาปุจฺฉา	๔๓๔/๔๓๙
ปตฺตปิณฺฑิกา	๓๒๕/๓๑๓,๔๔๑/๔๕๐
ปวารณาปญฺญายนาการา	๔๒๘/๔๓๗
ปสฺกูลานิ	๓๒๕/๓๐๘
ปสฺกูลิกา	๓๒๕/๓๑๓
ปาสาทิกานิสํสา	๓๒๕/๓๑๘
ปิณฺฑปาติกา	๓๒๕/๓๑๓
ปิณฺฑปาติกานิสํสา	๓๒๕/๓๐๗
ปุคฺคลา น อุปสมฺปาเทตพฺพา	๓๒๕/๓๐๘
ผลภาชกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
พหูปการงฺคานิ	๔๔๑/๔๔๖
พาลภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๕๖/๔๖๒-๔๖๓
พาโลติ สงฺขํ คตวินยธรสฺส องฺคานิ	๓๒๕/๓๑๐-๓๑๒
พฺยสนานิ	๓๒๕/๓๐๘,๔๔๙/๔๕๔
พีชชาตานิ	๓๒๕/๓๑๖
ภณฺฑาคาริกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
ภิกฺขุนิยา กาตพฺพกมฺมงฺคานิ	๔๕๑/๔๕๕
โภชนา	๔๓๕/๔๔๐
มุฏฺฐสฺสตินิทฺโทกมนาทีนวา	๔๖๖/๔๗๗
มุสาวาทา	๔๔๔/๔๕๑
ยถาสนฺถติกา	๓๒๕/๓๑๓

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
ยาวชีวํ อนิสฺสิเตน วสิตพฺพํ ภพฺพภิกฺขุโน	๔๑๗/๔๒๐-๔๒๑
ยาวชีวํ นานิสฺสิเตน วสิตพฺพํ ภพฺพภิกฺขุโน องฺคานิ	๔๑๗/๔๒๐-๔๒๑
รุกฺขมูลิกา	๓๒๕/๓๑๓
วสา	๓๒๕/๓๐๘
วินยธรานิสํสา	๓๒๗/๓๒๗
วินยปริยตฺติยา อานิสํสา	๔๒๓/๔๒๙
วิสุทฺธิโย	๓๒๕/๓๑๖,๔๓๔/๔๓๙
เวรมณิโย	๔๔๘/๔๕๓
เวรา	๔๔๘/๔๕๓
สมฺปทา	๓๒๕/๓๑๗,๔๔๙/๔๕๔
สปทานจาริกา	๓๒๕/๓๑๓
สมฺมชฺชนิยานิสํสา	๓๒๕/๓๐๙
สมณกปฺปา	๓๒๕/๓๑๖
สงฺคามาวจรภิกฺขุโน สงฺฆุปสงฺกมน-ธมฺมา	๔๒๑/๔๒๗
สงฺฆภิชฺชนาการา	๔๕๘/๔๖๗
สงฺเฆ โวหรนฺตสฺส ภิกฺขุโน พหุชนกนฺตภูตสฺส องฺคานิ	๔๒๔/๔๒๗-๔๒๙
สงฺเฆ โวหรนฺตสฺส ภิกฺขุโน พหุชนากนฺตภูตสฺส องฺคานิ	๔๒๔/๔๒๗-๔๒๙
สามเณรเปสกงฺคานิ	๔๖๔/๔๗๖
โสสานิกา	๓๒๕/๓๑๓

[ฉกฺกํ]

อคารวา	๒๗๑/๒๒๑
อนุวาทมูลานิ	๒๗๓/๒๒๓-๒๒๕
อาปตฺติสมุฏฺฐานา	๒๗๑/๒๒๒
อุปสมฺปาเทตุํ นิสฺสยํ ทาตุํ สามเณรํ อุปฏฺฐาเปตุํ ยุตฺตภิกฺขุโน องฺคานิ	๓๒๖/๓๑๙-๓๒๑
คารวา	๒๗๑/๒๒๑
วิวาทมูลานิ	๒๗๒/๒๒๒-๒๒๓
วินีตวตฺถูนิ	๒๗๑/๒๒๑
สารณียธมฺมา	๒๗๔/๒๒๕-๒๒๖

[สตฺตกํ]

อสทฺธมฺมา	๓๒๗/๓๒๖
อาปตฺติกฺขนฺธา	๒๗๑/๒๒๑
อาปตฺติโย	๒๗๑/๒๒๑
ฐานานิ	๔๙๖/๕๑๕
วินยธรสฺส องฺคานิ	๓๓๒๗/๓๒๒
วินยธรสฺส โสภณงฺคานิ	๓๒๗/๓๒๕-๓๒๕
วินีตวตฺถูนิ	๒๗๑/๒๒๑

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
สทฺธมฺมา	๓๒๗/๓๒๖
สมถา	๒๗๕/๒๒๗
[อฏฺฐกํ]	
กจินํ อตฺถริตุํ ภพฺพปุคฺคลสฺส องฺคานิ	๔๐๙/๔๑๐
ปาฏิเทสนียา	๒๒๗/๑๖๘-๑๖๙
[นวกํ]	
สงฺคหา	๕๐๑/๕๑๙

มาติกา	ปพฺเพ/องฺเก
[ทสกํ]	
อตฺถวสา	๓๓๔/๓๓๙-๓๔๐
[เอกาทสกํ]	
สีมโต กมฺมวิปตฺตินาการา	๔๘๖/๕๑๑
[ทฺวาทสกํ]	
ปริสโต กมฺมวิปตฺตินาการา	๔๘๗/๕๑๑
[อฏฺฐารสกํ]	
เภทกรวตฺถูนิ	๒๗๕/๒๒๖

คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ*

๑.	สมเด็จพระพุฒาจารย์	วัดสระเกศ	ประธานกรรมการ
๒.	พระพรหมมุนี	วัดบวรนิเวศวิหาร	รองประธานกรรมการ
๓.	พระพรหมเวที	วัดไตรมิตรวิทยาราม	รองประธานกรรมการ
๔.	พระพรหมเมธาจารย์	วัดบุรณศิริมาตยาราม	กรรมการ
๕.	พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	กรรมการ
๖.	พระวิสุทธิวงศาจารย์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๗.	พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	กรรมการ
๘.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	กรรมการ
๙.	พระธรรมปัญญาภรณ์	วัดปากน้ำ	กรรมการ
๑๐.	พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	กรรมการ
๑๑.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	กรรมการ
๑๒.	พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	กรรมการ
๑๓.	พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	กรรมการ
๑๔.	พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	กรรมการ
๑๕.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	กรรมการ
๑๖.	พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	กรรมการ
๑๗.	พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	กรรมการ
๑๘.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	กรรมการ
๑๙.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	กรรมการ
๒๐.	พระเทพโสภณ	วัดราชบุรณะ	กรรมการ

---

* **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๘** มติที่ ๕๐๙/๒๕๔๘ เรื่อง ขอความเห็นชอบรายนามคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีและฉบับภาษาไทย เพื่อร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และ **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๔๙** มติที่ ๓๕๗/๒๕๔๙ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ แทนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง

๒๑. พระราชวชิราภรณ์ วัดพระเชตุพนฯ กรรมการ
๒๒. พระราชวชิรโมลี วัดสวนพลู กรรมการ
๒๓. พระราชปริยัติดิลก วัดประยุรวงศาวาส กรรมการ
๒๔. พระราชเมธี วัดราชนัดดาราม กรรมการ
๒๕. พระราชโมลี วัดจักรวรรดิราชาวาส กรรมการ
๒๖. พระราชวรมุนี วัดดุสิดาราม กรรมการ
๒๗. พระราชวิสุทธิโมลี วัดมหาธาตุฯ กรรมการ
๒๘. พระราชวรเมธี วัดเทพธิดาราม กรรมการ
๒๙. พระราชสุธี วัดเทวราชกุญชร กรรมการและเลขานุการ
๓๐. พระราชกิตติโสภณ วัดเบญจมบพิตรฯ กรรมการ
๓๑. พระราชปฏิภาณโสภณ วัดราชโอรสาราม กรรมการ
๓๒. พระศรีวิสุทธิมุนี วัดสุทัศนเทพวราราม กรรมการ
๓๓. พระศรีรัชมงคลเมธี วัดอาวุธวิกสิตาราม กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๔. พระปริยัติกวี วัดปากน้ำ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๕. พระเมธีวราลงกรณ์ วัดชนะสงคราม กรรมการ
๓๖. พระศรีวิสุทธาภรณ์ วัดบรมนิวาส กรรมการ
๓๗. พระมหานายก วัดบวรนิเวศวิหาร กรรมการ
๓๘. พระอมรโมลี วัดปทุมวนาราม กรรมการ
๓๙. พระมหาไฉน จิตฺตสุทฺโธ ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร กรรมการ
๔๐. พระมหารังษี เขมวีโร ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ กรรมการ
๔๑. พระมหาวินัย ถิรวินโย ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร กรรมการ
๔๒. นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๓. นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๔. นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๕. นายแก้ว ชิดตะขบ ป.ธ. ๙ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง พิจารณาตรวจต้นฉบับพระไตรปิฎกฯ*

๑.	พระธรรมกิตติวงศ์	วัดราชโอรสาราม	ประธานอนุกรรมการ
๒.	พระเทพมุนี	วัดไตรมิตรวิทยาราม	อนุกรรมการ
๓.	พระราชวชิราภรณ์	วัดพระเชตุพนฯ	อนุกรรมการ
๔.	พระราชวชิรโมลี	วัดสวนพลู	อนุกรรมการ
๕.	พระราชโมลี	วัดจักรวรรดิราชาวาส	อนุกรรมการ
๖.	พระราชกิตติโสภณ	วัดเบญจมบพิตรฯ	อนุกรรมการ
๗.	พระศรีวิสุทธิมุนี	วัดสุทัศนเทพวราราม	อนุกรรมการ
๘.	พระศรีวิสุทธาภรณ์	วัดบรมนิวาส	อนุกรรมการ
๙.	พระมหานายก	วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ
๑๐.	พระอมรโมลี	วัดปทุมวนาราม	อนุกรรมการ
๑๑.	พระมหารังษี เขมวีโร	ป.ธ. ๙ วัดพระศรีมหาธาตุ	อนุกรรมการ
๑๒.	พระมหาวินัย ถิรวินโย	ป.ธ. ๙ วัดราชาธิวาสวิหาร	อนุกรรมการ
๑๓.	พระมหาไฉน จิตฺตสุทฺโธ	ป.ธ. ๙ วัดบวรนิเวศวิหาร	อนุกรรมการ

---

* **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕** มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก*

๑.	พระพรหมเมธาจารย์	วัดบุรณศิริมาตยาราม	ที่ปรึกษา
๒.	พระธรรมคุณาภรณ์	วัดสามพระยา	ประธานคณะทำงาน
๓.	พระธรรมปริยัติเวที	วัดพระปฐมเจดีย์	รองประธานคณะทำงาน
๔.	พระธรรมรัตนดิลก	วัดสุทัศนเทพวราราม	รองประธานคณะทำงาน
๕.	พระเทพปริยัติสุธี	วัดบพิตรพิมุข	รองประธานคณะทำงาน
๖.	พระเทพปริยัติเมธี	วัดชลประทานรังสฤษฎ์	รองประธานคณะทำงาน
๗.	พระเทพปริยัติมุนี	วัดทองนพคุณ	คณะทำงาน
๘.	พระราชเมธี	วัดราชนัดดาราม	คณะทำงาน
๙.	พระราชวรมุนี	วัดดุสิดาราม	คณะทำงาน
๑๐.	พระราชวิสุทธิโมลี	วัดมหาธาตุฯ	คณะทำงาน
๑๑.	พระราชวรเมธี	วัดเทพธิดาราม	คณะทำงาน
๑๒.	พระราชวิสุทธิดิลก	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๓.	พระเมธีธรรมานันท์	วัดไร่ขิง	คณะทำงาน
๑๔.	พระเมธีปริยัติวิบูล	วัดสามพระยา	คณะทำงาน
๑๕.	พระเมธีวราลงกรณ์	วัดชนะสงคราม	คณะทำงาน
๑๖.	พระสุธีรัตนาภรณ์	วัดสุทัศนเทพวราราม	คณะทำงาน
๑๗.	พระศรีปริยัติโมลี	วัดราชนัดดาราม	คณะทำงาน
๑๘.	พระกิตติสารเมธี	วัดดาวดึงษาราม	คณะทำงานและเลขานุการ

---

* **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕** มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

๑๙. พระมหาอิทธิยาวุธ ธีรวโร ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๐. พระมหาวัชระ จิตวณฺโณ ป.ธ. ๙ วัดสามพระยา คณะทำงาน
และผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. พระมหาชลอ ปิยาจาโร ป.ธ. ๙ วัดชนะสงคราม คณะทำงาน
๒๒. พระมหาปราโมทย์ วิริยธมฺโม ป.ธ. ๙ วัดดุสิดาราม คณะทำงาน
๒๓. พระมหาอุดม สารเมธี ป.ธ. ๙ วัดทองนพคุณ คณะทำงาน
๒๔. นายประสิทธิ์ แสงทับ นักวิชาการภาษาโบราณ ๘ คณะทำงาน
๒๕. นายสำรวย นักการเรียน นักวรรณศิลป์ ๗ คณะทำงาน

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก*

๑.	พระวิสุทธิวงศาจารย์			วัดปากน้ำ	ประธานคณะทำงาน
๒.	พระธรรมปัญญาภรณ์			วัดปากน้ำ	รองประธานคณะทำงาน
๓.	พระราชวิริยาลังการ			วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๔.	พระราชสุตาภรณ์			วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๕.	พระปริยัติกวี			วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๖.	พระปิฎกโกศล			วัดปากน้ำ	คณะทำงานและเลขานุการ
๗.	พระวิเชียรกวี			วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๘.	พระมหามนตรี	ขนฺติสาโร	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๙.	พระมหาประนอม	กิตฺติปญฺโญ	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๐.	พระมหาสมจินต์	สมฺมาปญฺโญ	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๑.	พระมหาบุญชู	กิตฺติโชติโก	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๒.	พระมหาจรัญ	วิจารณเมธี	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๓.	พระมหาทองดี	ปญฺญาวชิโร	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๔.	พระมหาเสนาะ	กิตฺติเสโน	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๕.	พระมหาครรชิต	สุชิตคนฺโธ	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๖.	พระมหาวัฒน์พร	อภิวฑฺฒโน	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๗.	พระมหาชำนาญ	มหาชาโน	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๘.	พระมหาหวน	ยสาโส	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน
๑๙.	พระมหาสมาน	มโนพนฺโธ	ป.ธ. ๙	วัดปากน้ำ	คณะทำงาน

---

* **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕** มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก*

๑.	พระพรหมโมลี	วัดพิชยญาติการาม	ประธานคณะทำงาน
๒.	พระธรรมเจดีย์	วัดกัลยาณมิตร	รองประธานคณะทำงาน
๓.	พระเทพเวที	วัดอนงคาราม	รองประธานคณะทำงาน
๔.	พระธรรมไตรโลกาจารย์	วัดราชประดิษฐ์ฯ	คณะทำงาน
๕.	พระเทพรัตนโมลี	วัดหงส์รัตนาราม	คณะทำงาน
๖.	พระเทพโสภณ	วัดราชบุรณะ	คณะทำงาน
๗.	พระเทพเมธี	วัดอรุณราชวราราม	คณะทำงาน
๘.	พระราชปริยัติวิลก	วัดประยุรวงศาวาส	คณะทำงาน
๙.	พระราชเวที	วัดพระเชตุพนฯ	คณะทำงาน
๑๐.	พระราชปฏิภาณโสภณ	วัดราชโอรสาราม	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๑.	พระราชสิทธิมุนี	วัดมหาธาตุฯ	คณะทำงาน
๑๒.	พระสุธีธรรมนุวัตร	วัดพระเชตุพนฯ	คณะทำงาน
๑๓.	พระศรีวิสุทธิโกศล	วัดเพชรสมุทร	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔.	พระวิสุทธิธีรพงศ์	วัดพิชยญาติการาม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕.	พระศรีศาสนวงศ์	วัดอรุณราชวราราม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖.	พระมหาบุญเทียม ญาณินฺโท ป.ธ. ๘	วัดพิชยญาติการาม	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗.	พระมหาสมลักษณ์ คนฺธสาโร ป.ธ. ๘	วัดท่ามะโอ	คณะทำงาน
๑๘.	พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร ป.ธ. ๖	วัดจากแดง	คณะทำงาน
๑๙.	พระครูธรรมธรสุมนต์ นนฺทิโก	วัดจากแดง	คณะทำงาน
๒๐.	นายนิมิตร โพธิพัฒน์		คณะทำงาน
๒๑.	ผศ. เวทย์ บรรณกรกุล		คณะทำงาน

---

* **มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๗/๒๕๔๕** มติที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ เรื่อง รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์พระไตรปิฎกฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ลงนามแต่งตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

พระไตรปิฎกฉบับเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๙

เจ้าของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

ผู้จัดทำ คณะกรรมการพิจารณาตรวจต้นฉบับและจัดพิมพ์
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระวินัยปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระสุตตันตปิฎก
คณะทำงานพิจารณาตรวจต้นฉบับพระอภิธรรมปิฎก
คณะอนุกรรมการประจำศูนย์ประสานงานกลาง

ที่ปรึกษา
พระพรหมสุธี วัดสระเกศ
พระธรรมกิตติเมธี วัดสัมพันธวงศาราม
พระธรรมวรเมธี วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

บรรณาธิการ พระราชสุธี (โสภณ โสภณจิตฺโต ป.ธ. ๙)

คณะบรรณาธิการ/ประสานงาน
พระศรีรัชมงคลเมธี (ประนต กิตฺติวฑฺฒโน ป.ธ. ๙)
พระปริยัติกวี (สุบิน ธีรวโส ป.ธ. ๙)
นายวิชัย ธรรมเจริญ ป.ธ. ๙
นายบุญสืบ อินสาร ป.ธ. ๙
นายบุญเชิด กิตติธรางกูร ป.ธ. ๙
นายแก้ว ชิดตะขบ ป.ธ. ๙

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๗๐
โทร. ๐-๒๔๒๒-๙๐๐๐
โทรสาร ๐-๒๔๓๓-๒๗๔๒, ๐-๒๔๓๔-๑๓๘๕